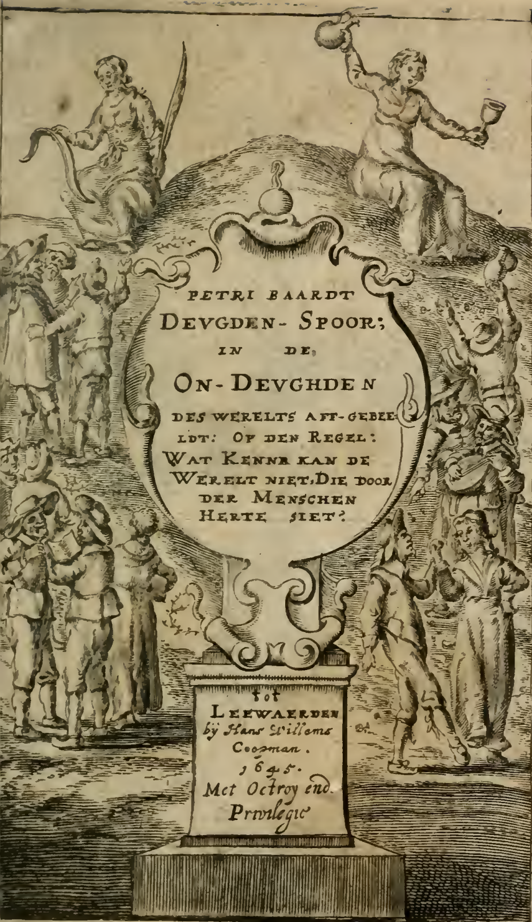

PETRI BAARDT
DEVGDEN-SPOOR;
IN DE
ON-DEVGHDEN
DES WERELTS AFF-GEBEE-
LDT: OP DEN REGEL:
WAT KENNE KAN DE
WERELT NIET, DIE DOOR
DER MENSCHEN
HERTE SIET?
tot
LEEWAERDEN
by Hans Willems
Coopman.
1645.
Met Octroy end.
Privilegie

PETRI BAARDT

Deugden-Spoor;

IN DE

On-Deughden

des Werelts aff-gebeeldt:

Op den Regel:

Wat Kennaer kan de Werelt niet,
Die door der Menſchen Herten ſiet?

Octroy.

De Staten van Frieslandt / hebben gheaccordeert / en ghe-octroyeert / accorderen en octroyeren by desen / Hans Willems Coopman, omme alleen in dese Provintie voor de tijt van acht aen malckanderen volghende Jaren te moghen drucken en vercoopen / seecker Boeck / ghemaeckt by D. Petro Baardt, intituleert Deugden-Spoor in de Ondeugden des Werelts aff-gebeelt. Verbiedende allen en een yeghelijck Inghesetenen deser Provintie / het voorschreven Boeck binnen de voorschreven tijdt van acht Jaren / directelijck off indirectelijck / in't gheheel off ten deele / in't groot ofte in't cleyn in enigerley tale te doen nadrucken / vercoopen / en uyt-gheven / ofte elders nae-gedruckt in dese Provintie te brengen / vercoopen ofte uyt te geven / sonder consent van de voornoemde Hans Willems Coopman, by verbeurte van de selve nae-ghedruckte Exemplaren ; ende daer-en-boven in de somma van vijff-en-twintich Golden Driesche Rijders / soo menichmael als bevonden sal worden / desen contrarie ghedaen te zijn / soo wel by den Vercooper als by den Drucker te verbeuren. T' appliceeren een derden-deel tot proffijte van de Officier die de Calange doen sal / het tweede derden-deel tot proffijt van de Armen / ende het resterende derden-deel tot proffijt van de voorschreven Hans Willems Coopman. Ghegheven binnen Leeuwarden onder 't Zeghel der Staten van Frieslandt / mitsgaders paraphure en Secretaris handt / huyden den derden Januarij. 1645.

A. ROORDA. *vidit.*

Ter Ordonnantie van wel-gemeldte Staten.

Dr. L. SCHELTINGA.

Voor-Reden.

IEk wete, goet-gunstige ende Eersuchtige Leser, ende hebbe lange voor desen menichmael bestaen, dat het U. L. seer vreemt geven sal, hoe ick my ten tweedenmael verstoute, dese mijne Beuselen U in handen te geven: aengesien U niet minder als voren, heel vreemt voor ogen sal comen, d'onbehoorlijcke Tijtel des gantschen Wercks, ende noch vreemder den inhout der selver, dien ick mogelijck verbeterende, noch slimmer hebbe gemaeckt; ende diens volgens heel onbequaem omme van yemandt gelesen te werden. Hoewel nochtans (om de waerheyt uyt te beelden) alle dese, ende meer andere saken, my van dit mijne voor-nemen hadden connen beletten, om U. E. Hoogh-achtbaerheydt, als met meerder ende wichtiger Saken besich zijnde: met dusdanige de op-getogene Hersenen te verwerren; so hebbe ick (niet te min, door weet ick wat eygen toe-vertrouwen) my selven van dit mijne voor-nemen niet connen af-sonderen, ende U. E. voor d'ander male dit Mom-Aensicht, doch vry wat schoonder als voren gepalleert, op

te dragen, niet alleen om dattet by velen, diverſche malen, maer mijn eerſte Editie, ſeer incorrectelijck, ſchobbig ende laſterlijck is nae-gebootſt ende uyt gegeven; maer op hope ofter noch yemandt door dit ſelvige (: nu van den Auctoor ſelver op der Beyren manier een weynich af-geſchoont zijnde) als een cieraet van de ondeucht, mochte gebetert werden, en door ge- proncken vande ſnootſte Fielteren, mochten gewennen geen Fielten meer te zijn. Ende indien, gelijck geſeydt, V. L. dit mijne Poppe-goedt wat Monſtreus en buyten fatſoen ſchijnt aen-geſtelt, die gelieve het ſelvige wel te behertigen, ende niet wacker ogen aen te ſien, ende daer uyt te ordelen, datmen doorgaens, een Fielt, een Fielt ſal noemen; ende geen Roet ofte Aloë voor Suycker ſal vercopen: want mijns bedünckens wert by düſdanige manier een ſake verhandelt, die wichtig, deſtigh ende ſeer noot-wendich is, by alle Staten van Menſchen, ſo van Eccleſiaſtijcke; Politijcke als Mechanijcke, over-wogen te werden: Aen-ghesien;

Het is voorwaer geen cleene ſaeck,
Een Fielt te kennen aen de ſpraeck.

Seker, een yder neme dit ter herten, dat niet alleen der Fielten aert en in-geboren weſen is, maer ingetogen Schellemeryen en ge-

ge-

gelijck te verbergen, ſonderſt duyſentmael op't aerdichſte aen te ſtrijcken, op te toyen ende bemaſkeren; Oft ſchoon, gunſtige Leſer, deſe mijne materie dubbeld onwaerdich is onder V. E. ogen te comen, ſo geven die gene, die voor my van duſdanige ſtoffe gheſchreven hebben, volcomen prickel, daer in, naer mijn vermogen voort te varen; Heeft niet Eraſmus Roterodamus, het grote Licht onſes Nederlandts, in ſijn Moriæ Encomio, ofte Loff der Sottigheyt, de gantſche Werelt haer feylen aengetoetſt? Heeft niet de aerdige Schopperus in ſijn Aſtutiâ Reynikes, ofte Reynken de Vos, der Princen hoven door-getaſt? Hebben niet Martialis, Horatius, Iuvenalis, Perſius, en meer andere, beriſpende de ondeugden van haren euwe, der Deugden Spieggel en yeghelijck voor ogen geſtelt? Verwondert V. dan niet over deſe mijne ſtoutigheyt, ende neemt aen met een billijck gemoet, en aff-geſuyvert oordeel, dit mijn ſodanich ſchrijven, den fielten tot een Spot, den Vromen tot een Spoor van aen-geboren Deugt. Gegeven binnen Leeuwarden, deſen Laetſten Aprilis. 1643.

V. E. altoos goet-gunſtige

PETRUS BAARDT, M. D.

AEN-SPRAKE

Tot den Leſer.

Staet, ſoete Leſer, ſtaet wat ſtil,
En ſiet eens wat ick ſeggen wil.

De Letters die ghy voor u ſiet/
Beduyden recht een Deugeniet,
Die Glim/noch Eer/noch Recht/noch Re'e/
Van Moeders Lichaem aff/ beſcheen;
Ick weet wel/ dat ick niemandt kan
Ontvluchten; Heer/ noch Edelman.
En dat u Af-gonſt/ en u Spijt,
My/ delft in't Legher van de Nijt;
Ick hoor u Tong/ ick ſluyt mijn Oor/
En volg mijn eyghen Deugden-Spoor;
Dus

Dus/ oft ghy schoon met vol gheweldt /
V Aff-gonst / en mijn Versen scheldt ;
Belaeckt / beswalckt mijn Plompery /
Ick ken een Vroom so wel als my /
Ick weet wel dat On-Dogenis,
In Schijn-Deugds eygen-Ogen is:
Wat meent ghy / oft dan Eer en Deught/
Hanght meer in Olden / als in Jeught?
Och neen! dat is so verr' van daer /
Als kroeg / en Heer-Ooms hoog Altaer :
Off / meent ghy / dat ick / als een Guyt/
Een vroom Gemoede sou schelden uyt /
En geven op een groots Tonneel /
Een Prins / in ongheneught / sijn deel ;
Siet daer mijn schrijvens niet voor aen/
Men sal by ander wegen gaen :
Noyt wast geworteld in mijn Borst /
Dat ick den Hemel schelden dorst /
Daer Zetels in geweest te zijn /
Voor Fielten / Hoeren / off voor Wijn /
En dat ick soud een blaeck Gemoet /
Aff-schilderen / met Peck off Roet /
Veel eerder / sal der Sterren gang /
Vertoeven / seven Nachten lang ;

 En

En ghy / die op den Gever hout /
Die Deugt/noch Eer/noch Godt vertrout/
Siet toe / aen-dachtich Man / off Kindt/
Wat dat ghy in mijn Versen vindt /
Off meent ghy dat in't oude Kleet /
Geen Mensch wat Deugds te vinden weet;
Hier siet en Wolff / hier siet een Schaep/
Hier siet een Priester off een Paep /
Hier siet een Moeder en haer Kindt /
Wat dat men inde Werelt vindt ;
Niet daerom / dat ghy na / mijn re'en/
Haer trotse Treden nae soudt treen :
't Is daerom / soete Luy / geseyt /
Te wand'len / sonder onbescheydt :
Doch / isser yemandt onbeleeft /
Die hier wat op te segghen heeft /
Die doe gelijck veel ander doen /
En steeck sijn Ogen in de Schoen /
Mischien hy werdt wel vinden daer /
Dat mogelijck berisp'lijck waer :
Mis-gunstich Oog / en Mis-verstaen,
Siet een-mael watter is ghedaen :
Hier wert noch Knecht/noch Heer verschoont/
Maer yder met het sijn gheloont ;

Leght eens een Coning by een Boer/
Een dode Dochter by haer Moer/
En siet doch eens het onderschepdt/
Van Juffrou Bely en haer Meydt;
Besiet eens off de Princen zijn/
Off Dienaers/ beter by de Wijn;
Beschout eens/ Vrunden/ deur en deur/
Wie achter woonen sal/ off veur?
Hier vindt ghy 't Leven van de geen
Die huychels-wijs de Kerck betre'en.
Hoe Doctor-Oom/ en Advocaet/
Een slechten Boer te reden staet;
Niet om sijn Dienst/ niet om sijn Eer/
Maer om sijn Geldt/ off om sijn Kleer/
Hoe monsieur Ioncker, Snijd-off-Brandt,
Een armen Duyvel helpt van kant:
Hoe dat Me-Vrou, haer eygen Man/
Wel om een Lucchien helpen kan/
Aptekers-Potten/ vol van Roest/
Off Honde-Keutels voor den Hoest:
Hoe dat Vom-Adel, met sijn Poock/
De Worsten suyvert van de Roock:
Hoe Spaenjaert/ Turck/ en Persiaen/
Voor Jordens Kling niet dursten staen;

Hoe

Hoe Monsieur Hooren-Professoor/
Zijn Puysten creeg op Neus en Oor:
Hoe dat mijn Juffrou uyt de Kan/
Het trotse Troyen overwan/
Hoe dat haer Man/ hoe dat haer Meyd/
Geen Leugen/ noch geen Waerheyt seyd;
Wat Ponden datter zijn te swaer/
Als Juffrou aen den Untzer waer:
Wat Woeckenaer dat in de Banck/
Zijn Pandt beleent met stoff en stanck.

Doch Leser/ dit is niet gedaen/
Om sulcke wegen nae te gaen:
Indien u Goddelijcke Geest/
Voor Doot/ voor Hel/ en Duyvel vreest/
Schout (Waerde) schout/ wie dat ghy zijt/
Beschout dees Ondeught van ons tijt/
Die niet dan Deught in Ondeucht leert/
Tot selffs de Deught u heeft verheert.

Kent

Kent u Selven.

GHy, die des Werelts Pracht en Eer,
Alleenich soeckt tot u begeer;
Siet hoe de Bol, waer op ghy woont,
Sich meer ver-ergert, dan verschoont;
Bedenckt doch eens dat tijt op tijt,
Een stuckjen van u Leven slijt;
Siet waer toe ghy gheboren bent,
t' Begin des Levens is u Endt.
Wat meent ghy, dat de schrale Doot,
Meer spaert een Cleen, of meer een Groot?
Off meent ghy dat het jong-getal,
Haer Ouders over-leven sal?
Off waent ghy dat een rijcker Man
Niet voor een Lazer sterven can.
Off droom-dy dat geen Iuffrou gaet,
Daer somtijt wel een Vlas-meyd staet?
Al sweert ghy dat een kale Boer,
Gelijckt mijn Heer, en ken geen Hoer,
Nochtans heeft wel een Bedelaer,
Somwijl een Ioncker tot een Vaer,
Die eer-tijts om-ging met een Korff,
Die eetijts ruydich was, en schorff,

En

En by de Buyrt een Dacchjen had,
En aet van aer-luy Tafels sad,
Speelt nu de Baes wel met sijn Poock,
En kijckt so bijster als een Spoock;
Dat menich eens gedencken kond,
't Gebeden Brockjen dat m' hem sond;
Hy setten al sijn Pronckery,
En Hovaert wel wat aen de zy:
,, Onsterflijck is der Heeren Heer,
,, En buyten hem niet anders meer;
,, In hem is 't alder-grootste Goet,
,, Dat ghy op 't hoogst beminnen moet:
Waerom gevalt u so de Pracht
Des Werelts? en des Werelts Macht?
Dat al u Hert, en wetens Pit,
Allenich doelen nae dit Wit?
Vliet doch, ey vliet, en achtet niet,
De Rijck-staff die de Werelt biet!
En denckt, de trotse Werelt beeft,
Voor hem, die staeg on-strafbaer leeft.
Voorwaer, voorwaer, daer coomt een Dagh,
Dies noyt een Werelts Mensche sagh,
Gewis, daer naeckt een ander Tijt,
Eer 't Iongste Kindt sijn Daghen slijt;
Dat

Dat Aerd en Hemel ſal vergaen,
Iae, niet ter Werelt connen ſtaen,
Wanneer, noch Turck, noch Mahomet,
Sal achter-halen ſijn Geſet,
Wanneer de Rijck-Staffs, en't Geweldt,
Vermorſelt zijn ter neer geveldt;
Wanneer der Fielten Trots, en Bral,
Verplet vertreden liggen ſal:
Wanneer der Anti-Chriſten Leer,
Sal zidd'ren voor der Heeren Heer,
Der alder-valſchſten Richter-Stoel,
Verſmelt in Plutons *glende Poel,*
De Schijn-Deucht, Woecker, en het geen,
Dat yder-man helpt op de Been;
Als t ſoete Coomt, *en't droevigh* Gaet,
Aen't Hemels Rondt geſchreven ſtaet,
Denckt dan eens, (wie ghy zijt geraeckt)
Hoe't in u Leven is gemaeckt!
Dat yemandt daer verſchoont ſal zijn,
Coomt nu noch nimmer meer in mijn:
Weeſt dan in't vroom Gemoedt geſtilt,
En leeft gelijck ghy ſterven wilt.

DEUGDEN-SPOOR.

Op den Regel,

Gheloost een yeder in sijn Konst,
So heb-dy aller Basen Gonst.

Een

Een yeder lees dit; en gedenck.
Wie dat ick onder allen krenck.

EEn Konſtenaer in 't geen hy kan
(Al had hy ſchoon geen Kleren an)
Behoort met recht te zijn vertrout;
Want hy verdientet dubbel-vout.
Dat dit ſijn groote Reden heeft,
Geloof vry yeder een die leeft.
Geen Iorden, noch geen Boeren Knecht,
Maer d' Advocaten, gaen te Recht;
En, of een olde Klicker-Bil,
Een, Boer, de Mijg bekijcken wil,
Sal hierom dan Hippocrates,
Vergeten ſijn gewoone Les;
Wie oordeel beter van de Sang,
Als die de Voys bracht aen de gang;
Ia 't alder-minſte Nootje vals,
Breeckt t' eenemael 't Accoord den hals:
Vertrout dan yeder in het ſijn;
De Kelder-meeſter, goede Wijn;
Een Kruydenier, ſijn Peper-Sack;
De Kamer-Maegden, 't beſt gerack;

Een Snijder-baes , ſijn Ellen-ſtock ;
Het alderleckerſte , de Cock ;
Den-Hoeren-waert , het twee voor een ;
Signoor Laetdunck , het trippen-treen ,
Hoewel het oock wel ander de'en.
Een Appel-Meyd , die weet , wanneer
De Pruymen gelden min off meer ;
Een Vogelaer , die parſt ſijn Goet ,
Gelijck een Boer ſijn Keſen doet ,
En maeckt een Ganske van een Smient ,
Gelijck den armen Iorden mient.
Een Vis-wijff , weet wanneer haer Banck ,
Is bloedigh , varſch , en ſonder ſtanck ,
En ſmeert de Romp met Kalve-bloet ,
Dat Sobes duyr betalen moet :
Doch , Sobes ſmaecktet even ſoet.
En , dat verrot Bryonia ,
Den Mechiock *koomt wonder na ,*
Ia , dat al-eer , met goet Saffraen ,
By deſe wortel toe-gedaen ,
Het beſt Rhabarber *is gemaeckt ,*
Is wel bewiſt ; en alſoo naeckt ,
Als een Aptekers Ionge weet ,
Wanneer hy ſtoot , en ſtampt , en ſweet ;

Dat

Dat alle de Materias ;
Gedrooght , geftampt van Ypocras ,
Veel beter zijn dan Pijp-Kaneel ;
By Peper fchortet al te veel :
En krijg-je Semels in u Broot ,
Dat maeckt een kale Backer groot.
En krijg-je Scherp-Bier in u Ton ,
Is off men 't Geldt in 't Water von ;
Men weet wel , dat het Loot voor Tin ,
De Kanne-gieters brengt gewin ;
En 't Vercken van een Molenaer ,
Wert , fonder koften , vet en fwaer ;
Hoe meenig ftoffjen vliegt in 't oog ,
Van 't Snijder-volck , dat niet en doog ;
En , die een Boer bedriege fal ,
Die neem by fich een Boer , voor al ,
Een groote Kann' , en luttel Biers ,
Dat leertm' in 't School van d' Herbergiers.
Dus weet , dat yeder een , gewis ,
Een Boeffjen van fijn Nering is.
En dat de meefte Werelt , mal ,
En is , en eeuwigh blijven fal.

NOTÆ;

SEer wel heeft de Rechts-Geleerde Ulpianus geseyt / datmen een yeder in sijn Konst behoorde teelooven / nademael een yegelijck / van 't gene hy geleert heeft / ende meester is / ten alder-besten kan oordelen: eenen Stratonicus, als de Koning Ptolomæus met hem over 't stuck van de musijcke in reden viel / gaff voor antwoort: Heer Koning den Rijck Staff is geen Cyter-pen. Dese selvige Stratonicus, soo een roestige Smid mede met hem over de Musijcke wilde discoureeren / seyde: Weet ghy wel dat de Musijck geen Hamer-klang en is? Op de selvige manier antwoorden hy oock een Warmoes-wijf: Ick sie wel, Moeder, een yeder in sijn konst; een Pastinakel is geen Sweep-stock. Doch / om van de Fieltery te spreecken / aengesien in dit gantsche Werck nergens anders aff gehandelt wert / heeft de Olt Vader Bernardus heel bundich geschreven: welckers Exempel u tot een voor-beelt van veelen / wesen ende dienen sal: seggende; der Menschen Beuſheyt wert gevoert op een Carosse van

van vier Raderen, te weten: Wreedtheydt, Ongedult, Fortse, en Onbeschaemtheyt. Want, heel snel wert dese Koets gedreven tot veelderhande Bloedt-stortingen, ende Moorderyen; welcke, noch door Onnoselheydt wert belet, noch door Lijdtsaemheydt te rugh geholden, noch door Vreese wert getoomt, noch door eenige Schaemte in sijnen loop verhindert: sy wert getrocken van twee seer vlugge Paerden, die tot alle verderff op 't vaerdighst zijn bereyt. te weten, door Wereltlijcke Macht, en Hovaerdye van onse tijdt: beneffens dien, heeft yeder Paerdt een besondere Voer-man: als Vrese ende Afgunstigheyt: de Vrese drijft de Pracht, de Wangunst stiert de Macht. De Apotekers van onse tijdt/ seynden menichmael hare Leer-Jongeren aen de Zee-kant/ om tot haren dienste sekere Wortelen van een distelich Kruydeken/ Eryngium, in 't Duyts Eyndeloose genaemt/ uyt te graven/ op hope datse aen 't eynde van dese Wortel/ een Rose-nobel/ ofte ander stuck Goudts sullen vinden/ die alsdan voor haren dienst ende vlijticheydt/ ten besten sal wesen: so mede heeft de Heere Christus/ naer sijn heylsame op-vaert ten Hemel/ afgeveerdight

veelderhande Discipulen / ende andere Godt zalige Mannen / het Onkruyt uyt der Menschen verdorvene Herten te graven / die welcke / hoe seer sy in haren arbeydt sweten / ende op't neerstighste al hare krachten bestedigen aen dese Wortel / nimmer eynde konnen vinden; Want / so vast zijn de Ondeugden van dese onse Eeuwe / in der Menschen Gemoederen gewortelt / verstrengt ende verwerret / datse onmogelijck sijn uyt te roeyen; ja oft schoon (sy schande!) de Almogende Zalighmaker selve / wederom op dese werelt in den Vleesche verschene / wie weet oftet niet slimmer ende erger soude toe-gaen / als by den tijdt der on-Goddelijcke ende Ongeloovighe Heydenen; aengesien de Leerlingen in de Scholen der Fielteryen / haer Onderrichters dickwils niet minder maer meer-malen gelijck / ja gemeenlijcken Meester zijn: als tot haer voordeel nemende dit gemeene Spreeck-woordt.

Het is voorwaer een wacker Quant,
Die 't Werck sijn Baes neemt uyt de handt.

Dese Geesten zijn / mijns bedunckens / seer wel te gelijcken / by der Serpenten Jon-

Jongen / ofte het gebroedtsel der Adderen: want / al zijnse schoon wat minder van groote / nochtans is de natuyre ende eygenschap van haer fenijn in kracht ende beusheyt gelijck; Dit is mede wel waer / dat de Suyggelingen der Wolven / niet ten Roof ende Proye gaen; niet te min / vermakense haer op 't hoogste met het toe-gesleypte Bloedt ende Brocken haerder Ouderen / welcke Gelijckenisse Chrisostomus mede gebruyckt over het 22. Capittel Matthei. Laërtius verhaelt in sijn 6. Boeck ende Bruson. in sijn 4. Boeck Cap. 11. datter eenen Uytgesnedenen / ofte Eunuchus, van seer quaden geruchte / aen de poorte van sijn Huys hadde met vergulden letteren doen uyt houwen: Geen Beuswicht gae hier in; het welcke / soo Diogenes las; wel, waer, seyde hy,) mach dan de Meester in-gaen van desen Huyse? Als verstaende / datter doch geen slimmer Fielt den Dorpel van 't huys betreden konde / dan dese Meester selfs; Wat dunckt u doch / soude Diogenes seggen / indien hy by dese tijden leefde?

Eerste Ver-eeringe
VAN DE
Monster-Commissaris,
aen de Generaliteyt.

Aenspraake des Schrijvers/
VAN DER
Fielten Monster-Roll'.

Aen sijn omstaende Soodtje.

Dat niemant voor mijn Stoel,
Verschijne met gedachten,
Off andere gevoel,
Dan sich te willen achten,
Voor uyt een lichte Stam,
Bekleedt met weynich Eer,
Want, soo het anders quam,
Waer buyten mijn begeer.

Monster-Commissaris.

S*O ick den Hemel eerst besach,*
En naulijcks aen de Borsten lach,

Doen

Doen werde niet, dan Fieltery
Gesticht, in 't innerste van my;
Doch, dat ghy 't weet, de schuldt hier aff
Mijn Peettjen aen haer Broeder gaff;
Misschien mijn Vader, by de Wijn,
Mocht half en half beschoncken zijn;
En soo het dan gemeenlijck gaet,
Maeckt met de Kamer-Maegd een praet,
En wierden voort de Saken eens,
Dus heet ick Ioncker Buyten-Beens;
Mijn Moeder, d' Eerelijckste Vrou;
Die men in Neer-landt vinden sou,
(Dus heeft mijn Peettje mijn berecht)
Die worden in haer Kraem-bed slecht,
En sturf elendelijcken heen;
Daer ginck-men my te min besteen;
Ick wies vast op, en wierde groot,
En somtijdt hier en daer genoot,
By Vollickjen vast mijn gelijck,
In Eer en Goeden even rijck;
Daer was de Teerling, en de Caert,
Veel meerder dan de Boecken waert,
Daer loerde men vast op 't Gebraet,
Dat liefst mijn Heer of Iuffer aet;

Men droncker van het Rijnsche Nat,
En even ront bleef Ionckers Vat;
Men socht vast na een Keuken-Meyd,
En Kelder-Knecht van goe bescheyd;
Al wast een Boutjen in Papier,
Een wracke Pot met wijn off Bier;
Het smaeckten ons al effen soet,
Gelijck 't doch alle Fielten doet:
En vondtmen hier of daer, in 't gros
Een Lepel of een Beker los,
Niemant gesien, niemant gehoort,
Die raeckten onder 't Voet-Volck voort;
En alst dan op den avondt ging,
Een Kussen, off een ander ding;
Dat was dan voor de Keucken-Tros,
En daer mee was 't geselschap los.
Hoe menighmael heb ick mijn Peet,
Dat d' arme Sloery niet en weet,
Haer Sondaegs Buydel uyt-geluyst,
En ruygste Veeren aff-gepluyst!
Ick maeckt' een Sleutel van 't Cantoor,
En hing 't haer ymmer niet op 't oor,
Een Pistolettjen drie of vier,
Dat schaden haer doch niet een sier;

In summa, goe gelegentheydt
Die maeckten my tot als bereydt:
Indien ick 't u verhaelden al
Ick waer wel dwaes, ja dubbel mal;
Men oordeelt wel uyt dit begin,
Wat dat ick voor een Vogel bin.
En soo ick dan een Fielt een Guyt,
Ben in mijn Hart, ben in mijn Huyt,
En soo ick het van Kinds been aff,
Een Deuge-niet te raden gaff,
Wie ken dan beter dese Maets,
Soo binnen Duyn, als buyten Gaets,
Wie kentse beter als ick doe?
Haer voeten passen in mijn Schoe.
Apelles *is een wacker Geest,*
Een Maler na de Kunst geweest:
't Is niet met al, 't en set geen merck,
Ick ben soo vaerdigh in mijn Werck;
Wanneer ick yemandts Oogen sie,
Soo weet ick hoe, en wat, en wie;
Ick ken de geen die niet en doog,
En oock een vroom Man aen sijn oog,
Ick ken de Vogels aen haer sang
Ick ken de Fielten aen haer gang,

Ick

Ick ken de Hoeren aen haer Tret,
Al gaens' gelijck Sint Lijsebeth.
Geduldet dan, al waert u leed.
Dat ick het Schrijver-ampt bekleed.
Besiet, een Vers off thien hier voor,
Het Volckjen staen aen mijn Tresoor,
En hoe ick daer, op haer versoeck,
Haer trotse Nâmen stel te Boeck,
Den eenen dus, en d' ander soo,
Gedorschen uyt gelijcke Stroo,
Een, die ten naesten voor my staet,
Is niet dan enckel Onverlaet,
Schijn-heyligheyt, Bedriegery,
Ia, 't vuylste van een vuyle Pry,
De Staet-sucht selfs, en ydel Eer,
Die nergens hangt dan in haer Cleer:
Hier vindy allerleye stoff,
Wat fijnder, en by tijden groff;
Een Lecke-baert, een Vege-pan,
Een Oogen-dienst voor alle Man,
Een, die met open deuren steelt,
En noch sijn Dieveryen heelt;
Een, die by nacht, en die by daeg,
Is alle tijdt al even graeg;

Een, die veel liever by de Meydt,
Als by ſyn eygen Ee-Gae leydt:
Een, die veel liever hoort de Trom,
Als Heerooms alderluydſt gebrom:
Een, die wel, als het komt te pas,
De Kanne werpen kan door 't Glas,
Een, die het op een ſchroeven Stelt,
Wanneer de Waert begeert ſijn Gelt:
Een, die om groote Maten loopt,
En by de kleyne weer verkoopt:
Dit acht hy noch met allen niet,
Ick meen, ſoo ghy hem recht beſiet,
Hangt hy den Mantel om ſijn hals,
Hy is Menniſt, en Geus, en als;
Het is een Geeſt, die in de Mis,
De Meeſter van ſijn Biecht-Vaer is;
Het is een Geeſt, die in de Kerck
Van ſuchten maeckt alleen ſijn Werck.
Seer deftigh is hy by 't Altaer,
Want Heeroom was ſijn Beſte-Vaer,
En waerom ſoud hy anders zijn?
Sijn eygen Moeder was Bagijn:
Doch, wacht een weynigh, want ſijn Vrou,
Die meend ick oock dat komen ſou;

Maer

Maer, Vollickjen! dat is een Flonck,
Soo trots, soo destigh, en soo jonck,
Dat al de treffelijckste Lien,
Haer op de straet genavent bien,
En slingeren den Hoet ter aerd,
En achtens' aller Eeren waerd;
Den eenen groet ter Venster uyt,
En datelijck wert hem b duyt,
Off met een lonck, of met een winck,
Of met het draeyen van den Rinck,
Wanneer Monsieur is in de Raet,
Wanneer Monsieur ter Kercken gaet;
Wanneer de Maegden gaen om Vis;
Wanneer de Knecht om Oly is;
Wanneer men, voor, een Etmael schelt,
En achter 't Poortjen openstelt;
Hoe linderlycker datse treet,
Hoe meer sy dese voncken weet:
Ontmoet haer dan een ander Vrient,
Die voor sijn buyck de Mis bedient,
(Godt weet dat ick, der Vromen Rot,
In geenderleye wijs bespot;)
Sy neygt, en met een aerdigheyt,
Terstont sy haren Groet beleyt,

Heer

Heer Pastor, dat de Heer u spaer,
En lang in synen Dienst bewaer!
Wat is de Werelt over-dwaels
Wat is de Werelt doch vol praels!
Och! wist ghy hoe mijn Herte bloet,
Wanneer ick elders wesen moet;
Hoe seer ick met afgrysen haet,
Des weerelts wulpsen Overdaet!
Wel kanmen dus ten Hemel gaen?
Wat kostet my vaeck menigh Traen,
Wanneer ick met bedroeven sie,
Ons Susters, en ick weet niet wie;
't Sal Volckjen in den Heere zijn,
Doch uyterlijck, en met den schijn,
Dit seggende, soo perst se licht,
Een Traen of twee uyt haer Gesicht,
En laetse langs de Wangen gaen,
En blijft als half betovert staen.
Doch, ick, die 't Volckjen beter kan,
Ick siese niet van buyten an;
Al heeft haer Rockje niet een Koord,
Haer Cap, haer Bef, noch Cant, noch Boort,
Al zijn 't geen Schoentjes pon-levijs,
Noch 't hayr, van Poer de Cijpers grijs;

En

En oft-meschoon de Tepels niet,
Door 't fijn gewrachte Lamffer siet;
En ofter, Roos, noch Amber-bal,
Noch Piramÿden van Christal;
En, oft geen Bagg', of Diamant,
Noch ander kostele Pendant;
Langs d' aengename Kaken swiert,
En d' uytgeschoten Loncken çiert;
Of Strickies hangen van Faveur,
In 't midden van de Borssjes deur;
Nochtans, sy leeren van Natuyr,
Te kiesen 't aengenaem, voor suyr.
Dewÿl ick dan ben met gewelt,
Ia, tegens danck en sin, gestelt,
Dat ick, van Pinxter, tot den Oest,
Dit Schrÿver-ampt bedienen moest,
Hoe besig, en met wat een vlÿt,
Wil ick besteden mynen tÿdt?
Hoe wel, het geeft my sulcken werck;
Niet eenmael Koom ick in de Kerck,
Nau eenmael koom ick uyt myn Huys,
Door dit gedrang, door dit gedruys,
't Zy avonts laet, of morgens vroech,
Ick moet gestadich aen de ploech,
Ick

Ick heb de Maegd, ick heb de Knecht,
Op 't schellen wacker afgerecht,
Want dese twee zijn alle beyd',
Van dit gevogelt oock geleyd:
En staetter yemant voor de Poort,
Men hielp hem datelijcken voort.
't Is tijt dat ick myn Monster-Roll,
Die nu ten naesten by is vol,
Eens wederom van nieus besie;
Allenich om te weten, wie
De voorste plaets, in waerdicheyt,
Behoort te werden toegeleyt;
Want, dit geloop, en dit geraes,
Dat maeckte weleen Kloeckert Dwaes.

NOTÆ;

Voor desen / plegen onse Voor-Ouderen / eenige particuliere Natien / ofte in de eene / ofte d'andere Fielterij / eenige pre-eminentie ofte besondere aerdigheydt ende Meesterschap toe te staen, waer in sy haer Naebuyren te boven gingen; dewelcke haer daer over beschamende / als over-wonnen / niet voor den Dagh en dersden

komen; soo seer Fieltig was d' eene / soo vroom was d' andere Natie: Die selvighe daer by niet verustende / quam soo verre / dat in yeder Provincie / de particuliere Steden / het in Fieltery yegens malkanderen aen-lagen: Over dese saecke behoeven wy / by dese onse Eeuwe / niet te haperen / aengesien het Zaedt van dit voortreffelijcke Onkruydt / door de Windt gedreven / sijne wortelen soo diep in der Menschen Herten heeft ge-anckert ende gegrondtvest / dat men vast den Vromen / (die ten tijden Loth weynigh waren / ende mogelijck nu veel minder zijn) uyt-gesondert / om geen Fielten / gansche Koninckrijcken / Provincien / Dorpen off Steden behoeft door te reysen; want daer werdt by den Monster-Commissaris / der Fielten Assessor verstaen / dat een yegelijck hedensdaegs / al waer hy schoon President van S. Angelo binnen Romen / Lazaro de Tormes in Sevilia, ende het geen niet alles wil geseght wesen / den eenen hier / den anderen daer / de beste Meester / hoogste Potentaet / sijn Disch niet kan stoffeeren sonder desen Ypocras, soo datmen niet meer behoeft te seggen / om eeni-

eenige particulieren het swart allenigh aen te wrijven / met den ouden Grieck-schen Poeet (doen de Werelt wat vromer was aen ettelijcke oorden alsse nu bevonden wert / en mogelijck / na onse tijdt wel blijven sal / dewijle de roepende stemme der Dienaren Godts in de Woestijne / met Iohanne, Betert u, betert u, niet en vordert:) verhalende driederhande Natie / die hem dochten wat uyt te munten boven andere:

Het volck uyt *Lydiâ*, deug weynig, somen siet;
D' *Ægyptenaers* noch min; en *Caria* deug niet.

Nochtans indien men op dese plaetse onder ernstige saken wat mochte boerten / ende eenige jockery appliceren op 't vorige soude u konnen vertellen / hoe al eer hoge ende machtige Princen hebben onderscheydt gemaeckt / tusschen Deughden / ende Fielteryen van eenige Natien: Het is gebeurt ten tijden van Smalkadischen / ofte Protestanten oorlog / tusschen den Keyser ende Rijckſprotesterende Vorsten / datter een Soldaet / een baldadige onverlaet / groot ende sterck van Lichame / wreet van aengesichte / in Wapenen ende moedige hand-dadigheyt / allen anderen

over-treffende / gevangen wiert: De Keyser Ferdinandus gehoort hebbende van desen valianten Krijgs-man / (die reede om sijn schellemstucken ter doodt ver-oordelt / was) laet desen Onverlaet voor hem brengen / dien hy so menichmalen over sijn grootmoedicheydt en trotse Daden hadde hooren prijsen: ende hem ghevraegt hebbende / wat Landts-man hy was? heeft ge-antwoort / dat hy een Hesse waer: dat is voor eerst een goet Fielten-teken / seyde de Koninck. Wederom de Koning vragende / waer hy was opgevoedt? seyde / in Westphalen: Noch koomtet over een / seyde de Koninck: eyndelijck soo de Keyser Ferdinandus vraegde / waer hy soo lange sich ont-houden hadde? heeft geantwoort; in Bohemen: Wel / seyde de Koning / het koomt alles wel over een; want / so wel dese / daer ghy gebooren zijt / daer ghy bent opgevoedt / ende daer ghy vorders hebt gewandelt / zijn de slimste Deuge-nieten / die opt de Son beschenen heeft. Maer hoort / Heer Koning / seyde de soldaet / ick bekenne alles wat uwer Majesteyt geseght heeft / ende wete wel dattet dubbel waer is: Doch dit wil

ick

ick arme Elendiger / u Majesteyt gesegt hebben / datter noch een Nation uyt V. E. Majesteydts Register is vergeten; welck soo daer by was / souder aen den Tal niet manqueeren. Het welck soo den Koning heel begeerigh was om te weten / ende hem daer over verloff gaff / heeft geantwoort / dattet Spangien was / gevende alsoo den Keyser ofte Roomsch-Koning Ferdinando, een heymelijcken Neep / dat hy een geboozen Spaenjaert was / in welcken Koninckrijcke van sodanigen stoffe wel mede gevonden werdt / als desen Onverlaet was. Ferdinandus in 't plaetse van hem te laten dooden (hoewel nu ter Galgen veroordeelt / prijsend sijn kloeck Verstant / ende drijstige vrymoedicheyt / heeft hem van der doodt geabsolveert: Vorders alles gecondoneert / ende geboden / niet alleen vry te laten gaen / maer met overhinderlijcken Passe ende Teer-geldt / wederom na de sijne te vertrecken.

Nu wel an / het zy dan hoe het wil / ick sie wel dat sich huyden daegs [soo menichmael te vooren gesegt] der Fielteryen Wortel voor de gantsche Werelt heeft in-gegriffet/ datmen met reden mach gebruycken de woorden die den ouden Heydenschen Comedischrijver Plautus, ons voor oogen stelde / daer hy seyt in sijn Trinummo.

Ick ken het deftig Volck van ons gewenschte Tijden:
Die selve niet en deug, die mach geen Fielten lijden.
En wenscht hy sijn gelijck in alle Fieltery;
Een Fielt, een Deugeniet, gelijck de Fielten zy.
Men werptet over-hoop, men mengtet door malkander,
Een Woeckenaer, een Dief, een Iood, een Sckoft, een ander,
't Is alles effen veel, men haeltet, uyt de Kerck,
Of uyt de Tollen heen, en 't blijft een eenig Werck.
Iawel, gespleten Volck! men siet in dese dagen:
De Deugd in u, gelijck de Wijn in Teemsen dragen;
Dit ist, waer over ick my dagelijcks bemoey,
En, met een droef gekerm, uyt u gedachten roey.
Dat ghy u Handen houdt, en laet de Plunnen varen,
Diewelcke ghy, met Eer, koont nimmermeer, bewaren;
En denckt, het geen ick niet, off krijg, off krijgen kan,
Daer houd ick, met gedult, mijn trouwe Vingers van.

Tweede Ver-Eeeringe

AEN DE

Declesiastiquen.

Monsieur de Paep, Heer Domine.

Ey! leeſt, en weeſt doch goede moets,
Siet hier, 't begin is van wat goets.

TEr rechter tijdt koomt daer een Man,
Die meent wel dat hem niemandt kan;
Doch ſoo ick hem te recht be-oog,
My dunckt hy niet te veel en doog:
Treed aen, ick ſie wel wie ghy bent,
Een arge ſtrick, een lichte Vent,
Nu onlangs gecanoniſeert,
By 't Volckjen dat de Bijbel leert,
't Welck u, met groote Deftigheyt,
Het Paſtor-ampt heeft opgeleyt,
Dat gh' ymmer, nu, ſoo wel bekleet,
Als yemant die daer niet af weet:
(Taſt ick u Feylen op het ſeer,
Ick laet onſtrafbaer uwe Leer.)
Ey! blijft een weynich by my ſtaen,
En hoort my met gedult eens aen.
V Ampt, ſoo ick my ſeggen liet,
Is, dat men u Godt-vreſend ſiet,

Altoos wat heyligs in de mondt ;
En Godes woordt in 's Herten grondt ;
Den Slechten helpen uyt haer droom ;
Den Vromen holden in den Toom ;
En 't Schaepjen dat verloren was ,
Te brengen op sijn eygen Gras ;
Daer voor te houden goede wacht ,
Daer voor te bidden dagh en nacht ,
Dat Godt verleen u die genae ,
Dat niemandt doch verlooren gae ,
En dat ghy met een kloeck Sermoon ,
Eens Zondaers zondigh Hert kont doo'n ,
En op de rechte Wegen leyt ,
De Ziel , die tot den Heere schreyt :
En dempt alsoo der Zonden vlam ,
Die in een zondigh Herte quam.
Maer , helaes ! 't is soo verr' van daer ;
Dat soo men staet aen sijn Altaer ;
(O Heer ! ghy weet , ick ben de geen ,
Die hier geen Vrome Dienaers meen.
Men bulckt en roept , gelijck een Os ,
Doch , sonder slot , en al te los ;
Hoe Tiaerd-Ooms Ian , *en* Panteltje ,
Verdroncken Rock en Manteltje ;

Off ,

Off, van het eyſſelijck gewoel,
Van Broer Cornelis op ſijn ſtoel;
Off, van de ſlach van Flaenderen;
Off: van Maeſtrichtſe Spaenderen,
Off, van de duyrte van het Hoy;
Off, van de ſmienten in de Koy,
Off, hoe den ouden Hillebrandt,
Trock weder in ſijn eygen Landt,
En hoe hy daer ſijn eenig Kindt,
Sijn eygen Soon, ter Heyden vindt;
Hoe Floris, *en hoe* Blanchefleur,
Gaen reyſen al de Landen deur;
Off elders wat, uyt Amadis,
Dat openbare Beuſelis,
Off, van een deftigh Hane-kans,
Een Guychelſpel, een Ape-dans,
Wat ſchoonder Worſten, en hoe ſoet,
Beſnotte Bely maken moet;
En waer men na de middag ſal,
Gaen, om de ſinte-Pieters Bal;
En waer het beſte Kraembier is;
En waer men deckt een Bruylofts Dis.
Summarum, *'tis een armer Heldt,*
Die niet een uyr wat heen vertelt.

Doch, somtijdts koomt een ander Quant,
En reyckt de Sterren met sijn handt;
Die 't hooft so vol dispuyten heeft,
Dat Olde-klooster daer van beeft,
Daer swets-me Protocollen heen,
En maeckt de weerelt op de been;
En stelt het gantsche Landt in roer,
Men schelt sijn Vaer, men vloeckt sijn Moer
En maeckt malkaer, (Godt betert) toe,
Dat, wie het hoor, wert mat en moe:
Ia, dat een Hondt, hoe graeg hy wou,
Geen broodt van haer begeeren sou;
En oftme dan een dach drie vier
't Hamborgers Vastel-avondts Bier,
Met scheve Trijn, en groote Griet,
Eens wacker door den Gorgel giet,
En wentelt sich eens in de Goot;
Een vrolijck Mensch blijft licht niet doot:
Dat moet dan voort, dat moetter deur,
Al soudme smorgens by de sleur
Half blindt, on half beschoncken sien,
Wat het sermoon heeft te bedien.
Bedaert! en schaemt u, in u Graff,
En overweegt des Heeren straff;
Maeckt

Maeckt ghy des Heeren wech bequaem:
En soo sijn Paden aengenaem?
Voorwaer dit is de rechte Baen,
Om van de Deugden af te gaen;
Dewijl ghy dan, tot leedt en spijt
Van 't gantsche Rot de vroomste zijt,
Behoort u oock by dese Maets,
Met reden d' alder-voorste plaets.
Adieu, Heer Paep; vaert wel, en gaet,
Met dese Lessen uwer straet:
Daer ginder koomt een ander gaen,
Die moet ick oock te reden staen:
En datelijck soo quam de Maegd,
Mijn Heer, daer werdt naer u gevraegd,
Daer staet een Mens, hy kan geen Duyts,
En prevelt nochtans over-luyts,
Dan, Haſchas pihſhon orodſijkt,
Ick weet niet waer na dattet lijckt;
Dan steeckt hy eens de vingers op;
Dan schudt hy wederom de Kop:
Ick sach onlangs een Tovenaer,
Dit is sijn Oom, off 't is sijn Vaer:
Nu schijntet is hy weder stil,
En oft hy in 't Register wil:

Ey

Ey tekent hem wat haeſtig aen,
Ick ſie daer ander Volckjen ſtaen;
En, 't zegen ons, voor ſulck een Mens,
Wat drommel heeft die Keerl een Pens!
Soo groot gelijck een Bißchops Os,
En 't ſchijnt nochtans een erge Vos;
Hy heeft een Trony van Credijt,
En al ſijn Baert dat is hy quijt;
Wel, ſie ick ſcheel? of ſie ick ſchuyn?
My dunckt hy heeft een kale Kruyn,
Wat deert hem? hy is wel gekleet,
Dat hy ſijn Mutsjen t' huys vergeet:
Mijn Heer, ick heb wel eer gehoort;
Dat oock Wel Vrou-luy deden 't woort?
Voorwaer, hy is beſchrimpt beſchroomt:
Wanneer hy in u Camer koomt,
Ey ſet hem nakent op ju ſtoel,
Ick hoor men wetet by 't gewoel,
Mijn Heer, my dunckt, dat ick het ſwoer,
't Gelijckt een olde Pekel-Hoer:
Doch 't Meysjen was noch jonck en ſlecht;
En kon dit Volckjen niet te recht:
Dewijl ick dus aen 't ſchrijven ſat,
Soo quam uyt d' een en d' ander Stadt,

Te Scheep, te Wagen, en te Voet,
Het Volck in ſulcken overvloet,
Soo dat ick nauwelijcks met vree,
Somwijlen eens mijn maeltijdt dee:
Dan quammer een: by neen, by jae,
Mijn Heer, ſiet hoe precijs ick gae;
Dit eygen ſelfde kleyne Boeck,
Soud laden op mijn hals de vloeck;
Indien ick niet ter goeder trou,
Mijn Naem aenſchrijven laten wou;
Och! och! hoe verr' is doch van my,
Of Logen, of Bedriegery:
Ick ben niet van des Werelts Volck,
Mijn woorden hoeven genen Tolck,
Doch, ſegh ick jae, of ſeg ick neen,
Daer blijf ick by, gelijck een Steen.
Wat deed' ick mijn Ziel al te kort,
Indien ick mijn beloften ſchort.

Een ander, in ſijn beſte Kleer;
Geſelſchapt met wat Volckjen meer,
Met Volckjen dien hy door den dach,
Wat goets te voor te ſeggen plach;
Een Volck, dat onder 't lange Kleet,
Wat ſeltſaems te verbergen weet;

Een Volck, seer vroom en kuysch op straet,
Godt weet hoe 't in haer Kamer gaet;
Een Volck, dat in der eeuwigheyt,
Genegen is tot nieuwigheyt;
Een Volckjen, dat, in slecht Habijt,
Van nederigen Hovaert splijt,
Van dese had hy aen sijn zy,
Een lang end' ongewone Ry,
Ia, wel tot vijfthien, sesthien toe,
Al wierd' ick mat, al wierd' ick moe,
Ick moeste niettemin mijn Pen,
Tot sijnen dienst ontledigen;
Dit was een Volckjen teer en vijs,
En sochten my te maken wijs;
Sy waren nimmermeer van sin,
Haer naem te laten schrijven in,
Indien ick niet een suyver Blad',
Tot haer gepuyrde Namen had;
Dat aer, was Volckjen van de Kroeg,
Daer Gees al-eer de Heuyck van droeg;
Dat ander Volckjen, speelde Baes,
Doen 't met de Prins quam over Maes,
't Was al t' onredelijcken ding,
Indien mens' hier by stellen ging,

Dees'

Dees' seyden, (doen icks had bedient)
Het kan ju wel gaen, goede Vrient:
Terstondt een ander binnen tradt;
Die 't Vel nau om de Boncken sat,
So lang en mager als een Schim,
En uyt syn Oog quam niet een glim;
En soo ick met hem was bekent,
Soo dacht my waer ick ongewent,
Dees ongewoone magerheydt,
En al te destigen beleydt,
Dies schoot ick uyt, en seyd, hoe ist,
'k Geloof niet ghy u jeugd verquist
In d' eensaem Letter-vretery;
Dit Tuych is klaer Melancholy,
Ey! laet dat varen, lieve man,
Off meent ghy dat men u niet kan?
Off schoon daer een wat henen seyt,
En sware Glossen over-leyt.
Dat duyrt wel voor een uyr of twee,
En is wel stichtelijcken mee;
Doch, lieve Man; wat baet u dit?
Wanneer ghy 's avonts weder sit
En suypt, (gelijck wy laesten de'en)
Tot aen den lichten morgen heen;

Dan

Dan moet Taback en Brande-wijn,
Noch eyndelijck by't ſcheyden zijn;
Maer Iemeny! wat ſoete praet,
Had ick met dees mijn olde Maet?
Van Bouwen, Trijn, van lichte Neel,
Van Foberts Grietje, ſchoon, maer ſcheel;
Maer principael de Kuypery,
Verhaeld hy levendich aen my,
Ia, met ſoo ſoeten aerdigheydt,
Soo trotſen Trony van beſcheydt,
My docht de Man had met ſijn hooft,
Machiavel *heel doorgeſlooft:*
Wy weten, ſeyd hy, van de Raet,
En van ons Landen, al den Staet;
Wy weten wel, dat niemant ſal,
Eens komen, ſonder ons, te val;
Gelooft, mijn Vriendt, dat niemant rijſt,
Die ons geen Eer en Deught bewijſt;
Wat meent ghy, dat een Heer of Prins,
Genieten ſoud ſijn Hertenwins?
Wie tegen ons believen doet,
Weet ick wat weêrvaren moet:
Ons korte Lub; ons lange Baert,
Gedenckt, is meerder Eere waert:

Soo

Soo lang de Werelt heeft geftaen,
Is 't meefte werck door ons gedaen;
Neemt al de Paufen op een rijg,
Dat ick van Prins en Coning fwijg;
Neemt in de Werelt al 't gewelt,
Is 't niet by onfe wil her-ftelt?
Al ons Synoden, tot foo veel,
Behielden vaft het hoogfte deel;
Heeft niet de Spaenfche Geeftlijckheyt
Gantfch Duytfchlandt in de Ban geleyt?
Sy ftelden 't vaft nae haren fin,
En voerden nieuwe Wetten in:
Off ick oock een Tabackjen fmoock,
En nu wat ftinck, en nu wat roock,
Wat meent ghy doe ick buytens huys?
Daer houd ick my heel vijs en kuys;
Van een Mey ben ick niet foo jong,
Ick leg een Nagel op mijn Tong;
Geen Menfch, hoe deftig dat hy fiet,
En voeltet, noch hy ruycktet niet:
En off hy 't fchoon al roock, of fach,
Ick woud hy 't my te lafte lach,
Al leefd hy ewich in fijn Schoen,
Ick foud het hem gedencken doen,

Al waer 't by my te wege quam,
Ick wed hy 't nimmermeer vernam:
Is wel een Schoute ſonder macht?
Die niet met luſt ſijn Boet verwacht?
Wy ſweeren, dat geen Zalicheyt,
Als onder onſen Bijbel leyt;
En ſo dan alle Menſchen graeg,
Sich wachten voor des Hemels plaeg,
Wat Menſche ſoud dan, ſoo ghy mient,
Met recht niet houden ons te Vrient,
Dewijl haer *Staet*, en oock haer Ziel,
Allenich hangt aen ons verniel;
Dus moet-men weſen op ſijn hoed,
Al doet-men 't Lichaem wat te goed,
Ons *Suſsjes*, praet-men, in de Kerck,
Van God, en Godes Heylich Werck,
En gaet-me tot haer in Viſijt,
Men eyndt met vryery ſijn tijt,
En brengt-ſe 't dan in 't openbaer,
Ons Suſsje liechtet alle gaer;
Doch, niettamin, daer is noch plaets,
Voor u, en oock voor ander Maets,
Dewijl ick het voor-ſeker weet;
Waer 't anders, Heer, het was my leet.
Nu

Nu ſal't my wonder dencken, wie,
Van allen ick begeerig ſie,
Te trachten met een preuts gewoel,
Nae't voor-ſit van de tweede *S*toel?
Iuſtinianus ſtelt ſijn doen,
In trotſicheyt ſo vry wat groen,
En meent dat Lijff en Ziele ſtaet,
Aent 'tgeen hy uyt ſijn *Corpus* praet;
Jae, ſweert, dat Welvaert, Gelt en Goet,
Uyt ſijnen *Baldo* comen moet:
Hipporates, met ſijn *Galeen*,
Die ſwetſen oock niet weynich heen,
En ſeggen, dat eens Conings Pis,
Geſonder als een Gau-Dieffs is,
Waerom? miſſchien het een Kantoor,
*S*laet achter open, 't ander voor:
Doch, ſo my dunckt, ick mach de Leer,
Van Keyſer Karel ſoecken weer;
Dees ſtreeck de Vonnis over beyd,
En gaff ſeer aerdich dit beſcheyd:
Laet d' arme Dieff voor henen gaen,
Den Beudel volgt wel achter aen.

NOTÆ.

Waerachtich, het is ſoo, in deeſ' bedroefde Tijden,
Al Dinck ver-ergert ſich, en gaet te rugge glijden.

DUs gaet het mede (Godt betert!) huydens daegs in de Werelt toe, met een groot aen-tal eeniger Buyck-Dienaren, wiens aff-grijſelijcke Laſt, welcker ſo ſware Bedieninge, Ampt ende Officie, ſo on-uytſprekelijcke ſorge, ſorgheyt ende achterdencken, niet alleene hier op der Aerden in't Acker-werck des Heeren, ver-eyſchet; ſonder haer-luyden, ten Jongſten Dage, voor den Throon des Almogenden, ſal werden aff-ge-vergt; off men oock genoechſame voorſichticheyt, ſorge, ende vlijt by daeg, by nacht, heeft aen-gewendt, te waken, voor de Cudde Chriſti? den Schaep-Stal des Heeren te vermeerderen? hoe menich Zielken daer gewonnen is? haer Leven? haer Wandel? haer deſtige Voor-gang ter Deucht? haer Lere? haer Trooſt, ende haer

Besoeckingen? het salder alles staen: Maer/ leyder Godt! hier werdt by sommigen weynich aen gedacht / principalijck by sodanige / die meer het Aerdtsche / haer eygen Vleysch / haer Wel-lust / ende Begeerten / haer Ampt-en Ere-sucht / haer trotsen Hovaert / haer gierigen Affgunst / haer lopen / en draven; ja eyndelijck / (fy schande!) haer swelgen / brassen / ende meer andere dusdanige doodtlijcke gruwelen / behartigen / als den bloedigen arbeydt / die in des Heren Wijn-Berg van haer werdt gevordert.

Andere van dese Natie / die wat vromer sullen zijn / ofte schijnen te wesen / die stichten niet dan twist / ende onnutte reden-cabeling onder het Gemene / so wel onwetene / als aff-gerichte Volck; becommeren haer veel meer met Mugge-siften / danse haer ontsien / Kameelen door te slucken; ja / de Kercken / Raedt-huysen / Scholen ende Republijcken / 't moet alles in roer; men maeckt niet alleen de Gemente oproerich / de Prinen in colere / maer den Oorlog op de been; de Kercken van malkaer / niet / als Dienaers van Godes H. Woordt / maer / als Schenders sijnder Tempelen; niet als medogende Menschen / maer als grijpende Wolven / die het een wellust ende vermaeck is / de Schaepkens haer bevolen / niet alleen te stropen / sonder (samptelijcken met haer in t' ewige verderff te voeren: ende dit en behoeft niemandt by dese onse tijden wonder te dencken / aengesien den Olt-Vader Bernardus, voor lange Jaren / als sich beclagende over de beusheyt ende moetwil

eniger Priesteren / op dusdanige wijse genoodtdrongen werdt uyt te roepen.

Och! Och! seyt hy / mijn Heer! mijn Godt! want ghy uwe straffen ende Plagen eerst begint aen te vangen, aen die gene, die daer schijnen de principale Hoofden uwer Gemeente te zijn, ende nochtans hebben den Borgt Sions ingenomen, hare Vasticheden overweldicht; ende daer nae, dijn gantsch Ierusalem, sonder enigen tegenstandt, tot Vyer en Sweert, in brandt en blaeck gestelt: So kan men dan niet seggen; *So het Volck, so haer Besorger*; want niet de Besorger, is gelijck sijn Gemeente.

Maer hoort eens / waer desen Heyligen Man / noch by ander wegen / sich grotelijcks over verwondert; te weten / in't derde Boeck van sijn Vertroostinge tot Eugenium.

Ick verwondere my, seyt hy / in wat Register, in welcker Oorde ick dese Preke-Broers van onse tijden stellen sal: want, onder het Gemene Volck zijn't Leken; onder den Adel zijn't Soldaten; by den Kercken Ontfang zijn't Papen; maer sy schromen den Arbeydt die de Leken doen; sy laten de Soldaten het vechten bevolen: sy preken, maer sy stichten niet, als getrouwe Predigers doen; ende aldus, becledende beyde dese *Ordines*, verlatense die selvige beyd', en werpense over hoop.

En-

Ende wyders op een ander plaets: (*sed vereor, ne inundet me Theologastriculorum spuma*) het zijn Dienaers van Christo, ende Slaven van den Anti-Christ. Godes Eerwaerdige, diense selfs geen Eer bewijsen. Hier uyt ontstaet het gene men dagelijcks siet, haer, Hoeren-smuck, haer Pronckery, haer leckere Disch, ende overdwaelsche Desticheyt; hier van comen de Ringen, de Baggen, de Leersen, de Sporen, die dickwils meer blincken in de Son, als binnens huys haer Boecken, en in't Sermoon haer Gaven doen: hier affciert men de Tafelen met Venaysoen en Leckerny; met Credentsen, met alderhande Glasen en Bokalen; dus zijn haer Huysen vol brassery en dronckenschap; Wat doch soude anders oorsaeck zijn van al haer Vreugden, en Cymbal-geschal? van Kelderen so vol Wjns, en andere Proviande? dat men't van den enen in den anderen, overdaets halven, moet versleypen.

Dus verre dan Bernardus. Alle welcke woorden/ so wy op dese onse tydt ende bedorvene Euwe appliceerden wien doch soude het wonder geven/ sose met eeniger Declesiastiquen ongeregelt Leven ende Wandel/ een soete Harmonye/ ofte over-eenstemminge maeckten? Ende ofmen schoon achterwegen liet/ eniger wulpsicheyt ende overdaet/ pluym-strijckerye/ Lichtvaerdicheyt/ dronckenschap ende Vrouwen-lust/ etc. Wie doch soude

so verstockt van Herten connen wesen/ die niet en souden bewegen/haer onderlinge Twist en Haet/ de losse woorden-strijdt / 't gedurig achter-clap / en vileynyen sonder eynd'/die de sommige in't heymelijck stichten/ ende andere / tot groot schandael ende ergernisse der onschuldige Toe-hoorderen/ in't openbaer uyt-bulderen: Waer uyt/noch eenige nut / noch enige op-bouwinge van Godes Kercke / dan alleen / alleen / een ydel Roem / een schim van Eer / met d' in-beeldinge van eenige soete Eygen-Wijsheyt / voor dat mael can ontstaen.

Hoedanich dan het Ampt eens waren Zielen-Sorgers is / leert ons seer wel de H. Out-Vader Ambrosius in sijn 26. Brieff / daer hy schrijft:

Het Priester-Ampt, (dien swaren Last) vereyscht, beneffens een streng Leven, een gerust Gemoedt; vermengt met sobere defticheyt.

Wederom seyt de H. Olt-Vader Chrysostomus, over de woorden Mathæi 23. so het Schipken aen den Oever den Predick-Stoel Christi was:

Siet wel voor u, hoe ghy den Heyligen Stoel becleedt; want, den Stoel en maeckt geen Priester; maer de Priester heylicht den Stoel; de plaetse verheerlijckt den Mensche niet; maer de Mensche verheerlijckt de plaetse: die wel ende wettelijck op den Stoel sit, salder Ere ende Glim van ontfangen; daer en tegen, diese met on-eren becleedt, salder ongeneucht en schande van over-comen; want, ghy sit ter Oordeel; indien

dien ghy een vroom ende Godtzalich Leven leydet, beneffens dien een gesonde Lere voert, so suldy over een yeder u Vonnis connen spreecken: maer, so ghy, ter contrarie, een gesonde Lere voert, ende een beus ende ergerlijck Leven leydt, so ver-oordeelt ghy u selven: Want, met een Godtzalich Leven, ende een gesonde Lere, onderricht ghy het Volck, te weten u Even-naesten, hoe sy behoren te leven, ende te wandelen; maer voerende een gesonde Lere, ende een schandelijck Leven, onderricht ghy uwen Godt, op wat wijse hy u ver-oordelen sal.

Vele Menschen zijn sodanich van wesen / datse heel prodigael ende al te overvloedich in woorden zijn / doch het gene dat sy leren / selfs heel langsaem ende soberlijck achtervolgen; dusdanige veel werdender onder sommige Leraers gevonden / den welcken ick in haer Herte wil geven te bedencken / het gene Nazianzenus wel seyt:

Niet die gene schijnt my wijs te zijn, wiens Wijsheydt allene in wel-sprekende reden bestaet; noch oock die gene, die alleen een vloeyende Tonge heeft, ende daer by een Romp die ijdel is, ende ledich van Wetenschap; gelijckerwijs der Princen ende Coningen Tumben, die van buyten heel cierlijck zijn toe-gepronckt, ende van binnen niet bevaten dan een aff-geziel-

den Romp, vol ſtanck en Wormen: Maer, wel deſe, die wel ſober van de Deugde ſpreeckt, ende nochtans voldadich is in Godtzalige Wercken; beveſtigende de waerheyt ſijnder Deugden, met een oprechten Wandel, ende Vromicheyt ſijnes Levens; want, ick achte die Schoonheydt veel meerder, die my levendich voor ogen werdt geſtelt; als het gene my allenich by een ſoet Diſcours werdt aff-gebeeldt: Veel beter zijn de *Ryckdommen* die ons ter handen zijn geſtelt, als die gene, waer aff wy in den ſlaep heel ſmaeckelijck dromen: alſoo is oock deſe Wijſheyt veel ſchoonder, die beneffens de Wercken blinkt, als deſe, die alleen een ſoet-vloeyende Tonge ons te voren ſpelt; want alſo ſeyt de H. Schriftuyre, de Deucht en Wetenſchap zijn prijſelijck, in die gene, dieſe in der daet verrichten, maer niet alſo in deſe, die-ſe allenich in de Mondt, maer niet in't Herte voeren.

De Heydenſche Poëet Ovidius in't derthiende Boeck van ſijn Transformatie, wiſte wel te ſeggen; Wat legdy hier en ſweetſt; laet ſien wie dat ghy bent.

C

De

De Derde Ver-Eringe;

AEN DE

E. Heren Iuriſten, Procureurs, en Heb-Rechten, &c.

Waneer

Rechts-Geleerde.

Wanneer ick 't Corpus vlijtigh lees;
So draey ick het als vvarme Kees.

MIts coomter datelijcken een,
Dat, aen ſijn Ring, een Doctor ſcheen,
Sijn Mantel hing hem op de Schoen,
Daer toe was ſeven Ell' van doen;
Sijn Baert was grijs, en wonder lang,
Beneffens dien, ſo ſtaetſchen gang,
Gelijckerwijs ons Dames de'en,
Wanneerſe naer de Miſſe tre'en;
En wijders volgden hem van veer,
Wel vijfthien Boeren, en noch meer;
Ick riep de Knecht van ſtonden aen,
En liet hem in geen Regen ſtaen;
En ſeyd', weet, dat een Rechtſ-geleerd'
Ghedien , gheviert wert, en ge-eerd;
Een Man, die Vranckrijck, Engellant,
En al de Scholen zijn bekant:

Want

Want als hy open doet ſijn Mondt,
Soo ſtaet een Boer en gaept terſtondt,
Niet anders, of den heyl'ghen Geeſt,
Van Kints-been in hem had geweeſt;
Niet anders, of mijn Heer Doctoor,
Bracht al de Patriarchen voor;
Niet anders, of ſijn Herſen waer,
Der Wetten eyghen Leſſenaer,
Jae ofter in ſijn Bragem ſtond,
Wat *Bartolus* en *Baldus* kond,
Oft yeder Haerke van ſijn Baerd,
Elck met een *Leges* was beſwaerd,
En oft aen ſijn gheleerde Tong,
Alleen des Wereldts Wijsheyt hong,
Het derde woordt dat is Latijn,
François, of Griecx, of alſoo fijn,
Waer van een yeder weecht ſoo veel,
Als *Coridon* in ſijn geheel,
Hoor Boer, verſtaet mijn *verba* wel,
Sunt Leges, wat ick ſegge ſel,
U Buer-mans Kalf liep inde Weyt,
So *Lex*, *ſi quadrupes*, dan ſeyt,
Cum Gloſſis magni Bartoli,
Mijn lieve Kaerl, ſo richt-men dy;

Maer

Maer, want voor mijn versmitste Breyn,
Geen ding, soo groot, of oock soo kleyn,
Verholen is, of blijven can,
Soo geeft my maer dijn Saken an;
Ist recht, soo veel te beter ist;
Soo niet, soo kan ick, door mijn list,
Hoe crom het is, noch maken goet,
Als ghy de Buydel open doet;
Siet daer mijn stomme Meesters staen,
Daer can ick met te rade gaen;
Dat groote, dat is *Bartolus*;
Dat, *Baldus*; dat, *Cujacius*;
Dat *Jason*; 't ander, is *Durant*;
En dat verguld, dat is een Quant,
Die eens 't geheel *Lovanium*,
Met sijn *Dispuyten* maeckte stom;
En dat, is onse *Wiglius*,
Wiens Letters ick met reden kus:
Siet, hier is *Natta*; daer is *Geyl*;
En dat *Connanus*; neen, ick feyl,
Voorwaer, het is *Menochius*;
En 't volgend is *Rostochius*.
Het Volckjen dat daer boven staet,
Die weten oock geen weynich raet;
En

En dese, lees' ick alle daegh,
En 'snachts altijdt al effen graeg:
En waerlijck, dat een Huysman wist,
Wat Boecken in dees' grote Kist,
Wat Schat daer in begraven zy,
Hy quam al brandende tot my,
Hier in zijn *Decretalia*,
Digesta, *Matricalia*,
Noch twee *Glossata Corpora*,
Eheu! quam chara pignora!
Osascus en *Gomezius*,
Capicius, *Calcaneus*,
Zuccardus, en *Giphanius*,
Donellus ende *Busius*,
Pagninus, ende *Clusius*,
Cepolla, *Farinacius*,
Corrasius, *Costalius*,
Barasculus, *Eulalius*,
Met *Fabri* Disputatien,
En oock sijn Annotatien,
Wat dunckt u Boer, hoe soud een Mensch,
Niet weten al sijns herten wensch,
Die onder sijn geleerden Hoet,
Soo veel Auctoren dragen moet?

En

En dit is noch het thiende-deel
Niet eens, van't geen ick mede ſpeel:
Of meent ghy dat men ſoo ſijn tijt,
Gelijck een ander Weet-niet ſlijt?
Hola! de Tabbaert, noch de Ring,
Noch golden Klau, noch ſulck een ding,
Die maken de Doctoren niet,
Hoe-wel men-ſe met hopen ſiet,
En, ofte-me daer als langs de ſtraet,
Met fijn-gewrachte Lubben gaet,
Met Hande-ſchoentjes *Parſumé*,
Off, met *Mouſtaches relevé*,
Off, met een Baerdeken, ſo ſpits
Gelijck de Pijlen van een Flits,
Met Zijden Kouſsjes om de Been,
Met vijftich Veters op de ſcheen,
Met grote Roſen op de Schoen,
Och neen! 'tis daer niet mee te doen;
Ick liep ſoo langh mijn Meeſters nae,
Tot *Leyden*, en tot *Padua*,
Tot *Heydel-Bergh*, en *Loven* oock:
Men wert geen Doctors van de roock.
Wat heb ick al geleden, Heer!
Eer ick vercreeg mijn Doctors Eer.
Hoe

Hoe dickwils heb ick in der nacht,
Met groot verlang den dach ghewacht,
Ick meende menichmael, mijn Hooft,
Wierd op-gesneden, en geclooft;
Wanneer ick, gantsche nachten door,
In studijs mijn tijdt verloor;
En waerlijck, die een recht *Libel*,
Secundum Leges, stellen sel,
Dat regent ons niet in de Muts,
Gelijck een hopen jonge Duts,
Daer brengter een een vuyl *Replijck*,
En, 't selve stoff is ons *Duplijck*.
Hier waer het alles op de loop,
Indien ons enich ding ontsloop,
Hier moetet alles op de been,
Hier haelt-men't alles al by een,
Daer krijcht-me dan een *Autor* off,
Die siet een vinger dick van stoff,
En sal-men hem te recht verstaen,
So moetter *Calepinus* aen,
En als-men al de *Leges* siet,
So raeckt-men noch te rechte niet;
't Glossatum Corpus moet dan op,
Daer sit mijn lieve Kermis-Pop,

En vult met Letters sijn Papier,
Terwijl de Boer hem vult met Bier:
En wat noch meer dan wonder is,
Dat's ofte van de Donder is,
Want, 't geen hem hier *Maranta* raedt,
Seyt daer *Maranta* weer, is quaedt;
Sint Felten speelter seker mee,
Al zijnder maer *Iuristen* twee,
So isser een een Leugenaer;
En niettemijn sijn woordt is waer.
Ick kan 't niet laten, dat ick eens,
U mede-deel wat ongemeens,
En, 't geen ick u vertel, ick meen,
Is oock niet al te lang geleen;
Een rijcker Boer die deed sijn Soon,
Ter Scholen gaen, en gaff goet Loon,
Dit Knechtjen dede grote vlijt,
En leerde wel in korter tijt:
Dees' quam also, met aller Eer,
Der beyder Rechten Doctor weer:
En so men den gehelen dach,
In ledicheyt niet corten mach,
(Misschien off hy een dach off thien.
Sijn Vrienden komen was besien,)
Die

Die hadde ſijn *Digeſta* mee,
En lach ſijn *Corpus* oock geree,
En dachte ſo met neerſticheyt.
Sijn tijdt te hebben aen-geleyt,
De Vader, als hy elders ſach,
Dat daer ſo groten Bijbel lach,
Verſchrickte van dit grote Boeck,
En neemtet tot hem uyt de hoeck,
En vraegt ſijn Soon, en vraegt ſijn Vrou,
Wat ſulck een Boeck beduyden ſou?
Een Boeck ſo groot, mijn lieve Vent,
Dat leeſ-je nimmermeer ten end;
Waer op dat wederom de Soon,
Gelijckerwijs hy was gewoon,
Eerbiedich tot ſijn Vader ſeyd,
Deeſ' Boecken, Vader, alle beyd,
Zijn 't gene dat ick heb geleert,
En waer door ick nu werd ge-eert,
Uyt dat Boeck, met die grove Prent,
Zijn al de Rechten my bekent;
En 't ander, dat daer by u lecht,
Zijn Gloſſen over 't ganſche Recht:
Hier uyt ſo maeckt het ſtomſte Geldt,
Het kromſte Recht van al de Weldt;

Hier uyt ſo leren wy het Volck,
De Bedel-Tale, ſonder Tolck;
En oft ſchoon yemant waerheyt ſprack,
So is dit Boeck ons Logen-ſack:
De Vader ſtack deeſ' woorden op,
Tot midden in ſijn olde Krop:
En ſo ſijn Soon des avondts laet,
Gaen wandelen was achter ſtraet,
De Vader ſtelt hem oock te gang,
En neemt een heete vuyle Tang,
En refuteert op ſijne tael,
Deeſ' lieve Gloſſen altemael,
En ſcheurde ſo, van blat tot blat,
Al watter inde Gloſſen ſat,
En werpt van achteren tot veur,
De ſtucken al de Kamer deur,
So haeſt mijn lieve Doctor ſach;
't Geſcheurde *Corpus* datter lach,
So haeſt hy by ſijn Gloſſen quam,
En ſo te-reten die vernam,
En vant de ſtuckjes langs de Deel,
So ſpeettet hem meer dan te veel;
En riep, wel! wat is hier gebeurt?
So koſtelijcken Boeck geſcheurt?

Wel, Vader, zijdy dul, off mal?
Wel wat off dese doorheyt sal?
Waer op de Vader, halff gestoort,
In kortheyt weder, met een woort,
Hoort Sone, laet u snuyven staen,
Dees' Guytery staet my niet aen,
En, hebdy anders niet geleert,
So waerdy beter by mijn Heert.
Ick heb dees' Glossen so geproeft,
Dat ghy de Glossen niet behoeft.
Een heeft my laesten so geglost,
Dat my een gantsche Sate kost; —
Voorwaer, ick ben dit Glossen sat,
En schuwer om de gantsche Stat;
Men noodt malkander daer te gast,
Op Glossen, dattet niet en past;
En daerom scheurd ick al den bras,
Wat in u Boeck te vinden was;
Dus brengdy my meer Glossen, Kindt,
Ick jager u met in de Windt;
Mijn schone Saet, mijn Huys, mijn Hoff, —
Dat namen my de Glossen off;
U Glossen souden 't selve doen,
Ick hield in't eynde niet een Hoen,

Ghy alle, dan, wie dat ghy zijt,
Schuwt dese Ravens eens met vlijt;
Al zijnse oudt, al zijnse jong,
Sy breken Zegels met haer Tong:
En, so ick eens gelesen heb,
Haer Wetten zijn alst Spinne-web,
Waer in een Mug gevangen blijft,
Waer door men licht een Osse drijft,
Vertrout niet licht, een jonger Hoer,
Off Advocaet, u Buydel-Snoer,
Geen Valcken-oog siet halff so nau,
Geen Vos was ymmermeer so gau;
Noch *Briareus*, dien groten Dieff,
Had ander luyden Geldt so lieff,
Geen Iood is hier op halff so wis,
Als dit door-naeyde Volckjen is;
Geen stinckend', dood', en snode Pry,
Zijn ymmer so veel Ravens by,
Als by een halff gesouten Boer,
Al socht hy 't leven van sijn Moer,
En so de Boer maer *Rebus* heeft,
Ghy siet dat Hel en Hemel beeft;
Men leydt den Rechter 't Kerck-Hoff om,
En maeckt hem wijs, dat Recht is Krom,
Men

Men draeyt de Wetten nae ſijn Sin,
Ja, ſtelt wel nieuwe Wetten in:
Men roept, men raeſt, men tiert, en krijt,
Dat ſchier van bulken 't RaetHuys ſplijt;
En die dan vaerdigſt liegen kan,
En die dan beſt bedriegen kan,
(Al looch hy deuren uyt de haeck,)
Verdedicht beſt Partyen Saeck;
Waer raed-je dat ick deſe ſtel?
Ten minſten op het tweede Vel,
Want niemandt heeftet bet verdient,
Dat ick haer heb, en houd te Vriendt.

NOTÆ;

DE Wetten, ſo Cicero getuyght/ zijn als een vaſte Bandt van een Republijck, ofte wel-beſtelde Stadt; des Vrydoms Fundament, ende rechte Pedeſtal; een ſpringende Fonteyne; een Hert, een Ziel, een Raedt, een Regel, ende Leyd-teugel tot alle binlijckheydt; ende gelijckerwijs onſe Lichamen niet ſonder redenen, ſoo mede, kan een wel-geſtelde Burgery niet ſonder Wetten beſtiert werden: ja/ wat meer is: hy ſeyt in ſijn Oratie dien hy

voor Aulo Cæcinnâ dede: Alle die gene die het Burgerlijcke Recht veracht, breeckt niet alleen de banden der Rechtveerdicheyt; maer, wat meer is, hy te-rijt de Zelen van't Gemene-Best, ende van een heusch ende deugdich Leven.

Aristoteles de Philosooph / schrijvende van de Republijcque in sijn 5. Boeck / in't 9 cap. verstaet / dat sodanige Menschen / die de Wetten versmaden / de gantsche Republijcque vernielen / ende in't 1. Boeck / in't 4. cap. synder Redenconst / seyt aldus: de wel-vaert van een wel-bestelde Stadt bestaet allenich in de Wetten.

Dit is mede het gene Heraclitus plach te seggen: dat de gantsche Burgery met ymmer soo groten ijver behoorden te vechten voor hare Wetten, als voor hare Wallen; want een Stadt in geender manieren sonder Wetten conde bestaen, maer noch eniger maten sonder Wallen, *Laërt lib. 9. cap. 1.* Door de Wetten, seyt Cicero, zijnder straffen geleyt op de Ondeugden, ende Beloningen voor Deugden in-gestelt; Want

So niet een strafbaer Daet, met Straffe wert beloont,
Waer toe het droeff geclach?
Als niet der Wetten Eer, met Deugde wert gecroont,
Siet wat de Wet vermach?
Durst yemandt by de Son om sijnder hette comen,
Sy roofden hem sijn vyer,
En moest-me niet de kil van't Noorder Axe schromen,
Men bracht de Sterren hier.

Eeni-

Enige zijnder nochtans / die mede / niet sonder reden / sommiger Wetten geleken hebben by de Webben ende het Geweeffsel der Spinnen / in de welcke / soo enich licht ofte onmachtich Creatuer gheraeckt te vallen / verstrickt; doch / indien daer yet wat groots aen geraeckt / breeckter seer lichtelijck door.

Laërt. lib. 1. cap. 3. Doch dit zijn sodanige, de welcke so ghyse te wercke stelt, u Sake verachteren; gaet ghy-se voor-by, sy beletten u; vermaent ghy haer, sy achtent niet; worden-se rijck, sy vergeten u; Dit zijn Vogels, die de Actien copen, ende d'Accoorden vercopen; de Soens-luy van kant stuyren, haer eygen Baer maken, en selfs de Richters zijn; heden contraheeren, morgen haer contracten breken: Het welcke haer Cassiodorus toe-schiet / over dese woorden van den 73. Psalm: Heere, de Twisters tergen dijnen Heyligen Naem; Ende wederom aldaer: Dit zijn Geesten, die de Landen Vrede weygeren; de Coop-luy haren Handel, gewichte ende Mate: de Dienaren Godes, haer Eere; den Adel, haer Aff-comst; de voor-sit een yegelijck; sy schamen haer Rechtveerdicheydt: ja, sy zijn sodanich, dat-se noch Godt, noch Menschen, noch Tijdt, noch Gelegentheydt aen en sien. Ende andermael op de selvige Plaetse: Het zijn Fielten op eerlijcke Gastmalen; Ravens in't executeren; Beesten in't 't samen-spreecken; Houten

Heyligen in haer queſtien; ſtenen Beelden in't verſtaen; Blocken in't oordeel; Luypaerts in vriendtſchap; Beyren in Boerticheydt; Voſſen in't bedroch; Stieren in Hovaert; Wolven in de Schotel; eyndelijck, ſoo in't minſte de lucht van een roeſtighe Buydel haer in de neuſe coomt, in een omme-ſien hebbenſe *Argi* oogen, ende den Dieffſchen *Briareus* handen; Clem-vogels klauwen; *Laômedons* meynedicheydt, *Ulyſſes* loosheyt, *Sinons* bedroch, *Polymneſtors* trou, ende der Leuwen Godtzalicheydt.

Alanus, mede in ſijn Natuur-werdinge/beſchrijvende het geſteernte der Advocaten/ heeft op haer geboorten-dach deſe treffelijcke Eeren-tijtels aen-geſlagen.

Iſſer yemandt, met Geldt, off met een Harnaſch geſtijft van Goudt, deſe ſal licht connen ſteuyten den op-loop van *Tullianus*, de Blixem des Toorns van *Hector*, de cracht van *Hercules*, ende alle de loſe practiquen van *Ulyſſes*; want, met ſodanigen brandt is ontſteken de honger van duſdanige Heb-Geeſten, dat alle de Rhetoricijns met hare wel-ſprekenheyt, de Sophiſten, met hare ſubtijle Argumenten, zijn ſtaff ende ſtom geworden; wanneer de Trommel van Rijckſ daelders, Piſtoletten, en Ducatons in een Boeren-Beurs begint aen boort te gaen. Ende noch mael aldaer: Wanneer de Penning-Fleuyt voor't

voor't Oor der Advocaten ſpeelt, *Mercurius* Pijp, en *Orpheus* Lier, *Amphions* gequeel, 't is alles ſtom, de Snaren zijn ſlap; men hoortſe niet, als 't Geldeken maer clinckt: jae, wat meer is, rinckelt de Beurs, wech *Cicero* met u gladde Tong: vechten de Ducatons, wech *Hector* met u Blixem dan; wanneer-men by dit Volck Roſenobels in ſlach-oorde ſtelden, geen *Hercules*, oft hy ſchoon de Sone was van den groten *Iupiter*, ſoude hier tegens hem in gevaer derven ſtellen: Summa, 't Geldt verwint, het Geldt regeert, het Geldt bedwingt haer altemael: ſoo coomtet dat Ovidius in ſijn Conſt der Minne Lib. 1. Eleg. 10. aldus ſijn Scholieren onderzicht.

Met een gecochte Tong, voor Weduwen en Weſen,
Te ſpreken, is geen Eer: oock is beneffens deſen;
't Gerichte weynich waert, daer meer het ſtomme Gelt,
En Rijckdom werdt geſocht, als Wetten aen-geſtelt.

Wie meer van duſdanighe Strangen / ende Clem-vogels begeert te weten / die leſe een ſeker Boeckſken genaemt Thomas Garzonius, eertijts in Italiaens / nu in't Neder-duyts wel te becomen. Doch ick en ken niet nae-laten u mede te deelen het oordeel van Cornelius Agrippa / over duſdanige Ravens geſtreken / in een Boeckſken by hem in Latijn beſchreven / van de Verkeertheyt der Geleerdtheydt, daer hy aldus ſeyt.

Der

Der Advocaten, Procureurs ende Notarisen bedriechlijcke Wetenschap, is een gestrickte ende sorgelijcke Const, op-gepronckt met een schone zijden Logen-Dwael, ende gehult: een aen-gestreken ende onbekent Bedroch; dat is, om den Rechter met een cierlijcke Reden de Oren te smeren, ende metter tijdt naer sijn goedduncken te buygen: nieu-gevondene Wetten, uyt vercierde Glossen, ende andere verdichtselen, naer haer eygen sin, te maken ende te breken; ofte haer by alderhande ongehoorde middelen, daer uyt, sose verlegen ende gevangen zijn, te ontstricken, ofte ten minsten, het gantsche Geding, in der eeuwicheyt te verlengen; alsoo de *Leges* van hare Rechten aen te wijsen, dat daer door de Iustitie werdt de handt gesloten; der Glossen gesach sodanich in te brengen, dat men de Wetten met voeten treedt, ende der gener goede meninge verduystert, die selfs de Rechten hebben in-gestelt; in deser Menschen Const ende Wetenschap, besit de hoogste plaets het meeste bulderen, ende dat men sich in de Gedingen in-stelt, als aen de Visch-merckt de gemene Appel-Wijven, ende andere baldadige Schuyte-boeven doen; diens volgens moet dit de beste Advocaet zijn, die de meeste Boeren tot twisten vordert, ende de selvige tot hope van haer aen-geveerde Proces aen-locken ken; ja,

met Godtloose Raedt, tot een goedt succes ken aen-hitsen: Hier, schijnt wel, speelt de Tong den Baes, wanneer-men twist verwecken ken, die dan een Kat, somen seyt, in't garen ken werpen, die het Mondt-stuck wacker roeren ken, die den Duyvel tot Pastoor ken in-voeren, van krom recht maken, van twijffel ende verweringen On-recht, de Iustitie met woorden de Deure sluyten, ende wijders een Poppe-Craem van hare Wetenschap maken, zijn de slechtste nergens nae. doch,

Een Richter, die het Recht, met Deugd en Eer bekleet,
Sit nimmer in de Stoel, als met gesonde Weet.

Iae, indien men noch konde swijgen, gedwongen door de Penning-nood, het geen de Conscientie, (soder eenige ware) wel verholen begeerde; want, gelijckerwijs geen van haer allen sonder Loon, off Giften, spreeckt; en swijcht hy oock niet sonder Ver-eringe. Laet u dit een Exempel zijn: dat *Demostenes* eens vraegde aen den Comediant *Aristodemus*, hoe veel hy creeg, om yemant een spijtige Mondt te geven? gaff voor antwoort: een Bras-Penning. Maer ick, seyde *Diogenes*, heb een Stoter gecregen dat ick stil-sweeg: Want, so glad ende fenijnig is der Advocaten Tong; dat, indien ghyse niet en snoert met Giften, Gaven, Wijn, en Bier, so swijgtse nimmermeer.

De

De Vierde Ver-Eeringe;

AEN DE

Staet-makende vergeters van haer eygen STAET.

Staet-

Staet-Makery.

En ghy, die Staet van Staten maeckt,
Weet datter niemant vver dt geraeckt.

NU Volckjen; ghy, die alle daeg,
Gaet los en ledich by de Waeg,
En clap-cloot daer wat heen en weer,
Van Ionckers Knecht, en Iuffrous Heer;
Waer dat sijn Landen zijn verpandt,
En waer hy voor-maels was belandt;
Wat Maegden dat een Borger heeft;
En wat hy aen sijn Boden geeft:
Hoe dat aen yemandts schrale Dis,
Wat leckers op-gedragen is:
Ghy, die soo wonder bent besorght,
Waer Heer-Ooms Meyd haer Koussen borght;
Wie Vader was van *Tucck* Kindt,
En hoes het in de Luyren windt;
Oft u daer aen gelegen was:
Waer, op de Velden, wies het Gras,

Wat

Wat yemandt op Intressen nam,
En daer met door de Winter quam:
Wat Summen zijn geregistreert,
Voor't borgen van een rijcke Weert:
Een Musicant, een Violist,
Die van Musijck noch Noten wist,
Siet naer een goet Collegie uyt,
En treckt sijn Snaren op de Luyt;
So mede doet ghy Broeders oock,
Doch in de Kamers sonder roock,
Men bakert sich wat in de Son,
Off in de Regen by de Ton;
Daer rekent Bely geen Gelach,
Al duyrden't schier een gantschen dach,
Men holdt een praetjen van de Buyrt.
Hoe Iorden noch sijn doen bestuyrt,
Waer van hy soo is op-getoyt,
Want hy is mager, en beroyt:
Nu laest-mael (seyd' de schrale *Nijdt*,)
Waer aff ghy rechte Dienaers zijt,
Nu laest-mael quam een seker Man,
By mijn, om duysent Rijders, an,
Op thien ten hondert, 't was niet veel,
En oock so kreeg ick vast mijn Deel,

En ftond de Man vaft in fijn Schoen,
Ick woudet hem van avondt doen:
Maer doen-mael heeft my *Sonder-baerdt*,
Wel heel aff-grijfelijck bewaert,
Dien feyden: Broeder, weet ghy niet
Wat datter onlangs is gefchiet?
Hy is by volle ftem van't Hoff,
Voor *Prodigus* gelefen off:
Maer, hoor eens, riep een ander Knecht,
(Die fomwijl met de Trappen vecht,
En 't fchijnt wat fonders aen fijn Ring,
Off aen't vergulden Vingerling;)
Waer plender crijgt de Man het Goet,
Die fo veel Weerden borgen moet?
Hy gaet fo wonder, en fo breet,
Dat ick-er heel geen ftaet aff weet;
Sijn Huys is wacker geftoffeert,
Hy rijdt te Wagen en te Peert,
Wel! hoe ift moog'lijck? hoe kan't zijn?
Off 't Haerlems Water wordt daer Wijn?
Wat u belangt, ghy bent een Man,
Die wel fijn Renten leven kan,
En, fo ick u te rechte ken,
So weet ghy oock wie dat ick ben:

Wat dunckt u van dien ander Stanck,
Die ruym soo deftigh is als lanck?
Sijn Leven heeft hy al verpant,
En oock sijn halve Ziel bykant;
Noch pronckt hy als een Bastelier,
Is dach op dach by Wijn en Bier,
En nimmer is den Excuteur,
Off uyt sijn Huys, off van sijn Deur;
't Is Caffa, Pluys, off anders wat,
Al't geen de Fielt draegt om sijn Gat;
Nu laesten worde my geseyt,
Hoe dat sijn alder-grootste Meyt,
Quam met een Vryer langs de straet,
(Gelijck 't met jonge Vrysters gaet,)
En, so se quamen aen de Waeg,
Soo neygde't Meyssjen vry wat laeg,
Met een ontvalt haer, onder 't Cleet,
Een stuck van't geen men Hembden heet.
Dat sagh-er uyt, ick weet niet hoe,
Gelijck de Vaet-doeck van mijn Schoe:
Een Iongen, roept, (die't effen siet,)
Hou! Meyd, vergeet ju Neus-Doeck niet:
Het Boeffjen neemt den vuylen Sack,
Die vol met losse knopen stack;

Hy meent hy heeft een groote Buyt,
En haelter niet dan Vuylnis uyt:
Wel, dunckt u dat ſo wonder vreemt?
(Sey Goſen,) dat ghy hier van teemt?
Wy ſtaen hier nu; de praet is ſoet,
Hoort wat ick u vertellen moet:
Maer docht-je wel dat *Ian de Buys*,
Sou kaler weſen als een Luys?
Dat Huyſ-geſin kan niet een Iaer,
De Plunnen houden by malckaer.
Nu laeſten, ſo ſijn Echte-Vrou,
Wat Geldt op Intres hebben ſou,
Men doet beleefdelijck verſoeck,
Te ſien het Regiſtracy-Boeck,
Hier ſtonder duyſent, daer noch drie;
En op een ander Poſt noch twie:
Men reyſt te Land-waert, om te ſien,
Daer ſtonder ſulcke noch wel thien;
Nochtans, 't Geluck dat alles ſiet,
Hielp deſe luyden uyt 't verdriet,
Daer ſterft een ouden Tote-bel,
Dit hielp den ſoberen Geſel;
Dus kan't verkeren, Lieve Kindt!
Gelijck men vaeck geſchreven vint,

Jae, wilt ghy daer Exempels van,
Riep weer een heel geleerder Man:
Tot Romen, ſo ick was Student,
Heb ick een armen Helt gekent,
Die Packjens op ſijn Eſel droegh,
En hadde, nae ſijn Sin, ghenoegh,
Ey! hoort eens, wat den Hemel doet,
By deſen armen ſlechten Bloet,
Sijn Over-Vaders Beſte-Vaer,
Die hadde noch een olde Snaer;
En al 't Geſlacht was aff-gegaen,
Alleen tot deſen lompen Haen;
En ſo hem dit, door ſijnen Vrient,
Met vreugde werden aen-gedient,
Hy werpt de Zelen van ſijn Hals,
Verlaet ſijn vuyl-gewin, en als: (coopt,
Men ruylt, men tuyſt, men plengt, en
Tot dattet al ten achter loopt:
Daer cruypt den armen olden Sot
Al weder in ſijn Verckens kot:
Doch; twaleff heeft de klock, by naeſt,
Ick denck ick my ter maeltijdt haeſt,
En ghy, mijn Vrienden alteſaem,
U Maeg is moog'lijck oock bequaem;
Noch-

Nochtans, wat Staetick raem, off gis,
Hier in, ick, alle reysen mis,
Ian Gat gaet alle daeg te Wijn,
En wil de grootste Meester zijn;
Hy speelt met klinck, en oock geree,
By Edel, en On-edel mee,
't Is altoos bruyntjes, net, en fraey,
En 't clapt, gelijck een Papegaey;
Sijn Kinders, aerdichjes, en schoon,
Die comen cierelijck ten toon;
Hy heeft noch Schulden hier off daer,
En geen Registers van gevaer;
Ick ken niet weten hoe die Man,
Aen sulcken Staet geraken kan.
Maer, Broeder, wacht tot morgen vroegh,
Sey spitse *Schimp-Oom*, en hy loegh,
Hoe-wel ick niet te wel en weet,
Van dese man het recht secreet,
Ick meen, de Klock op morgen tien,
Sal ick 't u al te wel bedien;
Mijn tanden jeucken nae 't Ombijt,
Adieu, tot op een ander tijt:

NOTÆ.

HEt woordeken Æmulatio, onder de Latijnsche Auctoren / ten quaetsten genomen zijnde / mach by ons met reden Jalousy / ofte Wan-gunst / wegen sijn eyghen Naesten wel-varen / Haet / Af-gonst / Nijdicheyt / en Achter-clap / ghenoemt werden; ende placht aldus beschreven te wesen:

Dat het is; Een besmettelijcke Sieckte des Gemoedts, waer over yemandt sich vergrimt, over de Eere ende Goederen die sijn Even-Naesten van Godt ende de Fortuyne toe-gesonden zijn; dat hy niet die selvige, ja oock geen groter, mach besitten.

Voorwaer / een schandelijcke / en in der ewicheyt ongeneselijcke Peste / strijdende wel directelijck tegens de Wet der Liefden / ende onderlinge verdraegsaemheyt; nopens den genen / die men op't hoogste behoorde te beminnen; Welcke dodelijcke Zonde / soo seer grouwelijck is strijdende jegens de Heylige Schriftuyre / niet op een / maer op ontallijcke Passagien; Seyt niet selffs de Here Christus tot den Af-gonstigen Pharisæen, Matth. cap. 22. vers 37. &c. so-se hem / ondersoeckende / vraeghden / welcke de grootste Wet was / waer doorse souden zalich werden? (Luystert toe ghy hedendaeghsche hypocritische Pharisæen!)

Ghy sult lieff hebben den Here uwen Godt, uyt ganscher Herten, uyt ganscher Zielen, ende

uyt

uyt ganscher Ghedachten; dat is het eerste ende grootste Ghebodt, ende het twede; desen gelijck, is; Ghy sult lieff hebben uwen Naesten, ghelijck u selven: Aen dese twee Geboden hangt de gansche Wet ende de Propheten.

Wijders/ de Heylige Euangelist Iohannes, in sijn eerste algemene Send-Brieff cap. 2. 3. 4. door-gaens de Kinderen Godts tot onderlinge Liefde vermanende/ vaert aldus uyt/ op den nijdigen Aff-gonst/ ende Laster onder de Broederen:

Het is een Logenaer, die daer seyt: Ick hebbe Godt lieff, ende haet sijnen Broeder; want, die sijnen Broeder, dien hy siet, niet bemint; hoe soude hy den Here connen beminnen, dien hy noyt ghesien en heeft?

Item Rom. 12. Laet ons malckanderen lieff hebben, ghelijck Christus ons lieff ghehadt heeft, met eenvuldiger Herten.

Wederom Iacobi 4. Wie sijnen Broeder achterclapt, ende ver-oordeelt, die achterclapt de Wet.

Deuteronom 22. Men sal niet van sijnen Naesten ont-trecken.

Syrach 17. Een yeghelijck sal den last sijns Naesten helpen dragen.

Syrach 25. De Liefde des Naesten, is Godt aenghenaem ende den Menschen.

Aen alle dese Passagien/ uyt Godes Heyligh Woordt/ ende die-der noch ontallijcke zijn/ sal niemandt connen beschreven vinden/ datmen sijn aen-ghesworen Vriendt/ sijn ghetrouwen Naesten/ sijn Christelijcken Broeder/ sal/ somen seyt/ met loden Schoenen achter-halen/ sijn Fey-

len door de gantsche Stadt mis-gunstich aff-trompetten / de Leggers en Cantoorzen / nopens sijne conditien / door secrete Sppons / laten visiteren / daer upt copien nemen ; de selvige op Merckten / Straten / en wandel-plaetsen / aen Jan alle-man / off in openbare Herbergen / en Taveernen / den Onwetenden / door den enen Buydel-luyser / ofte een anderen Geldt-suchtigen Hoeren-Weerdt / enen blindt-sienden Cornuto, tot schofferinge ende schande / half-stamelende laten prononcieren / als off et openbare ende van den Hove Sententien waren geweest ; (Dî boni, quanta petulantia !) daer siet-men dan al conde-men door een besmeerde Bril niet sien / al conde-men Trommel noch Trompet / Canon off groff Gheschut / op hondert mijlen hooren / wat yeder in sijn Keucken heeft ; hoe veel de Slachter heeft geborgt / wat bord de Brouwerp upt-steeckt / wat cent per cento, Rent op Rent / can alle daeg ten achter gaen: ja / wat meer is ; men kander door een grote Bril sonder Glasen / comen te lesen / hoe dat sijn eygen Beste-vaer / upt arme ende behoeftige Wees-kinderen op-gestockte Penningen / hem selven in fluwelen Clompen / sijn Wijff in't Samaer / sijn Kinders aen't Altaer / sijn Ziele voor den Duyvel / hielp : Wat dunckt u nu van dat Register / die so acroich / upt Menschen met een redelijcke Ziele begaeft / werden in Helsche Furien getransformeert ? dit Geslachte heeft ons den Sulmonischen Her-schepper seer netteltes aff-gebeeldt / in sijn Transformatie ; daer hy / schrijvende over dit Gesindeke / aldus gesprooken heeft.

De bleycke Gesenheyt is in haer mondt geseten,
Haer Lichaem, als een Rang, door hongerige Beten;
't Gesicht verliest sijn Pit; haer Tanden sien als Roest;
De Borst is ijdel Gall; 't Fenijn haer Tong verwoest;
Noyt sachmen, tot een Lach, dit nijdich Volck genegen,
Ten waer een ander Mensch in Armoed lach verlegen;
Geen machtelose Rust, geen Slaep bedemt haer Hert,
Dewijl het staeg en staeg in sorgens Yver smert;
Sy sien wan-gunstich aen, sy sien, doch sonder reden,
Al die der Aerden Bal door 's Hemels gonst betreden;
En niet te min, den Bloedt vergrimt sich, en verteert,
Als Voorspoet, Gonst en Eer, een deftig Mensch vereert:
Hy lacht en smaeltse nae, doch, nietemin, sijn smalen,
Coomt op sijn eygen Kop in't laeste neder-dalen.

Dewijle dit dan woorden van een Heydenschen Dichter zijn gesprocken / tot leringe van On-Christene Menschen / tot welckers tijden al mede dese Peste de Werelt beseten hadde; want / wanneer is doch dese Staet-suchtige haet-makery uyt de Werelt geweest? de Duyvel mis-gunde de Engelen, den Hemel; onsen Vader Adam, het Paradijs; Lotk, sijn rijkdom; Iob, sijn Voor-spoet; den Heere Christo, met alle sijn Apostelen ende Euangelisten, der Heydenen Bekeringe: Niettemin / hy was een Duyvel / ende sal in der eeuwicheyt in de Schole van Af-gunst / Haet ende Nijdt / wel Rector Magnificus blijven: doch den Mantuaenschen Ossen-weyder / die weynich voor Christi Geboorte een Italiaenschen Bou-Dent was / werpt hem dusdanigen Argument / op sijn Boers / te voren.

De Nijdt, het stinckende Fenijn,
Wil in der Menschen Herten zijn,
En in't Gebeente woonen;
Hy knaeght haer Vleesch, hy suygt haer Bloet,
Mis-gunt sijn Even-naesten 't Goet,
En wil geen Goet belonen;
Hy dut, hy suft, en truyrt altijdt,
Tot dat hy selff in Wan-hoop splijt,
In't knerssen van sijn Tanden;
Hy vriest van Aff-gunst, en hy sweet,
Wanneer hy yemandts Voor-spoet weet,
Hy lacht in hare Schanden:
Des Hemels Licht, de soete Spijs;
Van sijn Gebuyren, maeckt hem grijs,
En hy bestaet te beven;
Al woud hem schoon, ja selffs Iupijn,
Den Nectar *en der Goden Wijn,*
Tot dees beloning geven:
So lecker is der Naesten Haet,
Soo suyckerig is Aer-mans Staet,
Waer datse zijn te vinden:
Och! dat doch yeder een de Vloer,
Van Vader en van Beste-Moer,
Bestooffd' met eygen Winden!

Door=

Voorwaer / de tijdt sou my outbreken / het Herte besterven / het Gemoet tot eenige deugende Saken onbequaem werden / indien men de duysenste Passagie / soo uyt Schriftuyre / Olt-Vaderen / Philosophen / Poëten / ende meer andere Deugden-Spiegels / soude verhalen: alleen sal u dit / over dese pestilentiale Coortse / ende besmettelijcke Sieckte / tot een generale Lesse ende Vermaninge dienen; niet alleen / vermits ghy Hypocritische Menschen / (somen u met de Naem van Menschen ver-eeren mach) niet connende schuwen / nochtans leert achter-laten / ende dat van langer handt / gelijckerwijs gemeenlijck swaere Cranckheden / door langsaemheydt des Tijdts vergaen / genomen uyt den H. Outvader Cypriano, *Serm de livore.*

De Nijdicheyt is een wortel van alle quaet, een Fonteyne van de Moordery, een Schole van Zonden, een stoffe aller Misdaden, &c. Alle de Beusheden hebben enen sekeren loop, maer de Aff-gunstigheyt, allesints vast staende; blijft ende vol-hert in een geduyrige Zonde. Ende hoe meer den genen die benijdt werdt, in sijne Saken vordert, hoe meer der Aff-gonstigen Hert in brandt en blaeck versmelt; hier door komter, datmen over straten draeght een wreedt Gesicht, een doot-geverfden Trony, een bevende Kin, een spitsen Mondt, die niet dan schelt en vloeckt over sijn Even-Naesten; een Handt, hoe-wel tot alle wraeck-genegen, nochtans is sonder Swaert; doch, een Gemoet, met Beusheyt, Haet, en VVan-gonst, steedts ontsteken.

Nu geeff ick u / waerde Lesers / te bedencken / hoe het hedensdaegs / so hier so daer / in dese ondeugende Werelt / by ondeugende Menschen toegaet; wat Jalousy / wat Aff-gunst / tusschen Vader en Kindt / Suster ende Broeder / vorders andere Bloedt-Verwanten / omme gaet; wie sal doch yemandt vertrouwen / al waer 't schoon dat hy in Moeders Armen sliep / nae de woorden van den voortreffelijcken Philosooph Seneca: *Libro naturalium quæstion.*

VVat sal my connen verpletten, als den Hemel viel? waer sal ick connen blijven, als sich de Aerde scheurt?

Menende also / dat hy nergens vry was: so zijn wy mede / van Achter-clap / Haet / Nijdt / ende Leugens / nergens vry / al waer men by sijn eygen Broeder; daerom behertigt dit.

Doet wel, en weest te vreen,
G'looft Vromen; anders geen.

Geen eerlijck Mensch maeckt aer-mans Staet,
Die selfs sijn Staten achter laet.

De Vijfste Ver-Eeringe;
Aen de Medicijns;

MET SAMPT

Monsieur Ioncker Doctor KOE-BEEST, ende alle sijne Complicen.

Medicus.

Medicus.

Vergeet my niet ; ick ben die geen,
Die doode Luy help op de been.

EN ſiet, daer ginder comt van veer;
Noch een , dat is ſoo goeden Heer,
Voorwaer ick deed hem veel te cort,
Indien ick hem hier buyten ſchort;
Hy ken Latijn, en Griecx, en Wals,
François, en Duyts, en alles als;
Dees bint geen Procureur ſijn *S*choe,
Of geeft hem in het minſte toe,
Als d' Advocaet van *Gloſſen* preeckt,
Hy van ſijn Medecijnen ſpreeckt;
Wie ſal van haer de voorſte zijn?
Dat Oordeel ſtrijckt-men by de Wijn:
Is *Bartolus* een groot Iuriſt,
Wie ſeyt *Galenus* minder wiſt?
Maeckt *Baldus* 't alder-cromſte recht?
Hippocrates was oock niet ſlecht;

Roept

Roept *Iason* van sijn *Decretael*,
Sy swetsen uyt haer *Vrinael*,
En weten dickwils niet een Fijg,
Oft 't Boeren is, of Mere-Mijg:
Basta! mijn Pen! loopt niet te hoog,
Signoor Doctoor heeft schalcker oog;
Gheen *Medicus* is half soo slecht,
Ja, geen Lant-vaerder heeft een Knecht,
Al sach hy scheuyn, al was hy scheel,
Of hier toe weet hy al te veel;
Wat soud dan soo een kloeck *Monsieur*?
Dees siet de Menschen deur en deur,
Hy siet, al vraecht hy niet een mijt,
Wat uyr dat ghy gheboren zijt;
Hy siet de Boeren uyt de Pis,
Hoe ver, de *Rijp* van *Troyen* is;
En waer-je woont, en wat-je deert,
En waer-je slaept, en wat-je geert,
Jae wel, ick segh-je dat hy weet,
Op ander-halve Luys-duym-breet,
Hoe groot ju Milt, hoe groot ju Maegh,
Hoe groot ju Long, hoe groot ju Craeg,
Hoe groot ju Hart, hoe groot ju Blaes,
Hoe groot ju Breyn, al waer-je Dwaes;

Wanneer

Wanneer-je quaemt aen't ongeval,
Hoe langh ju Sieckte duyren ſal,
En oft-je ſwaer met Kinde gaet,
En oft-je niet veel winden laet;
En of't een Soon of Dochter is,
En oft ju Man te *Slochter* is,
Of elders by den *Indiaen*,
Dat kan hy uyt u Pis verſtaen;
Dit alles weet hy ſoo perfeckt,
Als die een hant-vol Vloyen deckt;
En treckt hy dan ſijn Mantel aen,
Om by ſijn Krancken om te gaen,
Ten eerſten, (iſt een groot Cadet?)
Hem werdt een ſachte Stoel geſet,
De Knecht die loopt om Alſen-Wijn,
Daer moet doch een Geſontheyt zijn;
De Maegd, die brengt een arm-vol Holt,
Want, 'sWinters iſt gemeenlijck colt;
't Is oftet wonder veel beſchiet,
Heer Doctor, brand ju Leerſen niet,
Dan iſt, Monſieur, hoe gaettet u?
En iſſet oock wat beter nu?
My dunckt u Puls is ordinaet;
Neen, neen, 'tis nerghens nae ſoo quaet;
Gelijck

Ghelijck 't wel gister avondt was;
Dienaer, waer is het Water-glas?
Langt hier een weynich en Choffoor,
En warmt d' Urijne door en door.;
Laet sien of dees' *Febriliteyt*,
Sich noch niet van de *Iecur* scheyt:
Mijn Heer, 't gelijckt aen u *Urijn*,
Dat u niet wel en voecht de Wijn,
Ten waer daer eenich *Syncope*,
Oft *Ectasis* u schade dee;
En want ick hier voor heb gevreest,
Ben ick aen *d' Officijn* geweest,
Daer heb ick u, tot u gerijff,
Gepræscribeert een *Lenitijff*,
Alleen uyt louter *Cassiâ*,
En *acuierdet* wat daer nae,
Met weynich *Diagridio*,
Bequaem tot uwen *Stomacho*,
Ten eynd' de *Bilieuse* vocht,
En *Phlegma* van u scheyden mocht;
U *Vires*, Heer, die wijsen aen,
Dat ick niet *electijf* can gaen,
Want uyt een swaer *Purgation*,
Hypercatharsis volghen con;

De Weerdt in't Wijn-Vat, had onlancks
Oock in-genomen weynich Drancks,
Maer, hoort eens, hoe het hem bequam,
So hy't des morgens vroeg in-nam,
So vielt hem, omtrent ſeven uyr,
Al vry een weynichjen te ſuyr,
En had al twee-en-dertich mael,
Geſeten op ſijn Kamer-Bael;
Nu weet-je wel wat dat beduyt,
De Ziel die wouder enckels uyt;
Nochtans, ick bracht ſo veel te weeg,
Dat ick het weer te rechte creeg;
Ick ſchickte my aen *d' Officijn*,
En eyſcht' ſijn Ordinanci ijn,
Daer was omtrent de helft te veel,
D' Ap'teker viel de laſt te deel;
Wat my aen-gaet, ick ben geen Man,
Die't ſo beſcheylijck miſſen kan,
Te meer, *Galenus* ons beval,
Dat men modeſtè drijven ſal;
Doch, Heer, ſoo haeſt u *Sieckte* daelt,
Of 't punt van *Declinati* haelt,
Soo ſal ick doen al mijn devoyr,
En al den onheyl comen voor,

En

En reynighen u *Viſcera*,
Op datmen ſteeds methodiſch gae:
Nu dan, mijn Heer, ick ſegh *Bon-jour*,
Ick weet men wacht my *à la Cour*,
Vn Gentil-homm', vn Comte grand,
Creeg giſter een ſneed in ſijn hand,
En, ſoo mijn Heer wel ſelver weet,
Dit Volckjen houdt doch geen Diæt,
Hier waer ick dan oock gaern eens by,
Op dat hy d' heete Wijnen my',
Want lichtelijck een Coortſken rijſt,
'ndien men haer niet onderwijſt:
Jock noch een Juffrous Camenier,
Een ſeer jong Schaep, een nobel Dier,
Hier buyten, vaſt een uyrken gaen,
s met de Scheur-buyck ſeer belaen;
'en Plaegh, ons Landen heel gemeen,
ſae, naulijck onder twintich een,
ſy hebben hier een treckjen van,
Zy Kindt, of Maegd, of Vrou, of Man;
n hier in ben ick ſoo expert,
Dat ick al ons Doctoren tert;
eeſ' Beeſten ſien (ick werd ſoo beus)
Niet verder dan haer eyghen Neus;

Ons olde Leeraers meenden meest,
Daer is noyt eenigh Sieckt gheweest,
Die, sonder Coorts, den Mensche trof,
Daer stae ick by, ghelijck een Mof,
Dees' woonden aen de Grieckische kant,
Wy in dit koude Noordtsche Lant,
Was haer de Coorts *familiaer*,
Wy hangen vande Scheur-buyck' gaer,
Mijn Heer hoort wel, dat *Argument*,
Comt uyt geen slechte Boere-Vent:
Nu dan, ick weet mijn *Ægri* zijn,
Voorseker in geen cleyne pijn,
En dencken, dat ick haer Verdriet,
Of heel versuym, of achte niet;
Vaert wel, mijn Heer, tot avont toe,
En weest doch weynich op u hoe,
(Van't Leven hebdy doch geen noot;)
Dat sich de Sieckte niet vergroot,
Of door een quaet *Governement*,
Of door wat aers, my onbekent:
Och! die maer daer de duym op had,
Dan ging Heer Doctor Koe-Beest glad,
Geen vierndel-jaertje waer soo goet,
Mijn lieve Krancke leggen moet,

De

De Meester wurgde van geen dorst,
De Vijsel clonck wel dat hy borst,
De Knecht die liep wel dat hy scheet,
Eer hy de Drancken creeg gereet,
Der Krancken Beurs, al wast een Tas,
Soo vol als *Fortunati* was,
Ick wed, hy ymmer in een Jaer,
Wel vry wat veel gemindert waer:
Hola! mijn Pen! ghy praet wat heen,
't Is *Monsieur* Koe-Beest niet alleen,
Maer die van *Caan* in *Galilée*,
Als *Pilgrum* brenght sijn Bulle mee,
Die op het Weef-Tou cloeck studeert,
En by de Speel werdt uyt-geleert,
Die door de Preeck-stoel henen glijt,
En 't Capsken op Staketten smijt;
Die van een Cloppjen maeckt een Wijff,
Al was haer Va'er van beusheyt stijff,
Die als een vuylen *Apostaet*,
Sijn Schaep-Stal en sijn Kud' verlaet,
Dat zijnse die met Winst en Vlijt,
En Schrobbery verdoen haer tijt,
Dat zijnse, dien der Armen Bloet,
Vaeck Landeryen bouwen moet,

En

En uyt der Wesen naer Gespin,
Verbeyden 't Goddeloos Gewin,
Dat zijn *Doctoren* uyt een Sack,
Die vol *Doctoors Recepten* stack;
Wil 't eene niet, het ander moet,
Sy zijn doch altesamen goet;
Steeckt yemant dan de Voeten uyt,
Hy is begraven, eer beluyt:
En hier voor waerschout hy sijn Maet,
Die over yemandt anders gaet;
En seyt, hola! daer leyter een,
Dees' *Medicijn* was niet ghemeen;
Jae, Godt vergeeftet my oock wel,
Ghelijck een ander goet Ghesel.
De Aerd' bedeck-se menichfout,
Die nimmermeer de Son beschout,
Dit is haer enichste Beclach,
En 't helpt so 'veel, alst helpen mach.

NOTÆ;

HOe voortreffelijcken Gave / de Loffelijcke Conste der Medicijnen / is alletoos gehouden geweest; van wien / ende waer toe de selvige van 's Werelts begin is in-gestelt / by wat personen bedient ende gehant-havet / soude voorwaer mijn sobere Pen veel te swack ende te crachteloos zijn te verhalen / aengesien ick / in het bewercken van desen / qualijck begin / ick swijge het eynde / soude connen vinden; dewijle haer oorspronck soo onbegrijpelijck / by yeder een / voor desen is ge-acht / datmen-se met reden / den Almogenden Godt / den Schepper aller dingen / heeft toe-ge-eygent / als met sijn onbegrijpelijcke Scheppinge sijnen aenvanck nemende; want / te gelijck met de Werelt / zijn mede de bloeysame Cruyderen gemaeckt / (ghelijck Moyses Gen. 1. getuygt /) so tot Voedtsel der Menschen / als om hare cranckheden daer mede te genesen. Schrijft niet daer over de wijse Hebreer / Iesus Syrach, met door-dringende woorden / dat men den Medicum eeren sal met behoorlijcke Eere ! dat hem de Here geschapen heeft ! dat hy van den Alder-hooghsten coomt / die den Gever is alles Goedts ! dat hy den Medicum groot maeckt by den Coningen ! dat hy de Medicijnen uyt der Aerden laet wassen ! dat een vernuf-

tig Menschе die selvige niet verachten sal ; want hy daer door heylet de smerten / ende daer over ge-eert wil zijn ? heeft niet de Coning Salomon, de alder-wijste onder der Menschen Kinderen / genoechsaem onderwesen in't 3. Boeck der Coningen, cap. 4. vers. 33. van de Bomen / Wortelen / Cruyderen ende andere Gewassen ? beginnende van den hogen ende treffelijcken Ceder-Boom / op den Bergh Libano, tot de alderminste Cruydekens toe / die uyt de Stenen spruyten ? heeft hy niet ghesprooken van alder-hande Gedierten ende Vee ? van de Vogelen des Lochts ? van de cruypende Dieren der Aerden ? ende de Visschen des Meyrs ? roept niet den machtigen David seer danckbaer aen sijn Godt / Psalm 23. Heere! ghy salft mijn Hooft met rieckend' Oly ? ende wederom in sijn 51. Psalm. Heere! wascht my met Ysope / dan sal ick reyn zijn ? Heeft niet d' Almogende Godt / door sijn heyligen Engel / den jonghen Tobias een Medicijne geleert / om door de roock van de Lever eenes Visschs / den bosen Geest Asmodi te verdrijven ; ende met Galle de schellen van de Oogen sijnes Vaders te doen aff-vallen ? heeft niet selver die lieve Sone Godes / onser aller Salichmaker / sich tot een Medicum ghemaeckt / so hy de Melaetschen suyverde ? den Creupelen deed wandelen ? der Blinden ogen / met Speecksel bestrijckende / het Licht verleende ? was niet de Heylige Euangelist Lucas een Medicus ? gelijckerwijs mede de Apostel Paulus, ende meer andere Godtzalige Mannen ? Ende wien doch isset niet genoechsaem bekent /

so

so wy tot de Menschen comen/ uyt de Geschriften der blinde Heydenen / hoe sy de vindinge der Medicijnen haren principalen Aff-godt Apollo hebben toe-gheschreven / den welcken den Poëet Ovidius prijsende naer zijnder wetenschap, dit Loff-Gedicht ter eeren heeft gesongen.

By my, alleen by my, is d'Heel-Const eerst gevonden,
De Werelt acht my groot, en ick genees de Wonden;
De Cruyden altemael, die in de Werelt zijn,
Ick kense door en door, want het zijn all' de mijn.

Dit Voor-beeldt / achtervolgende de Godekens der Aerden / de principaelste Coningen / so van Illyrien / Thracien / Persen / en Meden: Dionysius, by de Siculen; Constantinus, Keyser van Constantinopalen; Hadrianus, binnen Romen; Mithridates, Koninck in Ponto; Lysimachus, Coninck van Macedonien; Iuba, Coninck der Moren; Hippocrates, by den Coning Artaxerxem; Galenus, by die van Pergamo; alle zijn't voortreffelijcke Medecijns ghewecst. Ende hoewel dese onse so gezegende Euwe / mede niet van hare lichten versteken is / waer in so treffelijcke Medicijns noch daghelijcx in verscheydene plaetsen gevonden werden / als oyt den Aerdt-bodem gedragen heeft / wiens hooch loff-bare Namen / ende Daden / ter eeuwiger Memorie / een Goddelijcke Penne verdient hadden / werden wy / noch-

nochtans/ leyder Godt! genoodt-drongen/ over de misbruycken/ in so Goddelijcken Conste dagelijcks gepleecht/ met den Poëet/ met innerlijck gekarm/ wel droevig uyt te roepen.

Dat Leken, Cruyce-Broers, en't schuym van olde Wyven,
Haer Neering op het hoogst met Medicijnen drijven;
Geen Preke-Broer, geen Paep, geen Schoester, geen Schavuyt,
Geen Hange-bast so snood, hy reyckt sijn Drancken uyt.

Want/ liever doch! wat cander meer buyten reden/ ofte gesecht ofte bedacht werden? dan dat enige rakelose/ ende onbedachte Lant-lopers/ ongeleerde Monicken ende Papen/ olde superstitieuse Vrou-luy/ Schoe-pluggers/ Tap-Schroors/ Ketel-boeters/ Deken-kramers/ Rotte-vangers/ Seugh-en-Paerde-Lubbers/ Privaet-schoonders/ jae Honde-Slagers/ ende Duyl-nis-voerders/ soodanige Goddelijcke Wetenschappen/ (die de Goden selfs/ als tot een mirakel/ by de Menschen hebben gebruyckt/ ende haer naest de Talicheyt mede-gedeelt) met onreyne handen sullen besoetelen/ ende gelijckerwijs een Scherp-richter/ het bloedt-stortende Swaerdt/ (als ware het haer mede van Godt op-geleydt/) in hare clauwen voeren: dickwils eenich medelijden hebbende/ om een rasende Hondt/ te doorschic-

schieten: daerse niet en schromen, so menich onnosel Bloedt, ende haer eygen Even-naesten, uyt louter Buydel-schrobbery, willens en wetens om den Hals te brengen; voor-wendende, in haer uyt-gestropde Leugen-Brieven, alle de Sieckten des Menschelijcken Lichaems te connen genesen, ende in der waerheydt alle de Gebreckelijcke te connen helpen, (ick gelove jae, van't Leven ter Doot:) voorwaer, seer aerdige Constenaers! om een halff-gesouten Boer, sijn Geboort-leden, met een gloeyend Korck-mes, door de Seep gestreken, te benemen, ende de Wonde met een Peck-draet ofte Kabel-garen wederom toe te binden, ende vorders met weynich Populeum, ende Wijn met Suycker, te genesen, (dit is ymmer wercks genoech voor tachtentich Daelders) ofte andersints, met haren Mercurius-vitæ, tot het ewige Leven aff te veerdigen; wijders, om een rijcken Blinde-man (want aen den armen eenige mededogentheyt te betonen, sullense haer wel weten te wachten, ten ware het bedongene Loon, met Schotels gaer-gebeden, haer ter handen wiert gestelt) die van pas, sonder Leydt-sman, de straten ken vinden, sijn ogen met een silveren Gatpriem uyt te booren, dat hy daer nae de Somersche hel-schijnende Middach-Son, van een donckere nare Winter-nacht, niet te onderscheyden weet; Ofte elders een bevruchte Kamer-Meyd het levende Water aff te drijven, ende wederom op haer vrye voeten te stellen, ende als Ziele-moorders, haer eygen so dier-gecochte Ziel, met voorbedachten raedt, hier noch op der aerden swevende,

de; ende in haer beusheyt vol-herdende/ den Duyvel/ als eygen/ over-leveren/ allenich om haer bedongen buyl gewins wille/ waer voor men alletoos de helfte meer op de handt sal nemen/ als de gantsche Cure/ indiense/ (dat vast nimmermeer gebeurt) tot goeden eynde gebracht zijnde/ soude vereysschen: Doch ofter by geval/ ofte door toe-doen van de behulpelijcke Natuyr/enich Meester-stuck/ (so sy het noemen) werdt uyt-gericht: O du goede Godt! wat isser dan gesnor? wat isser dan geblaes? het Orgel in den Bos/ de Klocken in den Ceulschen Tom/ de Stucken voor Maestricht/ de Donder in de Locht/ klinckt nergen nae soo wijdt/ alst eysselijck gebrom van dese Gaeu-Diefs langs de straten doet; flucks gaetmen aen de Magistraet ter plaetse/ men beleydt een groot hoop Brande-wijns Getuygen/ men vordert Attestatien/ Zegels/ en Pitzieren/ Bullen en Brieven/ so groot als Kraecke-Mars-zeyls/ met golden Leters/ en bloedige Linten/ (Lijffreyen van haer Const/) men huyrt een gepassementeert Cleedt/ men bedelt een Keten van Mesken/ verguldt/ dat elders een pockige Buydel-Snyder heeft aff-geleydt/ men leent een Paert/ en staet aen't Merckt/ daer de meeste Boeren zijn/ men toont sijn Bullen en Banen/ vercopende onderdes/ met Uylen-spiegel/ Papr-Dijgen aen de Joden/ voor Propheten-Besien; daer het veel noodiger waer/ den onbesnoeyden Kekel/ den langverdorven Fielt/ voor't Princen-Hoff/ met alle der Magistraten Sententien/ voor desen over hem/ nopens syn begangene Fielteryen/ gestreken/

ken / aen de Borst gepleckt / op een Holten Paert / wel geketent / met vijftich pondt gewichts aen yeder Been / voor alle de Werelt ten toon te rijden. Doch / achter wegen latende alle dese Godloosheden / behooren wy ons ten hooghsten te bedroeven over dusdanige Menschen / ende haren so rakelosen omme-ganck ; waer aff enige / upt het bloedige sweet harer Olderen / so verre gecomen zijn / datse van pas connende lesen ende schrijven / haer / ofte hier tot School-Dienaeren / ofte daer op een Oorlog-Schip / onder het rouwe Boots-volck / tot Voor-Leseren laten gebrupcken / ende elders van een smerigen Lap-doos leeren / wat Euphorbium, ofte Precipitaet is / om die gene aen de Pans te helpen / die van S. Jobs trappen gevallen zijn: daer nae / wederom te Huys comende / zijnse veel geleerder / ende weten meer raedts / als Hippocrates ofte Galenus opt gevonden hadden ; andere leeren op't Werff-Ton heel Paracelsum van buyten / dese connen upt een Blas-Meyds Hekel / soo veel Quint-essentien ende Magisterien trecken / alsser Tanden in staen / allenich met het Menstruum upt Hennip-stoppel gedistilleert : andere Vogels / die voor desen wat synder waren ghewweest / ende wel eer Godts Heylige Woordt / (fy schande !) van den Predick-Stoel leerden / schendende den Tempel Godes / ende syn Heylige Gemeente / beswangerden haer eygen Dienst-boden / ofte schaeckten de Olders hare Dochteren / verlieten hare Cudde / ende wierden / van Apostelen, Apostaten ; dese / alsoo de Magistraten der Steden / ende andere getrouwe

Ar-

Arbeyders in den Wijn-Berg des Heeren / haer om dusdanige schelm-stucken / met de Tollenaers ende Voor-copers uyt den Tempel dreven / begosten / van honger ende wan-heb/ pijn in de Buyck te crijgen / ende sose geleert hadden / al-eerse noch op de hoge Schoole quamen / fames, cujus partis? lagen't datelijck aen't medicineren / Butter belesen/ Coortsf-aff-schrijver / Molcken-toveren/ ende meer andere dusdanige aerdicheden / ter tijdt toe men so veel by malckanderen schraepte / om in't credijt van een Apoteker te geraken: hier werdt Heer Domine een groot Doctor/ met S. Lucas Bonnet / en Judas Onder-Broeck / men acht sijn Wetenschap hoog / men houdt sijn Medicijnen costel en dier; Stortinge/ Slaep-sucht/ het swart en gele Water / Razery / Bruyn / Tering / Herteclop / Lever en Milt-sucht / Mage-wee / Rooden-Geel-en-Witte-Loop / Colicompas / Lenden-wee / Nier-en Blasen-steen / Melancoly / Swaermoedicheyt / Scheurbuyck / enckele/ dubbele / dwarse / gestrickte / genaeyde / geveterde Coortsen/ en duysenderhande soorten/ van Siecken meer / men weeter raedt en baet en hulpe toe/ men schept uyt enen Pot ontallijcke Remedien / en zegentse condelijck met dese Benedictie; Wils Godt nicht helffen, so helffe sunst der Teuffel, gelijck wel-eer Paracelsus plach te seggen; dit dan op d' ene off d'andere plaetse so lange geduyrende / tot dat het arme onwetene Volck / een wijl-tijdts by de Neuse om't Hop geleydt/ haerder Bedrogh / Fielteryen en Buydel-melcken verdriet; verschickt-men al de Plunnen heymelijck/

en

ende reyst by nachte deur / bevelende de Waerdt sijn Luysen / d' Apoteker sijn Rekening / de bedroefde Krancken sijn Consten / by sack-vollen suchten / sieckten / ende wan-hoop.

Aldus / geleerst en gespoort / te Carre / te Voet / raecktmen / onder nacht / onder dach / op een ander onbekende Plaets / daer vint-men dan een Hoer off haer Dochter / die mede op 't selfde werck is aff-gericht / door desen laet men met aerdicheyt onder-vragen / nae der Vrouwen heymelijcke Gebreken / (wederom een nieuwe Vondt) naer Kinder-siecke Cleuters / die / heden den Wijngaert snoepende / wel wensten datse morgen Vruchten droech; naer Jonfferen-tuych / off andere Kamer-Katten / die met den eenen voet in de Groep gelegen hebben ; hier heeft der Heeren Doctor anders niet gedaen / anders van kindts-been op niet geleert / als te handelen van Vrouwen-saken / het welcke / soo hy om der eerbaerheyts wille niet en derff by openbare recommandatie te kennen geven / laet door sijn deugdelijcke Vrou / (geves Godt) dese sake ruchtbaer maken / huysierende door de gantsche Stadt / met een toe-gebonden ende gepitziert Cedulken / daer in op volgende wijse te lesen staet / wat Constenaer haer eerlijcke Heer ende Man, Heer Doctor Banqueroza, naest lange Jaren gewesen is.

Der

Der Heer DOCTOR

QUACK-SALVER,

D Ierolymo Banqueroza,

di Cale-Borzia, &c.

So-

Soli Deo Gloria.

Kennelijck zy eenyegelyck, hooch ende lage-standers vrouwens-beeldt, hoe alhier, tot onsen secreten dienste, ge-arriveert is, den Hooch-geleerden, Wel-wijsen, veel-versochten ende lang nae-getrachten Heere, Heer Doctor Ieronimo Banqueroza di Cale-borzia, opperste Medicus ende secreten Raedt van onsen alder-genadichsten Vorstinne, Ma-Dona Poco-Denira, Serenissima Dona di Kako-genia, hebbende uyt last ende singuliere medelyden van hare Hoocheyt, (wegens het swack ende verslagene gemoedt aller Vrous-Personen) voor sich genomen den gantschen Christ bewoonden Aerdt-Cloot, sijne wel-gonstige Vrouwen hulp, door seer treffelijcke, lang-versochte, ende by menich duysenden goet-bevondene Medicijnen, genadelijck, ende mildadich mede te delen; ende aengesien hy, door-reysende fast alle de Coninckrijcken ende Provincien deser Werelt; als daer zijn het machtich China, Ægypten, Turckyen, Persen, Meden, Arabien, de gantsche kust van den roode Zee, Ierusalem, Famagusta,

Corsica, Sardinia, Italien, Spaenjen, Franckrijck, Engelandt, Duytslandt, ende met ontallijcke dusdanige Plaetsen, (ymmer hadde den Vlegel noyt vreemde Kraey ghesien) heeft hy, ampts ende Eers halven, sijner genadigen Vorstinnen, niet wederom derven ten voorschijn comen, voor ende al eer hy volcomentlijck, sijner Conscientie vol-daen hebbende, alles hadde verricht, wes hem, bevolen, ende vertrout ware; begeert derhalven (vermits sijn vertoeven hier te Lande niet lange sal wesen) allen ende een yegelijck Vrouwens-Beeldt, sal geliefven haer, ofte condich te maken, door dese sijnen Huys-vrou, ofte selver in Persoon, hem in der nacht secretelijck comen besoecken, ten eynde V. E. uyt louter gratie ende medodogen, van alle Vrouwelijcke Gebreken, so inwendich als uyt-wendich, hoedanich die oock mogen zijn, hoe lange sy mogen geduyrt hebben, als in een omme-sien mocht geholpen werden, Want alle de Wercken, die hy seer constelijck, so voor Vroet-Wijff, als andersints, op dese sijne Reyse aen ontallijcke Vrouw Persoonen bewesen heeft, zijn on-uyt-sprekelijck, ende op geen weynich Papiers te verhalen; Dit segge dan den eenen den anderen voort, op dat doch niemandt, desen, so van den Almachtigen gesondene, gelegentheyt versuyme, ende nae mijn

Ver-

Vertreck, met bitteren tranen ende groot hertzeleedt, beweent; ja selver met de Doodt noch eyndelijck bekopt.

So is dan desen seer vermaerden ende wijtberoemden Heer Doctor gelogeert binnen de vermaerde Hof-ende-Coop-Stadt GINDEREN, in het Konst-rijck Eylandt Utopia, midden op't grote merckt, daer geen huysen staen.

Gelijckerwijs dan gemeenlijc/ het op-gepronckt bedroch in der Menschen ogen cierlijck schijnt / ende der Vrouwen slibberich gemoet/ altoos meer ende meer tot nieuwe vreemdichept genegen is/ so onderstaet mede desen vreemden Hane-Veer / op een vreemde plactse / wederom door sijn nieuwe / ongewone / doch seer waerachtige Titulen/ een nieuwe ende vreemde prachtijcke / soeckende in de Broosheydt der Vrouwen / het gene hy in de wrede ende harde Mans-personen niet heeft connen vinden / becoomt so metter tijdt een groten toe-loop / upt alle kanten / ter tijdt toe / men elders een aerdich Basinneken / wat over halver dracht gaende / Lijff ende Ziel aff-drijft / ende weder op de Been helpt / ofte elders een eerbare Dame, so van het op-stijgen der Lijff-Moeder/ weet te genesen / datse daer mede ten ewigen dage niet gequelt en werde : pmmer men maeckt de Waen-gelsovige Menschen wijs / datter Maen-Kinderen/ Suygelingen / Speen-Verckens / ende meer andere diergelijcke monstreuse Gewassen /

in hare Lichamen vergaderen / waer over eyndelijck een grote summe Gelts / door al te waerachtige Logens / by een gesleept hebbende / kiesen en het Hase-padt / niet achterlatende dan alleen bedroch ende Elende voor d' Arme Krancken ; hier scheydt dan Heer Doctor Banqueroza van syn wel-bekinde Juffrou Lichtenia ; met beloste malcanderen te sullen spreken / by beter gelegentheydt / welcke Damoiselle dan voor een wijl-tyt van haer eerlijcken Heere verlaten / met haer Brabantschen Hoyck ende Lincker-Mandeken / by de straten gaet huseren / ende mede / door toe-doeninge van den Eerbaren Magistraet / publijckelijck op de Merckten / tot schande van alle de Medicijne / on-eere van een wel-gestelde Republijck / Moorderye der Crancken / uyt-puttinge van de middelen der Armen / slamppamp-gelden van de Chirurgijns / ende eyndelijcken tot moet-willige Verdervelingen van eygen Zielen-Zalicheyt / met verbloemde cieraet ende schijn van Peringe / werden gedoogt ; Ymmer / so seer heeft het Bedrogh ende schijn van Wetenschap / der nieusgierigher Menschen Herten verblindt / dat sich langer eenige groten van't Landt niet en ontsien in hare Cabinetten / tot enige diensten in te laten / in plaetse van een fidel ende wel-ervaren Medicus, ontijdige Maen-suchtige halff-verzotte Borbelbrocken / het schuym van Pad-moes in den Haeg / van Leeuward by de Waeg / off elders van de groene Werch ; ô recht bedorven tijdt / waer in / uyt enckel wan-geloof / en al te licht vertrouwen / heymelijcke Doodt-slagen / in-getogen Kinder-

moordt/

moordt / ende meer andere dusdanige grouwelen / niet alleen gedoogt ; maer / onwetende / gevoedt werden / ende somwijlen meer behertigt / dan getrouwe diensten / ende met sweet / costen / ende arbeydt vercregene Wetenschappen / der gener / die van kints been aff / al haren tijt hebben met moeyten aen-geleydt / om het ware Merg / en rechte fundament der consten / gelijcker wijs met voedsel harer Lichamen / in te drincken : Doch / mijns bedunckens / is dese mis-slach nergens uyt ontstaen / dan alleen uyt Jalousye / Pracht / ende waen van Wetenschap sodaniger Medicijns / die alletoos menen / 't gene door haer-lieden niet werdt verricht / is heel qualijcken gedaen ; dusdanich coomt et by / dat men dickwijls de Gesontheydt soeckt / in de Potten daer de Doot-pillen leggen / dat men de Mage voor de Milte meestert ; dat men de Meere-Mijg voor Jufferen-pis besiet ; dat men een seere knie / voor een ongesonde Long aen-siet : Item / uyt een vercolde Lever can weten / hoe de Puls gaet ; summa / so lange de Werelt staet / sal dese Procathedria, so onder de Medicijns / als onder de Nofter Magifters, geen eynde nemen ; & hinc illæ Lacrimæ. Daert wel dan en blijft gesont / so ben-je den Dans ontsprongen.

De Seste Ver-Eeringe;

AEN DEN

Heren Apothekarius,

ofte Monsieur Puyste-vuyr.

Apo-

Apothecarius.

Jck tap oock ſomtijts Rotte-kruyt,
Driakel, en Roſ-ſolis uyt.

MAer hoor eens, eer de Schrijver ſliep,
Hoe dat der Heer Aphzecher riep:
Hola! Monſieur, en ſlaept doch niet;
Voorwaer 't was jammer en verdriet,
Dat ick, die alle dagen koock,
En voor een Doctor roock en ſmoock,
En puyſt en blaes ſchier, dat ick ſtick,
Mijn Hooft by naeſt een Room-pot dick,
Dat ick hier ſoud' vergeten zijn;
Hout daer, mijn Heer, een Ancker Wijn,
Ey ſchrijft my doch hier achter aen,
Want ick moet by Doctoren ſtaen;
Ons *Chirurgijn* die heeft geen haeſt,
Hy volcht my noch wel op het laeſt,

Off ſchoon een Doctor voor my gaet,
Dat doet ſijn Ring, dat doet ſijn Staet,
Wy zijn die geen, aen wiens Verſtangt,
Der Menſchen Lijff en Leven hangt;
Wy zijn't alleen, in wiens gewelt,
U Doot en Leven is geſtelt:
Al ſchrijft een Doctor van u Stee,
Van *Récipe*, van *Recipe*,
Dat geetter niet, dat heeft geen klem,
In't mijne ſurpaſſeer ick hem;
Al ſchreeff hy duyſent Drogen heen,
Van duyſent ken hy naulijcks een;
Wat weten ſy van *Galiga*?
Van *Calmus*? en van *Datyra*?
Van't *Lignum*? en van *Saſſafras*?
Wat *Cortices*?, wat *Salſa* was?
Oft wat het *Lignum Colubrini*,
Uyt *Malabar* gebracht, mach zijn?
Wat's *Unicornu*, *Bezoër*,
Gevonden, en gevoert ſo verr'?
Wy moeten weten wat het is,
En ſlaen in deſe keur niet mis.
Met duyſent ſulcke dingen meer,
Te lang om horen voor mijn Heer:
Doch

Doch, om te weten hoe ick eerst,
Tot sulcke Saken my beneerst;
Naer dat hier, in mijn Vaderlandt,
De ruwe Const my was bekant,
Vervoegd' ick mijn naer Amsterdam,
(My dacht ick uyt de Werelt quam,)
Voorwaer, een Werelt van een Stadt,
Och! die daer eens te Nering sat!
Hier quam ick in een Officijn,
Men tapter Eeck noch Brandewijn,
Men vonder, voor, noch in de Ganck,
Noch droncken Slaut-Vat aende Banck,
Men woegger eens, noch ander-werff,
Noch Zeep, noch Asch, noch Cousse-verff,
Corinthen, Vijgen, Slangen-Smout,
Dat wasser niet te koop om Gout,
En Grietje Slicks, off Maertje Soet,
Die quamder nimmermeer om goet.
Waeromme doch? ten wasser niet,
Gelijckmen 't hier te Lande siet:
Dat daer een Apothekers' Vrou,
Off Brandewijn uyt-tappen sou,
Ros-Solis, off wat *Bolle-Schijt*,
Off *Pallas-Traen*, off, *Fluyme-slijt*,

Mijn Heer! so rieu soud' dat haer doen,
Als offmen kackten in haer Schoen.
Dees' Grepen heb ick oock geleert:
Soud ick, gelijck een Hoere-Weert,
Van 'smorgens vroech, tot 'savonts laet,
De Boeren roepen van de Straet,
En maken van mijn Huys een Kroeg?
Voorwaer dat was niet Eer genoeg;
Soud ick van mijn geleert Studoor,
Off elders waer, van mijn Kantoor,
Gaen maken tot de Vryery,
Off ander wulpse Leffely,
Gaen maken Winckels tot de Min?
Och neen, dat heb ick niet in't Sin.
Tot onsen't, moetmen deur en deur,
Den gantschen dach, van achter, veur;
MijnVrou,mijnMaegden en mijnKnechs,
Die lopen slincks, die lopen rechts,
Nau weet den enen, voor den aer,
Waer datmen't eerst sal nemen waer;
Wanneer-der somwijl effen cloeck,
Drie vier Doctoren staen aen't Boeck,
Dan isset, Barber, loop, je Teeff:
Gaet haelt de Kroes die gister bleeff,
Ick

Ick denck ſijn Excellency, nam
De Medicijn al doe-ſe quam;
Dan iſſet, wel! Ian Pauw, wat droes?
Was Duyvel koock-je, Warre-moes?
Is noch de Clijſteer niet gereet?
Ick meend' dat Ioncker lang al ſcheet.
Dan, Gooſſen, wel, dien Ypocras.
Die meend' ick dat al henen was;
Ghy Fielten, doet geen ding te deeg,
En ſtaet malckander in de weeg.
En daer heeft niemant op gepaſt,
Dat ick u giſter had belaſt.
(Ia wel, mijn Heer, mijn waerde Vrient,
Hoe meer Gevolg, hoe min gedient:)
De *Scinci*, en de *Viperæ*,
Die zijn oock ymmer niet geree;
Ghy weet wel mijn *Theriacis*,
Ten naeſten by geſleten is;
Wat ſal ick dan? wat *Mithridaets*
Mach ick gaen nemen in de plaets:
Want, ſo veel heb ick noch geleert,
Alſt my aen't een off 't aer manqueert,
Ick ſoeck *de ſuccedanea*,
Die *Cordus* heeft gelaten næ.

Voorwaer, dan is een grote gunst,
Van d' Opper al, Apteker-kunst;
Als ick aen't garbelleren coom,
Dan schey ick Karne-melck van Room;
Dan weet ick dat *Bryonia*,
Den *Mechokan* coomt wonder nae;
En koocktmen het by wat *Saffraen*,
't Ken voor *Rhabarber* beyd bestaen;
En soo dan ons *Doctoren* zijn,
Off by de Most, off by de Wijn.
Is d' op-gedroogde *Paeuwen-stront*,
Voor *Valle - Sieckten* heel gesont:
Dan weet ick voor de Koortsen raet;
Op staende voet, op versche daet;
Ick lap de Boeren by de *Stadt*,
Wat *Antimony* in haer gat,
Dit is wel 't best, tot mijn gerijff,
Daer ick de Koortsen mee verdrijff;
Off meent ghy datmen een Doctoor,
Sijn Wetenschap hangt op het oor?
Voorwaer dat was een slechten Bloet,
Die 'tgeen hy weet niet selver doet,
Waerom soud ick mijn huys en Vrou,
Niet allenthalven zijn getrou?

Haer

Haer *Recipen* doch altemael,
Die hangen binnen in mijn Zael,
Wat Sieckte, soud' dan, off Natuyr,
Niet luysteren nae mijn bestuyr?
Voorwaer ick was wel onbedocht.
Indien ick oock niet lijden mocht,
Het Smeer, waer van een Doctor leeft,
Dat my dat aen de Ribben cleeft,
Dit leerd' ick van mijn Beste-moer,
Daer al het gantsche Landt by swoer,
Haer over-olde Petens Vaer,
Die was Apteker menich Iaer,
En liet haer, tot een Testament,
Een Doctor-Boeck, doch niet geprent,
Maer dat hy met sijn eygen handt,
Geschreven had by goedt verstandt,
Gefolyt en geregistreert;
t Was, haer wel duysent Daelder weert:
Recepten waren't deur en deur,
En hier van had-se volle keur,
Maer, jemeny! wat was dat Wijff,
Van Konsten als een Deur so stijff,
De gantsche Werelt liep haer aen;
Sy koste nau te kacken gaen,

Of 't Voor-huys, en haer ſtrate, ſtond,
Van Krancken en van Siecken rond,
Den enen was vol ongemack,
Vol Water, als een Regen-Back;
Een ander was aen 't Flerecijn,
En huylden als een Hondt, van pijn;
Een ander reedder aen de Koorts,
En branden als een glende Toorts,
Een ander, uyt een quade Kraem,
Had accidenten, ſonder naem;
Een ander waſſer aen de Geel;
Met Scheurbuyck quamer wonder veel,
Gants Key-lant, quamper met de Key,
Geladen, als een Swanen Ey;
De Denen quamen aen-getorſt,
En ſwoegden aen haer volle Borſt;
De Schwaben, hielpſe van de Krop;
De Franſchen, van haer dulle Kop;
De Meyſſies van een dicke Schoot:
Summarum, ſy was wonder groot,
Mijn Heer de Prins, die creeg een reys,
Een Tering by geſonde Vleys,
Wat raed hy dee, 't en holper niet,
Tot dat hy haer ontbieden liet.

En

En 't ſchijnt den Hemel gaf geluck,
Sy hielp hem met een enich ſtuck.
Sijn Ee-Gemael, noch jong bejaert,
Was oock eens op de Kinder-vaert,
Dit jonge Schaep creeg in de windt,
En langde vaſt nae't lieve Kindt,
Daer waſſet al, te Speer te Kloet,
Gelijck-men op die reyſen doet;
Ja wel, wat haddet te bedien,
Verlegen waren al de Lien;
Hoort wat mijn Beſte-moeder dee',
Sy maeckt, een Poeyerken geree,
Op't ſeggen van haer Camenier,
En geeft het in, met Wijn of Bier,
En daetlijck in een uyr of wat,
So gingen al de ſaken glat;
Ja, dat ick't all verhalen ſou,
Van deeſ' geſwind' en cloecke Vrou',
Ick had van hier tot Rommelſ-Kerck,
De gantſche tijdt verhalens werck;
Geen Krancken ymmer, ja niet een,
Sy hielp het alles op de been,
Haer Kinderkens in alles al,
Die waren vierthien in getal;

Die

Die maecktse al te samen groot,
En liet een yeder, nae haer doot,
Noch viertich duysent Guldens naer;
Wat dunckt u? wijst my sulck een aer:
Soud ick dan, die de selve bin,
Niet letten oock op mijn gewin?
Och neen: 't sal nae de Doot de mijn,
Oock geen verdroogde Peper zijn;
Dus wierd' d' Apteker sijn versoeck,
Getekent in 't Regifter-Boeck.

NOTÆ.

DE Negotianten / die gemeenlijck op de Ape-vangst reysen / hebben menichmael / so hier / so daer / verhael gedaē / hoe dit gerade Creatuyr door syn grote Weet-gierichheyt ende Nae-bootien van veelderhande aerdicheden / sich selven in perijckel des levens / in veelderley gevaer en mis-gevallen brengt / alleenich om het cort-wijl ende vermaeck / die het aerdich Beestjen schept in 't nae-spelen der Menschen Comedien; so mede gaet het onser vele Doctor-Apen / d' Apotekers hier te Lande; de welcke spelende den Rock der Medicijns / hare Botteleyen /

rpen / ofte Pot-Winckels op-proncken / met alderhande Grieckſche ende Arabiſche Titulen / ende weet ick wat vreſelijcke ende gruſame namen van Medicijnen / die ondertuſſchen niet dan Meſten zijn van Ratten en Muyſen / venijnige Spinnen / Crobben / Want-Luyſen / Meulen-ſtoff en Vliegen ; ja weet ick wat menigerley verzotte / vermulde / en ſes-mael over en weer verhandelde buyten-landtſche Drogen ; de welcke / hoe-wel ſy menen in't minſte niet connen ſchaden / d'arme Patienten nochtans menichmael met den laetſten armoed / voor Nagelen tot haer Doot-kiſte moeten betalen ; copende alſoo / met haer Wijff en Kinderen hongerigen Hals / haer eygen Doot / in plaetſe van Geſontheydt ; Dus verre heeft de Gierichheyt der Duyvelen / het Goddelijck der Menſchen betovert / dat men ſich / in ſpijt en ſpot van Godes machtich Oog / niets en ſchaemt noch ontſiet / ſonder ordre en kennis van wettige en wetigen Medicijns. Der Princen Bloedt / der Weſen Hert / der Weduwen Bleys / en d'affgebeden Aelmoeſſen / hangt aen een olt Doctoors Recept / ende wegens op de Schael / der gener / die meer haer tijdt verſlijten / in't vercopen van Rijs / en Eeck / en Brande-Wijn / dan-ſe haer Verſtandt / en Wetenſchap aen-leggen / tot haer bevolene Studia ; Der gener / die naulijcks / ſoo men ſeyt / de Bete van Buyſſe-Kool en kennen: Fy / ſchande! wat werdter langer in de Officijnen over hoop gehaelt ! 't is effen veel; men neemt al wat men crijgen kan ; 't is effer Smeer off Wagen-Teer / Mat-ſchudding / Mul / off ander

ruychte / men stoot: men stampt / men kniest / en knoept / en smeltet in malckanderen / 't Emplastrum is heel goet / 't is versche Winckel-Salf: dit niet alleen; wat zijnder al Confectien, Opiaten, Pulveres en Specien, Conserven, Troscisce̅n, alderhande Pillen, Lochen, en Syropen, die al by Noachs tijden van een Geldt-siecken Garbellier te samen geveegt / by Christi tijden gemaeckt / van daer aff mede gheproncktt / ende huydensdaegs eersten / den Een-voudigen / voor d' alderversche Medicamenten dieder connen comen / vercocht / ende in de handt gestopt werden. Hier op moet sich den armen Medicus, den goeden Bloet vertrouwen: Op desen haer Balans / vertrout een Koning sijnen Kroon; een Prince / sijn Gebiedt; een Edelman / een Boer / kan / soo het haer belieft / haer handen niet ontcomen: Eyndelijck onder alle Staten van Menschen / is het niemandt veyliger yemandt te vermoorden / als een halff-gesouten Doctor-Kep; 't excuys is by der handt; Siet / daer is mijn Recept, al eer van een goet Doctoor ge-ordineert / voor soodanigen Siechte; wat valter op te seggen? Interim, mijn lieve Boer is doot: De hooge Justitie van onse soo wel bestelde Nederlandtsche Provincien / getrocken over 't formulier van 't loffbaer Italien / met rijpe deliberatie / op alle mis-handelingen haerder Ingeseten lettende / behoorde met meerder ernst ende sorgvuldicheydt dese Sake / in 't stuck der Medicijnen / te behertigen; principalijcken / by het baldadich ende uyt-gelaten Volck / die men Apothekers noemt; die / onder 't prætext

tert van haer Waren te vercopen / weet ick wat ongeregelder ende Godtloser maniere van Medicineren / in't werck weten te stellen ; bedriegen door haer onverstant / en on-ge-oorloofde Geldtsucht / d'Onnosele ; putten uyt / onder't decksel van geen Doctoor te behoeven / der Behoeftigen Voed-Penningen ; brengen in gevaer den flauhertigen ; ende eyndelijck ; om den onverdult wat te vercorten / helpen vlijtich ten Grave die al waggelende op de cant staet : Besichticht eens haer gestoten Peper-Muskaet-en-Gember-Dosen / haer Cancel-en-Anijs-Cruydts-bussen / lang voor desen hebben alle dese Speceryen in een Jonkers Ypocras-sack gelegen ; ofte mijn Heer den Apoteker heefter al ten minsten twee-mael den Ros-Solis aff-getrocken ; Ick spreke van besichtigen ; recht coomt my in de sin / de Jaerlijcksche Ordinantie van veelderhande Coninckrijcken ende meer andere mindere Provincien / die uyt het Corpus van hare Parlementen ende Magistraet-bestellingen / enige daer toe gequalificeerde Personen / ten overstane van't Collegio Medico, ordineren ende belasten / wel ordentlijck / alle d'Apoteken door te gaen / wel scherpelijck te besichtigen / wel verstandelijck te examineren / alle de Simplicia, Composita, Pulveres, &c. daer van / by gesonden over-leg / te oordelen / welcke van dien bequaem / welcke onnut / tot der Menschen Gesontheyt / mogen wesen ; wech te werpen het gene vuyl / vunsch / ende verlegen is ; te bevelen / hare Potten en Dosen / niet allene met gulden Letteren / ende aff-grijselijcke ti-

tulen / maer met goede / versche ende beqname Medicamenten / te versorgen; maer liever! segt my doch / wie van allen sal onse Puys de Bell' aen binden? 't is meer dan al te veel / dat een goede Stadt / in goede Ruste zy: mijnent halven / ick hebber niet op gezaept / gedencker oock niet op te reysen; 't sal my voortaen effen veel zijn / ofter in den Apoteeck / Sout off Zeep / off Saegmeel / off Cousse-Verff / off Ratte-Cruydt / off ander Tuyg / te copen is; een yeder kan doch sijn believen doen / ende volgen sijnen Neus / so loopt hy niemandt achter. Doch / dit wil ick op het laetste / nochtans / tot profijt van den eerlijcken Apotheeck / den reysenden Man / ende voorts andere Lieff-hebberen / gebeden hebben / indien der geen Wijn-Huysen / geen Bier-Camers geen Supp-Winckels / geen Ros-Solis-Bancken, geen Droncke-Slette-Schuylingen (gelijck wy / hier te Lande / daer aff niet wel versien zijn) by avondt / off morgen / off Sondaechs onder de Predicatie / te becomen en waren / die mach vrypelijck aen-treden den eersten Apotheeck / den besten: vindt hy dan lege Potten off Dosen / ghy sulter Logijs / Wijn / Pruymen / en Vijgen / Suycker en Banquet / ende somwijl oock etc. noch wel meer vinden; het welcke voorwaer / voor yeder een geen cleen gerijff geeft; daer-en-boven / hebben dese onse Mostaerd-Apotekers hier te lande / een seer groote Prærogative, ofte voor-bate / van den Hemel becomen / (want dese Wetenschap en is niet van der Aerden) sy zijn doorgaens van den Almogenden gezegent / met de

cloeck-

cloeckste / versmetste / ende geleerdiste Vrou-luy ofte Wijven / die ter Werelt mogen noemen. Daniel Heinsius, den Borst-weer der Poëten/die nopt genoech-gelesen en gepresen Cats, de Ridder Rodenburch, de wackere Coster, den diepsinnigen Vondelen, den cloeck en cluchtigen Bredero, en weet ick / wie noch meer Cieraden van ons Euw' / over-leggende in haer Gedichten / der Vrouwen cloeck Verstant / der Vrouwen destichept/ hebben wel/den enen dit/den anderen dat/ gedroomt; hoese binnen Wijn-Bergen/ daer alle hare Mans hadden / van't Spaendtlijcke Sweert/ moeten omgebracht werden / door hare Vrouwen van den Doot verlost wierden; hoe een gevangene Moeder / ter Doot verwoesen zijnde / in den Kercker van honger hadde moeten sterven / ten ware sy/ van haer Dochters Borsten lange tijdt gespijst zijnde/ het Leven hadde behouden goe; de Coninginne Hester alle der Joden leven bergde / ende meer andere dusdanige Exempelen; maer / wat cloecke Pen sal oyt yemandt voor oogen connen stellen / de cloecke destichept onser Apothekarinnen! dese connen / by absentie / by Sieckte / by den Tummel van haer Man/ der wackerste Doctoren Recepten, so wel van achter/ als van voren/ lesen/ den geleerden Vijsel-Koch by der handt grijpen / ende stoten het quid pro quo, niet sodanigen aerdichept / in malckanderen; dat sy daer groot proffijt / ende den Patient / daer geen weynich schade van heeft: Coomt Jorden uyt het Landt met sijn benaude borst; coomt Lijse met het Tande-wee / ofte met een ses-off-seven maen-
 dich

dich Water ghgeladen; coomt Jurrjen met de Coorts/ off met een sere Pijp; Wijt met wat pijn omtrent haer rechter dick van't Been; eer sou een Keerter haer geclap/ een Nachtegael haer sang begeven; voor dat den lossen Boer/ van sijne Vederen hier niet gelaten heeft: En ist niet so/ mijn lieve Kindt? meent ghy dat ons niet soude bekent zijn u Gebreck? souden wy niet weten wat u schort? ick mach duysent Doctoors Recepten op mijn Winckel hebben/ tot sodanige quellinge/ick saeg't aen u gedaente wel/eer ghy eenmael aen den Toon-Banck quaemt: ey toeft een weynich/tot dat ick dese Vrou wat Zeep en Asch gewegen heb: woudt ghy daerom naer een Doctoor toe-gaen/ drie stuyvers geven voor de Pis- ses voor d' Ordinantie/ ende noch veertien van de Consultatie? ick sal u dat wel beter claren/ midde-wijlen drincat de Boer/ een Schaeltje Spaensche Wijn/ ende ondertusschen maeckt de Meydt wat Kikes Kakes toe/ en druckt hem so wat voor een Kroon in de handt/ dat hem also wel becomen sal/als off-se hem wat gedreten had; ist dan geen ongelijck/ mijn Heeren Poëten, ende Historiciens, dat ghy dusdanige hoog-begaefde Vrouwen/niet mede en telt/onder't Register der gener/ wiens treffelijcke Daden naem-rondich/ ewigen Roem/ gedachtenis en Loff verdienden? sy weten Slanghen en Serpenten/ Padden en Scorpioenen/ ja d' alder-fenijnigste Gedierten; ende als ofter geen andere Remedien en waren/ oock selfs der Menschen Smeer/ onder hare Salven/ en Strijckaden/ te vermengen: ja/ wat

noch

noch meer is / der Menschen Vlees / met eenige Specerpen onder Peck en Teer gemenght / croppense / niet sonder alte groote bloedt-schande / hier in erger zijnde als Turcken en Heydenen / in den lebendigen Balg; noemende het selfde noch Mumie; als oftet wat besonders ware / daer het midde-wijl wel een Arm ofte Been van een verzotten ofte gehangene Lazarus, ofte een anderen pockigen Boordeel-Brock mach wesen.

De sevende Ver-Eeringe.

AEN DER

E. Heeren Lap-Doos.

Mijn Heer Chirurgus.

Chi-

Chirurgus.

Off snijd off brandt, , Off helpt aen kant.

OCh neen, dit Spreeck-woort is niet waer;
Jae, ymmer, 't soo ver van daer,
Dat dese Man geluckich is,
Die, met sijn on-bekeken Pis,
Die, met een half-verrotten Scheen,
Loopt nae een goe *Chirurgus* heen,
Flucx moetter Vaders Plaester op,
En Af-Vaers Bry moet by de kop;
Wil't dan niet gaen, mijn Vriendt, dit moet
Het *Morbum* zijn; siet wat ghy doet:
Ick weet een goe gelegentheyt,
Hier achter, by ons oude Meyt,
Die is nu kortelijck ghetrout,
My dunckt wel datse Slapers hout,
Vergeet u hier een Weeck of meer,
Soo crijgdy u Gesontheyt weer;

Voorwaer, gy zijt een jonger Heldt,
My deert dat ghy dus zijt gestelt,
Jae wel, gy bent een rijcker Man,
Hoe Pestilency quaem-jer an?
'k Gaff liever noch een Blanckje meer,
En hielde vaerdich mijn geweer:
Wel, segt eens, zydy des gesint?
Soo wil ick sien men yemandt vint,
Die u een Kamer maeckt geree,
En u een goed gerack aen dee:
 Wat my aengaet, ick, om mijn Kunst,
Heb door het gantsche Lant de Gunst,
Het comt my op geen Boer of thien,
Daer hoeft ghy niet naer om te sien,
Doch, wat ghesejt werdt, segh ick al,
Mijn goede Vriendt, u te geval,
Want u, sonder *Decoctien*,
Te helpen, ick geen Menschen ken;
Houdt my maer van d' Aptheker vry,
De rest, siet daer, die schenck ick dy:
Mijn Wijf een Schapen-Kees of vier,
Op datmen't dies te eer bestier;
En oft u Volckjen vraghen quam,
Soo dunckt my ben-je 't Amsterdam,
En

En houd-je nae de Cnyr wat bleecks,
Soo feght, ja wel, ick ben wat queecks,
Miffchien of my d' Hollantfche Traen;
Niet al te wel wil hangen aen.
En raeckt mijn Oom-Kool dan in 't Bed,
Sint-Felten eens, mijn Boer, ick wed,
Du raeckfter met geen praten af,
Men foeckt dijn Koren, niet dijn Kaf;
Drinck dan, en fweet fo lange-je moocht;
En flijpt, en quijlt, fo lang-je droocht;
Jae, ymmer, foo lang dat u huyt,
Soo naukens om Boncken fluyt,
Ghelijck de vellen van een Ael,
Ghetrocken om een houten Pael.
Wech, Meefter Leenaert, Meefter Geert,
Wech, Kamper-Beudel, met u Sweert,
Die 't Volckjen eerft de Leden reckt,
En alles uyt malckander treckt,
Die raebraeckt, brandt, die fnijt, en vilt,
Die kopt, en geeffelt, foo ghy wilt,
En dan den armen Gaeu-Dief weer,
Steeckt, ficx en vaerdich, in fijn Kleer,
En jaegt hem ftracx ter Poorten uyt,
En meent dat dit wat groots beduyt,
Jae,

Jae, dat u hier om al de Lien,
Behooren vriendtſchap aen te bien?
Hierom ſoudt ghy *Schirurgen* zijn,
Dat comt oock nimmermeer in mijn;
Hier buyten was nu laeſt een Weert,
Die had ſijn Schouder *Disloceert*,
En oock *gefractureert* ſijn Been,
Dat 't *Oſſis* ſtack door't *Cutis* heen,
Daer waren twee *Schirurgen* by,
Met elck een Doctor aen haer zy,
Wat holpet doch, al eer ick quam,
Men hulp, noch baet, noch niet vernam,
Eer ick noch had *gereſtauriert*,
En de *Soluſi viſitiert*,
So ſond ick deſen *Reſipe*,
Aen Loſ-Pots Winckel in de Stee.
't Was *Recipe Farijn Fabaar*,
Arriſtoloſy, *Backalaar*,
Bolis Armenis, *an' een Ongs*,
Wat Albis Griek, *off Hongde-Strongs*,
Croc Martis, *Terrum Sigillaet*,
Sic parum: of, ſo ghy 't verſtaet,
Miſce: *ſec. art.* & *coq. in Oll'*,
Dum manent tribus partes vol,

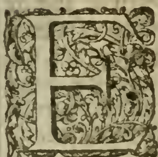
Poſt,

Post, adde Oleor Myrtin,
Rosarum, & wat Eeck van Wijn;
Fac nunc in Olla, die wat past,
Et ligas cum een Blaeſke vaſt;
Met dit mijn, deſtig *Defenſijf*,
Beſloeg ick 't Been, een ſpaecktet ſtijff.
En quamer met tot goede Cuyr.
Het beterde van uyr tot uyr,
Alleenich blijft ſijn arm wat ſlap,
Dats niet met al, dat help ick knap;
En 't Been dat ſtaet een weynich ſcheef,
Wat ſchaet dat, oftet oock ſoo bleef?
Ick woud ick eens een Hencker von,
Die my dit werckjen nae doen con;
Ons Konſt is van een ander aert,
En oock veel meerder eere waerdt,
Hippocrates is ſelfs geweeſt,
Een *Surgjus*, ſo men by hem leeſt;
Galenus, *Celſus*, en veel aer,
Doen't *olim* in die tijden waer,
Oft ſchoon haer Benen zijn in't Graf,
Nochtans zijn wyder Spruyten af;
En oft het *Gangreneuſe* Quaet,
ens Eyemant Neus en Oor af-aet,

En

En oft het vlieghend' *Aquila*,
Eens ruckte schielijck yemandt nae;
En oft het *Turbith minerael*,
Een Zondaer bracht in't Hemels Zael,
En oftmen eens een Latingh dee,
Die onder t werck nam yemandt mee;
Wat eerlijck Mensche van Verstandt,
Woont hier, oft in een ander Landt,
Wie vond doch soo gheleerden Man,
Die alle Sieckt ghenesen kan?
Men weet wel, die een harden Oest,
Met stompe Beytels kerven moest;
Ghy riept, voorwaer de Man is door,
Soo yemant u dit lach te voor;
Een sware Sieckte scheydt oock niet,
Voor dat men stercke Cruyden biet.

NOTÆ.

Yndelijck / zijn de Chirurgijns de laetste / doch voorwaer der minste soorte niet / der gener die haer de Medicijnen aen-metigen ; treckende haren aff-comste van den Egyptischen Æsculapius, de welcke / een Hoer-Kindt zijnde / van Apollo ende Triccâ, door een Vondeling in de Woestijne wierde wech gelegt / ende aldaer van een Bockinne ofte Geyte gesocht zijnde / wierde tot een goeden eynde van een groten Boeren Hondt bewaert / op-gebracht / ende aff-gericht / ende dat alles / door toe-doen ende bestier van sijnen Vader Apollo, de welcke in de Scheppinge de Werelt de Medicijnen principalijcken bevolen waren ; Ende is dit de glorieuse Genealogie / ofte fondamentele Stam-Pijlaer geweest / nae het schrijven van Clemens Alexandrinus, van de vindinge ende onderwindinge der Chirurgyen ; Plinius seyt / dat binnen Romen alder-eerst enen Archagatus sich heeft onderwonden het werck der Chirurgie by der handt te nemen / ende dat de selvige / om sijne wreetheydts wille / van snijden en branden / den Kerff-Meester wierde genoemt / ende dat eyndtlijck / de medogentheyt der natuyren ontset zijnde / over de wedom ende het kermen haerder Eygen-Pasten / desen naem van Kerff-

Kerff-Meesfter, veranderde in Knaben-houwer/ Pynich-meester / Beudel / etc. so dat eyndelijck desen Archagatus wederom ter Stadt uyt gejaecht wierde / naer sijn Vaderlandt Peloponesus, van waer hy gecomen was: ende de gehele Konst so verre veracht / datter alle de Romeynen de walge van stack: Ende waerlijcken / dit moet/ ofte door onverstandt / ofte door onmatige Hovaerdye gecomen zijn: Want/ voorwaer de Chirurgie/ naer het schrijven van Aristoteles, niet anders zijnde van een Mechanijck Handt-Werck / waer van se oock haer name voert/ betast / bevoelt/ besiet/ alle d' uyterlijcke Gebreken / die het Menschelijcke Lichaem onderworpen is/ sy appliceren/ nemen wech / en brengen aen / 'tgene haer het Oge/ de Experientie / en voorders / eygen Hersenen geven/ in bedencken / enich proffijt te sullen connen wercken; achtervolgende haer vorige Werck Basen Podalyrius ende Machaon, die welcke beyde / als Chirurgijns / ende Velt-Oversten / met Agamemnon, uyt het Eylandt Creta, voor Troyen trocken; om dat/ als cloecke Cavalliers/ te helpen bevechten; haer daer dies tijdts seer Mannelyck hebbende gequeten/ so in den Oorloge als inde Chirurgie/ dese waren eygentlijck in wreethept de minste nergen nae / om Ermen / en Benen aff te hacken / Ogen uyt te boren / Neus en Oren aff te snijden / ende so voors; oock weder datelijck niemant Neus en Oren aen te maken / waer over ick corteliijck desen volgenden Brieff heb gelesen / geschreven aen enen Orpiaen, die de Neuse in Italien was aff-gehouwen; ende luydt aldus.

Was-

Waerachtigh, Orpiaen, *hier geschieden alle dagen wonderlijcke dingen*, *eenen* Branca *Siciliaensche Landt-Vaerder*, (*soo het schijnt*,) *van goede wetenschap ende experientie*, *wijst hier onse Chirurgyns*, *hoe-se de luyden af-gehouwen Neusen*, *en Ooren*, *wederom op nieuws sullen aen-setten*, *die van soo goet fatsoen zijn*, *als die ghene*, *diese te vooren verlooren hadden*; *dese laten sy snijden*, *uyt de Vleeschachtighe partyen der Armen ofte Benen van een gekochte Slave*; *ofte anders*, *sy snijden een eygen Slave de gesonde Neuse gants aff*, *ende settense yemant*, *in een omme-sien tijdts*, *in der af-gehouwene plaetse wederom aen*: *Derhalven*, *soo*, *ghy my koomt besoecken*, *kondy met een wackere groote ende wel gestoffeerde Neuse wederom naer Huys trecken*. Joh. Jessenius in institut. Chirurg.

Fy fy! Barbarische wreetheydt / ende Turcksche tyranny! eerst tegens 't Ghebodt des Almogenden Godts / onchristelijcke reden / sijn Even-naesten Vleesch en Bloedt / naer het exempel van den moordadigen Verrader Iudas, met Penningen te kopen / daer naer / willens en wetens / het Even-beelt Godts te schenden; haer wel-gemaeckte Leden af te kappen; om

daer mede / den eenen Bordeel-Brock / ofte een ander Moordenaer / die / weet ick / door wat Schellem-stuck / sijn Gesontheyt verwakeloost heeft / wederom op te proncken / ende tot geen ander eynde te cieren / als om de voor-begangene zonden ende baldadige moetwille / op nieuws te her-vatten / ende alsoo een spoor te geven tot willig verderff / ende d' eeuwighe verdoemenis ; doch / waer toe sal ick / stil-swijgende voor by gaen haer Godtloosen handel / die dagelijcks in 't ordineeren van d' Ordinantien aen d' Apoteeck-winckelen werden gepleegt / tot verderff der elendiger Patienten ; tot spot ende schande der Konste van de Medicijnen ; dese rechte Pijpers-Fluyten (waer uyt soo gy de tonge neemt / is de rest onbequaem) singen niet anders / en swetsen niet anders dan / Recipe dit / en Recipe dat ; waer van-se effen soo veel verstandts hebben / als een Koe van Salaet-berryden ; gave Godt / datse haer eygen Recipen , een quartier uyr nae datse ge-ordineert aen de Officijn hadden gelegen / halff te deeghen konden leesen / dat doch geen Christen Mensch / geen Jeudschen Rabbi , gheen

Ara-

Arabischen Tolck / nochte Turckschen Bassa, mogelijck is om doen / ten ware een olt ervaren Wijf / die anderhalf duysent Jaer in de Winckel hadde gestaen; ofte een ander vuyle Schommel-Meydt / die vijftig Jaer op d' Apotekers Goten ende Privaten gereynicht heeft / haerlieden te hulpe quam. Eyndelijck / haer bedroch en aen geven / haer snuyven / en anderhalff Ellens woorden / waer mede sy den Duyvel uyt der Hellen / ende Proserpina uyt sijn armen souden konnen verlossen / zijn ten laetsten hier toe gekomen / dat-se hare Schat-kisten / en Gild-Tresoren / haer by-een-komsten en Banckquetten / Slempen en Vergaderinghen / niet uyt Ver-eeringen van eerlijcke Luyden / niet uyt redelijcke Gild-conquesten genieten; maer uyt de aff-parssingen van de arme ende sobere Proevelingen; die dickwils / eer halff den Proef is aengestelt / meer aen den Disch van dese Bels-Priesteren hebben opgedragen / als niet alleen sy selfs / ja meer als Vader en Moeder / Suster en Broeder / met alle de Vrienden / konnen uytreycken; seggende met de Rechts-Geleerde; Wy vragen niet, waer

aff? maer, Vriendt! het moetter zijn. Mede werden tot desen Offer-Kisten ghebordert / ende moeten haer Tribuyt betalen alle Landt-vaerders, hoe rottigh sy oock mochten wesen / Slange-Smolten, Jan Pottagien, Oly uyt den Hekel-Berg, Goldenwaters, Exter-oogen, Podagravers, Tanden-uyt, Lincker-mangtjes, Doof-omdraegsters, Huyf-befoeckfters, Moederftilfters; met alle d' olde Hoeren / die de Pocken en Lemten / Klap-oozen en Sand-ballen / op 't Pad-moes in den Haeg, off elders in een Bordeel / hebben / off selfs gehadt / off aen een ander Bordeel-Brock leeren mesteren; Willen-se maer aen 't Merckt haer Saken favorabel voor-stellen / 't wert haer van den Eerbaren Gilde niet geweygert / mits offerende 't ghene den Hogen Priester goet bevinden sal / vanquetterende alsoo / gelijckmen seyt / den Plat-Luys doet / op sijn begraef de Weyde.

De achtste Ver-eeringhe.

AEN

Monſieur Ioncker

KRYGS-MAN

Krijgs-

Krijghs-Man.

Wy wenſchen u de vree,
Want, Krijgh is Onheyl mee.

EY! *Narren-Schifter, ſit wat ſtil,*
En hoort eens wat ick ſeggen wil,
Wat waſſer eerſt? het Hoen, off Ey?
Oft in een om-ſien alle bey?
Wie van deeſ' twee ſach eerſt het Velt?
Hans Schut tand, den Manhaften Helt?
Oft Monſieur Ioncker Saggelbroeck?
Bericht my des, ick acht u kloeck;
Was Cain *niet een Krijghſ-man groot,*
Doen hy ſijn Broeder bracht ter doot?
Was Cain *niet een Edelman,*
Doen hy met 't Sweert, ſijn Vryheyt wan?
En ſoo 't van eenen Menſch geſchach,
Geſchieden 't oock op eenen dach;
Op eenen dach, een oogenblijck,
Soo wies haer Eer dan te gelijck,

En soo ick my hier in versprack,
Ick soeck van beyd een ander Tack,
Doen Ianus, *d' oude grijse Godt,*
Noch op der Aerden hield sijn Slot,
Doen hoeden hier Saturnus *'t Vee,*
Beyd Goden, Krijgsluy, Boeren mee,
Dit, meen ick, sal wat beter staen,
Als soo ver uyt den haeck te gaen;
Hola! wel hoe? verspreeck ick mijn?
Ia seecker, dit moet logen zijn,
Poëten *fabuleeren wat,*
En meenen 't is een groote Schat,
Want, eer ick dat gelooven wou,
Dat Wolven, Schapen zijn getrou;
En die my van den Havick seyt,
Dat die van Duyven is geleyt;
En of my wie te vooren praet,
Dat Romen in Oost-Indien staet;
En oft my daer een ander swoer,
Dat oock een Krijgs-man is een Boer,
Den een in Staat, en d' aer op 't Lant,
Van een Geboomte zijn geplant,
Geloof ick ymmer soo gewis,
Als dat in Zee geen Water is.

Maer dat een Krijgſman is een Spruyt
Vand' Adel; loof ick op end' uyt,
Een Krijgſman grijnſt gelijck een Beer,
Soo haeſt hy ſiet een naeckt geweer,
(Maer dat ick ſeyd een naeckte Meyd,
Dat was te grooten onbeſcheyd;)
En treet hem yemant op de Toon,
Soo vloeckt hy ſtracks by al de Goon;
Dan iſt, Pots Marter, Felten, Blet,
Pots Elementen, en noch bet,
Hy vloeckt by 't lijden van dien Godt,
Die nimmer met ſijn vloecken ſpot,
By Godes Throon, ja by den Hel,
By Lucifer, *en ſijn Geſel,*
By Blixem, Donder, by de Straf,
Die Godt met recht een Vloecker gaf;
Ia, by thien Ton-vol Duyvelen,
En 't geen men nau beſchrijven ken.
Dit is een teecken van een Helt,
Die na ſijn Kop, het Oorlog ſtelt;
Ia, deſe Man, die kan alleen,
De Vyandt jagen op de been,
Allenich kan hy met een woort,
Een Leger houden uyt de Poort,

Daer hoeft oock niemant anders by,
Daer hoeft geen volckjen aen zijn zy,
En alsmen 't Oorlog volgen moet,
Is't dese Snorckers effen goet,
Oft hy de Goden dient om Soldt,
Oft hy den Duyvel trout om Goldt;
Hier staet hy by, gelijck een staeck,
En dit is alle sijn vermaeck:
Doch maeckt hy somwil oock sijn werck,
Te roven 't Altaer van de Kerck,
't Zy Crucifix, of Kelck, of Beelt,
Of Kap, Kasuffel, wat haer scheelt;
Geen plaetse kan soo heylich zijn,
Dees' Snorker seyt, sy is voor mijn,
Een Borger moet ten Huisen uyt,
Men maeckt sijn Gelt en goet tot Buyt,
Men schent sijn Dochter, en sijn Vrou,
Men brant, men blaeckt, al wat men wou;
Men doet aen Vee en Haef gewelt;
Men ruckt de Vruchten van het Veldt;
Men steelt de Kussens van het Kindt;
En schudt de Pluymen in de windt;
Men neemt een uytgestroopte Non,
En steeckts' in een geteerde Ton;

Men

Men jaechtse dan, soo swert van Teer,
Door 't midden van een Bed vol Veer,
Dan komt het arm onnosel Wicht;
Gelijck de Duyvel weer voor 't licht,
Dan heeft Mensieur hem wel geweert,
Een on-geklede Non verheert,
Mißchien soo weet den Hange-bast,
Dat aen het Peck blijft alles vast,
Al veegdy-se schoon met een Lerp,
Ia, noch soo wacker, en soo scherp,
Al joegdy wat ghy jagen mocht,
Daer vliegt wat met haer in de locht;
Al gloeyd u Silver als een vyer,
En 't Goudt als glende Kolen schier,
Al stond u Huys-raedt in de brandt,
Haer blijft wat hangen aen de handt;
Ontmoet haer yemant aen een oort,
Al spreeckt hy niet een enckel woort,
Al waer 't de Grootste van de Stadt,
Hy moet haer ruymen 't gantsche Padt,
Al seit hy schoon g'en-avont Broer,
't Is Hontsvot, bruy dijn eygen Moer;
Dit zijn ons treftige Soldaets,
Dit zijn ons soo Man-hafte Maets,

Dit zijnse, die, gelijck de Pest,
Den arbeyt haten al haer best,
Ia, knoopte men haer aen de Galg,
Sy roerden nau haer luyen Balg,
Sy dienen wel een Prins een Heer,
Niet om sijn Landt te krijgen weer;
Maer, om in alle Rovery,
Haer onder dienst te houden vry,
Vermits haer Leden aen de Ploeg,
Zijn meer dan al te luy genoeg.
Doch, als Monsieur in 't Garnisoen
Heeft met een swaren dronck te doen,
Of als hy aen 't Verkeer-Bert sit,
En brengt sijn Rot-Gesel in 't wit;
Of met Labeesten, sijnen tijdt,
Of met een Gelders Troeffjen slijt;
Of als hy een Pas-dijssjen hout,
En 't Wijf het laetste Gelt af-tout;
(Pas-dijsen is doch 't eerste werck,
Aen 't Outer van Sint Meertens Kerck;
Pas-dijsen is haer soetigheyt,
Off op de Trom, off op de Meyt,
Pas-dijsen is haer aen-ge-erft,
Oft schoon de Vrou van honger sterft;

Men moet doch aen 't Paſ-dijſen ſtaen,
Al ſoud ſijn Soontje nakent gaen;
Paſ-dijſen ſteelt ſoo menich Kleet,
So menich hongerigen Beet;
Paſ-dijſen heeft ſoo menich Peert,
Veel bet als Hans Picqueur beheert;
Paſ-dijſen deed een ſchoone Vrou,
Wel doen het geenſe niet en wou:)
Of als hy elders in een Baen,
Do ſijnen Bals weet wech te ſlaen;
Noch Hectors *noch* Ulissis *ſaem,*
Kan overtreffen ſijnen naem;
Dat Alexander met ſijn Heyr,
Verſchrickten Hemel, Aerd, en Meyr;
Was niet dan enckel Kinder-ſpel,
Deeſ' Pronckert weettet al te wel;
De Golden Koorden op ſijn Kleer,
De glants van ſijn verguld Geweer;
Een Bed-vol Veders op ſijn Hoet,
De gulden Sporen aen ſijn Voet,
Sijn ſpits en ſpijtig Knevel-Baert,
Het gantſche Leger maeckt vervaert;
Men pocht aen 't Voor-Hout, in den Haeg,
Men ſnorckt tot Leuwaerd by de Waeg;

Men

Men roept tot Vytrecht aen het Merck;
Men blaest tot Groeningen soo sterck;
Men schreeuwt tot Aernhem an de Poort,
Soo styf, dat Spangjen 't macklyck hoort;
Dan trilt Madrijl, en Bruyssel beeft,
Gelijck een Molensteen die leeft;
En wie soud niet ontsetten hem,
Voor soo een grootsche Cæsars *stem?*
Wiens Kling is tot de Cruys beroest,
Van 't Bloedt dat hy vergieten moest;
Ia naulijcks zijn de Wonden sacht,
Verovert in de Troysche Wacht;
Hy heeft alleen door sijn gewelt,
Maestricht *in Princen hant gestelt;*
Daer schoot hy op een Hinder-tocht,
Een gansche Vleugel in de locht;
En hadde dees' manhafte Geest,
Doen mede voor Ruer-mond geweest;
Ons Casimyr *die had' voorwaer,*
Niet eens gekomen in 't gevaer;
Soo d' Heeren-Staten Stevens-Weert,
Hem hadden tot een Rooff vereert;
Dat Rotte Nest, had nu al lang,
Al mee gaen peuren op de gang.

En

En sekerlÿck, hem spÿt geen meer,
Als dat hy niet sijn tegen-weer
Aen 't Huys te Gennep heeft gedaen,
't Soud hem niet hebben uyt-gestaen.
Doch, bidt, en slaet sijn handen t' saem;
En roept aen Godes hoogste Naem;
Dat hy de Zielen van de geen,
Hy laestmael heeft vernielt alleen,
(Doen-m' aen Sint Ian ten Stene *sloech,*
En menich Heldt gins henen droech;
Hem nimmermeer doch toe en telt,
't Was ymmer sijn Vyandt in 't Velt.
O Nar! ô Logenaer! ô Droch!
Swÿgh, blode Loer, dat bid ick noch;
Hier legt ghy Snorckaert in 't gemack,
En vult met Logens onsen Sack,
Hier zÿn geen Cogels, geen Canon,
Gelÿckmen voor sijn Vyandt von.
Wanneer dees bloden onverlaet,
Met vrome Kaerls te Velde gaet;
Wanneer 't gebriesch van Paerden Trom,
Maeckt al het Leger doof en stom;
Dan loert mijn Oom-Kool achter 't Riet,
Dat Vrient noch Vyant beyd hem siet;

En

En verst sijn Hembd, en verst sijn Broeck,
Met dun en gele Panne-koeck,
Dan daelt hem al dat groote Hart,
Van uyt sijn Borst, tot aen de Start:
Daer soeckt den armen Broeder veeg,
t' Ontsluypen een of ander Weeg;
Die dan sach hoe Monsieurke stond,
En beefden als een Kamer-Hond!
Men werpt de Wapens in de Sloot,
En is van vreese stijf en doot;
Men laet sijn mackers tot een pandt,
En wert een Dief van 't Vaderlandt;
Men loopt als Schellems in de vlucht,
En maeckt van Moort en Brant gerucht;
Daer staet mijn lieve Snorcker-Hans,
Die seven Ermen van twee Mans,
Die selfs de Droes de Hersen kloofd,
Gelijck hy voormaels had geloofd.
Ia, waer het in het Velt te doen,
Met gulden Sporen aen de Schoen,
Met Pencxtenake-Broeckjes aen,
Of met de Ratel-Wacht te slaen,
Of by een Romer Wijn, of Bier,
Te snorcken dat men barste schier,

Met

Met wel gespeckte Venaysoen ,
Of met een Boutje van een Hoen ,
Waer aen Monsieur sijn Vingers brant ,
Dan sach ick onsen Staet gemant ;
Soo lang de Boer sijn Rijck sen heest ,
En vlijtig Pistoletten geeft ,
Sal alle dese Snorckery ,
Ons Lamme-Gansen blijven by ;
Doch , wat hy roept , en wat hy raest ,
En hoe hy pocht , en hoe hy blaest ,
Het beste dat hy dan bedrijft ,
Is , datter niemant doot af blijft ,
Maer , ofter yemant gaf de Geest ,
Beluydt hem met een groote Veest .

NOTÆ;

Soo de Koninck Philippus sich bereyde om de Griecken Slach te leveren / is de Philosooph Diogenes in sijn Legher ghekomen : dese by den Koning Philippum gebracht zijnde / werde ghevraeght / oft hy oock een Spyon ofte Verspieder was ? Diogenes antwoordt / Ia Heer Koninck , ick ben ghekomen , soo

ſoo ick de waerheyt mach ſeggen, om te verſpieden u ydele en ſotte lichtvaerdigheyt; dewijle ghy, (daer u niemant toe en dringt,) u eygen Leven, en u gantſche Rijck, als op de worp van een Dobbel-ſteen, ofte Teerling, in perijckel en gevaer gaet ſtellen. Gave Godt / dat hedenſdaeghs de Princen der Aerden / Diogenem op duſdanige maniere mede eens hoorden ſpreecken / wanneerſe menichmael / van gene noodt geperſt / doch meer gedreven uyt eygen affecten en begeerlijckheden / verſcheydene bloedige Oorlogen / ſo Burgerlijcke als uyt-landiſche / tot verderff ende ruyne van haer arme Onderdanen / pogen in te voeren. 't Is reden dat-men met den Heydenſchen Horatio uyt-roept.

Waer loopt ghy, dulle Menſch en wapent u
met Swaerden?
Iſt niet ter Zee genoech, en Bloet geſtort op
Aerden;
't Is Leeu noch Wolfs natuyr, 't en zy in
ſulck Gediert,
Dat niet van eender Aert, langs d' open
Acker ſwiert.
Iſt blinde Raſerny? met fury aen-gedreven?
Iſt onderlinge ſchult? wie ſal my antwoordt
geven?
Men ſwijgt! en bleycke Schaemt betreckt
het Aengeſicht. En

En 't Hert, met laffe kil beclemt, geeft geen bericht.

Erasmus in 't vierde Boeck van syn Christelijcke Spreucken in de eerste Centur. schryft aldus: Wy oorlogen geduyrich in dese Werelt, het ene Volck jegens het andere; Rijck jegens Rijck; Coning jegens Coning; Steden jegens Steden; Prince jegens Princen; Gemeente jegens Gemeente; ende het gene oock de Heydenen selffs ongoddelijck hebben geacht, de ene Bloedt-verwant jegens den anderen; Nichten en Neven; Broeder en Suster; Vader en Soon, ende (het gene ick noch het alder-wreedtste achte te wesen) den enen Christ-Gelovigen Mensch jegens den anderen. En helaes! ô verblinde Mensch! niemandt verwondert sich deses; niemandt verfoeyt dese Boosheden; jae, daer werdender gevonden, die sich hier over kittelen, die het prijswaerdich achten, ende so een Duyvelsche sake, noch Heylich ende Goddelijck derven noemen, haer woedende Princen, ende Oversten, daer toe aen-porren, ende, so men seyt, van selfs den Oly-Pot aen de vyer-stede leggen.

Ende wederom ter selver plaetse; Ten tijden van Oorloge, werden, voor boertery, lust, ende vermaeck gerekent; Huys-brekery, Altaer, en Kercke-roven, Vrouwen schenden, Steden en Vlecken in Kool en Assche leggen; is dit niet een grote Sotticheyt, te bederven het gene men niet behouden en kan? Doch, so het schijnt, sullen dit, de aengename Vruchten des Oorlogs wesen; nie-

mandt goet te doen: de meestendeel te bederven sonder aensien, ende achterdencken aen den Almoghenden Godt, wiens herschenden Rijck-staff nochtans, over den gantschen Werelt gebiet.

Doch/ om alles met drie woorden/ soomen sept/ upt te beelden.

IN'T OORLOG STEECKT GEEN HEYL.

Nimmer/ op dat ick u den walgelijcken brock des Oorlogs niet dieper in den hals steke/ so hupstert eens nae het oordeel van Cornelius Agrippa, schrijvende aldus: in sijn Berispingen over de onsekere ijdelheydt der Menschelijcker Wetenschappen: Dit is de hooste last, ende swaersten arbeydt, der gener, die den Oorlog volgen: Steden, Fortressen, Schansen, ende Vallen te beleggen; werpen met Stenen, met Slingers, Pijlen, Canon, Musquetten, Petarden, Mortiers, ende andere dusdanige Instrumenten; tot nae-deel haerder Even-Naesten, te gebruycken; Muyren en Wallen 't onder-mijnen, Torens, en andere Gebouwen om veer te werpen, brandt en blaeck te stichten, Kercken en Godes-Huysen te vernieten, Steden en Landen uyt te plunderen; het onderste boven te keren, Wetten ende Statuyten onder voet te treden, Vrouwen schofferen, Dochteren schaken, en van haer Eer aff-setten, de Gemeente verwonden, vangen, spannen, binden, in-trecken, &c. andere van hare Diensten beroven, hare eerlijck-geconquesteerde Goederen confisqueren, tot Buyt ende Rooff geven: ende eyndelijck, den genen, die noch weyr noch tegen-standt bieden kan, off koppen, off hangen, off, soo't haer eygen wil gevalt, daer

daer mede te leven. Dus komtet by, dattet Oorlog hedensdaegs gevoert, niet anders en is, dan een geduyrige Moordt, ende al-gemene Bloedt-badt; eenige der Soldaten, een hoop vege, luye, lamme Gansen, gewapende Streupets van't Gemene Beste, Dieven, Boere-dwangs, Kercken-schenders, Sweerd-danssers, Hoer-voogden, Overspeelders, Ieucht-verleyders, Hoender-vreters, Schape-Dieven, Vee-drijvers, Teerling-brocken, Godslasteraers, Brandt-Stichters, Vaer-en Moeder-Moorders, Landt-en-Zee-Berovers, Tyrannen, ende meer andere dusdanige, so mense Menschen noemen mach; die welcke, so het schijnt, allenthalven niet anders en soecken, nochte vorderen, dan datse mogen schadigen, hatende geduyrich d'Onnoselheyt, als oftet ware een schadu ende voor-beeldt vande Doodt selve:

Nochtans mach een yegelijck dit wel in achte nemen, dat deser misbruycken wegen, niet alle den Oorlog, nochte Crijgs-attentaten, werden voor onrecht en Goddeloos gescholden, als oft desen gantschen Handel soude moeten veracht, ende by den Menschen verdacht wesen. Want, so seyt de Heylige *Augustinus*: Oorloge te voeren, en is geen Misdaet voor Godt, maer, allenich om den Rooff te oorlogen, is grote Zonde.

Cicero, sprekende voor sijn *Muræna*, getuyght aldus: veel meerder Eere brengt den Crijs-handel, als is de Roem die de wetenschap der Rechten geeft; Ghy waeckt by Nacht, op dat ghy coont antwoort geven, den genen u die raedt vragen, Maer hy, op dat hy in tijt sijn Heyr-Leger ter be-

ſtemder plaetſen voere. Ghy wordt van der Hanen-geſchrey, ende hy, doot't ſteken van de Trompetten op-geweckt. Ghy ſtelt u actie aen, ende hy ſtelt ſijn Geleden. Ghy verhoedt dat niet u Meeſters; ende hy, dat niet ſijn Steden, te cort geſchiet: Hy wacht hem voor ſijn Vyandt, ghy hoedt u Dammen voor ander-mans Water. Hy weet uyt te breyden ſijne Grenſen; ende ghy de uwe te regeren.

Vergetius in ſijn 7. Boeck vanden Crijchſhandel/ betreckt aldus in't corte de eygenſchap van een vroom Soldaet/ ſeggende: De Ieucht diemen den Oorlog ende behoudenis der Grenſen bevelen ſal, behoort, ſoder enige menichte zy, in voortreffelijcke Aff-comſte, en goede manieren, uyt te munten boven andere; want, d' Eere, geeft een bequaem Soldaet; ende de Schaemte, dewijl-ſe de vlucht belet, een Overwinner.

Allenich werden die affgrijſelijcke Snorckers/ ende wijt-borſtige windt-gevers/ onbequaem geſacht/ die in de Mondt en dreygementen ſes duyſent met een Sneed ter neder ſouden hacken/ en alſmen aen den Dans/ en aen de Wapen coomt/ dan iſſer niemandt 't Huys.

En 't ſeven-dubbeld Hert dat ſinct hem in ſijn Hielen.

Eraſmus gelijckt deſe Op-ſnijders by de clene Viſchjes/ diemen Sweert-Mannekes noemt/ gelijckende wel van buyten een Sweerdt/ maer van binnen werdter geen Hert in gevonden: doch Lipſius in ſijn Politica, aen't 5. boeck. cap. 7, 8. en 9. ſalder u de reſte van weten te ſeggen.

De

De Negende Ver-Eeringe;

AEN DE

Pluym-ſtrijckers, ende Laſteraers.

Pluym-Strijckers,

ENDE

LASTERAERS.

Als u een Flicke-Floyer prijſt,
Denckt dat hy u den Guych aen-vvijſt.

DIE Honich dragen in den Mondt,
En louter Gal in 'sHertſen gront,
Dit Volckjen vindy, ſtraet op ſtraet,
Off waer-je keert, off waer-je gaet.
Geen Ambacht heeft ſo vaſten ſtoel,
Als Gilde-broers van dit gewoel;
Dit Vollickjen woont in de Kerck;
Van't Raedt-Huys makenſ' oock haer werck;
Haer meeſte Roem, haer meeſte Loff,
Hangt ſtedich aen der Princen Hoff,
Mijn Heer is wijs, al waer hy Sot,
En niet dan enckel Fielte-ſpot;

Mijn Vrou is schoon, mijn Vrou is Eel,
Al was Saffraen niet halff so geel;
Mijn Camenier passeert te veer,
De Clooster-Iufferen, in Eer,
O Jae, sy is so reynen Maecht,
Als Iordens Koe, die jongen draecht;
Summa, waer ick my wenden sal,
Zijn Flicke-floyers over al;
Och! so maer yemandt *Rebus* heeft,
Js d' alder-wijste die-der leeft,
't Zy Burger, Boer, off Edelman,
Jae, Prins off Graeff, hy crijchter van.
Indien het u niet en verveelt,
Siet dese Guyts eens aff-gebeelt;
Niet dan van Water roeptmen schier,
En 't Hert is vol met gloeyich vyer,
En dit begeert-men met de Mondt,
Doch anders meent-men dit terstondt,
Van al de snoodtheyt weet ick geen,
Nu in de Werelt soo gemeen,
Men trooft de luyden met het Oog,
Daer 't Hert met allen niet en doog;
Men seyt, Godt geeff u goeden Dach!
Dat Godt u voordeel spoeden mach!

En niettemin, ſo denckt-men weer:
De Duyvel vaer in u gebeer.
Men moet malckander aen het Merck,
Van buygen maeckt-men ſtaeg ſijn werck,
Men treedt niet wel drie treden weegs,
Men ſcheldt, en laſtert even ſteegs.
Dus, om van Elcks te zijn bemint,
Men hangt de Mantel nae de Wint.
Men werdt door haer Medogent heyt,
Recht op ſijn Crocodijls beſchreyt;
Staet dees Neuſ-wijſe Fieltery
Der Fielten Fielt dan deftig by,
Dan iſt een Man ſeer politijck,
In Deucht en in Beleeftheyt rijck;
Hy weet te ſwijgen, daer't betaemt,
Hy laet ſijn Naeſten ongeblaemt,
Al waer't by Godt, en ſijn Altaer,
Al waer't ſchoon leugen, noch iſt waer;
Dat Peck en Sneeu is effen wit,
Al ſtaet hy daer: Jae dat hy ſit.
Sal yemandt Loon nae Werck ontfaen,
Voorſeker ſuldy niet ontgaen.
Veranderlijcke Wiſpeltuyrs,
Noch koldt noch warm, by u Gebuyrs,

Wiens

Wiens Tong; gespleten, en gescheurt,
Twe-mondich, niet dan valscheyt speurt;
Ick wensch, dat u twe-woorde Mondt,
Was uyt-geloutert met een Stront.
Och! dat ick eens, gelijck een Mensch,
Mocht hebben mijn begeert en wensch,
Jae, mocht ick eens van 's Herten grondt,
Vercrijgen dat te wenschen stont!
Hoort eens wat dat ick wenschen wou,
Het waer dan Man, het waer dan Vrou,
Wat schadet, warenst alle beyd,
Die Laster hoord, off Laster seyd,
Jck wenschte dat haer beyder Kop,
Hing in een stercke Henpen-strop;
Ter Werelt, kan, nae 't Oordeel mijn,
Niet vuyler dan een Laster zijn.
Nochtans, ter Werelt isser niet,
Dat yemandt ongelastert siet,
Doet langsaem alles, doettet haest,
De Laster volcht u in het laest.
Gedenckt den Armen so ghy moocht,
De Laster heeftet noyt gedoocht:
Weest nederich so veel ghy koont,
De Laster heeft u noyt verschoont:

Jae, dient den Heere ſo ghy wilt,
Noch is de Laſter niet geſtilt.
Geen *Predicant*, geen *Medicijn*,
Geen *Rechts-Geleerd*, geen *Chirurgijn*,
De Laſter ſpuwt haer in de Schoen,
Al ſal't haer eygen Macker doen;
'tZy Keyſer, Prins, off Edelman,
'tZy Rijck, off Arm, hy moetter an,
'tZy Burger, Boer, off Man, off Wijff,
De Laſter hangt haer op het lijff;
Jae ſelffs de Deucht, en Godes Woort,
Wert van de Laſter wel geſtoort:
Al hadt ghy Conincklijcke Eer,
Al kreecht ghy *Sampſons* krachten weer,
Of *Socrates* ſijn Wijsheyt heel,
Al viel u *Cicero* ten deel,
Met alle ſijn Wel-ſprekentheydt,
Of *Plato*, met ſijn groot beleydt,
De Laſter ſoude, niet te min,
Met u gaen drijven ſijn gewin,
Het was voor lange Iaren dus,
Homerum laſterd *Zoylus*,
Timocrates, *Simonidem*,
En *Pindarus*, *Ampſimenem*.

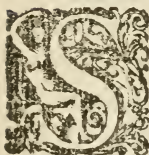
Waer

Waer toe of ick nae Griecken loop,
En hael de Griecken over-hoop?
Ick weet wel dat *Demoſthenes*,
Sijn Ionckers gaf een brave Les;
Iſocrates was Mans genoech,
Plutarchus waeckte morgens vroech,
Wat batet haer? wat hielpet noch?
De Laſter volgt haer ymmer doch
Ia, dat ons lieve Nederlandt,
Ontſlagen was van deſe Brandt!
Ick moet niet ſeggen van *Calvijn*,
Van *Beza*, *Luther*, of *Armijn*,
Van *Uytenbogaerd*, of *Gomaer*,
Bedienaers van des Heeren Schaer;
Van *Bogerman*, of ander meer,
Of yemandt die is by den Heer,
Ick raeck noch Hof, noch Staten aen,
Maer laet haer al in vreden gaen;
Doch niettemin, de Laſter, wil,
Onmogelijck, niet ſitten ſtil:
Al zijn't maer Logens en Fenijn,
Die midden in de Laſter zijn,
Waer over een geruſt Gemoet,
In't minſte geen bedencken doet;

Het

Het Spreeck-woort is nochtans seer out,
Dat staeg de Laster by hem hout;
Al sijn mijn Logens geen Verraet,
Misschien doen enige noch quaet.

NOTÆ.

Eneca de Philosophus, in een sekeren Brieff geschreven aen Lucilium, seyt aldus; Het is schandelijck, anders te spreken, anders te dencken. ende de Poëet Homerus, strijckt dese Twe-spaltige Fielten in't 9. boeck sijnder Dwalingen van Ulysses noch heftiger uyt / seggende: Ick ben niet soo bevreest voor de Poorten van de Hel, ja voor de Duyvel selver, als voor sodanige Menschen, die anders dencken in't Hert, en anders spreken met de Mondt:

Ende/ voorwaer/ by dese onse Tijdt is dit Canckerachtich Fenijn / so verre in-gecropen / dat meest de gantsche Werelt / met dese Cranckheyt / als met een Pestilentiale Coortse / beseten is; so seer schijnt nu alle Trou / Liefd' / en Open-Hertichheyt ter Wereltuyt-gebannen te zijn: Onder duysent woorden naulijcks een oprecht. Alles verciert / geveynst/ vermomt/ onder't decksel van de Trou en goede Genegentheyt; recht Dulce Amâr, off Bitter-Zoet, in erelijck gebeer wel soet en aengenaem; maer/soment recht door-tast;

van binnen niet dan Gal / en dodelijck Fenijn.

Dan gelijcken zijnder mede veel Menschen / die den Achterclap ende Laster op't hooghste beschuldigen / ende grouwelijck aff-malen / ende nochtans / in der daet / niet en haten. Siet hier eens een off twee.

Cleanthes, al hoe wel dit schadelijck Fenijn mede onderworpen zijnde; schrijfter aldus aff. Daer is, mijns beduncken s, geen dinck so vuyl als Laster ende Achterclap: want, dese, wanneerse yemant, in't heymelijck wat wijs-make nde, bedrogen hebben, verweckense Haet ende Vyandtschap over den genen, die onschuldich is.

Euripides in sijn *Alexandra*, De Laster is een heftige Beusheyt onder de Menschen:

Ende Menander; Ter Werelt en is niet beuser als de Laster, want de faute die een ander begaen heeft, moet hy aen-nemen voor sijn eygen; ende wat meer is, de suspitien over yemandt, zijn meerder Laster onderworpen, als dickwils de Daet selve.

Athanasius in sijn Apologie / sept op dese manier; Die met een steen-worp gequetst werdt, soeckt een Genees-meester; maer de Slinger van een Lasterigen Mondt, werpt veel dieper Wonden als een Steen: Want, de Laster is een Knodse, een Sweert, een ongeneselijcke Pijl; Doch de Waerheyt is over dese wonden, de beste Doctoresse; de welcke, so ghyse te halen versuymt; vervuylde wonden maeckt, en werden ongeneselijck.

Mijns beduncken s / isser pegens den schadelijcken Laster tweder-hande Remedie: het ene / dat-

datmense stil-swijgende voor by laet slencken / en niet en achtet; het andere / datmense op de Necke trede/ende/ met geen gewelt verbolgen de/ wreke.

De eerste Remedie geeft de voor-gemeldte Menander te kennen / daer hy schrijft: Daer is geen soeter / noch geen aerdiger Dinck / dan dat men enen Laster-raer dulden kan: want / so u yemandt heeft gelastert / dat laet stil-swijgende voor by passeren / als dan sal selfs die gene / die u gelastert heeft / gevoelen in sijn eygen Bosem / dat selfs sijn eygen Laster hem gelastert heeft.

Van het tweede spreeckt den Olt-Vader Basilius, in sijn 65. Brieff. Soo yemandt gelastert werdt, dat behoort hy niet te swijgen, op dat den Logen geen losen Toom gegeven werde, om ongebonden voort te gaen; ofte die door den Logen verleydt zijn, in haer quade Meninge laten steken.

Wat dunckt u nu van beyden best geraden? mijns beduinckens: het laetste soud ick / volgende den raedt van den effen-selven voor-verhaelden Menander, seggende: Veracht doch niet den alderminsten Achterclap, want daer vele gevonden werden, die de konst hebben, het selvige te vergrooten: Soo wie dan, om deser Menschen wille, den laster tegen-staet, doet seer wel. Alhoe-wel daer menige sullen gevonden werden, die uyt andere reden wel recht contrarie sullen gaen, ende alles, so men seyt, voor soet op-nemen, wat haer sal mogen werden aen-gedaen: Verwachtende den tijdt, ende naerder Gheleghentheyt: door wrake haer aen-ghedane Leedt in't heymelijck te vervolgen.

De Thiende Ver-Eeringe
AEN DE
Hoofsche Roemers, en Groot-Sprekers.

Hoof-

Hoofſche Roemers, en Groot-Sprekers.

Wacht u voor hem, die los en ſtout;
V veel belooft, maer liever hout.

BEroemde Snorckers, met verlof,
Ick keer my oock eens tot het Hof;
Het Hof dat *Saïs* heeft beplant,
Met ſchone *Tulpen* vol verſtant;
Met *Angielieren*, vol van roock,
En ſtinckend overdwaelſche *Loock*,
Hier ſult-gh' in d' een of d' ander hoeck,
Miſſchien noch vinden wat ick ſoeck;
Daer ſoeck ick; hoe-men veel belooft,
En met een praetjen 't Volck verdooft,
Wie ſtaet doch minder by ſijn woort,
Als 't Volckjen dat hier aen behoort?
Gehele Bergen ſijn van Gout,
Ia waſſen Bomen, hooch en ſtout;
Die deelt-me daer, by woorden om,
Niemandt is in Beloften ſtom;

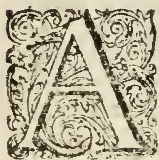
Daer

Maer als het op een geven gaet:
Dan Ioncker by sijn woorden staet,
Gelijckerwijs een olde Haes,
Vergeet sich by des Troms geraes.
Dan zijn de golden Bergen, Sant,
Gelegen gins in Moren-Landt:
Dan zijn die Wassen Bomen, Smeer,
Dan is haer Muscus niet dan Teer,
Een ander looft u op't geringst,
By Laersen, Sporen, oock een Hingst,
Wanneer ghy maer wat vljtich dient:
Maer, liever doch! wat ist mijn Vrient?
Voor dees' getrouwe Diensten dijn,
Kan't efter noch geen Esel zijn,
So gantschlijck is de Werelt doof,
Van Trou, van Vroomheyt en Geloof,
De Waerheydt, Reden, en Bescheyt,
Zijn heel vermoort, en neer-geleydt;
Siet, hoe de Gast sijn Waerdt bedriegt,
En duysent leugens voor hem liegt.
Een Coopman is naeu half so swaer,
Als al de Leugens op sijn Waer;
De Knecht bedriecht sijn eygen Heer,
Sijn Meyster doet van't selfde weer.

Iae, siet met *Argus* ogen toe,
En maeckt u mat, en maeckt u moe,
So sal u de Schijn-Vroomste noch,
Bewentelen in sijn Bedroch,
Dit is des Werelts omme-gang,
Niet heden, maer, al over lang,
Noch *Indien* noch *Africa*,
Noch *Spangjen*, noch *America*,
Noch *Griecken*, noch ons *Nederlandt*,
Zijn dese streken onbekant.
De langste Mantels, met haer Bont,
Æn twee-paer Tongen in haer Mondt,
My dunckt, zijn oock de beste niet,
Gelijck-men alle dagen siet;
Dit Vollickjen maeckt, nae u wiens,
By morgen-avondt wel een Prins,
En eer-je coomt ter halver tijdt,
So ben-je vaeck ju Prinsdom quijt.
Dan ist, dat had ick noyt gedacht,
Voorwaer, nu isset uyt mijn macht,
Doch, hebt een weynichjen gedult,
Op dat men u de Schae vervult,
Daer sit-je dan, en looftet niet,
Dat 't Logens zijn, voor dat-je 't siet,
Doch

Doch liecht maer, Ioost, en liecht dan; Karst,
Liecht, Fielten, liecht, so lang-je barst;
Ick weet wel, datter Trou noch Eer,
Doch Waerheyt is, ter Werelt, meer,
Of dat, te minst, u Fieltery,
Bedeckt is met Bedriegery.
Daerom, so raed ick, u, en my,
Indien wy elders willen by,
Steeckt vry een Kerf-stock in u *Sack*,
Want daer op sprekens' met gemack,
Die, in der daet, Bedriegers zijn,
En heylich leven, in den schijn,
Die lecker, ruym, en welich sit,
Haer spreeck-woort is, gemeenlijck, dit:
Beloven, is der Eed'len Gonst,
Woordt-houden is der Boeren Konst.

NOTÆ.

Als Leosthenes, de Stadt van Atheren, (die nu op grote hope stonde/ om een vrye Republijck ende Prinsdom te vercrijgen/) niet veel verscheydene redenen tot den Oorlog hadde aen-geraden: antwoorde Phocion, den Philosooph: dat sijne woorden waren de Cypres-Bomen gelijck, dewelcke, al-hoe-wel-se schoon ende hooch verheven stonden, nochtans geen Vruchten droegen; Ende voorwaer/ daer conde niet beter ende bequamer/ ten propooste gebracht werden op sodanige reden; die/ aen-siende/ wel veel beloofde/ maer/ in der daet/ soude vruchteloos zijn/ gelijckerwijs oock den Cypres-Boom sich met een heerlijcken Croon/ ende op-gecierde Top/ vertoont/ daer doch/ in der daet/ geen vruchteloser Boom ter Werelt gevonden werdt. Hier uyt is mede het gemene spreeck-woordt genomen/ Charetis Beloften, van die gene/ die met Chares, den Athenienser, lichtvaerdich veel beloofden/ naer het schrijven van den Poëet Ovidius, in sijn Minne-Konst:

Belooft ruym-dadich heen, wat kan beloven schaden;
Een yeder, door Beloft, is rijck, en onbeladen.

Daer

Daer- werden sodanige Menschen gevonden / seyt Terentius, die haer schamen / wanneerse yemandt enige versoeck sullen weygeren; nochtans / wanneer de tijdt gecomen is / om haer Beloften te vol-voeren / dan werden-se door vrese gedrongen haer meninge te openbaren; ende nochtans perst haer de noodt / dat-se / met haer Beloften / moeten versaken: daer comen dan haer lichte en onbeschaemde Reden voor den dach / in duysdanige voegen: wat ben-je voor een Man? wat leydt my doch aen u? sal ick u het mijne doen? hoort / mijne Vriendt: Ick ben my selver naest / lever doch! waer blijft de vorige Treu.

Daer Schaemte wel behoeft, daer is noch
Schaemt noch Eer,
End' daer-se niet behoeft, daer huyst-se
by mijn Heer.

Duysdanige Menschen behoorden te bedencken / de spreucke van *Pythagoras:* Verricht wat heerlijck is, ende swijcht middewijl van grote Beloften.

Stobæus spreeckt aldus / in sijne Sermonen: Achtervolcht het exempel van den Moerbesien-Boom, die men gemeenlijck seyt de wijste te wesen onder alle de Bomen; Want, gemeenelijck bloeyt-se laest, ende draecht wel d'eerste Vrucht; Soo mede behoren wy niet, lange te voren, met onse Wille ende Vermogen te proncken, maer veel eerder achterlijck te wesen in onse Beloften, en-

 de

de vaerdich in Saken, ons aen-gaende, te verichten, Noch isser een seer aerdige spreucke by den selve *Stobæus* in syn Boeck dat hy vande Zeden geschreven heeft: Beraedt u wel, eer ghy yets belooft, ende dan vol-voert haestich u Beloften; ende so ghy voor eerst een Sake hebt aff-geslagen, die ghy daer nae verricht, dat smaeckt nae Bedroch. Derhalven siet u voor, dat niemandt u hate, door u eygen verdiensten: Eyndelyck / sullen / wy hier noch by voegen dese Veerskes / geschreven van de Beloften Godts / ende des Werelts; luydende so volcht:

Gelijck de Werelt is, so is oock haer beloven,
De Werelt is maer Windt, met all' de Konings Hoven:
So haer Beloften oock; maer, 't geen den Heer toe-secht,
Gelijck hy goedich is, gaen sijn Beloften recht,
Wat zijn wy al verkeert, die op het wanckel bouwen,
En so een goedich God, niet by sijn Woordt vertrouwen.

De

De Elleſde Ver-Ering;

AEN DE

Ogen-dienaers, Oor-lepels, Tonge-ſchrabbers, &c.

Ogen-Dienaers, Oor-lepels, Tonge-Schrabbers, &c.

Ey! vvacht u doch, voor dese Man,
Die al de Werelt dienen kan.

EN ghy, die al u Zeylen hangt,
Waer heen sich Windt en Weer-
haen langt;
Die, in een om-sien, uyt u Mont,
Beyd koud en hette blasen kondt;
Ick meen, indien ick niet en spot;
Behoort ghy seker by dit Rot.
So haest als dan een Eerlijck Man,
Roept een van dees Gesellen an,
't Zy op de Straet; off in de Kroeg,
Ghy hebt voor al aen een genoeg;
Hy weet sijn Tong, hy weet sijn Tael,
Hy weet sijn Gesten altemael,
Hy weet, op't spoedichst, sijn gebeer,
Te voegen just naer u begeer,

En nochtans, onder dese Kap,
Schuylt niet dan Spijt, en achter-clap,
Hy denckt u in een Romer Wijn,
Niet dan een dodelijck Fenijn;
Wie lacht, hy schatert; so ghy schreyt,
Sijn ogen tranen, alle beyd.
En, so u 't sweet uyt-drijft van Hitt',
Hy smelt schier, dat hy by u sit;
En, segdy, 't Hert vriest in mijn Lijff,
Mijn Leden, seyt hy, zijn al stijff.
Bevangt de Sluymer u, hy droomt,
En snorckt, al eer ghy half weeg coomt,
Ia, ben-je rasend', mal, of dol,
Hy raef-kalt al de straten vol;
En, ben-je beus, of ben-je quaet,
Sijn toren heeft geen eynd of maet;
En, hebj' een reys wat deftigs voor,
Dan roept hy, Volckjen geeft gehoor;
En bent ghy elders in verheucht,
Hy singt, hy springt, hy danst van vreugt;
Hangt ergens aen u Cleren yet,
Een enich hayrken, dat hy siet,
Hy neygt sijn hooft, en neemtet af,
Als oftet u groot on-eer gaf:

Summa Summarum, al ſijn werck,
Dat voecht hy naer u Ogemerck;
Wanneer hy lecht, ſijn verwe bleeckt,
En als hy weer de waerheyt ſpreeckt,
Dan werdt hy root, en bont en vael,
Gelijck de Gau-dieffs altemael.

Heeft yemandt van ſijn Cameraets,
Begangen 't alderminſte quaets,
't Is wonder, met wat deſticheyt,
Hy 't ſelvig, aen ſijn Meeſter ſeyt;
En hoe hy 't op te proncken weet,
En by additie over-meet,
Daer hy miſſchien, geen uyr geleen,
Veel ſchellemhafter heeft gedeen,
Ja, mooglijck 'tgeen men achten ſou,
Wel waerd te zijn een Dieve-tou,

Derhalven, doet hy wonder quaet,
Die hem ſijn Oren ſmeren laet,
En die hem wiſſchen laet ſijn Neus,
Van deſe Fielten erg en beus.
Voorwaer, ſy zijn wel dubbeld ſot,
Die ſich dus geven tot een ſpot,
En deſe Schrapers van de Tong,
Al ſchijnens oldt, al zijnſe jong,

't Zijn

'tZijn Schellems, eer-ſe zijn geſpeent,
En Dieven onder de Gemeent.
Wie ſoud' de ſchae, wie ſou 't gevaer,
Verhalen connen allegaer,
Dat vele Menſchen over-coomt,
Van deſe Fielten ongetcomt?
Doch; 't ſchijnt het is nu de manier,
Dat waerheydt ſtinckt, tot walgen ſchier,
Schijn-heylicheyt, Bedriegery,
Die ſitten aen den Opper-zy;
En dit is nu de beſte Man,
Die ſachtſt de Pluymen ſtrijcken kan;
En weet ghy waer nu breedt en lang,
Deeſ' Fielteryen gaen in ſwang?
Vervoecht u een-mael, ſo ghy coont,
Aen 't Hoff, daer Prins of Coning woont,
Ghy vindter Sael, noch hoeck, noch hol,
Of 't is van deſe Honden vol;
't Fenijn gemengt, met Honich-raet,
Dat van haer dieſſche Lippen gaet,
Bewaſemt alles watter is,
Ia ſelfs de Schotels op den Dis,
Sy draeyen, als het teere Was,
Haer Lippen, ſo het comt te pas.

Ter

Ter tijt toe dat de waerheydt moet
Verhuysen, waer-se noch so goet;
En 't is geen wonder, so men recht,
Met Sin de saken over-lecht,
't Hof is een Cabinet, waer in,
Een yeder leeft sijn eygen Sin;
Ghy vindter van een seker stof,
Genegen tot haer eygen lof,
Dien staeg 'tgehoor te vlote leyt,
Op 't geen een Ogen-dienaer seyt,
Wanneer een Ooren-blaser relt,
Wat goets men doch van hem vertelt,
Al waren 't Logens door en door,
Hy geeft-se niettemin gehoor:
Dan sweertmen Deuren uyt de haeck,
Al liecht hy by de Galg en Kaeck,
De Waerheyt moet ten Tempel uyt,
De Logen werdter in-geluyt.
Bleef daer noch dese Pest alleen,
Maer seker, sy werdt te gemeen,
't Gemene Volckjen, langs de straet,
Die menen dattet cierlijck staet,
Heeft yemandt just een Duyt te veel,
Die 'teffens niet kan door de Keel,

Een

Een Huysken, of een Honde-Pol,
(Een Varcken ſchete 't ſeffens vol,)
Daer waſt de Moed, daer ſwelt de Krop;
Men gaet gelijck een Kermiſ-Pop,
Men ſmijt de Tepels in de Locht,
Al had-me 't Roomſche Rijck vercocht;
Spreeckt yemant, van haer Boden, dan,
Yets, dat niet door den Beugel kan,
't Is datelijck, ju Meer, ju Guyt,
Daer is ju Geldt, en bruytter uyt,
Weet ghy niet, onbeſuyſde Leeck!
Wiens Brood ick eet, wiens Woord ick ſpreeck?
Men haelter flucx een ander in,
Een Ogen-dienaer nae ſijn Sin,
En deſe coomt niet uyt de Kerck,
Of van de Straet, of van de Merck,
Ick meen-ſe vijftich Tongen heeft,
Daer yeder een wat nieus van geeft,
Hoe dat den een is bancqueroet,
En d' ander het verlopen moet;
Hoe dat een Iuffrou, aen haer Knecht,
Begangen heeft een ſchandich Echt;
Wat dat men al te ſeggen weet;
Hoe Iuffrou d' Arme Menſchen cleet,

Dat niemandt voor haer Venster staet,
Die sonder Aelmoes weder gaet,
Dees' Oogen-diensters, in't gemeen,
Dees' Flicke-floysters, groot en cleen,
Bewonen met haer selfs profijt,
Der groten Huysen lange tijt.

Doch, dat ick haer eens raden mocht,
En yeder een sijn voordeel socht,
Dees' Ogen-dienaers altemael,
Ick bond-se liever aen een Pael,
En streeck-se wel te degen scherp,
Of met een Rotting, of een Lerp,
Al kretens', en al schreudens' schoon,
Ick meen dit was haer rechte loon.

N O T Æ.

Us plach het / gemeenlijck / met de Oor-lepels / Tonge-schrabbers / ende Oogen-Dienaers te gaen / gelijck den cluchtigen Poëet ons te kennen geeft / seggende; Lacht ghy, sy lacchen mee; ende so ghy schreyt, sy zijn bedroeft; doch hebben genen Rou: en ben-je kout, men brengt u voort een

Stooff; ende so-je claecht over de hette der Sonnen, sy veynsen haer tot water te willen sweten; *Iuvenalis* in sijn Schimp-Gedichten / spreeckt van dese Roem-potten / in volgende maniere: Wat mach doch een Eerlijck Mensche dencken, wanneer hy hoort dat een aff-gerichten Ogen-Dienaer, prijswaerdich aen-neemt, de sobere ende ongefundeerde redenen, van enen ongeleerden Buffel? ende een lelijcken Apen-trony, u, voor wat schoons, soeckt voor te dragen? wanneer hy de lamme ledemaren van een mancken creupelen Bedelaer, u voor de machtige spieren van den onwinnelijcken Hercules sochte aen te prijsen; Ende wederom *Martialis* in't 12. boeck van sijn Gedichten:

Liecht vry, Pontiliaen; *ick sal't voor u bewijsen,*
Schrijft alles wat ghy wilt, ick sal't ten Hemel prijsen;
En drinckj, ick suyp eens me; doch vijstje, ick ruyck het niet;
En so-je met my troeft, ghy wintet eer-je 't siet.

Terentius in sijnen Uyt-gesnedene / voert den Ogen-Dienaer *Gnatho*, sich selven prijsende / aldus op't Schou-Toneel:

Ick heb, al wat ick heb, nochtans en heb ick niet;

En,

En, oft ick niet en hebb', ick hebbe geen verdriet;
Daer is een seker Volck, die graeg de meeste waren,
Doch zijn't niet in der daet; met dese wil ick paren,
En volgen hare Les; doch niet; om datse mijn,
Off Meester, of ick haer Spot-vogel, souden zijn:
Ick lach vast in mijn Vuyst; ick prijs haer hoge Reden;
Haer Hersen, dunckt my, groot, en Hoofsch zijn al haer Zeden;
Ick voer ten Hemel op; al 't geen-se prijsen doen;
Verachtens't wederom, ick tredet in mijn Schoen.
Ontkent mijn Meester yets, ick segg' het is gelogen;
En, neemt hy 't weder aen, dit mach ick oock gedogen:
Dus heb ick my geheel den Oogen-dienst gewent,

Dees

Dees woecker, so my dunckt, geeft Rente boven Rente.

Hoort eyndelijck noch een Kluchtjen / van den geleerden *Ioachimus Camerarius*, dienstich tot dese Materie: Een seker Krancke gevraecht zijnde van sijn Medicus, hoe het hem verleden nacht al gegaen hadde? antwoorde daer op: hy hadde dapper gesweet, dat is goet, seyde den Doctor: des anderen daegs wederom comende, vraegde van gelijcken sijnen Krancke: die hem voor antwoordt gaff, dat hy vast de gantsche Nacht van Coude gesiddert ende gebeeft hadde; en dat is seker goet, seyde de Medicus. Ten derden male gevraecht zijnde, hoe het al met hem was? wierdt bevonden dat hy swaerlijck met de Water-sucht beladen waer; het welcke de Medicus mede oordeelde, voor extra-ordinaris goet te zijn. Eyndlijck, sijn Medicus vertreckende, coomt hem een van sijn goede Vrienden besoecken, die hem vraegde, hoe het nu al met hem stonde? waer op dese elendige Crancke antwoorde, nu alles wel te zijn: want, seyde hy: door al te veel voordeels ben ick ten naesten om't leven gecomen, uyt den Out-vader *Hieryon.* mach men dit voorsz fabeltjen / op volgender maniere uyt-leggen / daer hy / in een van sijne Brieven / geschreven aen een sekeren Landtman / aldus spreeckt. Geloofe niet die gene, die u flatteren; Ia, neycht u Oore niet lichtelijck tot den Spotteren; de welcke, so haest sy u gecoestert hebben met schone woorden, ende u, als buyten-sinnich gemaeckt, so denckt eens om, ende siet te rugge;

 dan

dan suldy bevinden, datse, u beschimpende, het hooft in der Necken werpen; met vingeren naewijsen; ende, met uyt-gereyckten Tonge, den Guych, so men seyt, aen-steken. So kan, derhalven, een yegelijck Mensche, uyt dese ende meer andere dusdanige waerschouwingen, by sich selven overleggen, hoe seer een Eerlijck Man verdoolt is, die sijn Ogen en Gehoor den Spotteren ende Plupm-strijckers te vlote leyt; want, in der daet en zijn't geen Menschen waerdich genoemt, maer veel meer den Apen gelijck, die nergens in, dan in strelen ende prijsen, haer geneuchte scheppen. Den groten Alexander, in een seker Belegeringe des Stadts Vesten visiterende, worde met een Pijl gequetst, ende (hoe-wel, het Bloedt gestempt zijnde) gevoelde nochtans grote pijne aen de Wonde, so dat sijn Been, waer in de Wonde was, als dooff ende sonder gevoel bleeff; waer over hy, sich neder-settende, rusten moeste; seggende: Alle Menschen hebben my by hogen Ede gesworen, dat ick een Sone was van den groten Godt Iupiter; maer dese wonde geeft my te kennen, dat ick een Menschen Kindt ben. Laet ons dan hedensdaegs mede seggen met Alexandro, yegens dese Ogen-dienaers, Ghy-luyden segt, dat ick wijs en verstandich ben; maer ick bevinde nochtans by my selven, wat al onnutte ende schadelijcke saken ick in dit Leven soeck, en voor my selfs begeer. *Æneas Sylvius* vertelt van den Keyser Sigismundo: hoe seer hy met een onsterffelijcsten haet was in-genomen, yegens dese Hoofsche Ogen-Dienaers. Derhalven, so het eens gebeur-

beurden; dat hem in sijn eygen presentie enen dus-danigen Flicke-sloper boven maten verheffende / prees ende flatteerde; seggende / hem de Goden / maer geen Menschen gelijck te wesen; de Keyser dit horende; geeft hem een wackeren klinck / twee drie / onder sijn Ooren; den Huychelaer / al kermende / vraegde: waeromme / heer keyser! waeromme doch / slaet ghy mijn alsoo? waer op de Keyser: Waerom, broodt-droncken Stanck, ghy valschen Ogen-dienst, waerom bijt ghy my soo? *Cassiodorus*, spreeckende van dit Vley-Ghespens / spreeckt aldus. Een bitter-soete Tong, koestert alle Man; sy groet een yeder; sy noemt een Slampamper, een Door-slach, Liberael; een Vrecken Gierigaert, een sober en verstandich Man; ende die Broodt-droncken dartel zijn, dien noemt men Hoofsch, aerdich en beleeft; een lossen Kakelaer, welsprekend en bereed: Een obstinate Kop, stantvastich in bedrijff. Een luyen Sloffaert, wordt een graviteyts en Ernstich Man genoemt. Deel' Schichten vliegen snel; en hechten in der ijl. Doch *Theophrastus*, (wie hier aff meer begeert) sal u stoffs genoech beschicken / om u Geest wat te vermaken / daer hy schrijft van de ken-tekenen van dusdanige Tonge-Wisschers / Oor-Lepels / en Ogen-Dienaers / etc.

De Twaelfde Ver-Eering;

AEN DE

Giet-leugens, Rugge-sprekers, &c.

Giet-

Giet - leugens, Rugge-ſprekers, &c.

Bewaert u goede Naem, en Eer;
Die, eens gerooft, coomt nimmer weer.

WIe ſchade lijt, in Gelt of Vee,
Dat doet hem in ſijn Herte wee.
En wie ſijn leven laten moet,
En dat bezegelen met Bloedt:
Denckt wel een yeder in ſijn Hert,
Is noch veel ongewoner ſmert;
Maer, ſo een onbeſmette Naem,
Bevrijt van alle roeſt en blaem,
By 'tvorige geſtelt ten toon,
Uyt-muntet, boven allen ſchoon:
Ghy ſiet, hy 't alles overſtrijckt,
En datter niet by d' Eer gelijckt;
Ja, ſelfs de Wetten, achten d' Eer,
De Deucht, en goede Naem veel meer,

Als 't Leven, dat met ons vergaet,
En nae de Doot bedolven ſtaet.
En off ſchoon dit, by yeder een,
Is wel bekent, en heel gemeen,
De Fieltery van onſe tijt,
Streckt niettemin, ſo breedt en wijdt,
En d'ongebonde Leugen-Clap,
Vult allenthalven haren Kap,
En ſchudtſe langs de ſtraten uyt,
Op yeder een ſijn bloten huyt,
Soo eerlijck, vroom, off onbeſpraeckt,
Heeft genichMenſch ſijnHuys gemaeckt,
So vroom van leven is geen Man,
Een Fielt hem achter-liegen kan.
Haer Fielten Tong, en haer beleydt,
Heeft noyt van Goeden goet geſeyt.
't Gevogelte van haer geveert,
Allenich door haer werdt ge-eert:
Dit Volckjen, of't ſchoon niet en doog,
Verheftmen tot den Hemel hoog:
O Tijdt! ô Goddeloſe Tijdt!
O Tijdt! die te bewenen zijt!
O Tijden! die men dach op dach,
Gedenckens waerdt aen-ſchrijven mach!
Waer

Waer in men, om een Haver-ſtroo,
Off om de ſchadu van een Vloo,
Een Eerlijck Man, een vromer Heer,
De Leugenen werpt in de Kleer;
Jae, die wel dickwils aen u Dis,
U alderſchoonſt voor ogen is,
*S*o haeſt hy uyt u Kamer gaet,
So houdt hy in geen Leugen maet,
Dan iſt te mager, dan te vet;
Dan cander niemandt van te bet;
Dan iſt te vuyl, dan iſt te ſchoon;
Dan crijgt de Maegd te weynich loon.
O! vuyl, en al te vuyl Gedrocht,
Van Tygers Moeders op-gebrocht,
Die waerdich zijt, om aen de Kaeck,
Tot u verdienſt, en ons vermaeck,
Een uyr off twee te pronck te ſtaen,
En werden met een Lerp geſlaen,
En op dat yeder weten mocht,
Wie dat men daer te proncken brocht,
*S*o diend-men op u voor-hooft wel,
Te ſchroeyen vry wat diep u Vel,
Op datmen't voor een Iaer off thien,
Mocht ymmer wat beſcheyd'lijck ſien.

Ghy dan, die voor u ruchtbaer Eer,
Strijdt allenthalven effen seer,
Houdt d' Eer, en houdt u goede Naem,
Doch onbesmet, en sonder blaem,
Oft schoon ghy alles al verloort,
Of Gelt, en Huys, en Landt moest voort;
Bedaert doch; goede Vriendt, bedaert,
En siet dat ghy u Eer bewaert:
Hier let doch op, met alle vlijt,
Want, werdt ghy desen een-mael quijt,
Al zijn u Goeden noch so groot,
In corten tijden zijt ghy bloot;
En niemandt, die ter Werelt leeft,
Sal comen die 's u weder geeft:
Dies dachte my dees fijne Man,
Die moester oock noch onder an.

N O-

NOTÆ.

Gelijckerwijs een Fielt / een Deuge-niet / soeckt alletoos den Vromen te becladden; ende door logenen / Rug-spraeck / en de Achterclap / hem in aensien ende achtinge gelijck te maken; Ende / van gelijcken / so het geen Ere mach verstrecken / ten ware men van een vroom ende Eerbaer Mensche ge-eert ende gepresen werde; so is het mede geen schande dat men van een Fielt off Vagabund gelaeckt werdt. *Seneca* van de remedie jegens de quade Fortuyne, schrijft heel aerdich / aldus: Daer zijn Menschen, die een quaet gevoelen van u hebben, doch sy en deugen selver niet. Ick soude my ontsetten, indien *Marius*, off *Cato*, ofte de verstandige *Lælius*, ofte even-verre de twede *Cato*, ofte beyde de *Scipiones*, sodanige dingen van my spraken, waerlijck ick soude my ontstellen, indiense by goeden oordeel also deden, gelijckse yegenwoordich met passie doen: Dus sept een seker Griecks Poëet: Spitse', vuyle woorden raken een Vroom Man aen sijn Kleren niet. En / liever doch! wat soudt ghy seggen: soder yemandt argueren wilde / dat de Sonne oorsaeck was van de donckerheydt des Nachts? wien doch soude dese Man ongelijck doen? off hem selver / off de Sonne? Ick soude menen / dat hy hem selver te

cort dede; vermits hy scheen te volgen / de meyninge / off van een rasend / off van een dul Persoon: Van gelijcken / die een beus Mensch / een Deuge-niet / voor een goet eerlijck Man aensiet; off / ter contrarie / die schendt en lastert hem selfs. *Seneca* wederom / in sijn remedie yegens deFortuyne, vermaent de Menschen / datse / voor alle dingen / haer sullen voegen om een goede Naem ende Loff te vercrijgen: Want / seyt hy / Een goet vertrouwen van een Mensch, is beter als Gout; De Deucht wordt wel somwijlen onder d' assche bedompelt, nochtans nimmermeer heel uyt-geblust: een eerlijcke Naem, houdt in de Duysternisse sijn eygen glants en claricheyt. Mede seyt hy / in sijn By-spreucken: Een goet Gerucht, is effen goet als Erffdeel. De Koninck *Salomon*, de wijste die onder de Sonne geleeft heeft / seyt in sijn Spreucken aen't 22, Een goede Naem, is beter als vele Rijckdommen: want het is een grote Zegen, boven Silver endeGoudt. *Isidorus* in t 2 Boeck. cap. 27. van sijn Eensaemheyt / Leert, dat ghy brandt in goede Roem en Loff. Ende *Plautus* in sijn *Mostell.* Indien ick my maer een goede Naem behoude, so ben ick rijck genoech; ende *Ovidius* in't 3. Boeck *de Ponto*, in de 2. Eleg.

Het dode Riff behoort in d' onder-aerdtsche Cuylen,
Doch, kan een goede Naem *in geen begraving schuylen,*
Orestes *licht in rust, en* Theseus *lange doot,*
Nochtans haer Naem een Eer, was naer versterven groot.

De

De Derthiende Ver-Eeringe;

AEN DE

Tong-Slijpers, en Tijtel-Kramers. &c.

Tong-

Tong-Slijpers en Tij-tel-Kramers. &c.

Geen Tijtel, noch geen grote Naem,
Maer selfs de Deugde, maeckt bequaem.

VRundt, *Startor*, die so lange tijt,
Verhuyst, maer niet vergeten zijt,
Hier coomt my weder in de Sin,
U Kuypery, met haer gewin,
U kuypery moest ymmer plaets,
Oock vinden by be Kittel-maets,
Waer in, ja, Boer, en Edelman,
Aen't Tijtel-boeck geraken kan;
Waer in, een Graver in de Sloot,
Wert met sijn Ioncker effen groot;
Waer in, een Rekel aen de Ploeg,
Op Ionckers Dobb' een Tijtel droeg;
Waer in, een Pelsser werdt een Heer,
Niet om sijn Eer, maer om sijn Smeer;
Waer

Waer in een Stroppen-draeyer vaert,
Ter plaetse daermen Staet bewaert;
Waer in een Wever op sijn Tou,
Wel elleff oogen werpen sou:
En lijmen aen sijn *Spoel*, een *MA*,
So volgder stracx een Tijtel nae:
Woont yemandt in een bonte Koe,
Sijn eygen naem die werdt hy moe:
Al was sijn Vader selffs de Deucht,
Hy kiest een *Van*, tot sijn geneucht.
Geen Visch-Meyd, noch geen Appel-
Teeff,
Hoe scheel, hoe scheuyn, hoe brijck, hoe
scheeff,
Een Tijtel moetter achter aen,
Al wast van Lijntjes Koorde-baen,
Summarum, draeg-je maer een Kleet,
Dat oft Fluweel, off Caffa, heet,
Off draeg-je maer en Ring, off yet,
Off anders, dat niet veel beschiet,
Flucx comter een geslepen Tong,
Een Tijtel-Kramer, oldt of jong,
Monsieur! ghy bent mijn goede Vrient,
Ey! laet u doch eens zijn gedient;

Ju ſchort, ju ſchort, ick weet niet wat;
Wel, heb-je noyt een *Van* gehadt?
Ju Vaer placht wel een Lijn te ſlaen;
En achterwaerts te rug te gaen;
Daer by ſo queeld hy wel een Liedt;
Wat dunckt u; dat-je *Tou-mans* hiet?
De goede *S*ul, de trotſe Bloet,
Neemt ſtracx deeſ' Tijtel an voor goet,
En ſiet, hy waer een Juffers Kindt,
Wiens Moer de koſt met Saly wint:
Beſtricktſe met Corael haer Hals,
Haer Borſt, haer Arm, met Amber-bals;
Sy was dan ymmer wie-ſe was,
Haer Tijtel is van *Saly-cas*:
En coomter waer een Warmoeſ-Wijff,
Wiens handen ſtaen van Ringen ſtijff;
Verkeertſe maer by deſe Knaeps:
*S*y heet Madamoiſelle *Raeps*.
En ſpreeckter yemandt, Luycks off Wals,
En loopt met Ketels op den Hals,
Off met *S*ervet off Ammelaeck,
Met Dekens, of met ſulck gemaeck;
Met Pen, en Inckt, of Rotte-Cruyt;
Daer volcht terſtondt een Tijtel uyt:
Maer

Maer, Deucht en Eer, werdt in de Ban
Geholden, by een yeder Man;
,, Verciert u Cabinet en Sael,
,, Met d'Af-comſt-beelden altemael;
,, Recht Adel-Eeren-Tijtels zijn,
,, De Deucht en Eer, gelooftet mijn!
Ick weet wel, dat hy is gehaet,
Die nu ter tijdt, by waerheyt ſtaet,
Maer, die uyt een geſmeerde Scherf,
Gepronckte woorden geven derf,
Al waren't Pijlen vol Fenijn;
Al ſouden't ſcherpe Schichten zijn;
Die Man, dien Linckert, is bemint;
En aller-weeg hy Herberg vindt,
Want, dit is dalder-beſte Kunſt,
En, al de Werelt door, gewunſt;
Sijn Tong te draeyen nae begeer;
Van deſe tot een ander Heer.
Sijn Tong te ſlijpen op een Rad,
So effentjes, ſo net, ſo glad,
Daer werdt niet een on-effen woord,
Iae, niet een tijtelje gehoord,
De woorden zijn ſo Suycker-ſoet,
Dat alle-man ſe prijſen moet:

Maer

Maer wacht, daer huyst een *Schalckjen* in,
En achter aen licht haer gewin;
Fenijn dat ons in ſluymer maeckt,
En als met Toveryen raeckt:
Hier herbergt d'aldergrooſte Eer,
De Joncker-Tijtels, en veel meer,
Waer mede men de grootſte Man,
Van't gantſche Landt betov'ren kan,
En drijven haer den Kap ſo vol,
Dat ſy van Hovaerdt ſchijnen dol:
Den enen, moet Doorluchtich zijn,
Al heeft hy aen hem, glants noch ſchijn,
Een ander, Hooch-geboren heet,
(Ick denck wel om 't fluwelen Cleet,)
Al waer miſſchien, hy, ſo-men ſeyt,
Omtrent een Miſ-hoop aen-geleyt:
Dit is voorwaer een kloecker Man,
Die naulijcks dertich tellen kan:
Een ander, mildt, en ſeer beleeft,
Die ſelfs *Neronis* wreedtheyt heeft:
Een ander, is voorſichtich heel,
Al ſiet hy, als een Mol, ſo veel:
Een ander, iſſer wijdt beroemt,
Of ymmer, werdt hy ſoo genoemt,
En,

En, naulijcks weet men in sijn Stadt;
Wat Eer off Roem hy oyt besat,
Dan; dat hy voor een Gierigaert,
Door al de Buyren is vermaert.
Maer, die soo lang eens leven mocht,
Tot dat men sach, waer dit Gedrocht;
Noch eyndelijck vervaren sal,
Met haer geveynsde Logens al!

NOTÆ;

ALanus, in sijn Boeck dat hy gheschreven heeft over de Elendigheyt der Naturre / noemt dusdanige Tonge-slijpers ende Tijtel-Kramers, Honden van der Heeren Hoven te zijn; Werck-hasen van de Vleyery / op-proncker van gemaeckte Loff; Pot-Ovens van de Leugentael. Dit zijnse, seyt hy; die, met groote recommandatien; met singen en Löff tuytinge; der Princen Ooren betoveren; die niet dan Honich-soet ghevley, uyt haren Mondt asemen, die met den welrieckenden Oly van Pluyinstrijckeryen;

O hee

het hooft des Rijckelingen ſalven ; die de ſachte Kuſſenen , op-geſtopt met loff-vederen, onder d' Oren der Groten weten te leggen ; die 't gemaeckte Stoff , en Pluymen , van hare Klederen rapen ; ofte , gelijck in plaetſe van een Pluym , de Nop daer aff krabben ; waer om het , eyndelijck , haer doch te doen ſal weſen. Een ander / gelijcktſe by de Schilders / Plaet-ſnijders / Beeldt-houwers / ende andere diergelijcke Conterfeyters en Oyle-malers: de welcke / hoe-ſe konstiger ende aerdiger in haer Werck zijn / hoe grooter Leuggenaers ſy bevonden worden; want / ter werelt en wert geen ſoo lelijcken Apen-Backhuys / ſoo ſcheef gefatſoneerden Trony / ſoo rottigen leelijcken Pock-mock / oyt gevonden / als Gelt Roſenobels geeft / haer konſtighe Leugen-ſtift / en Oley-Pinceel / ſalder een aerdig Vrouwen-beelt / een Lieff en lijvich weſen af weten te bootſeeren / ende d' aff-geconterfeyten Qwelm / ſal menen / 't is al wel / ende na de Konſt ghedaen: ja / met recht iſt na de Konſt ghedaen / ende na de Konſt gelogen. Wel te rechte ſeyt *Horatius* in ſijn Konſt van Poëſie.

Een

Een Schilder en Poëet,
Zijn beyd van eene stoff, gaen beyd al effen breet,
Om, naer de wille-keur, en eygen sin te malen,
Al wat haer wel gevalt, en wie kans' achterhalen?
Dit is my wel bekent; en bidde, dat ick mee,
(Gelijckmen haer vergunt) drijf op gelijcke ree,
Maer niet, dat over hoop de wreede sich gaen paren,
Met soete Mildicheyt: Off Slangen sich vergaren,
Met Vogels in de Locht: off datm' een Tijger laet
Gaen weyden, daer een lam in rust en vrede staet.

Fy fy! baldadige Onverlaets / Bedriegers van u selffs / en van u Even-naesten! die / om een brockjen Broodts? die om een schamel Kleedt / u eygen Broeder selffs / ja / wat meerder is / u eygen Vader / wel / ten vollen toon soudet stellen / den Kap aen-steken / so men seyt / en eyndelijck wijs-maecken: den armen Bedelaer dat was een Princen Soon. Ick hebbe gesien (dat wel by dese stoffe te passe koomt / een Koperen Penninck / waer op aen d' eene zijde stonde gebootseert en aff gegooten / het beelt van den Paus / met een drie-dubbelden Kroon op sijn hooft; dat selbige omme-kerende / tot dat het spitse van den Kroon beneden / en-

de den Hals van 't Beeldt om hoog stonde/ geleket de affgrijselijckste Duyvel van der Hellen/ diemen soude konnen schilderen: Aen d' ander zijde van desen koperen Penning / stont gegoten het Beeldt van een Cardinael / hebbende sijn gewoonlijcke Bonnet op het hooft / het welcke / soomen omme-draeyde / het onderste boven / geleket wel van pas een openbare Nar / met Kap en Bellen / na de konst gemaeckt/ wat doen doch anders oock dese Godtlose Tonge-slijpers en Tijtel-Kramers ; dan datse recht verkeert / van Duyvels Menschen/ ende broodtdronckene Sotten / (tot haer profijt alleen) soeken wijse Luyden te maken / waer uyt sy doch / eyndelijck / in haer eygen meeninge ende flatteryen / bedrogen werden.

De Vierthiende Ver-eeringe

AEN DEN

Twee-spaltigen.

Van

Van den Amptman heel mildadigh:
En den Koopman onverſadigh.

Maer hier komt noch een ander Soort,
Dat tot het Leugen-Roth behoort.

D*It is een Geeſt, al is hy jong,*
Die heeft een op-geſpouden tong,
Liet ick dit Volck je van 't Toneel,
Miſ-deed ick dan niet al te veel?
Daerom iſt nodigh dat ick woel,
En ſoeck voor haer een ſachte Stoel,
En ſet ſe by de Rechters neer,
Die 't Recht, gelijck als Was en Teer,
Verdraeyen naer haer eygen ſin,
En doender haer gelieven in.
Off by de Koopluy loos en vals,
Wiens hert is vol bedrochs en Gals,
Doch, by den Amptman *dient hy beſt:*
Daer woonden een in ons Geweſt,
Off by Delff-Zijl, off by den Dam,
Die alle weeck te Rechte quam,

Dees' nam een Wagen op de hant,
Van een heel slechte Boere-Quant,
Dat hy doch in de Boer sijn Pleyt,
Soud doen bequame neerstigheyt,
Op dat hy triumpheren mocht;
Dat hy met dese Wagen socht.
Den Ampt-man had wat anders voor,
Hy had een ander Luys in 't Oor;
Hy roept des Buers Party voor hem,
En seyt, u pleyten heeft geen klem.
Ten zy ghy een Ver-eering doet,
Treckt eens te Buydel met de Voet.
Heer Ampt-man, seyd de Boer, ick weet,
V Wagen was geern op de gleet,
Siet daer, ick heb twee Kleppers staen,
Neemt die tot een Ver-eering aen;
Den Ampt-man was terstont geree,
En streeck Sententie oock daer mee:
De Wagen-man die haddet slecht;
De Hengste-man behield het Recht;
Den armen Iorden, d' arme Boer,
Die slecchjes van sijn Wagen voer,
Ontmoet den Ampt-man op het Lant,
En sey: mijn Heer is wel bekant,

Wanneer

Wanneer ick hem de wagen bracht ,
Mijn Heer heeft aen mijn Saeck gedacht :
Wel , Boer ! wel Rekel ! ſeyd mijn Heer ;
Spreeckt ghy nu van de Wagen weer ?
Die vloog met Paerden en met al ,
Voor negen Duyvels uyt mijn Stal ;
Ick weet niet waer de Wagen is ,
En al u ſaken gaen ouck mis :
Dees' Ampt-mans wonen niet alleen ,
Off by den Dam , off elders heen ,
Men geeftſe hier een ander naem ,
En zijn tot alle ding bequaem :
In't midden van haer Breyn-kop , ſtaet ,
Recht op en dael , een ſtalen Plaet ,
Aen't een Oor wetens' nimmer yet ,
Wat aen het ander is geſchiet ;
Partyen zijn aen yeder Oort ,
Gecondemneert , ontheft , en voort
Seer wel onthaelt , en meenen dan ,
Haer Saeck niet beter werden kan.
En , midlerwijl , ſoo leyt de Boer ,
Met al ſijn Pleyten langs de Vloer ;
Sijn Keeſkes , ſijn Kapoentjes vet ,
En al wat hy had by geſet ;

Den Ampt-man sleeptet in sijn Pens ,
En leefter op , na sijne wens.
De Heuckers , en de Koop-luy , zijn ,
Vast allegaer in eene schijn ,
Y-get , steltmen 't op de loop ,
Om groote Maet , om goede koop ;
Wanneer een Koopman , hier off daer ,
Sal kopen eenig Graen off Waer ,
Ghy weet wel : (dit is 't ouwe Liedt)
De Waren zijn , gelijck ghy siet ,
Verpetert en verlegen , Vrient !
't Is Goedtjen dat my weynich dient ;
Doch , doe-jet mijn voor dese Prijs ,
Die ick ju bied , soo ber je wijs ;
Voorwaer , men isser voor beschroomt ,
Wanneerm' aen suicke Waren komt ;
Nu hebj' een Gragaert , 't is u tijt ;
Maeckt u 't vernufte Goedtjen quijt :
Dit liegt hy alles , tot hy swijgt ,
En weet dat hy met voordacht liegt ,
Tot dat hy heeft sijn Kopenschap ,
En vult den anderen sijn Kap :
Van stonden aen haelt hy sijn Goet ,
Waer meed' hy voorts sijn winning doet ,

En prentet listig aen de Man,
So dier hy ymmer mach, off kan;
Al wint hy op de Penning vier,
Noch, acht hy, ißet niet te dier;
Want nu 't sijn eygen Waren zijn.
Treckt hy terstont een ander Lijn:
Het geen te voor was muff en out,
Is helder, klaer, en blenckt als Gout;
En dat te vooren niet en docht,
Is nu duysent stucx gesocht:
Siet daer, mijn Vrient, (is dan 't verhael)
Bekycktet door en door te mael,
Alliep ick Leuward op en neer,
Sulcks vond ick niet, naer mijn begeer.
En voor de prijs daer ick 't u laet,
Ghy 't seker nergens halen gaet:
Daer staet den Beuswicht, liegt en foeyt,
Dat hem sijn Hert en Hersen gloeyt.
Die soo een dubbel Tong besit,
Heeft waerlijck wel een Duyvels Lidt:
Ick wenschte datmens' aen de Kaeck,
Off elders geesseld aen een Staeck,
Beyd Am-mans, Rechters, Koopluy mee,
Die sulcke valsche Dingen dee:

Doch , soo de gantsche Werelt gaet
Beswangert met dit vuyle Quaet ;
Soo moest-me , dunckt my , met de Brant ,
Dit Ontuych helpen van een kant ,
Maer 's Konings Tabbert , weetje wel ,
Is aengedaen met Vossen-Vel :
Dus , wilje komen tot u wensch ,
Ghy moet half Duyvel zijn , half Mensch ,
Stelt vry al u Bedriegery ,
V Listicheyt , u Lagen by ;
Off anders loopje tot u leedt ,
Gelijck een Luys op 't teerigh Kleedt ,
Maer , koondy 't Volck jen , tot geval ;
Den Honich mengen onder Gal ,
De Peper onder Muyse-Dreck ,
Dan staeje niet gelijck een Geck :
Proncket vry u Goedtjen soo 't behoort ;
Dan gaen u Saken dapper voort :
Een Kremer is doch niet en beet ,
Die dese Fieltery niet weet ;
De schoonste Waren boven aen ,
Dat doet u Goet koop-sienich staen ,
't Geen schaloos is ; en weynich doog ,
Stelt dat de Luy wat uyt het Oog ,

Roeri

Roert dat wat onder in de gront,
Al dochtet niet een Varcken-ſtront,
Al iſt niet waert, al iſt een Leur,
Het gaet al met de beſte deur;
Iſt wat beroeſt, iſt wat beſmod,
Al ſchijntet Maer een oude Vod,
Men ſchoontet op, men maecktet klaer,
En voechtet by de beſte Waer;
Men maecktet met een kleurken aff:
Dat gene Menſch daer acht op gaff:
Dees' Fielten weten altoos raet,
En maecken 't aff met ſoete praet,
Met woorden van een dobbel Sin,
Een Slechtaert die verrijſter in,
Al haddens' Heller, Munt noch Kruys,
Sy bouwen, jaer op jaer, een Huys.
Hoe veel off wel dit ruyg Geteelt
Van openbare Dieven ſcheelt?
Die met de Zoo' te Wage waer;
Ick meen ſy woegen effen ſwaer:
Dus, Ampt-man, lieve Kermiſ-Pop,
Ey, ſchrandert u een weynich op,
Mißchien oft u Fluwelen Pack,
Wat ſwaerder als des Koopmans Sack.

NOTÆ;

VAn den Twee-spaltigen Tong / ende dubbelsinnige Menschen / is in de negende ende thiende Ver-eringe genoegsaem geschreven / vermits die beyde vast even sinnich met dese tegenwoordige schijnen te wesen: derhalven verseynden wy den Leser / om tijdt te sparen / daer henen;

Vyders / belangende der Rechteren / ende Rechts-geleerden / met haren wel aff gerichten Ampt man / die met hun allen wacker ende manhaftig / tot noch toe / onder der Fielten Bende gedient hebben: van desen is gesproken in de derde Ver eeringe; alwaer myn Heer den Schout / met alle dusdanige Grijp-Vogelen / Ampt luy ende Heb rechten; een yegelijck genoegsaem hare portie wert toegedeelt. Doch / aen gaende de onrechtvaerdige Koopluy / Kramers ende Heuckers / met hare Gesindeken / daer over hadden die van Theben een Wet gestelt: dat niemandt / die binnen thien Jaren herwaerts / sich met eenige Koopmanschappen had bemoeyt / in de Regieringe mochte sitten: Verstonden mede / datse / dies aengaende / niet Een / maer verscheyden Oorsaken hadden; Voor eerst, zijnse soo door gewoonte / als aengeborene genegentheyt / van natuyren gierich; derhalven voegense vast / alles wat gemeen is / tot haer eygen selffs profijt ende voor-

voordeel / makende alsoo haer alleen te nutte wat-se konnen ende mogen.

Ten tweeden : Soo ist gemeenlijck een slecht Volck / niet van hogen aff komste ; niet al te seer hoog-dragende ofte genereus ; sal ick de woorden Aristotelis gebruycken : soo is dese manier van Leven niet seer aensienlijck / ende pe-ghens de Deught ende heuschen Omme-ganck strijdende.

Ten Derden : zijnse arglistig ende bedriegh-lijck door de banck.

Eyndelijck / ende Ten vierden : so vermindert d' onwaerdige geringheyt d' authoriteyt ende het aensien van een Persoon.

Livius verklaert / dat by sijnen tijdt / alle den Handel / Koopmanschap ende gewin by de Vaderen van Romen verhaet was / ende een Eerlijck Man ontcierden. Ende soo wy in der daet der Cooplupden aert ende wesen / manieren ende omme-gang ten rechten door-gronden / sal men bevinden / dat doorgaens haer luyden / niet alleen gemeen / maer in-gebooren schijnt te wesen : liegen / sweeren / en bedriegen ; geen middel van gewin is by haer verhaet / off kan te Godtloos wesen ; soo seer is al haer Leven / haer Pogen / haer Gewoel / tot Schraperp / tot Winst / tot Woecker en profijt / als in een eeuwigen Poel / geklupstert ende geboept / datse Dagh en Nacht niet anders in 't werck stellen ; hoe ende op wat manieren men de ongoddelijck gewonnen Penninck by een sal rapen / vermeerderen / op de kant stapelen / ende eyndelijck / sijn brecken Suygeling sal erven ; ende alsoo de Schat-

ten

ten der Hellen / maken tot Spinstoclen der Duyvelen: want/so wy den Out-vader *Augustino* sullen gelooven: Werdter niemant rijck sonder bedroch: 't is onmogelijck datter yemant groote Schatten kan vergaderen, ten ware hy yemant bedrogen hadde.

Een Koopmā lochent Godt, en prijst sijn eygē waren.
Ia, soude wel daerom in d' aff-grondt willen varen.

Wie isser doch ter Werelt soo geleert / die de Logens ende 't bedrogh / huydendaegs onder onse Kooplyden gebruyckelijck / soude konnen op-tellen / dieder werden begaen in verscheydene Handelingen van Wol / van Laken van Vlas / van Linnen en Garen / van Sijden en Sammet / Oly en Wijn / van Koren en Carwe / van Paerden en Vee / ende weet ick / wat duysenderhande Waren meer / onder dese Woeckenaers gebruyckelijck / om verhandelen. Ja / denckt eens over / de Monopolien het voor-en-op-kopen / waer doorse niet alleen eenige particuliere Steden ende Landtschappen / doch meermalen gantsche Koninckrijcken / bederven uyt-putten ende te gronde toe vernielen. Wie doch salder genoegh konnen aff malen /

len / haer Dieffſche Banquerotten / die
ymmer ſo gemeen / ſomtijdts eerlijcker
werden geholden / als den Koophandel
ſelver. Deſe Geeſten / wanneer-ſe dooꝛ
Valſcheyt / Leugens en Bedꝛiegery /
ſchoon vooꝛ-doen / pꝛonckery / ende meer
andere duſdanige ſchellemſtucken / ontal-
lijcke duyſendẽ van ander Menſchen Pen-
ningen / hebben by malkanderen geſtolen /
komende in een tijdt lang niet te vooꝛſchijn
veranderen hare Woninge / verſteecken
haer Perſoon ; Summarum / mijn Heer
is gefailgieert ; ſijn Cas die was ten ach-
ter / een ander maeckt ende ſluyt ſijn re-
kening ; de ſaeck wert by-geleydt / verac-
coꝛdeert / en eyndtlijck aff-gemaeckt ;
mijn Heer komt weer ter Handt / is bin-
nen Jaer en Dach veel deftiger als te vo-
ren : ende waerom ſoud hy niet ? ſijne
Crediteuren waren machtig genoech /
hem alles quijt te doen ; wat ſchaet haer
dan dꝛie-vierde-part ? Dit zijnſe die d' ar-
me Gemeente / Burgery / ende andere
Ingeſetene : ſoo verſtꝛicken / verbinden
ende benaſtelen in hare Hand-ſchꝛiften en-
de Obligatien / datſe niet alleen in der
Eeuwigheyt geen middel en ſien / om haer
daer

daer uyt te ontwinden / maer hoe langhs hoe meer sich selven soo vaste daer in bewentelen / dat eyndelijck den eenen schult spruytende uyt den anderen / sy gelijck Schapen tot een Roof werden van dusdanige Bloetsuppende Tygers ende Wolven: ende eyndelijck / aldus doende / de arme Gemeente van straten ende Op sichteren / bloot ende beroyt / in de armen vallen? waer door menichmael geen weynigh onheyl / moeyte ende beroerte in een wel-gestelde Republijcke ontstaet: doch / om kort te maken alle haren aen-leg / is in der daet anders niet / dan Logens / of woorden van schijn / Bedroch en Argelist / Dievery / Rovery / Stricken / Lagen / openbare Schelmery. Hier door isset eertijts by gekomen / dat de Republijcken in Griecken-landt geen Koopluyden in hare Steden wilden gedogen; maer / op dat hare Ingesetene / van suspitie ende perijckel vry souden wesen / hebbense hare Jaer-merckten / ende andere Koopmanschappen / buyten de Poorten / niet verre van hare Stadts-Muyren ghehol-den. Andere Natien wilden heel gheen Koopluyden ofte Kremers gedulden; uyt oorsa-

oorsake / datse Verderbers waren van goede Zeden ende Manieren.

Den Out-vader *Augustinus* vermaent de Koopluy aldus: De Duyvel heeft de Woecker om 't Gewin gemaeckt, ende heeftse gheleent tot bedroch; Ghy kont geen profijt doen, soo ghy niemant bedriegt: want de winningh is het Aes; de Val-strick ist bedroch: daeromme let sodanigh op het Aes, dat ghy oock den Val-strick siet; want, soo geseyt is; profijt en kander niemant doen, indien hy geen bedroch en doet; en doet ghy dan bedroch ghy sult ghevangen werden.

De Vijfthiende Ver-Eeringe;

A E N D E

Geel-suchtige Borgeren van Ierusalem.

Een die voor Gelt en Gaven lieght,
En ſoo voorts alle Man bedrieght.

HIer heb ick noch al een in 't Snoer,
Voorwaer, dat is gheen ſlechten Boer,
En, ſoo ghy vraeght, hoe noemt men hem?
Een Burger van Ieruſalem:
Dit Heerſchip heeſt de Geele-ſucht,
Daerom ben ick met hem beducht,
En 't witte Water in ſijn Maeg,
Dat ſtaet hem boven aen ſijn Kraeg:
Beneffens deſen, heeft hy meer,
Soo grooten Honger en Begeer,
Al vult hy uyr op uyr ſijn Buyck,
Sijn Pens hangt nochtans effen ſluyck;
De Koſt, daer hy meeſt na verlangt,
En daer hy alder-graegſt na janckt,
Zijn roode Voſjes, die men ſackt,
En in der Munten Oven backt,
Off Spaenſe Matten vry wat groot,
Die ſmaecken oock, in tijt van noot:

De

De Vossies, seyt hy, die men braet,
Zijn voor de gele-Sieckt niet quaet,
En 't Pulver van de Matten, doet
Voor 't witte Water vry wat goet,
Om u aen dese Medicijn
Te raken, sonder moeyt off pijn:
Daer toe moet een versmitsten Kop,
Een huychel-Hoed, een need'rich Krop:
Hier moetmen liegen onbeschroomt,
Dat Iood en Christen t' samen koomt:
Hier heeft de Fielt te koop om Gelt,
Al wat de Werelt u bestelt,
't Zy Deugt, off Eer, off Roem, off Loff,
Om Gelt ist veyl aen Asklons Hoff,
Zijn 't Ampten, hoog off laeg van staet,
Wanneer het op een kuypen gaet!
Steeckt dese Fielt wat Vossies toe,
Van voor, van achter, dus, off hoe,
Off druckt hem elders aen een kant,
Een Sackjen Rijders in sijn hant,
Ghy weet niet wat soo vromen Man,
U in u Saecken helpen kan;
Alst hem belieft, off als hy wil,
So staet ju Pleyt ten Hove stil,

Want, daer is Volck, dat Gelt begeert,
Al zijnſe vry wat wijs geleert,
Al hangt haer Mantel op de ſchoen,
't Is oock al mee om Gelt te doen;
Alſt hem belieft, ju Procureur,
Ju Requeſtant, ju Lap, ju Leur,
Elck loopt met Sackjes op de zy,
En daer zijn al ju Stucken by,
Alſt hem belieft hy gaet ſijn gang,
En maecktet u noch al te bang,
Hy ſteelt u Gelt, en guycht u aen,
En laet u ſoo bedrogen ſtaen;
Ghy ſiet ſijn Fielteryen wel,
En blijft nochtans een vroom Geſel,
't Geen niemant in het gantſche Lant,
Off durff Beſtaen, off is bekant,
Al waſt ſijn Vader te verraen,
Sal deſe Fielt om Geldt beſtaen.
Ia, wilt ghy ſtichten Brandt off Moort,
Om Gelt ſal hy u helpen voort;
En wilt ghy dat de ſchrale Nijt,
Of Laſter, yemant ſchent of bijt,
Niemant ſoo vaerdigh, of ſoo gaeu,
Verricht de ſaeck als dees Rabbaeu,

En

En doenſe wat, dat menſchen ſien,
Sy buygen 't Hooft, en beyd haer Knien,
Soo 't maer tot yemandts voordeel is,
Voorwaer dat is wat groots gewis,
Al eyſcht de ſaeck dan dubbel Loon,
Men acht dees arbeyt niet een Boon.
Quanſuys, die Man en ben ick niet,
Die off op Gelt, off Gaven ſiet;
Mijn eygen doen, mijn eygen ſaeck,
Verſuym ick menichmael, en vaeck,
Naer Stekel-penning, off na Gelt,
Heb ick my nimmermeer geſtelt,
Maer, als ick yemant helpen ken,
Dan toon ick eerſt, wat Man ick ben:
Dat waer wel onbeleeft gedaen,
Voor yemant te geval te gaen,
Een ſtrate weegs drie vier ter zy,
Of daetlijck moeſte 't Loon daer by?
Soo vaerdig is haer Fielte-Konſt,
Sy ſtelen 't Gelt en dat met gonſt,
Men ſiet haer hooft in fronſen ſtaen,
Men ſietter niet een glimpjen aen,
't Is, op en op, met deſtigheyt,
En met een heuſch gelaet beleyt,

Maer langer niet dees' Heusheyt duert,
Tot dat ghy uwen Buydel snuert,
Tot dat ghy dese Ravens schort,
En haer de gulden Aes verkort:
Dan is haer Laster thien-mael meer,
Als al haer Destigheyt wel eer,
Haer Tong, haer Bitsheyt, is dan schier,
Gelijck de klaeuwen van een Gier.
Men seyt wel, dat voor onse tijt,
Dees' plaeg bekent was breet en wijdt,
Dan datse somwijl haren ganck,
Wel voegden in den Richter-banck.
En met der Advocaten Tong,
Somwijl een valschen B Mi *song:*
Sy lasen op het Over-leer,
De Wetten juyst na haer begeer,
Soud daer uyt dan een Richter vroet,
Gaen oordelen het quaet voor goet?
En roepen valsche Vonnis aff,
En brengen soo zijn Ziel in 't Graff?
't Is soo het wil, of soo het staet,
Men siet wel watter omme-gaet,
Gelt is de Lens, aen alle kant,
Die 't niet en heeft is heel ontmant,

Geen

Geen Slot of geen Kasteel soo vast,
Het lijdt van Gelt sijn overlast.
De Krygsman met sijn golden Pieck,
Die maeckte't Volck van binnen sieck,
De Borgery van Ascalon,
Is stercker als de grootste Don,
Sy dragen Sleutels van de Poort,
Die geen Petarden open boort,
Dan is-men alder-meest in noodt,
Men geeftet op, wat voor de Doodt:
Soo blijft een yeder in sijn Eer,
Soo valter geen bedenckens meer,

NOTÆ;

WAerachtigh ist / en langhe tijdt voor desen wel geseydt: het Gelt, het Gelt, heeft alles in gewelt. *Horatius*, die noch een Heydensch Poeët was / heeft dit al by sijn tijden gemerckt / daer hy schrijft;

Wat soeckt ghy naer een Vrou, naer Vrienden,
Bruyd schat, Eer?
Des Weerelts Koningin, (het GELDT,)
geeft u begeer.

Hier op konnen oock seer aerdigh gepast werden de woorden van *Euripides*, in sijn *Bellerophon*. Laet my de snootste zijn vernoemt, als ick maer rijck magh heten; men vraegt niet hedendaegs, off yemant vroom; maer, off hy rijck is, vragen alle de Menschen; Niet, waerom? off waer van daen? maer, wat? en hoe veel ghy besit? wert alleen gevraeght. Doch, wilt ghy weten wat ter Werelt de meeste schande is, dat yemandt magh besitten? Niet; Off yemandt rijck is, vraegt-men alder-

weeg;

weeg; maer nergens oft hy vroom is: Dus wilde ick wel dat ick altoos in weelde mochte leven, oft arm zijnde, datelijck ſterven: Die man ſterft ſeer geluckigh, die daer ſterft wanneer hy rijck en machtig is: want het Geldt blijft by de Nakomelingen in groote achtinghe, ende ſy varender wel aff.

Virgilius in 't derde Boeck Æneid.

Vermaledijde Sucht, en Honger tot het Gout,
Dat ghy ſo vaſt geboeyt der menſchen Herten hout?

Horatius in ſijn Schimp-verſſen:

Want all' der Menſchen Saken,
De Deugt, Cieraet, en Eer, ja die den Hemel rakē,
Verbinden ſich alleen aen Rijkdom, Gelt en Goet,
Wie hier af Meeſter is, die voert eē ruym gemoet;
Dat 's een manhaftig Helt, doorluchtig, wijs in redē,
Al volchtet ſijn begeert; hy grijpt met volle ſchredē
Den Rijck-ſtaff in ſijn Handt:

PROPERTIUS.

Nu Godeſ-dienſt en Eer, gekluyſtert en gebonden,
Vermorſelt, licht ter neer, in d' onderaertſche grondē
Nu ſpeelt de Rijckdom Baes, de Menſchē dienē 't
Gout,

Waer door Geloof en Trou, als t' eenemael verkout
De Richtſtoel is te koop, de Wetten ſtaen en beven,
Voor 't ongebonden Gout; en 't Schaemroot is verdreven.

Een ſekeren Poeët Iacobus Philomuſus;

Vermaledijde Gout, Beſtormer van ons dagen,
Beusheden Opper-Heer, wat breng dy ſware Plagẽ!
Och! waerdy nimmermeer geſchapen of gemaekt
U bitter-ſoete Schicht had menigh niet geraeckt!
Ghy bracht dẽ Oorlog voort; ghy ſtiert der Menſchẽ handen,
Ter dootſlach, moort, en roof, tot ſchenden, kerven, branden,
Ghy port een eygen Soon tot vaderlijcken haet,
Ghy drijft den enẽ Vrient, hy yegens d' ander gaet
Gy trotſt der Princẽ macht: de Koningen der Aerdẽ
Betovert gh' in een Droom, en voorts in duyſent Swaerden;
Gy keert de Werelt om, en 't laegſte wert verhoocht,
Geen Menſche kan beſtaen, waer op gy wat vermoocht.

Hoe wel / ja drie-mael-geluckigh is dien heyligen ende wijſen Koning Salomon gheweeſt: daer hy / verachtende de Schat-

ten

ten deser Werelt sijn Herte tot den Heere sijnen Schepper keert / hem biddende alleen om matige nootdruftigheyt: uyt vreese / dat hy sijnen Godt / door al te groote Weelde mochte vergeten; ende wederom / door al te grooten Armoede / mochte versaken. Wie doch werdter nu ter Werelt gevonden / die / achtervolgende 't exempel van desen Godtvruchtigen Koninck / aldus sal spreecken / *Proverb.*

Overvloedige Rijckdom, noch Armoede groot,
En wilt my, Heere! op deser Aerden niet geven. &c.

De Sesthiende Ver-Eeringe /

A E N

Monsieur Pantje-vet, met al sijn Tafel-Vrienden.

O

't Is

't Is uyt een ander-man sijn Leer,
Goet Riemen snijden, na begeer.

SIet daer! daer komt soo vromen Man,
Die slickt soo graeg een vette Pan,
En gorgelt joucke-Bier en Wijn,
Daer, weet hy, kan geen scha by zijn,
Al zijnse broedts, al zijnse Sot,
Het zijn Propheten by de Pot;
Sy onderkennen Vleesch voor Visch,
En weten watter gaet te Disch,
Men proeft eens hier, men slickt eens daer,
Tot dat-me 't efter wert gewaer,
't Gerammel van een los Teljoor,
Dat klinckt haer als Musijck in 't Oor,
En 't Hande-water eer-men eet,
Dat dunckt haer is een schoon secreet,
Dan wetens' datmen voort den Tijt,
Met eten aen den Tafel slijt;
De Lucht van haer versmitste Neus,
Is soo subtijl, soo ergh, soo leus,
Sy ruycken ellef mijlen weeg,
Een stuck van een gebraden Seeg;

Ha

Ha Weerdt! u Keusken ruyckt soo fris,
Wanneer of 't twalef uyren is?
Wat Fielt, wat koster hebdy hier,
Of is Ian Slemp al weer te Bier?
Wel, gaet de Son hier al te recht?
Flucx Iongen, schijt my eens een Knecht,
En dient den lompen Koster aen,
Sijn Wijser moet gerader gaen,
't Geselschap is al by malkaer,
De Kost is oock al lange gaer,
Wat Droes! ick heb de gantsche Nacht,
Gevast, en na de Kost gewacht,
En nu men 't Hacchje voor hem siet,
Nu koomtme noch aen Tafel niet,
Quartier, in Godts-naem, roept de Meyt;
Mijn Heer, de Tafel is bereyt,
So haest is Monsieur Pantje-vet,
Niet boven of beneen geset,
Men vreet alleen voor drie vier Man,
Soo veel de Pens-sack lijden kan;
Wanneer-men dan, gelijck een Beest,
Sijn Ingeweyt ruckt op een Leest,
Wanneer men sit, en spuygt van Wijn;
Gelijck een vol gesopen Swijn,

Dan

Dan koomt de Weerdt om ſijn Gelach,
Die geern de Rekening beſach;
Niemant weet minder dan van Gelt,
Als Lecke-Pan *die vromen Heldt;*
Men ſit, gelijck als oftmen droomt,
Als oftmen uyt Turckyen koomt;
Off ſiet, men ſlaept ſoo dapper diep;
Dat niemant u te waken riep;
Men ronckt de gantſche Kamer vol;
En tiert ſich vaſt, al waer-men dol;
Ghy kreegtſe niet uyt deſe vaeck,
Noch met een ſtock; noch met een ſtaeck,
Maer, ſpreeckt de Waerdt een woordt drie vier,
Wat ſchaedt een Vane Wijn oft Bier,
Loopt, droncke Swijn, loopt; droncken Vat,
Gaet ſlapen met ju droncken Gat:
Yget! hoe zijn de Schoen geſmeert,
Geen Heller iſſer voor de Weerdt:
Men loopt gelijck een jonger Haes,
Wie is dan Lecke-Pan *ſijn Baes?*
Waerom ſoud ick dit Volck je dan,
Niet mede brengen aen de Man?

N O-

NOTÆ.

DE Griecken hebben al eer dese Menschē de bequaemste Naem toe-ge-eygent / haer noemende   dat is op onse Tael ten naesten by Keucken-loopers geseyt / ofte anders / by gelijckenisse: Tafel-vrienden, Schuym-Spanen, doop-Soppen, Botter-Muysen, Lecke Pans, Bodem-Boven, en soo voort: die / gelijckerwijs de Muysen / gaende van d' eene Schapraeye tot den ander / niets / niet / onbesnoept of onbesnoept en laten; want / aldus spreeckt eenen sekeren Panneke-vet, by *Plautum* in sijn *Captivis*: Altoos, gelijck de Muysen doen, eeten wy ander-luyden Kost. Ende / om datse / gelijckerwijs der Muysen schadelijcke Bende / niet ongespoliceert / ofte onberooft en laten / werdense mede met een cierlijcke naem der Muysen-Rot genaemt: geleken zijnse by het schadelijck gespuys van Rotten / Kevers ende Sprinck-hanen / waer mede den Godtlosen *Pharao* by sijnen tijdt gestraft wierde / om sijner hartneckigheyt wille. Ende / gelijckerwijs een

Ra-

Raven ofte Gier / drie dagen te vooren een dooden Aes ken ruycken/ eer 't gestorven is; so mede konnen dese Raven schnabels / van seven mijlen weegs ruyckende / waer eenigh Bruyloft / Bancquet / off ander Gast-mael sal wesen / sich in der ijl op eenen Trop vergaderen. *Henricus Cornelius Agrippa*, Ridder ende Raedt van sijne Keyserlijcke Majesteyt Carel de Vijfde, schrijft: Datter uyt het Hoff van sijne koninckliicke Majesteyt, meer tot Lijf-Trawanten, Tafel-Dienaers, Schommel-Kocken, Pagien en Leckeyen, voort van Hoeren en Iongers, wierde verdelgt, als in de Cabinets van selffs sijn Majesteyt ende Raedts-ghesinde. Want, (seyt hy) soo seer was dese al-verslindende Pestilentie ten Hove in-gekropen, datmen sich niet geschaemt heeft des Konings Botelryen wech te dragen, de opgeschotelde Kost heymelijck in de Klederen te versteken, de Soppen ende andere natte spijse, niet in Lederen Sacken, maer in Dosen ofte Bussen van Latoen gemaeckt, wech te sleypen, den Hoeren ende Bordeel-Brocken, in openbare Bancquetten, eyndelyck met de koninckliicke Maeltijden te vereeren. Konnen dusdanige Ravens / selffs onder de vleugelen van den

laer dusdanige Batementen spelen? wat souder in een Princen Huys / ick swijghe van een Edel-man / een Borger / off een Boer / hier te Lande niet konnen geschieden / daer die gene / die den op-sicht hebben / niet beter als de Dienaers selver zijn ? van de welcke *Iuvenalis*, *Sat. 6.* seydt:

Een schoone Vrou is loos;
Want, die haer Hoff bewaert, die guntse d'eerste Roos.

Doch / soo men de waerheyt segghen mach; en zijnse in geender wijse te beschuldigen; en isset niet een groote Konstenaer / die / sonder arbeydt / sonder kosten / sonder moeyte / altoos even bredich / door de Weerelt koomt? my dunckt voorwaer dit een geluckigen Discipel te wesen / die altoos sijnen Leer-meester by hem heeft. De Poëet *Persius* in sijn Voor-reden / spreeckt van dese Geesten / op volgender maniere:

Wie leerd' den Papegay, *sijn* Chaire Cæsar, *seggen?*

Wie quam der Menschen Tong eerst in den Aecxter *leggen?*
De Buyck, de Buyck alleen. Leer-meester van haer beyd',
Deed' dat den Papagay en d' Aecxter Chaire *seyd.*

Ende / gemeenlijck vervoeght sich by dese weelde-lust / en Keucken-vriendtschap / een snode Gesellinne / de Wanheb genaemt / Meesterse van een geneughelijck vergaren / en droevich scheyden; het welcke een snoden Lant-loper onlangs aerdigh wiste aff te beelden: met een affgerichten Beer; dien hy verscheydene Konsten hadde geleert; onder allen was den Beer gewoon / op een Schabelleken aen een Tafel te sitten / daer werden hem op-gedist naer behooren; Dit aldus een tijdt lanck gedupt hebbende / speelde sijn Meester de Waerdt / eyschten hem het Gelach en verteeringe; de Beer steekende 't hooft onder de Tafel / geveynsde sich in eenen diepen slaep te zijn / waer uyt hy met roepen / met rasen / met stoten noch met slagen / konde af-geweckt werden; Eyndelijck / den Hospes mommelt den Beer

Beer al sachtjes in 't oor / dat hy hem het Gelach quijt soude schelden: datelijck den Beer ontwakende / schudde sijn hooft / en bedanckte wel heusselijck op sijn manier den Huys-Waerdt / voor d' een-gedane Vrientschap. Dusdanige mis-slagen weten de Guychelaers / Lant-loopers en Koorde-Dansfers door onmenschelijcke ende monstreuse Beesten te bestraffen / wat soude niet de reden selffs / by een redelijck Mensche te wege brengen?

De Seventhiende Ver-Eeringe;

AEN DE

Losse Weyffelaers.

Hier leyt myn Ioncker, wel van pas,
Met beyd' sijn Stoelen in de As.

DIe Somers met twee Mantels gaet,
En twee, gelijck ten dienste staet;
En die twee Hasen met een Hondt
Wil vangen, beyde t' eener stondt,
En die sijn Heer ter Oogen dient,
En niet uyt rechter Herten mient,
Die valt gemeenlijck als een Geck,
By beyd' sijn Stoelen in den Dreck:
Men seyt gemeenlijck, dat een Man,
Die thienderleye Handt-werck, kan,
Wel darthien Ongelucken heeft,
En geensins noch in voorspoet leeft:
Want, off, de last valt hem te swaer,
Van dees besoignes alle gaer,
Off, gaettet weynich na sijn sin,
Soo is oock sober sijn gewin.

Soo

Soo dat hy in een Iaer off acht:
Hem selven vindt in overmacht:
En oft hy noch, schoon veel te swack,
Volvoeren kon dit ongemack,
Sal sulcken arbeydt ongewoon,
Nochtans hem geven weynich Loon;
Sy lijcken vast Æsopus *Hondt,*
Die op een smalle Vonder stondt,
En had een Been, een vleeschich Been,
Waer van de Schaeu in't water scheen,
Hier, dacht hy, zijn der Beenen twee,
Dus hapt hy toe, na't ander mee,
Daer sach mijn Hondt, mijn liever Hondt,
Dat hy hem stracx bedrogen vondt,
Hy mist de schadu al te vroeg,
En oock het Beentjen dat hy droeg;
Daerom bedenckt u, wie ghy zyt,
En past wat beter op u Tijt;
,, Wert u een Setel toe-geset,
,, Bequaem, gemacklijck, fraey, en net,
,, Soeckt na geen ander, eer ghy siet,
,, Dat u daer meerder Eer geschiet.

NOTÆ;

DEn Inhoudt van desen boven-geschreven Rijm / sullen wy bevestigen / met het exempel van onsen Zaligmaker Christo Jesu / seggende Math. 4. Niemant kan twee Heeren te gelijck dienen; ofte, hy sal den eenen moeten haten, ende den anderen lieff hebben; ofte, hy sal den eenen moeten verheffen, ende den anderen verdrucken. In dese meninge is oock geweest Alexander de grote; Als Darius de Koning van Persen / hem / by openbare besendinge / de helfte van sijn Koninckrijck presenteerden over te dragen / sloegh hy het aff / seggende met een groots Gemoet: de Werelt en wil gheen twee Sonnen lijden. Derhalven / schijnense wel qualijck beraden te zijn / die sich / raeckeloos / in veelderhande saken seffens steken / ende haer

haer daer mede bemoeyen / daerse naeu-lijcx bequaem genoech zijn / om een te rechte uyt te voeren. Indien ghy dan voorsichtigh wilt gehouden werden / soo hoort *Phocilidem*: Schickt u na de gelegentheyt, en wilt niet tegen de Winden blasen. Ofte *Catonem*, in sijn *Spreucken in't 2. Boeck.*

Een Handel, u bequaem, wacht dat hy u
ontschiet:
Voor is *Gelegentheyt* gehayrt, an achter niet,

De Achthiende Ver-Eeringe.

Aen de Reppe-quaets, en Drek-Sifters.

Wie oud' en lang-verlegen Dreck,
Wil siften, is voorwaer wel Geck.

't Getal der Fielten wordt niet vol:
Wanneer ick hem vergeten wol:
Die ginder uyt een oude gront,
Vergadert een verdorde Stront,
En die dan op een Seve set,
En sift en buylt hem wel en bet,
En rolt en knoest hem heen en weer,
Tot dat hy stinckt ses mijlen veer,
Dat niemandt van den gantschen Dach,
Daer by zijn of geduyren mach,
Al wat den schralen Ouderdom,
Naest lange Iaren doof en stom,
Al wat de goor'ge vraetse tijdt,
Door trage langsaemheydt verslijt,
Ist maer wat quaets, hy relter af,
En haeltet elders uyt een graf.

Van

Van Olde-Vaders Vaders lent,
Zijn al de Daden hem bekent,
Hy weet al watter is geschiet,
Als oft hy't voor sijn oogen siet,
Hy droocht, hy roert, hy sift dit quaet,
Tot dat het op een stincken gaet,
Dan blaest hy voort het stof daer van,
Tot in de keel van yeder-man:
Wanneer hy dan met groot gewelt,
De stanck gedreven heeft door't Veldt,
Dan treckt hy als een looser Guyt,
Hem selver aerdichjes daer uyt,
Als oft hy niemant had gehoort,
Die hier van wist het minste woort,
Hy heeft het water noyt geraeckt,
Veel minder had hy't vuyl gemaeckt,
Hy brengt niet anders voor den dach,
Als't geen dat hem ontschulden mach;
En niettemin so vond-jer geen,
So vol van Fielteryen een,
Al stackmen seven Toortsen aen,
En liettet op een soecken gaen,
Door twintig Rijcken op en neer,
Door al de Weerelt heen en weer.

Maer ſegt eens, doorgenaeyde Fielt!
Wiens hert vol Fielteryen krielt,
Waer toe den olden Dreck geroert?
En door de Landen om gevoert?
Fy! old' en lepe Hoeren-Soon,
Is u dan anders niet gewoon,
Dan' t alder-vuylſte dat ghy weet,
Verhalen, tot u Naeſten leedt?
Laet ruſten wat dat ruſten magh,
Daer koomt ſoo veel nieus voor den dagh,
Verhaelt u eygen Fieltery,
Die meen ick hoord' er ymmer by,
Ghy doolt, ſoo ghy het rechte ſtof,
Gaet halen uyt der Doden Hof.
Denckt niet, dat deſe Werelt ſal
Gaen richten ons miſdaden al;
Neen, neen, daer is een ander Stoel,
Daer ſal men ſchiften ons gewoel,
Daer ſal wat anders zijn te doen,
Als in u dagelijcks Sermoen,
Daer ſal u dieffſche Galgery,
V eyndelijck noch wonen by:
Geen Fielteryen zijn ſoo groot,
Daer ſtaenſe naeckt, daer zijnſe bloot,

Daer suldy sien hoe veel't beduyt,
Off vroom te wesen; off een Guyt.

NOTÆ;

Dusdanige Secreten en Duyl-nis-baten / roeren die ghene / die alles / wat door des Tijds lang-duyrige vergetelheydt / onder d' aerde bedolven heeft gelegen / ende buyten Menschen memorie plach te zijn / weder uyt den Grave halende / te voorschijn brengen; allenich uyt geen anderen oorsaeck / als om nieuwe Tragædien ende versche beroerten aen te stichten. Siense by avontuyr eenige gewesene Vyanden / die wederom met malkanderen versoent zijn / sy en lichten niet versche Solpher-priemen / nieuwe spaenderen / ende ander voedtsel aen de halff-gedempte Kolen te brengen / soeckende alsoo / by alle wegen / door de Blaes-balcken van Leugenen / gemenght met Achter-klap / wederom een heftiger vyer / onder de sorgeloose versoeninghe te doen branden / om welcke aen-gesteken

Vlam-

Vlammen weder te lesschen / eyndelijck geen water is te bekomen.

Van dusdanighe Geesten spreeckt *Plautus* in sijnen *Sticho*,

Soo deftig zijnse nu: die selver niet en deugen,
Dats' ander Mensche-doen, ja, boven haer vermeugen,
Bestellen vroeg en laet; en weet ghy wel waer deur?
Want al haer eygen doen beschiet niet enen Leur.

Terentius in sijn *Heautont.* sich verwonderende over dese verdorventheydt / roept met luyder stemmen uyt.

Hemelsche Goden! helpt, maer zijnder sulcke Menschen?
Die soo verdorven zijn? dats' anders niet en wenschen
Als ander-luy bestel, en die aen ander lien;
De Feylen: aen haer selffs geen misgevallen sien.

HORATIUS in sijn Sermoen:

Wel, ick vergeeft myselffs, seyt Mævius, *dien Fielt:*

't Is

't Is dul en Guyte Liefd', die 't eygen Hert vernielt;
't Is drifte, daer men op met aendacht hoort te letten;
Ghy wilt u Sijp-oogh niet op d' eygen Fauten setten,
En op u Vriendts gebreck werpt ghy een Arents Oog;
Hoe gaet dat in sijn werck; want Mæuwes *niet en doog.*

Maer / het olde spreeckwoordt van *Valerius Maximus*, is waerdigh om gedacht te werden: Gedenckt het quade niet.

Over het gene men al eer niet langer gedencken en wilde / ghebruycktmen dese woorden *Homeri*, Werpt Hemel! door de windt al 't geender is bedreven.

Want / welcke uytsinnige dulligheydt soude dit wesen: alle de vuylicheden / die nu lange in rust ende vergetelheyt hadden geweest / die selve wederom voor den dach te brengen? lieber dach! wat nut soude het geven? soo yemandt de oude vuyligheden in een stinckend Privaet begraven / sochte met een Schuppe / oft ander

ander Instrument / omme te roeren? ende het onderste boven te keeren? dan alleene een aff-grijselijcken ende onverdraeglijcken stanck / voor het omstaende volck te verwecken. Wech dan met dusdanige Dreck-Fielten / die hier in haer vermaeck scheppen / datse andere Menschen Fauten ende Mis-slagen / die lange vergeten ende vergeven zijn / uyt het aff-grondt van der Hellen / wederom op-scheuren / ende aen 't licht brengen! by mijnder trouwen / waerdigh / datse levendigh in dusdanige Dreck-Privaten begraven mochten werden / ende aldaer / in den stanck ende behaechelijcken Dreck versmorende / haer Leven eyndigen.

De

De Negenthiende Ver-Eeringe;

AEN MYN HEER

Al-beschick, en-'t sijne-niet.

Als ghy u eygen Hofken hoet,
Soo denckt vry dat ghy dan voldoet.

DIe sich in vele Saken mengt,
En meerder Lasten op hem brengt
Als sijne Macht uyt-voeren kan;
Die onnut arbeydt vangen an;
Die sich in aer luy Saecken steeckt,
Dien, dunckt my dat verstandt gebreeckt,
En dat hy sich, voor morgen vroeg,
By t voorige geselschap voeg,
Haer is gelegen aen de Schat,
Die tot Venedien *in de Stadt,*
Vyt verre Landen is gebracht;
Haer is gelegen aen de Vracht,
Sy weten wat ons Heyl'ge Vaer,
Te Romen *doet het gantsche Iaer,*
Wat Aff-laet-Brieven, en hoe veel,
't Gemeene Volckjen valt te deel;

Wat

Wat volck men by de Keyser werft,
En waer sijn Krijgs-volck henen swerft:
Hoe menigh Turcken *dat hy laest,*
Versloeg, verjoeg, en maeckt verbaest;
Hoe dattet mette Sweed al gaet,
Hoe dattet met de Frans-man staet:
Wat Spangien; Polen, wat de Deen,
Ia ginder in der Moskouw heen;
Wat tot Constantinopelen
Den Turckschen Raedt besluyten ken,
Wat saeck op 't hoogst nu in den Raedt
Der Princen te bedencken staet;
Hoe veel ons Landen zijn beswaert,
Waer toe men Klooster-Saten spaert:
Waer toe men op Financy leeft,
Daer men wel ander Middel heeft;
En waer de Gelden zijn gegaen,
Die 't Landtschap te betalen staen,
Sy weten 't, off sy soecken 't soo,
Gelijck een Luys in 't Bedde-Stroo;
Dees' Al-beschicks waer 't ruym soo nut,
Te kruypen in haer eygen Hut,
En sien, of daer oock nodigh was
Haer Kinder, Broot, haer Vrou-luy Vlas;

NO-

NOTÆ;

HOe-wel de Lasteringhe/ Rugh-spraeck / leughen ende Wan-gunst by dese onse verdorvene Tijden in ghene limiten / ofte binnen eenige Lant-Palen kan beslooten werden / soo willen wy nochtans / voor dit mael / een eynde maecken van dit Gesindelte / met dusdanige Menschen ; die / staet makende over Hemel en Aerde / jae alles wat ter Werelt eyt geschapen is / of verhandelt werdt / nochtans haer eygen Staet vergeten / met den armen Hovenier / wiens Moes-Hoff altoos vol Distelen en Doornen wies: terwijl hy besigh was / zijn Buyrmans Acker af te schoonen ; noemende dusdanige πολυπραγμόνας ende op onse Nederduytsche spraecke met een gelayt woordeken Al-beschick en 't zijne niet. Als konnende daer geen bequamer woordt toe vinden; dewijle het in sich begrijpt den gantschen Treyn vande principaelste Fielten hier

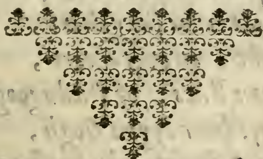
aen-geroert / als by Exempel : Flicke-Floijers, Oogen-dienaers, Oor-lepels, Tonge-schrappers, Giet-leugens, Rugge-sprekers, Tijtel-kramers, Dubbelde-Tonghen, Burgers van Jerusalem, Panneke-vet, en Weyffelaers, Reppe-quaedts; en Dreck-Sifters. Dese / mijns beduynckens / zijn Vogels / altemael van eender soorte / alhoe-welse / gelijckende hier te Lande de Hoontjen / niet eenderley geveert en dragen. Ende ware veel beter / datse haer eygen Handel / Huys / en Hof / en Staet / te wachte namen. Doch zijt ghy begerigh wat het eynde beduydt?

Men past op zijn Ghebuyrt, ghelijck een
schrale Wachter;
En 't Huys soo gaet de Kas, met Wijff
en Kindt ten achter.

Eyndelijck / een yeder heeft voor al genoegh te doen aen sich / ende aen de zijne / genoegh te beteren / genoegh te heelen. Ick hebbe gekendt een fijn / geschickt / ende gheleerdt Man / die tot zijn advijs voerde: WOONT MET U SELFS; mogelijck genomen uyt den Poëet:

Woont met u eygen selfs: *en, waerlyck, ghy sult weten,*
Hoe kleen 't Begrÿpjen is, waer in ghy bent geseten.

Lieber doch! wat kander soeter ghesegt / ende aerdiger te passe werden gebracht? dan dat een yegelijck sich meete nae zijn eyghen grooте; zijn Schoenen passe naer zijn eygen Voet; zijn Zeyltjen voere nae de groote van zijn Kaegh; ende een ander / die ymmer het selvige moet doen / met het zijne laet gewerden? doch/ verlatende dit Gesindeke / willen een ander Sootjen op-schotelen: laet sien oft it dat sal beter smaken.

De Twintighste Ver-Eeringe;

Aen de

Verdwaesde Ouderen.

Siet doch! hoe kloeck set Juffer Els,
De Luysen in haer Dochters Pels.

WAt dunckt u, of de Ionge Ieught
Wierdt op-ghevoedt in eer en deught?
Of van haer Ouders aen-geleydt,
Tot geyl bejagh en onbescheydt?
Voorwaer, men hoeft seer weynigh gelts,
De Luys te planten in de Pels;
De Ionckheydt is nu soo geleert,
Soo af-gericht, en over-heert,
Ghy hoeft geen Baes, of Pædagoogh,
Sy leeren't uyt haer eygen Oogh,
Ghy hoeft geen Sweep, ghy hoeft geen Lerp,
Haer eygen Spooren zijn soo scherp,
Sy loopen snelder als een Schim,
En zijn in alle beusheydt slim.

't Is

't Is waer, en ſeker al te waer.
Iae, als den hellen dagh ſoo klaer,
Dat niemant, oock wie dat ghy zijt,
De teere Ieught van onſe Tijdt,
Soo vaerdigh onderrichten ſal,
Van dus, van ſoo, van alles al,
Sy weten 't beter als ghy 't ſeght,
En geven u vaeck onderrecht.
Och! dat ghy haer wat leeren ſult;
Met Luys of Vloy de Kleeren vult,
Dat's ymmer ſulcken werck begaen,
Als 't Water in de Zee gedaen:
Ick derf wel ſeggen, dat een Kindt,
Dat eerſt het licht te ſien begint;
Ick durf wel ſeggen, dat een Maeght,
Die naeulijcx twalef Iaren draeght,
Haer woorden van een Bed-Sermoen,
Weet by haer Volckjen ſoo te doen,
Dat ſy een tandelooſe Beſt,
Hier in ſou nemen uyt haer neſt:
Iae, dat's een nieuw-getroude Vrou,
In deſen wel beſchamen ſou;
En koomdy elders by een Haert,
Daer Ionge Bengels zijn vergaert,

Die 't Bed (hoe ſeer men oock haer wacht)
Bezeycken ſomwijl nacht op nacht,
Sy drincken Pegels als een Man,
Iae ſomtijdts leeghtmen half de Kan:
Men brenght de Sondagh van de Weeck,
Met troeven toe, of met Roem-ſteeck;
En alſmen dan is dol en vol,
Dan zijn de Schroefjes op de rol,
Dan zijn de Pis-Buls op de ren,
Dan hoortme wat een yeder ken;
Geen Hoeren-Vooght van veertigh Iaer,
(Oft ſchoon hy Hoeren-weyffel waer)
De Waerd en Knecht uyt een Bordeel,
Die weten beyde naeu ſoo veel,
Als deſe Guytjes in't Gelagh
Wel brengen ſouden voor den dagh;
Met ſulck een yver en geweldt,
Is onſe Ieught ter loop geſtelt;
Met ſulcken vaerdigheyt ſy haer.
Dus meermael ſtellen in 't gevaer;
Want daer ondeught zijn Wooningh heeft,
Niet dan des Ziels perijckel leeft.
Hier van is meenighmael de Schult,
Dat men de Pels met Luyſen vult;

En

En dit ſoud, nae de meeningh mijn,
Doch geenighſins van nooden zijn:
Van ſelver komt in't Kleedt de Luis,
En op de Solders meenigh Muis;
My dunckt'er meenigh Ouder leeft,
Die hier al vry wat ſchuldt aen heeft;
Men geeft het Paerdt den vollen Toom,
En handelt ſonder ſchaemt, of ſchroom,
Men ſiet niet aen, of Tijdt of Stondt,
Men ſpreeckt alleen zijns Herten grondt,
Al ſtaen de Kinders aen de Banck,
Men gaet nochtans zijn oude ganck,
Dus gaet men ſelfs zijn Kinder voor,
En geeft haer kloeckelijck den Spoor,
Men kuſt; men leffelt, waer men gaet,
De Kinders dunckt het aerdigh ſtaet;
Sy nemen oock wel licht een proeff,
Van d'een of d'ander Ionge Boeff:
Dus leert eens, Ouders, wie ghy zijt;
Dat alle doen heeft zijnen tijdt,
Ghy ſit en wijſt haer vlijtigh aen,
Hoe alle ſaken moeten gaen;
En daer men daeghliicks by verkeert,
Daer werdt men ligh in geleerdt;

Of meent ghy, dat u Dochter niet
Aen u uytwendigh wesen siet,
Waerom het Wijfjen van den Haen,
Haer Man te wil, sal duycken gaen?
Waerom haer Neck-Veer en haer Kam,
Soo bloedigh uyt den Oorlogh quam?

NOTÆ;

GElijckerwijs sich het Plaester ende vochtigh Leem laet buygen en bootzeeren tot alderhande Formen ende Gebeeldtenissen/ naer het gelieven van de handt des Constenaers; soo mede de ruwe ende noch onbereyde Ghemoederen van de Jeught/ laten sich handelen ende buygen naer alle toe-gedragene ghelegentheden; doch seer haestigh/ ende sonder eenighe moeyte/ tot de snoodtste; want gelijckt Ambrosius in't eerste boeck van de Weduwen/ af getuyght: seggende: De Jonckheydt is den val meest onderworpen, want sy wordt aengesteken door de brandt van verscheydene begeerlijckheden, ende inborstige driften hares

hares bloeysamen Jeughts. Derhalven behoortmen de jonge Kinderen / in tijdts / van ondeughden af-holden / tot de Studien ende goede onderwijsingen / te ghewennen: jae / met het minste woordeken ofte gebeer / eenige af-treck ofte tegenheydt jegens de Deughdt voor ooghen te stellen: want / gelijckerwijs een Solpherpriem seer haestigh den brandt ontfanght / soo mede de Jonckheydt / is seer vaerdigh / ende werdt gelijck Bus-pulver / om alderhande ondeughden te bedrijven / in der yl aen-gesteken.

Men mochte veel liever den raedt van den Poëet Virgilius hier in volgen / die hy ons geeft in't derde Boeck van zijn Landtbouwinge / sprekende van de jonge Stierkalveren / hoe men die in haer Jeugt allengskens tot den arbeydt sal gewennen:

En die ghy tot de Konst van't ploegen wilt gegebruycken,
Leert, alst noch Kalvers zijn, haer hooft ter aerde buycken,
En doet van langer hant haer kreucken op de Lijn,
Terwijlse sacht van Aerdt, en jongh van Jaren zijn.

HORA-

HORATIVS in't eerste Boeck, in de tweede Sendt-Brief.

Die't onbeschreden Ros nae zijnder hant wil buigen,
Gewen het aen de Leytz, niet lange naer het suigen;
Een Iager, die zijn Hondt gewennen wil ter Iacht,
Moet weten dat hy Jonck is onder zijne macht.
En ghy, ô leerbaer Kindt, leert in u jonge Jaren,
In d'onbevleckte borst, wat deugtsaems te bewaren:
Een nieu-gebacken Test verlaet de Luchten niet,
't En zy door langer-hant, van't gene m'er in giet.

De Grieckſche COMICUS.

Leert veel Deughden in u jonghe jaren.

JUVENALIS Satyr. 14.

De Dorpel is gewijd, waer in de Kinder wonen,
Hier sal noch vuyr gespreck, noch d'Oge, sich vertonen
Wan-kantigh in't gevley; verruckt verreyst van hier,
Sirenen *van't Bordeel, met u Gesangh en Lier.*
De Kinderen behoort meest Eere te geschieden,
De Kinder hoort respect, ja meer als oude Lieden:

Dus

Dus let op u bedrijf, en wacht u, wat geschiet,
Dat geen onmondigh Kindt u dertelheden siet.

Ick hebbe gelesen / het welcke nochtans seer beklaeghlijck is / hoe datter eenighe plaetsen / principalijcken Steden zijn / daer niet alleen openbare Dans-Schoolen / Hoeren-Huysen / ende Bordeelen / geduldet; maer wat meer is / haer Jaerlijckse op-komsten / onderholt / ende eygene Vooghden hebben; het welcke nochtans met een Godtloose ende kale reden / strijdende jegens Godes Woordt ende Wet / verdedight wert; als te weten: op dat de Jeught / aldaer af-leggende haren vuylen ontucht / niet dat erger is by de handt nemen. Maer / ô wat Godtlooser ende Duyvelscher gewoonte! heel contrary jegens het gene de Philosooph seyde: Een kleene Faute in't begin, plach in't eynde wel de grootste te wesen. Daeromme / ick raed u / dat ghy de kleenste vonckskes van de schadelijcke daden / by alle manieren soeckt uyt te blusschen / aengesien daer uyt gemeenlijck een groot vyer plach te ontstaen.

De

De een-en-twintighste Ver-Eeringe;

Is een

Waerschouwinge aen den Verlooren Arbeydt, dat is:

Wie Guyts heeft te bekeeren voor.
Die wascht een swart-gebooren Moor.

EEn wacker Hengst, een aerdigh Peert,
Van viermael hondert Daelders weert,
Dat vreest de schadu van een Rijs,
En maeckt dat voor een luyd gekrijs;
Een Sleper of een Karre-Guyl,
Een lammen Kreupel, oldt en vuyl,
Die weet van Lerpen noch van Spoor,
Past nergens op, geeft geen gehoor;
Soo gaetet onse Kinders mee,
't Zy op het Landt, off in de Stee;
Die zedighjes zijn gemaniert,
Wel af-gericht en soet bestiert,
Dees' kan men met een eenigh woordt,
Wel dwingen soo als dat behoort;
Maer, Guytjes, die, noch vroegh of laet,
Zijn van de Speel-banck, of de Straet,

En

En die nu, t'eenemael versteent,
De Fieltery sit in't gebeent,
Beroeptse, slaetse wat ghy meught,
Ghy krijghtse nimmer tot de Deught,
Ia, al u Arbeydt, al u Vlijt,
V Naerstigheyt helpt niet een mijt,
't Is niet dan Water in de Put,
Of Oly in het Vyer geschudt:
Ghy koontse met geen soet gestreel,
Noch met vermaningh nut en veel,
Ghy krijghtet haer niet uyt het hooft,
Met alles wat ghy haer belooft;
Ten laetsten volghter om end om;
Vyt sulcke Ieught sulck Olderdom;
Soo was het Ey; soo is't gebroedt;
Dus isser geen van beyden goedt;
Beginter yemandt op de Baen
Van rechte Fieltery te gaen,
Hy raeckter, leyder! nimmer af,
Of hy bekoomt zijn rechte straf:
Vermaent, belooft hem, veel een vijff,
Ia, drout hem, slaet hem hard en stijff,
Het sal doch niet te rechte zijn,
Voor hem de Beul heeft in de Lijn;

Voor

Voor dat hy elders hanght en drooght ,
Daer al zyn doen heeft na-gepooght :
Of eer hy elders wel en bet ,
Werdt op een Radt te pronck geset ;
Want , die zyn Olders raedt belacht ,
En die niet op zyn Meester acht ,
En vaert altoos in beusheyt voort ,
Wat dunckt u dat hem toe-behoort ?

NOTÆ.

DE aen-tekeninge op't voorgaende Rijm-dicht ghepast/ geeft genoeghsaem te kennen wat vorder hier op te seggen konde vallen; sal derhalven/ tot overvloedt/ uyt verscheydene Autoren noch een vermaninghe twee of drie by doen/ van de Eer en Dienstbaerheydt/ die de ghehoorsame Kinderen haer Olderen schuldigh zijn: Eerstelyck uyt Euripide.

Gheen grooter Eer quam Kinders oyt te vooren,
Als van een Vaer (die eerlick is) gebooren:
Beneffens dit, behoorlijck Eer te bien
Haer Olders vroom, soo 't ymmer mach ghe-schien.
Een Moeder lieft, en heeft het hooghst gevallen
Aen haren Vrucht. Bemint doch boven allen,
Bemint! ô Jeugt, u waerdtste Moeder dan,
Daer is geen Min die hooger steyg'ren kan.

PLAUTUS.

Ghy sult wel doen, beneffens al u heerlicke Daden, soo ghy u Vader voor oogen houdt in de Godtvruchtigheydt.

Een Grieckssche COMICUS.

Boven alle Menschen sult ghy u Olders eeren. Soo ghy u Olders eert, staet u alle Vrucht voor handen.

EURIPIDES.

Die (wijl hy leeft) zijn Olders houdt voor Oogen,
Sal, (wijl hy leeft, ja doot) selfs Godt verhoogen.

TIMOCLES.

Die zijn Vader holt voor Oogen;
Die hem vreest nae zijn vermogen,
Koomt gewislick, vroegh of laet,
Tot een hoogh verheven Staet,
Hy werdt zijn Vyanden weeren,
En den Hemel sal hem eeren.

ORHPEUS.

Jupin die siet haer aen, die d'Olderen beminnen,
Oock dien, die haer veracht met ongebaende sinnen,
Den eenen is hy goedt, en schenckt haer alle Vreught,
Doch straft het teghendeel met bitter ongheneught.

Eyndelijck / gedenckt het eerste Ghebodt des tweeden Tafels. Ghy sult u Vader ende Moeder eeren op dattet u wel gae in den Lande, die u Godt geven sal.

De

De twee-en-twintighste Ver-Eeringe;

AEN

Monsieur Grobianus, het beleefde School-Varcken,

Die *Muss'* en *Scamnum* heeft geleert,
En geen manieren: gaet verkeert.

AEnsiet doch hoe by onse tijdt,
't Gekroonde Zwijn op't Kussen rijt,
Ia, kijckt hoe barstigh datter siet,
Quansuijs, ick pas op niemant niet;
Het steeckt ziin vuil-bedreckte Snuit,
Omtrent een halleff ellen uit;
En krult ziin Steert vast heen en weer,
En maeckt een wonderlijck gebeer;
't Schijnt dees' beleeftheit wesen sal,
Den Grobianen te geval;
Dees' stellen oock haer leven aen;
Gelijck het Varcken heeft gedaen;
Sy blincken, maer 't is meest van Stront,
En Dreck, geklautert uit de grondt:

Dit roemens noch, en achten't Eer,
De Goot te vegen met haer Kleer,
En wentelen de gantsche Nacht,
De Straten langhs tot aen de Wacht;
Daer haeltme dan, nae langh begeer,
Somtijts een wacker Lende-smeer;
Dat weet dan smorgens yeder Man,
Daer op stotst Grobianus *dan;*
Dan is den alder-eersten wens,
Te vullen wederom ziin Pens,
Een Pens, soo ledigh en soo wiidt,
Daer wel een gantsche Zwaen in gliidt;
Wanneer men dan sit aen den Dis,
Daer siet-men eerst wie Meester is,
Daer haeltme sulcke respen voort,
Dat al den Disch 't gemackliick hoort,
Iae, dat ziin Tanden allegaer,
Verschudden en bewegen haer,
En daer op volght dan heel geswindt,
Van achteren soo stercken windt,
Met een gedond-r, soo beleeft,
Dat Huis en Hoff stee daer van beeft;
Dan valt-me doteliick weer an,
Met volle vuisten in de Pan,

Men

Men wacht niet datter yemant ſit,
Of yemant Godt den Heere bidt;
Men ruckter uit dat hem gevelt,
Met onbeleeftheit en gewelt,
Het leckerſt en het beſt van als,
En ſlingert het vaſt door den Hals,
En hanghter dan wat in de Raeck,
Of in een Tand, of in een Kaeck;
Men ſcheurtet uit, al ſittet veer,
En ſmeertet yemant op de Kleer.
Wat ſit ick hier en let my langh,
Met, (foey!) een Grobiaens Geſangh?
Wiens onbeſnoeitheidt groeit en leeft,
Soo langh men Grobianen heeft;
En dees' gebreken nimmer niet,
Soo langh men Licht aen Hemel ſiet.

NOTÆ;

DIt zijn dan / ghemeenlijck / de Vruchten der onbedwonghene Jeught / die af-ghesonden werdt / om haer aenlegh te maecken tot Zedigheydt ende goede Manieren / beneffens hare studia. Fy! dertele Olderen! u moet ick eens een Wonde geven / hoe-welse niet sal bloeden : Ghy stiert u weligh Peerdt wel aen den Temmer / maer houdt den Breydel 't Huys; ghy wilt u Legger / op het Hoen; u Bracken / op het Wildt; wel aerdigh hebben af-gericht : en neemt by dien den Jagher zijnen dwangh. Liever doch! wat sal't u konnen baten? dat / schoon u Kindt/

u Kindt / Cratippum had ghehoort / off Socrates zijnen Leer-meester hadde gheweest / en ghy / de macht en dwangh haer had 't benomen? oft wel men eenigh aen-was in goede Wetenschappen heeft bekomen / nochtans door een lossen Teugel / in't bevorderen van goede Manieren / en aff-gherechte Zeden / had te rugge ghegaen / wat souder dan ghewonnen zijn? het ghemeene Spreeckwoordt geeft voor op-lossinge:

Veel minder voor als achterwaerts gegaen.

Een seer aerdigh Poëet heeft gheen on-aerdiger vers over dese Materie gheschreven / hebbende het selvighe met een kluchtighe naem ghe-intituleert / GROBIANUS; het welcke ick binnen korten daghen / in Nederduytsche Rijm / verhoope (soo

my Godt ghesondt believe te spa-
ren) aen den dagh te geven / alsoo
het yeghenwoordigh onder myn Pen-
ne is: tot vermaeck ende uyt-mun-
tende Nuttigheydt der Eer-ende-
Leer-bare Nederlandtsche Ieught.

De

De drie-en-twintighste Ver-Eeringe;

AEN DE

Heeren Peck-Lap, ende Toyte-Veegh.

Leert, Dronckerts, uyt u Mackers ſcha,
De minſte Straf is *Podagra.*

DE loſſe Teugel geeft doch niet,
Als door-gaens aen de Ieught ver-
driet:
Dus meen ick, dat ick met mijn
Pen,
Aen't Dronckerts Roth gekomen ben,
Die 's morgens, eer de Son op-gaet,
Al droncken loopen over ſtraet,
't Een Hoer-huis uit, het ander in,
Verſuipen 't ſchamel dagh-gewin;
Of die wat fiiner willen ziin,
Die 's morgens in den Alſen-Wiin,
In Benthem, *of in't* Tontje *gaen,*
En bliiven daer tot middagh ſtaen,
Die quanſuiis met haer Advocaet,
Gaen ſluiten, in den Helm, *de Raet:*

Off elders in de Signory,
Met Riinsche Wiin, daer Oesters by;
Die niet wil hebben dat men't siet,
Heel buiten in de Hoven vliet,
Die, Dagh op Dagh; die, Weeck op Weeck,
Gaet 's morgens in den Apoteeck,
En parst met Brande-Wiin het liif,
Dat hy is als een deur soo stiif;
Dit Volckjen, haddens Cræsi *goet,*
Ick meen wel dat men't soo verdoet,
Ia Patrimoni, Eerff, en al,
En watter is, of komen sal:
Verdient men met den Arbeidt suir,
Een Penninxcken den eenen uir,
Y get! men loopt geliick een Hert,
Eer dattet een ontstoolen wert;
Drie Stuivers heb ick in miin Sack,
Twee Mengel Wip, en noch Taback;
Alst alles al dan is verteert,
Dan sit men by den kouden Heert,
En siet ziin Wiif en Kinders aen,
Of Romen door haer was verraen;
En seit het Wiif een woordt of twee,
Soo koomt de Degen uit de Schee,

En

En soo sy hem geen Geldt belooft ,
Hy keert ziin vuisten nae haer Hooft ;
Dan ißer 's morgens al gebreck ,
't Sy Botter , Broodt , off Vlees , off Speck ,
Daer schaemt - men sich dan noch quansuis ,
En loopt by nacht van Huis tot Huis ,
En sleept wat tot den Morgen gaer ,
Eer dattet yemandt werdt gewaer ,
En gaet de sake verder dan ,
Dat men't niet langer heelen kan ,
Soo stooftmen in de Dorpen om ,
Men veinst sich lam , men veinst sich krom ,
Men bindt de Kinders in een sack ,
En spreeckt van Kreupels ongemack ,
Men draeght een Kußen voor het Liif ,
En bindt en woelt den Buick soo stiif ,
Dan kan-men naeuliicks staen of gaen ,
Soo heeft men't Water in gelaen :
Iae , somwiil ist een Suigelingh ;
Waer mee sy drie vier Iaren gingh ;
Dit , meenens , is den rechten treck ,
Voor Honger , Kommer , en Gebreck.

Een ander, maeckt ziin lincker Been,
Soo krom, soo stiif geliick een Steen,
Dan heeft hy al ziin leven langh,
Beladen weest met sulck een gangh;
En komt hy op het ruime Veldt,
Adieu dan, Kruck, adieu dan Stelt,
Dan kan hy loopen als een Haes,
Geen Princen Pagjes ziin siin Baes,
En wat men dan den gantschen dagh,
Gaer beed'len en beloopen mach,
Moet 's avondts, tot het laetste stip,
Versoopen wesen in de Wip.
Maer, 't vuilste dat ick heb gehoort,
Is noch, dat Armoed wert bekoort,
Met rooven, en met Dieveri,
En maken soo den pas onvri,
Met Vrouwen-schenden, en gewelt:
Iae, moorden werden aen-gestelt,
En 't Buidel-sniiden, soomen seit,
Dat dunckt haer maer een Gauwigheit,
Men schriift de Boeren sterck en stiif,
Somwiilen (by de Brandt) een Brief,
En dwinght haer welcke Daelder af,
Die hy veel liever bieldt als gaf;

Dan koomt wel eens de Procureur ,
En helpt dees dieffche Fielten deur ,
Als hem van't gaer-getrog geld Geldt ,
Het meerendeel werdt toe-getelt ;
Hy fchriift, by Iae, hy fchryft by Neen ,
Daer Brieven van Credency heen ;
En geeft haer een Getuighenis ,
Die niet dan ydel Leugen is ;
Hy doetter tot beveftingh aen ,
Een deel verçierde namen ftaen ,
Van Heer-oom ; en van Kofter Ian ,
En noch een Boer die fchrijven kan :
Daer bedelt men dan , dattet gonft ,
Daer lieghtme wacker nae de konft ;
Men toont de Brief ; en is befchroomt ,
Men leefter uit , hoe dattet koomt ,
Dat Huis en Hof , dat Peerd en Sweep ,
Dat al zijn Goeden zijn om Zeep ;
Men fieter uit ; hoe dat de Brandt
Sijn Schuir en Koren bracht te fchandt.
O neen ! mijn Keerl ; die recht gevoelt ,
Ghy hebtet felver wech gefpoelt ;
En oft u Procureur wat lieght ,
En ghy daer door wat Rebus *krijght ,*

't Is

't Is weynigh: yeder Man mach veel;
Geeft maer u Procureur zijn deel.

NOTÆ.

VAn Gulsigheydt en Dronckenschap / seyt d'Oudt-vader *Augustinus* wel te rechte: Dronckenschap is de Moeder van alle schandelijcke Daden, de Stoffe van alle de Zonden, de Wortel aller Misdaden, de Fonteyne aller Boosheden. Verstooringe der Hersenen! Verwerringe des Gemoedts; een Onweder op de Tonghe; een Storm des Lichaems; Schipbreucke van Kuysheyt; verlies van Tijdt; Ontsinnigheydt in Wil; een lasterige Flaeute; onbeleeftheyt in Manieren; een schandelijck Leven, Rugge-spraeck aen Eer; eyndelijck, een verderf van de Ziele; Wederom de selvige Oudt-vader op een ander plaetse: De Dronckenschap is een aenlockelijcken Duyvel; een soet Fenijn; een aengename Zonde; welcke, diese besit, besit sich selven niet; welcke, diese begeert, en doet geen Zonde, maer hy selfs is Zonde, door en door. Ende *Petrus Ravennas*: De Dronckenschap is de Moe-

der

der van Twist; Teelster van Rasernijen; Meesterse van Broodt-dronckenheydt; wie hier mede beseten is, en is geen Mensche; wie hier mede beladen is, doet gheen Zonde, maer selfs is hy de Zonde; Want sy is een gewillige Raserny: een ghenoodighde Vyandt; een verleydtster van Eerbaerheydt; ende een Schandtvleck van de Schaemte. Ende / wie soude doch allen den onheylen des Dronckenschaps konnen verhalen? die ons niet alleen van het tijdtlijck / maer oock van het Hemelsche Goet berooft. *Diogenes*, siende dat aen eenen grooten Dronckerts Poorte van zijn Kasteel stonde geplect; DIT HUYS IS TE KOOP; seyde: Ick dachte wel, dat, als ghy den Tommel hadt uyt-geslapen, ghy lichtelijck u Huys soudt braecken: de Goddelijcke *Plato*, om dat hy zijn Discipulen voor den dronck soude waerschouwen / vermaende haer: datse / droncken zijnde / haer selven in den Spiegel souden besien; van meeninge zijnde; dat / wanneerse hare aengesichten / soo dul / furieus ende ontsinnigh sagen / sy hier nae haer souden wachten voor dusdanige Mis-gangen. Maer nu is den Tummel / ende de ghewoonte van Suypen / dus

dus veyre ghekomen / dat den eenen den anderen verght en terght om den Key-ser-Ridderlijcken Hens te ledigen; Doch dese hebben voor des soberen *Aristippi* tij-den langhe doodt geweest: want hy sey-de / Heer Vrundt, wat seghje nieuws? dat konnen *Hiemstra-Bollen* tot onsent wel doen. Ofte het ghene *Demosthenes* seyde: doen *Æschines* ende *Philocrates*, Gesanten aen den Koninck van Macedonien *Philippum*, te rugghe waren ghekomen / ende hem grootelijcks presen / dat hy wacker / en-de meer als ander Menschen drincken konde: Jae, seyde *Demosthenes*: soo moet hy van den aerdt der Spongien zijn.

De

De vier-en-twintighste Ver-Eeringe;

A E N

Iuffrou Scheers: Herbergierſche tot Ginderen.

Een Vriendelijcke Brief geſchreven aen de Lieden,
Die met haer Fieltery de Duyvel wel verrieden.

Hier leeſt ghy, wie dat uit de Kan
Sijn alder-meeſte Rijckdom wan.

D*Ewijl ick vaſt een ruime tiidt,*
In deſe Fielteriien ſliit,
Soo koomt my weder in de Sin,
Het meerendeel van haer gewin,
Ick dede tot haer groote leidt,
De Heeren Tappers onbeſcheidt,
Indien ick niet een blad of twee
Dit eerlick Volckjen vullen dee;
Een Volckjen, dat ſoo treflick, van
Het Gelat de Menſchen ſcheiden kan;
Een Volckjen, die een droncken Boer,
Veel liever hebben dan haer Moer;

Een Volckjen, die haer Beste-vaer,
Om Geldt wel brachten in gevaer:
Een Volckjen, die u Buidel luist,
En dan noch sacrament en kruist:
Een Volckjen, die u Kleeren riit,
Eer datje 't eens van meeningh ziit;
Een Volckjen, die niet dan 't getapt,
En Nachts en Daeghs in d'ooren klapt;
Een Volckjen, die aen Wiin en Bier;
Vast drincken datse barsten, schier;
Een Volckjen, dat by Bier en Wiin,
Geliick by Draff sich mest het Zwiin;
Een Volckjen, dat sich in de Kluin,
Suipt alle dagen dick en duin;
Een Volckjen, dat by Wip en Mol,
Vast schrabben Aers en Oogen vol;
Een Volckjen, dat by Bocke-bloedt,
En Kuitert, set haer meeste Goedt:
Een Volck, dat by de Bremer-Ton,
Hamborgh en Luibeck overwon:
Een Volckjen, dat aen Hollandts Nat;
Vit aer-luy Buidel vult haer gat:
Een Volck, dat met gestoolen Gout,
Haer meeste Neeringh onderhoudt:

Een

Een Volck, dat by gebedelt Geldt,
Gaet proncken, pralen, met geweldt,
Een Volckjen, die met aer-luy Kleer,
Gaen wentelen in d' assche neer;
Een Volck, dat sonder Gelt verteert,
Eens anders Huysen, Hoff en Peert;
Een Volckjen, die een kloeck verstandt;
Met Krijt gaen schrijven aen de Want;
Een Volckjen, dat een Winckelier,
Met al sijn Dosen stoockt aen 't Vier,
Een Volck, dat Zijden en Fluweel,
Van d' arme Kramers valt te deel;
Een Volckjen, die de Vinger blinckt,
Wanneer 's een Koopman heeft geringt;
Een Volckjen, dat haer Kinders luyrt,
In 't root Schaerlaken van de Buyrt.
Een Volckjen, dat haer Wijm en Deys,
Stoffeert met droncken Boere-vleys;
Een Volckjen, dat haer Silver-Kas,
Verçiert met wulpse Gout-smits Glas,
Een Volckjen, daer de Wever laet;
Sijn Wollen en sijn Lijnen-Draet;
Een Volckjen, die een groot Doctoor,
Hangt al sijn Wijsheydt op het Oor;

Een volck, die groote Meesters doen,
(Als Kinders) glispen in haer Schoen.
Men seyde, dat Pantagruel,
Was ruym en mager in sijn Vel,
Pantagruel *was doen een Kindt,*
Gelijckmen noch veel Kinders vindt;
En Wist niet hoe sijn smal Gebient,
Best werden soud' met Kost gedient,
En hoe sijn leeg' en lange Romp,
Gelijcken soud' een vette Klomp;
Pantagruel *wierd' groot en lieff,*
En stal nochtans, gelijck een Dieff;
Heel Franckrijck stack hy in sijn Krop,
Gantsch Engelant dat vrat hy op,
Italien en Nederlandt,
Was oock al Spijs voor dese Quant;
Summarum, *dat* Pantagruel,
Die wierde vet, en groeyde wel,
En soud hy niet? die in sijn Huyt,
Soo menigh Koninckrijcken sluyt?
Waer schortet onse Tappers aen,
Dat die oock niet als Gecken staen?
Zyn Koninckrijcken doe geweest,
Het Voeder van dit groote Beest:

Neemt

Neemt ghy daer voor een droncke Borr,
Sijn Landt, en Sandt, en Beeste-voer,
Strijckt ghy daer voor een moedigh Quant,
De Ring en Baggen van sijn Handt,
Ick weet doch wel, dat Edelman,
Noch Ioncker u ontkomen kan:
Ghy spaert nocht Godt, noch sijn Gestoelt,
Al watter is, u Blixem voelt;
Geen Mensch van Middel, noch van Macht
Wanneer hy by de Weerdt vernacht,
Al wast een Koning van sijn Bloedt,
Van sijn Geveert hy laten moet:
Geen Prins, geen Hertog, noch geen Graeff,
Wie reyst, hy is der Weerden Slaeff:
Geen Heer-oom, geen Pastoor soo kloeck,
Licht raeckt hy in der Weerden Boeck;
Geen Advocaet, hoe schoon hy klapt,
Die licht een Herbergier ontsnapt;
Geen Medicus, geen Chirurgijn,
Kan licht der Weerden Meester zijn;
Geen Koopman, noch geen Borgers kint,
Die twee voor een van Tappers wint;
Voor eerst, is dit een schone Vondt,
En van haer Nering d' eerste grondt;

Geen Guychelaer, kan halff ſoo ras,
Doen openen ſijn Guychel-Tas,
Geen Eacus, noch Rhadamant,
Noch ſelffs de Duyvel in ſijn Landt,
Is halff ſoo vaerdigh met ſijn Krijt,
Als ghy beſuyſde Tappers zijt.
Vaeck ſchrijftmen gaeuwer drie dan een;
En iſt maer twee, dat's te gemeen;
Ia, datter ſtaet een Haeck off thien;
Wech zijnſe, met een omme-ſien,
Geen Vogel-Net ſtrijckt halff ſoo gaeu,
Als 't looſe Krijt van dees' Rabbaeu,
Men ſteeckt Servetten in de Kan,
En taptſe dan noch halleff wan,
Noch daer-en-boven lapt de Guyt,
Den eerſten Romer in ſijn Huyt.
En krijg-je dan een dronck drie vier,
Off van u Wijn, off van u Bier,
Met reden is dat al genoech,
Flucx paſt de Waerdt weer op ſijn Ploech,
En wederom is met een ſnap,
De halff-geleeghde Kan te Tap,
't Moet dan met Reverency zijn:
Monſieur, Godt ſegens u de Wijn,

Ons

Ons Rond-om lelijck heeft Taback,
Vyt Iop-Ooms alderbeste Sack,
Gelieft mijn Heer een Loot, of wat,
Sodanigh heeftse noyt gehat;
Daer stinckt me voort de Kamer vol,
En roockt en smoockt, en drinckt hem dol;
Denckt dan, oft op een schrijven gaet;
En oft de Waerdt betovert staet;
Doch midlerwijl so singt de Meyt,
Terwijl het Kindt te slapen leyt;
Wel Hospes, *wat ick ginder hoor?*
Dat singen klinckt wel in mijn Oor;
Flucx Bella-Bilda voor den dach,
En neyght en buygt, soo leeg-se mach;
Poho! daer ist eerst an het gaen,
Daer koomt de Vrou met Oesters aen,
Daer soent-me 't Meyssje dattet klapt,
Daer schenckt-me dat de Kanne flapt,
Daer singt-me dat de Gorgel scheurt,
Daer smoockt, daer roockt me beurt om beurt
Daer schrijft-me dattet brandt en blaeckt,
En rekent dattet Herte kraeckt,
Daer slaept-men tot den lichten dach,
En siet dan eerst na sijn Gelach.

Hier laet-me dickwils tot een Pandt,
Een Obligacy op sijn Landt;
Als dan de Waerdt te laest verdriet,
Soo taptm'-er wel, maer borchter niet.
Dat dit gebeurde Iaer op Iaer,
Wat meent ghy dattet wonder waer,
Dat Drincke-Tappers Huys en grond,
Op ander-luyde Bodem stond?
Men sach wel wat Oom-kluyntje deed,
Die onlangs had noch Hoff, noch Steed,
Ia staeck noch stock, dat sijne was,
Nu heeft hy Koeyen, Landt en Gras.
Maer hoort, hoe korts een Turf man voer,
Een Slechtaert, doch een rijcken Boer,
Dees' goede lieve Man had dorst,
En veel benaeutheydt in sijn borst,
Dus koomt hy elders in de Stadt,
Daer goet Gelach en Selschap sadt,
Hy koelt sijn dorst, hy drinckt sijn Bier,
En warmt hem by een sober Vyer,
Tot dat de glory hem in 't Hooft,
Van Vryery heeft om-geslooft,
Hy quintileert, hy schreeuwt, hy singt,
Hy soent, hy leffelt, en hy drinckt,
Tot

Tot dat hy eyndlijck al sijn Geldt ,
Had aen de Meyssjes uyt-getelt ,
Ten langen laest , by zuyse bolt ,
En is soo voort na Bed geholt ,
Des morgens siet de Boer van veer ,
Een groote Schrift , een lange Leer ,
Soo dat sijn Turff en Hout geheel ,
Voor Wip ; Oom-Kluyntje viel te deel :
Dit Volckje laet doch Munt noch Kruys ,
Aen yemandt die haer koomt te Huys ,
Haer Kind'ren , in een Iaer drie vier ,
Die proncken als een Bastelier ,
Haer Vrou luy dragen 't Silver-werck ,
Dat d' Arme dragen uyt de Kerck.
En dat-me voor de Deuren geeft ,
Is 't Vet dat aen haer Ribben kleeft ;
Al wast gestolen hier off daer
Gebedelt met vijf handen gaer.
Iae , oftet van Godts Outaer quam ,
Ick meen een Drincken-Tapper 't nam ;
En dat ick de Legende sou ,
Op-rekenen , van Man en Vrou ,
Van meenigh Kitt' en Verckens-kop ,
Off van dit onbesnoeyde Roth ,

Twee Menschen droegen op een Baer,
Dit Boeck niet, a'st geschreven waer.
Rijst op, mijn Pen, rijst uyt de Vaeck,
En weet dat ick geen Vrome raeck:
Wat soud der Menschen om-ganck zijn,
Off sonder Bier, off sonder Wijn?
Een Herbergier, die oprecht leeft,
Men op het hoogst te dancken heeft;
Wenscht Christus niet sijn Toorn en wee,
Den genen die geen Herbergh dee?

NOTÆ;

SEer wel ende aerdigh / ten propooste / heeft een geleerde *Comicus* (*Nicodemus Frischlinus* in sijn *Susanna*) van de Waerden / ende hare Herbergen gesprooken / invoerende op het tonneel een reysen Mensche / daer hy seyt: Ick hebbe (vast de gantsche Weerelt in mijn jonge Iaren door-lopende) veel Dieven, Moordenaers, ende andere Beuswichten, soo hier, soo daer, aen Galgen en Bomen sien hangen en wurgen; Doch, mijns beduinckens, heef-

heeftet haerder gener beter verdient, al hier te Lande eenige Herbergiers; Want de Dieven ende Struyck-rovers, plegen wel, uyt schaemte ende vrese van ghestraft te werden, des nachts by den Doncker, yemandt het sijne te stelen, maer dese Geesten, stelen en roven by lichten dage; ende, soomen seyt, met opene deuren, onder den schijn van Vriendtschap en goede genegentheydt, haer eygen Gasten, diese niet dan alle Eere schuldigh waren, somwijlen Rock en Mantel, buydel en Geldt; Ia alles wat voor handen is: niet te vreden zijnde, voor ende al-eer-se, tot den naeckten Huyt, zijn af gestroopt; zuygende alsoo der elendiger Menschen Bloedt, in plaets van haer te spijsen: Koomter yemandt, laff, en van de Reys vermoeyt, om sich in d'eene of d'ander Herberge te verposen; voor eerst, ghy moet geselschap wachten, en hongeren so lang, tot dat de Tafel kan in 't ronde staen; off anders, men jaeght u in een School, daer niet geleert, daer niet gesproocken werdt, daer niet is te verhandelen, dan al des Weerelts Ydelheydt; als Hoerdom, Schenderyen, Overspel, stelen en roven, Twist en Kijvagie, Dootslach en toren, Hovaerdy en Wulpsheyt, verquistinge van Godes Gaven, waen-wetige

poche-

poccheryen, Broodt-dronckenheydt, Godtſ-laſterige Vloeckeryen, Boordeel-geſwets, ſchelt-woorden en bedroch, Fielteryen en beusheyt, dobbelen, danſſen, ſpelen, ende voorts alderhande duſdanige ongebondene Ongeregeltheden: Ja, wat meer is, in deſe ſoo voortreffelijcke Scholen, ſal men onder d'ongeregelſte dulle ende drenckene Bordeel-brocken, d'alder-diepſte Geleertheyt, die oyt in Griecken Italien off elders is ter handen gekomen, daer ſullen alle de Outvaderen in balance werden geſtelt, *Chryſoſtomus*, *Auguſtinus*, *Aſthanaſius*, *Cyrillus*, &c. alle de Propheten, Apoſtelen ende Euangeliſten, ſullen aldaer in gore Wijn, in drabbich Bier, in vunſche Wip, en Kluyn, om-ſwemmen als Eynde-Kuyckens in een moerige Water-poel; hier ſal *Bartholus* en *Baldus*, *Æſculapius* en *Plato*; *Virgilius* en *Homerus*; Hier ſullen *Ariſtoteles* en *Ramus*, met al hare *Dialectica* en *Argumentale Sophiſticatien*, door den gorgel vlieten, gelijck het vyer uit een bevroſen Buyſſe-Kool, hier werden Koningen en Princen, Landen en Steden, Oorlogh en Vrede, Raden en Staten, Voorſichtigheydt en Miſſlagen, hier werdtet alles op een dronckene Wijn-en-Bier-Schael, by 't gewichte van den Tabakſ-roock, op 't naeuſte gewegen. O School!

School ! ô ſeer geluckige School ! daer men van ſijn Ionckheidt aen, in duſdanige verborgentheden wert onderweſen ende geleert : wat moeten 't *Rabbi*, wat Profeſſores, wat Meeſters moeten 't zijn ? uit wiens verſmitſte brein en ſtalen herſe-koppen, duſdanige Leerlingen werden geteelt ? mijns bedunckens moetenſe ten minſten wel Broeders zijn van *Iupiter*, uit wiens Bragen wel eer de Konſtwetige *Pallas* is gebooren : want, indienſe niet met meerder wetenſchap begaeft waren, als andere Menſchen, die geen profeſſie maken van Wijn-en-Bier-School te houden, ſy ſouden haer laten genoegen, met gemeene ken-tekenen aen haer woningen te ſchilderen, daerſe nu ter contrarie, van vluchtigen ſtoffe zijnde, oock vliegende Goden in hare Voor-hang-Berderen uitſteken, gelijckerwijs daer is den vluchtigen *Mercurius*, opperſte Patroon van liegen, ſtelen, en bedriegen ; andere ſchilderen vliegende Engelen, willende alſo te kennen geven, haren heuſchen omme-ganck, ende vriendelijcke beleeftheit binnens Huis, daer men nochtans onder haer daken, ſomwijl wel raſende Duivelen vindt, Andere, den vliegenden Icarus, omme daer alſoo met alle ſijn vederen, vliegende in te komen, ende ſonder

der-wiecken daer naeckt weder uit te kruipen: Anderen, Klocken en Bellen, Cimbals en Trompetten, om Boeren en Boeven in te ſtadt te luiden, en eerlijcke Luy uit de Stadt te jagen: Andere, Koningen en Princen, Graven, Barons, daer men dickwils meer Bedelaers vint met Luiſen, als Beurſen met Ducaten: Andere, golden Kroonen, Keiſers Kroonen, Konings Kroonen, Franſche Kroonen, dieſe liever in de Beurs hadden, als voor de deure op hare Stocken; Andere, Schilden en Wapens van verſcheidene Koninckrijcken, op datſe niet vergeten waer de minſte geſlagen is, en waerſe gelden mach, die-men op een ſoeten nacht verdient: Andere ſchilderen Landtſchappen, Steden Heeren-Huiſen en Palleiſen, daer wel eenighe niet veel Goedts bedreven hebbende, met halver Eer, by de Noorder Son, zijn van daen geſcheiden: Andere, ſteken uit Aernden, en Griffoens, Valcken en Ravens, daer mede uit-beeldende haer krom-genagelde vingeren, die bequaem zijn der Reiſende Wetſcheren uit te plonderen: Andere Leeuwen en Beiren, Wolven en Varckens, ken-tekenen van een onverſadelijcke, beeſtachtighe ende onvernoeghde Natuir; Andere ſtinckende Bocken,
hitſi-

hitsige Honden , ende springsiecke Henghsten ; daer mede uytbeeldende haer stinckende gaylicheit, en dartele brootdronckenschap; Andere, Swanen, Gansen, Hoenders, Patrijsen, Duyven. &c. daer by te kennen gevende, datse goede Wiltschutten zijn, op een wel gespekte Buydel; Andere, Salmen en Snoecken, Kreeften en Krabben; die seer goet gegeten zijn om van 't selfde hayr daer 's morgens weder op te leggen; Andere Toerten en Pasteyen, Suycker en Bancket, daer ghy, binnens Huys, nauwelijcks verrotte Kees met beschimmelt Broodt sult vinden: Andere Poocken en Pistollen, Degens en Helmetten, om sich alsoo voorsichtelijck te wapenen, jegens den grouwelijcken Tasschehstorm; Andere, gesadelde Paerden, en swaergeladen Esels, die al-eer de reysende Man aldaer gelaten heeft, vermits hy sijn Gelach niet konde betalen; Eenige steken de vuyrige Son uyt; die met zijn stralen der Gasten Gelt, gelijck de Blixem doet, in de borsse kan versmelten, verbranden, en gantsch verteeren. Sommige schilderen Kannen, Romers, en Wijn-glasen, in haer Borden, daer meer-malen, noch een, noch ander, off te vreten off te suypen is: Andere, groote Bosschen Druyven, daer men meestendeel Wijn en Bier uyt de Leck-vaten drinckt. Andere steken Meulens en dusdanighe Wint-vangen uyt, daer 't gemeenlijck by het scheyden op een gonsen gaet: Andere de Starren van den Hemel, ende de Mane selffs, daer-je by Nacht moet schampen gaen, vermits ghy van u Plunnen berooft, des daegs u schaemt op straet te komen: Eyndelijck zijnder geweest, die haer niet hebben ontsien, de Hel-

Helle selffs met haren affgrondt uyt te hangen ; vertoonende alsoo , datse levendige ende lijffachtighe Nickers schenen te wesen ; doch , soud ick alles verhalen wat my van desen Herbergier , uyt wiens Huys ick soo datelijck ben getreden , wedervaren is ; veel eerder soude my het licht van een somerschen Dach begeven , als het my aen woorden soude gebreken. Dus verre *Frischlinus*: Fy dan! Fy! dusdanige Academien/ Wijn ende Bier-scholen etc. daer niet als ydele Beusheyt / lichtvaerdighe Godtloosheydt / Exempelen van quaden gevolge / Dronckenschap en Hoererij / dreygementen van brandt en moordt / Laster en achterklap / roven en stelen / ende meer andere dusdanige Ziel en-Eerschendinge / werden by 't meerendeel (ick spreecke de Vrome niet) dagelijcks gehanteert / ende eyndelijck alsoo een onverganckelijcke Trap tot de Verdoemenisse / ende Herten-wee / geleydt.

De vijf en twintigste Ver-Eeringe;

Aen Veel Verleyde Studiosen.

GESTELT NA DEN REGEL.

Ick was een Klercxken, ick ginck ter Scholen,
De rechte wech is my gemist.

Noch Kleedt noch Veder maeckt Student,
Maer drift tot Eer, mijn lieve Vent.

Siet op, en maeckt bequame plaets,
Voor dees ons aengename Maets,
Dit schuym, dat alderluyste Tuyg,
Dat met de Weerelt steeckt de guych;
Moet ymmer op 't Register staen,
Of 't was onredelijck gedaen:
Haer Schrueven en haer Fieltery;
(Der Waerden roem) behoort hier by,
Ia, waer ick thien-mael die ick ben,
En yder vinger waer een Pen;
Dat hondert Tongen in mijn Mondt,
Elck spraken een verscheyden grondt,

Al

Al kreet ick wat ick krijten mocht,
Iae, al wat al de Werelt docht,
Al schreeff ick tot den longsten Dach,
My dunckt ick geen vol eynden sach,
Haer Fieltery en haer getier,
Te brenghen halff op mijn Papier.
Dat Argus *noch in't leven waer,*
Met sijn gesichten allegaer,
Hy soud' de thiende deel mißchien.
Niet van haer Fielteryen sien,
Ick sal nochtans soo veel ick kan;
Haer Nucken brengen aen de Man:
Mijn lieve Knaep weet nauwelijcks,
Een woordt Latijn, een Letter Grijcks,
Sijn Regulen Syntaxeos,
Die zijn hem los, en al te los;
Van Vuysten gloeyt zijn Kinneback,
Sijn Vingers gloeyen van de Plack,
't Gedenckt hem noch van gister, hoe,
Siin Billen schrickten voor de Roe;
Doch werpt hy ginder in een hoeck,
Seer vlijtig sijn Penale-Broeck;
En treckt een ander om de Been,
Op 't Engels, Spaens off Fransch gesneen,

Dan

Dan maeckt hem dese fixe Gast,
Noch aen't Rapier so dapper vast,
Men ruckten eer de Kaeck om veer,
Als dese Poe-haen van't Geweer;
Maer doch, hy weetter voordeel aen,
En seyt, hy can veel vaster gaen;
Het hout hem, seyt hy, in't-gewicht,
By stercke windt en dubbel-Licht,
Hy vloog wel anders langs de Straet,
Gelijck 't een bosje Pluymen gaet.
Dat's niet genoech: den Veder moet
Bewapperen der Schroeven Hoet,
Dan ist: 'tza Iongen, wappert mîhr
Der Fedder auch? das frag ich dihr;
Den Iongen flucx met antwoort ree,
Gevalt sijn Meesters doorheyt mee;
En seyt: ja Meester, roert den Kop,
Dan wappert hy vast dael en op;
Ia, niemandt is so fraey, so moy,
Als dese nieuwe Papegoy:
Twe Quispels, dunckt my, dat ick sie,
Die hangen onder aen sijn Knie,
Dit goetjen sit hem soo ter snee,
Daer swaeyt hy so vervaerlijck mee,

't Is off hy in Battalje ſtaet,
Met al de Muggen op de Straet;
Dit kan't hem noch alleen niet doen,
Daer moeten Roſen op de Schoen,
Off rood, off geel, off blaeu, off bont,
So groot gelijck een Kalve-ſtrondt;
Dus op ſijn Kovels op getoyt,
Met loſſe Schroeff, en halff beroyt,
Verlaet hy dan ſijn Vaderlant,
En geeft hem aen een ander kant,
Een plaets, bequamer nae ſijn Sin,
Tot wulpſicheyt en gayle Min;
Hy ſoeckt een Academy aen,
Daer't meeſt ſal op een ſchroeven gaen:
Jn ſumma dees' verſmitſte Geeſt,
Dit Venus Kindt, dit Bacchus-Beeſt,
Neemt ſelffs met vlijt de Kroeg te wacht,
Beveelt de Muyſen 't Huys by nacht:
De Boecken, vreten ſich heel groff,
Aen Roet, aen Spin-rach, en aen Stoff,
Als dan de Waert niet borgen mach,
En roept en tiert om ſijn Gelach,
Dan ſiet-me waer het *Corpus* ſtaet,
Dat willich in de Borge gaet.

O du

O du getrouwe *Corpus* mijn!
Hoe danckbaer wil ick hier voor zijn!
So haeſt ick dy nu weder loſs',
Ick ſal noch *Legem*, nochte *Glos*,
Iae niet een Titel, ſoecken op,
Al ſtond mijn Vader op de kop;
Du ſalſt met vreed' geſloten ſtaen,
So lang tien Maenden 't eynde gaen;
Dit lieve leven duyrt ſo lang,
Tot dat de Buydel wert te bang,
Tot al de Boecken zijn om Zeep,
Dan ſien de Maegden ſcheel en leep,
Dan ſiet de Vrou (als yemandt gaet)
Oftſ' harde Keutels vallen laet;
Dan is 't Gelooff geen Veter weert;
Dus Ioncker-Oom naer Huys toe keert,
Vaeck met een Soontjen aen ſijn zy,
Gehackelt en geſcheurt daer by;
Blijft dan mijn lieve Poe-haen uyt,
Wat langer alſt de Waerdt beſluyt;
Men ſtiert een Bood', een Paert geſaelt,
Die 't Geldt by Proceduren haelt,
Daer ſit Monſieur, met beyde Schoe,
In d' Aſſche, tot de Kuyten toe,

En weet veel min van dit off dat,
Als oft hy in de Roe-School ſat;
Hier van gaen Proeven over ſtraet,
Waer dat-je ſit, off waer-je ſtaet,
Dees' tuygen't u veel beter an,
Als ick 't u een-mael ſeggen can,
Eens moet ick brengen aen den dach,
Een ſoete Klucht, die laeſt geſchach;
Een Huyſman, die ſijn eygen Landt,
Beploegd', beboud', beſaeyd', beplant,
Die bracht ſijn Soon, ſijn jongſte Vool,
Eerſt op de *Triviale School*.
Daer leerden hy van Boeck tot Boeck,
En viel ſijn Mackers veel te kloeck;
De Vader dacht, gaet dit ſo voort,
So werdt hy *Doctor* eer't behoort:
Als dit een tijdt-lang had geduyrt;
Soo wierd hy van een kant geſtuyrt,
Men vulden hem voor eerſt de Sack,
Met ſo een *Speci-Daelder-Pack*,
De Moeder roept hem achter aff,
Daer ſy hem welcke *Roode* gaff;
De Suſter geeft hem oock een winck;
Vereert hem met een Vingerlinck,
Voor

Voor eerst, hy gaet nae *Marpurg* heen,
Daer was hy vry wat onghemeen;
Hy stotst sich wacker aen den dach,
Daer yeder een dees' Poe-haen sach;
Daer gaet hy so een Maendt off thien,
De Kroegen op en neer besien;
De *Speci-Daelders* nemen toe,
Gelijck op't strandt een mager Koe;
De Wissels vliegen heen en weer,
Gelijck de Luysen langs het Teer;
Doch, niettemin, hy gaet van daer,
Naer *Heydelbergh* voor't ander Iaer,
Daer sachter so vol Schroeven uyt,
Die merckten hem terstondt de Snuyt;
So haest de Vader dit vernam,
Een snelle Bode derwaerts quam,
Met Brieven, dat mijn lieve Quant,
Moest comen in sijn Vader-landt.
Men geeft, met reen, sijn Vaer gehoor,
En treckt so datelijck op't spoor;
Den Olden dacht eens aen sijn Gheldt,
So nu, so dan, daer heen getelt,
Off oock daer voor wat was geleert,
Dan oftet was om sonst verteert,

Dus dacht hy, dat ick hem eens nam,
Wanneer ick aen der Miſ-hoop quam,
En ſetten dees' geleerde Geck,
Eens op de Wagen by de Dreck,
Daer mocht ick hem eens by de Miſt,
Examineren wat hy wiſt,
En onder-taſten op ſijn Boers,
Wat datſe leerden, deſe Loers:
Hy vult een hele Wagen ront,
Met ſeven-jaerſche Koeye-ſtrondt,
Dit laet hy ſijn geleerde Quant,
Gaen brenghen aen't verdorde Lant,
En leyter alles op gheree,
Waer met hy deſen arbeydt dee,
Doen ſy nu quamen alle bey,
Aen d' uyt-geboude ſchrale Wey,
Denckt wat dees' Oude Boer begint,
Hoort, ſeyt hy, hoort mijn lieve Kindt,
Ghy coont nu Griecks, ghy coont Latijn,
Off ymmers hoortet ſoo te zijn;
Hoe heet ghy op u vreemde ſpraeck,
Off op't Latijn, een Wagen-ſpaeck?
Wel Vader, ſeyt hy, wel hoe dus?
Dat heetmen daer een *Spakibus*:

Den

Den Olden dachten in ſijn Sin,
Dit ſtelt hem al wat bijſter in:
En nu, de Gaffel, daer de Mis,
Met op en aff-geladen is,
Noemt die eens op ſijn Griecks off ſoo;
Dat heet-men *Meſt-Gabelio.* (gaeu,
Neen, neen, voorwaer, ghy bent heel
Hoe heet-men dan de cromme Claeu?
Die noemen wy *Crabbatios*,
En maeckender de Meſt met los:
De Vader neemt een goeden Stock,
En meet hem ſijn Studenten-Rock;
Coomt, ſeyt hy, onbeſchaemde Guyt,
Sond ick u om *Crabbaten* uyt?
Coomt hier, ick ſal met *Spakibus*,
U Rug ſo wacker ſmeren ſlus,
En met den *Meſt-Gabelio*,
Sal ick u dorſſchen als het Stroo,
Dat u het Rug-been, over al,
Sò ſacht als Grutte weſen ſal.
Hier mede geeft hy deſen Gaſt
De Dreck en Wagen tot ſijn laſt;
En, dien hy meende, dat een Geeſt,
In Wetenſchap ſoud zijn geweeſt,

 Dien

Dien set hy weder aen de Ploegh;
En is naeu voor een Boer genoegh.

NOTÆ.

HEt merendeel der Philosophen/ ende meer andere/ die by haer mogen gerekent werden/ hebben het altijts verstaen: dat de Wetenschappen/ Consten/ ende Geleertheyt/ die geue/ diese wel ge-oeffent hadden/ enige Eere ende Waerdicheyt aenbrachten; ja/ so verre/ datse meenden; die tot het top ende volcomentheyt van dien gestegen was/ behoorde buyten der Menschen Palen/ in der Goden Jurisdictie aen-genomen te werden: Hier uyt zijn gesproten de ontallijcke Lof-gedichten ende Eer-banieren/ waer door een yegelijck/ het gene daer hy in ge-oeffent is/ op't hooghste verheft/ ende boven anderen/ die hy vermeynt onder hem te zijn/ soeckt te hanthaven/ prijsen/ en verdedigen. Oft dit nu wel/ ofte qualijcken is ghedaen/ laet ick een ander (als daer toe onmachtich zijnde) oordelen; *Henricus Cornelius Agrippa*, ontkent dit by hoog en duyre woorden: Want, (seyt hy) by wat manieren de Konsten ende Wetenschappen, in den eene off den anderen vallen, na die gelegentheyt gevense mede verscheyden operatien: werdense bekent van een Deugeniet, 't is

won-

wonder datse niet meer schadelijck, als profijtelijck zijn; ende dien Beuswicht niet ondeugender maken als hy te voren geweest is! want, gemeenlijck, hoe de Kinderen jonger ende geleerder zijn; hoe sy in haer olde Iaren minder sullen deugen; want, zijnse Geck, ofte Cleen-sinnich, het aensien van hare Wetenschap verdedichtse; hier brengt hy voor den dach d'authoriteyt van *Plato*: Want, seyt hy, hoe yemandt onwijser ende ongeleerder is, hoe hy meer sal weten te seggen, alles naevolgende, ende tot gene ding sich onbequaem achtende: So is derhalven ter Werelt niet verderffelijcker geschapen, als met goede reden Mal, ende buyten sinnen te zijn; ende dewijle sy die gene die haer in doorheyt volgen, mede in't verstandt verdonckeren, behoorense soo verre gebannen te werden, datse, dies aengaende, geen quaet meerder connen verrichten.

Mijns bedunckens: begaet hier in *Agrippa* een grote Mis-slach: wie doch sou de Wijn beschuldigen, om dat, door te veel in-nemen, daer yemandt droncken aff wierde? ende wie het Gout, om dattet hem bestolen wierde? wie doch het Swaerdt, om een Moordenaer? Niet daerom heeft de Aerde den Wijn voort-gebracht, om dat sich yemandt daer aen, tot brakens toe, soude vullen; Noch Goudt, noch Silver, is daer om geschapen, om datter Dieven souden door gemaeckt werden; Ook werdt een Geweer niet gemaeckt om yemandt onschuldig te vermoorden: So mede werden de Konsten ende wetenschappen niet daer toe-geleert, om dat yemandt

door behulp van de selvige / soude dies te beuser en behendiger zijn in Fielterp / ofte on-eerbaerhept; maer / ter contrarie / om datse / door behulp van de selvige / dies te vaerdiger souden ge-oeffent werden / dies te scherper souden toe-sien / om alle Valschept / Bedriegerp / ende onhepl / so van haer selven / als van haer Even-Naesten te weren / keeren / ende aff-wenden.

Doch / dat de studerende Jeucht meer-malen wat ongebondener / losser ende Broodt-droncken der is als wel andere: wie soude soo onbescheyden zijn / dese fauten op de Konsten ende leerbare Wetenschappen le leggen? want / aldus is het gemeenlijck geschapen:

Een teder Iong-Gesel, sijn Dwingers handt ontslopen,
Vermaeckt sich aen de Iacht, en in der Honden lopen;
Set menichmael de Sin, hier op een moedich Paerdt;
Verheucht sich in't Gebloemt, en achte't wonder waerdt,
En werdt, gelijck een Was, tot alle Quaet gebogen,
Valt harsich op den Toom, en heeft de lust voor Oogen.

Waer

Waer over yegelijck sich behoorde te benaerstigen / dese ende meer andere dusdanige mis-slagen / door toe-doen van Geleertheyt / naerstichheyt / ende bequame Op-voedinge / te verbeteren / nae het gemene seggen:

Een aff-gericht Verstandt, in Deuchden op-gevoet,
Maeckt zedich en gedwee; blijft staeg al effen goet,

Want / gelijckerwijs *Seneca* gevoelt; Hoe ongeleerder, hoe onbeschaemder. Daerom ist / dat *Franciscus Petrarcha*, so seer in een jong Student mis-prijst / de laet-dunckende Wan-wetenheyt / ende stinckende Hovaerdy / met beyde welcke schadelijcke Ondeugden / de lerende Ieucht / principalijck in den beginne / beseten is.

De Hovaerdicheyt, (seyt hy,) is een Vyandt des Verstandts; ende, want hem een Leerlinck niet wil onder-geven, ende warsig valt onderricht te werden, dan ist hem vry wat ongewoon, sijn Handen onder den Placke te buygen; sijn Gemoet, nae Wetenschap; sijn Oore, nae berispen; ende sijn stribbigen Hals te voegen onder het Iuck van de Weet-Const: want, gelijckerwijs het opswellen der Ogen, het Gesichte schadelijck is; also is een geswollen Hert, ende wrevelich Gemoedt, in een cloeck Vestandt, het aldergrootste verderff: Derhalven, wildy de Geleertheyt een toe-gang maken, so moet ghy de Hovaerdicheyt buyten sluyten.

Ende even-verre wy spreken souden/van de nuttichept ende proffijt der Scholen / isser niet aen te twijffelen / ofte een yegelijck sal het daer voor houden/ datse in Wel-gestelde Republijcken/ het meeste nut ende voordeel verschaffen; sonder welcke / den Menschen omme-ganck niet soude connen bestaen; dewijle de selvighe op't hooghste nodich ende dienstich zijn / om de ware Godes-dienst te onderholden/ ende sijnen Naecomelingen over te dragen; het Leven der Menschen wel ende eerlijck aen te stellen; alderhande Wetenschappen / Consten ende Geleerthepdt te vercrijgen. Ende waerlijck: so der yemandt van die meninge ware (gelijck daer noch hedensdaeghs sodanige by menichten / onder de grote Wan-Verstanden, gevonden werden) dat men de Scholen ende Academien/ om eniger misbruycken wille / soude verbannen / ofte gantsch uyt-roepen uyt de Werelt; soude effen so doen/ als oft hy de Sonne uyt den Hemel wil degebannen hebben. Leest hier over *Altusij Politic. cap. 9. Keckermani Systhema Politic. Casmannj Vitam Politicam, & Math. Stephan lib. ult. de Iurisdictione, Iustum Lipsium in Politicis; &c.*

De

De ses-en-twintichste Ver-Eeringe;

Aen't Volckjen dat uyt vryen gaet;
En slijpt de Stenen van de Straet.

Aen't

Aen't Volckjen dat uyt vryen gaet;
En ſlijpt de Stenen van de Straet.

Nota Bene.

Wïe dat ghy zijt, ô jonge Ieucht!
Soeckt niet al' Gelt, maer trout oock Deucht.

VOor deſen, eer de Werelt noch,
Niet wiſte van ſo veel bedroch,
En doe men met een ruyme borſt,
Een jonge Maget vryen dorſt,
So yemandt elders ſijne Trou,
Met rijp beraet beſteden wou,
Men ſach ſo effen niet op Goet,
Gelijck men nu wel ernſtig doet;
Men dong ſo om de Bruydt-ſchat niet,
Gelijck het hedenſ-daegs geſchiet;
De Schoonheyt van een ted're Maegt,
Die yeder een op't meeſt behaeght,
Wierd wel gepreſen alder-ſeerſt;
Doch, niettemin, men ſocht voor eerſt,

Men

Men vraegde naer een vroom-Geslacht,
Voor datmen't een-mael wijder bracht;
Al duerde 't soecken vry wat langh,
Men socht naer heusschen ommegangh,
Men socht een Ee-Gaed onbespraeckt,
Eer dat men aen het vryen raeckt.
Men vraegde niet nae Goet off Schat,
Off wie van beyden meest besat,
Naer Os, noch Ezel, Landt off Koe,
Men vraegde niet, off wat, off hoe,
Het wasser alles al te deeg,
Wanneer m'een Eerbaer Dochter kreeg.
Dat was by oudts, nu ist so niet,
Gelijck-men alle dagen siet:
Nu ist Geveynstheyt om end' om:
Men maeckt de rechte Paden crom.
Soeckt yemandt nu een Bed-Genoot,
Die loopt hem eerst wel hallif doot,
En clautert al de Buyrten langs,
Waer dat hy vint de vetste Gangs;
En dees behaecht hem alder-best,
Al woondens' in een Kraeye-Nest,
Hier, denckt hy, leyt het roode Gout.
Waer voor men wel Castelen bout;

Als

Als ick dit tot een Bruydt-ſchat crijg,
My dunckt ick met de Meyd wel ſwijg;
Ick kan, voor eerſt, een Ioncker zijn,
En drincken; 't ſa! coel is de Wijn,
En weet ghy wel wat dit beduyt?
Met my, voorwaer, waſt vryen uyt,
Wanneer ick niet voor henen wiſt,
Van Vaer en Moers Lavender Kiſt;
Wel, heeftſe Goet; ſy is my goet,
Want ſulcken een ick hebben moet;
Al was de Beul haer Beſte-vaer,
Een Honde-ſlager, oft een aer,
Een Gaeu-Dieff, off een Vagabond,
Die onlangs aen de Galge ſtond,
Een Racker off een Vatters Kindt,
Het Geldt dat maeckt de Liefde blindt,
Al was ſy Hoer, al was ſy Dieff,
Heeft ſy maer Geldt, ſy is my lieff;
Dan noem ick haer *mijn Trooſt, mijn Herts,*
Mijn Kint, mijn Lief, mijn Vreugd mijn Scherts,
Mijn Roem, mijn Engel, mijn Copy
Van Helena, hoe lieff ick dy.

Wat leyt doch aen een ſchamel Maegt,
Die dun en mag're Kaken draeght?

Die

Die wel een oprecht leven leyt;
Dat can oock doen een rijcke Meyt.
Dees' suffen voorts, en 't hooft dat hangt,
Als oftet naer het Graff verlangt;
Sy comen 'smorgens uyt den Slaep,
En sien befronst gelijck een Aep;
En, eer begint haer beste Lent,
Ist alles nae den Herfst gewent;
Haer Oogen leep, haer Vel geschrimpt,
Dat al de Werelt met haer schimpt;
En eer dat ick het maeck te lanck,
Sy smoren in haer eygen stanck;
Maer yemandt die de Schijven heeft,
Hoe seer se kreunt, hoe lang-se leeft,
Die smoort niet in haer eygen stoff;
De roode Vliegen wisschen 't off:
Dat Geldt, dat Geldt, dat liever Geldt,
Dat lijdt niet dat-me rimpen telt;
Dat maeckt de druypend' Oogen heel;
Dan sie-je recht, al waer-je scheel;
Dat Geldt vernieut het geelste Vel,
En maecktet wit, en claer, en wel:
Dat Geldt (al lach een Mensch en stonck)
Behoudt ons nochtans effen Jonck.

NOTÆ.

Als Martia, de Dochter van Cato, gevraecht wierde / waerom sy / nae het overlijden van haer vorige Man niet wederom en hertroude? heeft geantwoort: Datse geen Man soude connen vinden; die haer persoon waerdiger soud achten, dan sijn eygen Goet. Gevende daer mede te kennen; dat men by het trouwen meerder sach op de Rijckdommen en Schatten / als de Eere / Vroomheyt en op-voedinge van een jonge Dochter: ende dat den meesten hoop niet met der Herten / maer met de Vingeren / haer Trou in't werck stelden. Maer / wat onheyl hier dagelijcks uyt ontstaet / sal onnodich zijn om te verhalen; dewijle de huyden-daeghsche Exempelen / ons dit meer dan al te claer bevestigen.

De Poëte *Phocylides*, dit onweder mogelijck selver gesmaeckt hebbende / vermaent dese Pels-Jonckeren met een aerdigen streeck / seggende: Op't hoogst vermaeckt sich onsen Adel, wanneer-se in haren Stal het gebriesch horen van een Coninckliick Paert; wanneer op haren Iager-horen, den Brack wel aff-gericht, het Wildt vervolght; Wanneer den op-gemesten Os sijn vrecken Stal becleedt; deckt niettemin in't eygen Cabinet, berooft van wetenschap, en buyten sijn verstandt zijnde,

zijnde, een beuse Pestilentie van een Vrou; Ende effen soo is het oock met der Vrouwen geschapen, die niet lichtelijck sullen nae-laten een beusen Donder tot een Man te nemen; so hy maer Goet heeft. Het schijnt *Themistocles* al-eer in dese sake wat beter beraden is geweest; Want, als hy sijn Dochterken dat seer rijck was, aen een on-rijck, doch eerlijck Jong-Gesel hadde ten Houwelijck gegeven; heeft hy, daer over van sijne Vrienden berispt zijnde, geseyt: Ick hebbe liever een Swager, die Geldt van noden heeft; als vele Schatten, die eeen Man van noden hebben.

Martialis geeft dusdanich antwoordt aen sijnen *Priscam*; waer mede ick dit besluyten wil, als wesende van de selve opinie.

Waerom ick niet begeer de keur van rijcke Vrouwen?
Om dat ick niet en wil, dat my een Vrou sal trouwen.
Neen, Prisca! *neen; de Vrou moet buygen voor de Man,*
Noyt ging de Wagen recht, alst soo niet wesen kan.

De seven-en-twintichste Ver-Eeringe;

AENDE

Onnutte Verleyders.

On-

On-nutte Verleyders.

Die 't Aerdtsche voor den Hemel kiest;
Het best hy verre wech verliest.

DIe soo veel arbeydts nemen aen,
Dat sy daer onder leggen gaen;
Die hem in sulcke saken steeckt,
Dattet aen sijne macht onbreeckt;
Off die het Hemels varen laet,
En weet met 't Aerdtsche beter raet,
Het Aertsche Goet, het Aertsche Slijck;
Die, dunckt my, is een Mensch gelijck,
Die door de Sack, en door de Schil,
De groene Noten craecken wil:
En soeckt met arrebeydt het pit,
Al eer hy weet waer dattet sit:
Het ware pit is Godes Dack,
En 't Aerdsch een vuyle linnen Sack;
Men voert de Sack vast heen en weer,
En soeckt het Pit met groot begeer,

Men bijt en quaeuwelt nacht en dach,
Eer datmen 't Pit erlangen mach;
Men soeckt de schaduw van het Licht,
En 'tware Licht dat vindt-men nicht;
Men quaeuwt wel gaten in het been,
En 't Merg dat werpt-me ginder heen:
Wel wie verwondert hem dan niet,
Die sulcke Sotternyen siet.
Maer, jemeny! wat ick versin?
Hier hoorden onse Klopjes in,
Die aen den Heer haer Reynicheydt,
Beloofden in der Eeuwicheyt,
En niettemin, al zijnse jong,
*S*y doen wel een verkeerden sprong:
Hier door een Veynster, off en Gat,
Sy weten met *Æsopus* Kat,
Hoe dat Natuyr voor leeren gaet,
En dat de Werelt daer by staet.
Hier hoorden al dat gore Goet,
Dat niet dan Jeucht-verleyden doet,
En brengens, onder Deugden-schijn,
Verby des Heren-Huys te Wijn,
En leerts in plaets van Godes Woort,
Al wat-men in Bordeelen hoort,

De

De Blixem van haer Oogen, voert
De Ieucht tot wulpſ' en gayle boert;
De woorden van haer Tongen, zijn
Niet anders dan verſoet Fenijn;
Haer weſen, en haer guychel-ſpel,
Verleyden menich vroom Geſel,
Haer voeten wijſen paden aen,
Daer Deucht en Ere ſchaemt te gaen.
En niettemin, ſo weet dees' Fielt,
(Die niet dan op vervoeren pielt)
Waer dat den Aes tot ſijne Vis,
Bequamelijck te ſoecken is;
Het zy op't midden van de Merck,
Off in het ſcheyden van de Kerck,
Hy vint altoos bequame ſtof,
En tockter d'een off d'ander off.
O loſſe Ieucht! en al te los,
Geſeten op des Werelts Ros!
Dit zijn de ſtricken van geweldt,
Op Deughdens Loop-baen, u geſtelt:
Dit zijn de Panden, en het Wandt,
Waer in verſtrickt een goet Verſtandt.
Dit is 't beginſel van het geen,
Ick datelijck te ſegghen meen.

Dit is den aen-vanck, en 't begin
Van gayl' en ongebonden Min,
Dit is de Leus, dit is het Woort,
Dat u tot alle Quaet becoort;
Tot drincken, swelgen, dach op dach,
Tot On-eer, Hoerdom, vuyl bejach,
Tot Moordt en Brandt; en (cort geseyt,)
Tot alderley Onbondenheyt.
So datelijck sal u mijn Pen,
Indien ick niemandt lastich ben,
Verhalen, met een corte Les,
Off met een Rijmken vijff off ses,
De vruchten die men over-gaert,
Wanneer-men met Verleyders paert;
Doch, wensche dat geen van haer al,
Dees' mijne Rijmen lesen sal,
Mijn loon mocht wesen, effen juyst,
In plaets van danck, een droge Vuyst.

NOTÆ.

DEs Werelts ydelheyt / quaet Geselschap / en Ongehoorsaemheyt jegens sijne Ouderen / zijn de rechte Leyd-teugelen om de wanckelbare Jeucht te verleyden / ende op den gewissen dwale-wech te vervoeren; Dese hebben den hoog-beroemden *Xenophon*, in voor-tijden / oorsaeck gegeven / den Jongen Coning *Cyrum*, die aen sijn discipline bevolen was / onder een so corten Teugel / ende onderdanicheyt / in allerleye Wetenschappen / Politic / ende bequame Rijcks-bestieringe / op te voeden; ende niet dit alleen / dan mede de deftige Exempelen van de in Deucht voor-lichtende Olderen / pogende met alle macht hare Kinderen in alle Eerbaerheyt voor te gaen / ten zy / haer spiegelende in den vromen wandel haerder Meesteren / van kinds aen gewennen / hare voet-stappen nae te treden: verlatende / ende mits dien hatende / uyt in-geboren tegen-sin / alle ongebondene aen-locksselen / die met een heusschen omme-ganck strijdich zijn. *Marcus Aurelius*, een vroom ende wijs Keyser binnen Romen / sprekende van de School-meesteren / seyt / 'twelck noch veel waerachtiger in de Ouderen behoorde te wesen) datse / om haer Kinderen Vroom te maken / meer sullen vorderen / met goede Exempelen / in een maendt tijdts / als met onderwijsinge

singe in een gantsche Jaer. *Plutarchus*, een Heydensche Philosooph / in syn Boeck vande op-voedinge de Kinderen / schrijft aldus. De quade Vaders, zijn hare Kinderen aen-leyders tot beusheyt; so daer een Vader gevonden worde, die sijnen Sone riede dronckcn te drincken, ende te hoereren, men soude dien houden voor een Monster-dier in de Natuyre, die waerdich ware uyt-geroeyt te worden. Wie soude niet syn Kinderen bestraffen / datse / achtervolgende de beusheden haerder Ouderen / op quade wegen gevoert zijnde / door toe-doen van't selvige / in gevaer haers Levens geraeckten ? ofte elders Arm en Been braken / gelijck menichmael geschiet is ? Wie en soude niet syn Sone ofte Dochter voor onwijs holden / indien ghy haer / Loot en Gout in enen Schotel presenteerden / sy het Goudt verachten / ende den Loden clomp aen-tasten ? van gelijcken / indien ghy haer voor lichtet / met den fackel van Deucht en Eerbaerheyt / sy sullen ymmer dan geen gelegentheyt tot Ontucht uyt u genieten connen. *Nero*, den Godlosen *Tyran*, niet achtervolgende den wijsen Raedt van sijnen Meester *Senecâ*, loopt met het schuym van Romen baldadich achter straet / moordt ende schoffeert alle die hem ontmoeten / steeckt Romen in brandt / vermoordt d'onschuldige Christenen / dien hy / uyt geboren tegenheyt ende wulpsche dertelheyt / dees' aff-grijselijcke Daet weet op den Hals te werpen / ende schepter syn vermaken in. *Catilina*, van goeden Huyse / doch niet van al te rijcke Ouderen geboren / uyt enckel regeer-sucht gedre-

gedreven zijnde / beraetslaeght met eenige van de sijns gelijcken / verleyden malkanderen in Hoer-dom / Wellust / Verraderye / en meer andere Schel-lem-stucken / onderleggen haer baldadich Leven 't onder-stutten met het Bloedt haerder Mede-Burgeren; soecken Romen uyt te plonderen / ende alsoo / uyt desen Rooff op 't Cussen comende / alles nae haren wil te stellen. Doch alle dese han-del ontdeckt een lose Hoer / principaelste Aenlock-ster van den gantschen Hoop; ende verleydende haer al te samen / brengtse in de handen haerder Vyanden / daer de principaelste Fleur der Romeyn-sche Jongelingen ter neder valt. Doch achter la-tende d'oude Exemplen / keert u eens tot de Spiege-len van dese onse jegenwoordige Tijdt: Hoe me-nich / door vervoering van Bier-en-Wijn-en-Hoe-re-bancken / geraeckter / off tot Moordt / tot Brandt / tot Dieff-stal / Roverye / ende meer an-dere dusdanige aff-grijselijcke Grouwelen; in 't eynde / den eenen werdt gekopt / een ander ge-geesselt / een ander gebrandt-merckt / een ander gehangen / een ander verbrandt / vermoordt / ge-raeybraeckt / ghesloopt en gevierendeelt / welcke niet te min / wel vrome Ouderen Kinders zijn ge-weest; Wat is hier oorsaeck aff? Mijn eynd is als 't begin: Des Werelts Ydelheyt, Quaet Gefelschap, Achteloosheyt der Ouderen, Ongehoorsaemheyt neffens d' Ouderen; zijn de reckte Teugelen om de wanckelbare Ieucht te verleyden, ende op den ge-wissen dwael-Wech te vervoeren. Waer aff / hier-aen / gewisse Exempels / ende Bewijs-Redenen sullen volgen. Eerstelijck:

De

De acht-en-twintichste Ver-Eeringe;

AEN DE

Bordeel-Brocken, Hoere-jagers, &c.

Bor-

Bordeel-Bröcken, Hoere-jagers, &c.

Schouwt niet alleen Baldadicheyt,
Maer oock daer toe gelegentheyt.

NIemant behoort het quaet bejach,
Alleen te ſchouwen wat hy mach,
Gelijck d' Apoſtel *Paulus* ſeyt,
En van hem breedt werdt uyt-geleyt;
Maer ſchuwt het geen u daer toe lockt,
Gelegentheyt, die meeſt vertockt;
Dus, wilt ghy weten dat geen Wijn;
Sal in u Huys voor Gaſten zijn,
So neemt het Ey-loffs Cranſsjen heen,
Dan blijvenſ' wech, dan comter geen.
En al de Man die crijght de weet,
Dat ghy niet langer *Hoſſes* heet;
En wilt ghy dat men u aen-ſiet,
Off voor geen Dieff, off anders yet,
Bewijſtet

Bewijſtet dan aen Knecht off Heer,
En houdt u Oogen voor u neer,
En laetſe niet rontſomme gaen,
Gelijck van Dieven werdt gedaen.
Wilt ghy niet zijn een Hoeren-Vooght?
Voor eerſt, met al u wercken, pooght.
Dat doch u weſen zy bequaem,
Soo coomdy aen een goede Naem;
Geeft niemandt oorſaeck, met gelaet,
Dat hy u daer voor holden gaet;
En kieſt geen Herberg, daer men ſeyt,
Haer Dochter heeft een Kraem geleyt,
Laet *Annen* gaen, met *Ouwe-Neel*,
Al ſietſe ſchuyn, al ſietſe ſcheel;
Al brengts' een Conterfeytſel voor,
En hangt u wonder op het Oor,
Het Trony-treffen is een Conſt,
Dat doet een Maler nae de gonſt;
Maer crijg-je *Bely* in den Arm,
De meeſte part is Dreck en Darm;
Ia, naeulijcks zijn de Tepels droog,
Van't laeſt-berijmde Kinder-Zoog,
En d'Ooghjes ſien noch van't getraen,
Als ſoudſe naer de Nood-ſtal gaen.

En

En hoe't-er wijders is gestelt;
Dat wil ick laten on-vertelt;
Off brengt men u eēn ander daer,
Die naeulijcks 't uyt-gevallen Haer,
Tot halff haer Cruyn gewassen is,
Die meent-me dat van passen is,
Oft schoon haer by een Noorder Storm,
Ontslopen was den Harten-Worm;
Doch veelen zijnder, olt en slim,
So grijs en mager als een Schim,
Wiens aensicht staet geschrimpt, gerompt,
Als oftet van den Hekel comt,
Dees', als sy noch eens heen en weer,
Gedencken aen den tijdt wel-eer,
So danssens' als een Molen-steen,
En 't kittelt haer noch in't gebeen;
Hier doense dan een jonger Wicht,
Van sulcke saken onderricht,
En leggen daer, met groot elent,
Van Hoerery een Fundament:
't Verleyden doet, in desen Staet,
Voor eerst het aldermeeste Quaet.
Dus, schoude menich Iong-gesel,
Dees' Zonden, in den aen-vanck wel,

Indien

Indien hem geen gelegentheydt,
In't eerst daer toe had aen-geleydt.

NOTÆ.

WJe met sijn Doodt-Vyandt wilten strijde gaen / moet om end om / gewapent te Velde comen; want indien hy maer aen een enichsie Lidt ongewapent is / sal daerom alleen in doodts perijckel wesen. Al-eer hebben de Poeeten gefabuleert / dat *Achilles* in de Helsche Water-Poel gewasschen wierde / allene dat sijn voet-Solen daer mede niet gheraeckt en wierden / waer door sijn gantsche Lichaem so sterck ende onbrekelijck was / dat hy nimmermeer conde overwonnen / ofte ter doodt toe gequetst werden; maer in de voet-soole gequetst zijnde / is hy gestorven: Waer mede sy te kennen wilden geven / dat men geen plaetse ongewapent voor sijn Vyandt soude brengen. Dat selvige can men oock van den Geestelijcken Strijdt verstaen; wanneer wy met den Duyvel / het Vleesch / ende de Werelt / ten Strijde moeten gaen; Derhalven moeten wy wel voor ons sien / dat wy de minste plaetse van onse Lichamen / niet open en geven voor onsen Vyandt / waer aen hy ons soude connen beschadighen / ofte verwonden: Ende ditselvige kan geschieden / wanneer

neer wy matigen onse Begeerlijckheden / want een eenige begeerte open staende / het zy van Gierichept / Eer-sucht / overdaet / aff-gunst ofte diergelijcke andere / oft schoon al de reste / door de redelijckhept getoomt waren / sullen wy hier aff den gewissen Doodt hebben te verwachten ; En de waerlijck / even het selvige dat van de Passien / ende begeerlijckheden gesproken is / sullen wy mede van de Gelegentheden connen seggen ; want oft ghy schoon de Vensters van u Herte door alle de Gelegentheden der Werelt toe-suypt / ende alleen door een enige gelegenthept een cleen spleetgjen opent / door den selvigen suldy om den hals comen : Derhalven / suldy alle de gelegentheden blijtelijcken schuwen ; op dat ghy moocht behoiden blijven. Derhalven *Christus, Math, 5.* so hy den Gichtigen Mensche hadde gesont gemaeckt / geboodt hem sijn Beddeken mede te draghen ; Dit Beddeken is een voor-beeldt van sodanige Saken / waeramme de Zonden gedurigh swieren : ende waer in bedorvene Menschen so lange blijven leggen / tot datse aen de zonde vast genagelt werden : te weten / een Gierigaert / aen sijn Geldt ; eenen Hovaerdigen / aen Staet ende Eer / een Geplaert / in Banck etten / Wellustichept / ongebonden Woorden ende Discoursen : Ende alsoo is een peghelijcke Gelegenthept om te zondigen / gelijckende een sacht Beddeken / waer op de Zondaers haer somwylen / rustende / vermaken. Dese Gelegentheden dan / wil de Heere *Christus* van die gene hebben weeh gedaen / die haerder Zielen gesonthept hebben becomen. Op

 dusda-

dusdanige wijse verhaelt *Plutarchus*, dat *Lycurgus* Wet-gever by de *Lacedæmoniers*, hadde bevolen/ dat men / ten gronde toe / alle de Wyn-stocken door't gantsche Rijck / soude uyt-roeyen / om dat de Ondersaten haer-lieden al te veel aen den Wijn/ en de in Dronckenschap verliepen ; Oft hy nu daer aen heeft wijsselijck gedaen / staet hier niet te verhandelen ; nochtans ist oge-merck van dese Prince goet ende prijselijck geweest ; de welcke / siende den mis-bruyck ende het verderff van sijn Republijcke / heeft niet alleen het Quaet soecken uyt te roeyen ; maer oock alle de gelegentheyt tot den Quade ; Heeft dat een Heydensch Prince gedaen! wat dan onse Christenen in dese Sake verrichten sullen / laet ick haer bedencken : Doch / met een woordt geseyt / in dien ghy wijs wilt wesen.

't Verderven in een Wond wilt neerstelijck verhoeden,
Het Vyer wast in der ijl, en buyten u vermoeden,
Als dan de Blixem heeft bekanckert uwe Wond,
De Plaester coomt te laet, en ghy blijft ongesond.

De negen-en-twintichste Ver-Eeringe;

AEN DE

Gods - Lasteraers.

Gods - Lasteraers.

Wel, is het niet een vvonder doen?
Het Ey is vvijser als het Hoen.

EN liet men noch dien goeden Godt,
Dien hogen Schepper, onbespot;
Och armer Mensch! ô vuyl katijff!
Fy! schaemt u wat van u bedrijff;
Climt dijn baldadich vuyl gewoel,
Tot in den Hemel? aen dien Stoel,
Daer selffs dijn Heer, dijn Opper-al,
Schier-morgen dy beroepen sal?
Dees' lacht ghy uyt, hier spot ghy mee,
Niet denckend' om u laeste wee;
Ghy schendt en scheld't hem alle daegh;
Wanneer't niet is naer u behaegh:
Dan wilt ghy Regen op sijn pas,
Dot vordeel van u late Gras;
Dan wilt ghy drooghte naer u sin,
En lastert hier den Hemel in;

Dan ist stracx wederom te heet,
Wanneer ghy vuygen Luyaert sweet;
Dan ist te windich, dan te koudt;
Dan ruystet al te seer in't Woudt;
En eyndelijck, soo Godt 't regeert,
't Is by de Menschen al verkeert;
Een Kinckel, Rekel, off haer Soon,
Die weten't beter als de Goon;
Och! dat die goede Godt getrou,
Eens uyt den Hemel komen wou!
En wonen by ons Menschen hier,
Niet langer dan een Maendt drie vier,
Ick meen men Godt wat leren kond,
Dat hem hier nae ter stade stond;
Maer hoe voorsichtich en hoe wijs,
Met wat een Eer, met wat een Prijs,
Soud dien al-wetend Ewicheyt,
Ons saecken doen naer ons bescheyt.
O Fielten! Fielten! recht genaemt,
O Galge-cluppels onbeschaemt,
Fy! schaemt u over 'tgeen ghy denckt,
En dat ons Godt dit niet gehenckt;
Den laster die ghy hem toe-schiet,
Vergeet hy, noch vergeeft hy niet;

Fy! ſchaemt u, Rekels, onbeſnoeyt,
En met de Verckens u bemoeyt;
En ſnijd wat Pluggen aen de Poort,
En brengt daer op u wijsheyt voort;
Wilt ghy dien Godt, dien groten Heer,
Wat onderrichten van u Leer?
Ey! loopt, en coopt een holten Nap,
Oft elders een Leproſen-Clap,
Die paſt u, meen ick, alſoo wel,
Alſt groot, en al te hoog beſtel;
Godt, die hier boven voert 'tGebiet,
Eer dat hy uyt het yetigh Niet,
Al watter is, geſchapen heeft,
Voor wien het alles ſtaet en beeft;
Die ſelver is d' Al-wetenheyt,
Die ſelver is d' Al-mogentheyt,
Sijn Macht blinckt als een Vier-Colom,
Sijn Heerlijckheyt licht om end' om,
Hy veſt het Aerdtrijck op ſijn maet,
Hy ſtelt de Sterren op op haer graet,
Hy meet de Tijden van malckaer,
De Somer hier, de Winter daer,
En nae ſijn Ondoor-grondicheyt,
Regeert hy 't All' in Ewicheyt,

N O-

NOTÆ,

DUsdanigen Spreeck-woordt heeft de Heere Christus selfs voort-gebracht / *Math. 10.* Een Discipel is niet boven sijn Meester, nochte een Knecht boven sijn Heere. Dat dit behoort recht te zijn / leert wel onsen Salichmaker. Maer watter hedensdaegs geschiet / leert ons dese jegenwoordige upt-legginge over het voorige Rijm-gedicht. Want / wie hoort niet alle dagen / ja alle ogenblicken / der Menschen oor-tuytige ende onbeleefde Clachten ? den eenen schijnt de Sonne te heet ; een ander is het veel te coudt ; den enen roept om Regen op sijn besaeyden Acker-bou ; een ander die verzeysen sal / versoeckt den Regen / en kermt niet dan om drooghte / dit Geweder is schadelijck op den Wijngaert-ranck ; die op de Garst ; dat op de Weyt ; Dit is de Velden / ende 't wassende Gras niet al te bequaem. Eyndelijck : Soo menich Mensch, so menich Sin. Maer wat sal men vorder van dusdanige onmenschelijcke Bacchanten seggen ? die d' on-door-grondelijcke Diepten en ende Verborghentheden van Godes al-wetende Wijsheyt door-snuffelende / haer niet en schamen / noch ontsien / dien Al-goeden Godt / dien Schepper alles Deuchts / te beschuldigen van Onrech-

vaerdichept ende onbinlijckhept? Nu dese / dan een ander / van sijne Wercken berispende / waer-om hy onsen eersten Val heeft toe-gelaten? waeromme daer soo weynich des eewigen Levens sullen deelachtich wesen? waeromme / daer-en-tegen / so groten menichte der Godtlosen in de Eeuwige Helsche Pijne sal geworpen / ende van een knagenden Worm / geduyrich ende sonder op-houden / gecruyciget werden? waeromme Godt niet datelijck aller Menschen Gebeden verhoort / ende terstondt voldoet? Waerom hy niet dese Blinde / sijn gesicht; dien Doven / het gehoor; desen Onnoselen / sijn Verstandt; den Armen / verrijckt; den mis-maeckten / veschept; ende den Crancken / hare gesonthept geeft? Over dusdanige ende meer andere duysent diergelijcke Saken / verwonderen sich dese arme elendige / sorgvuldige / ende Neus-wijse Menschjes; wat seg ick van verwonderen? ja nimmer / sy berispense. Maer O ghy Bragem-lose! ende Onverstandige! Die Hemel / Aerd / en Zee / die Godt / die't alles al regeert / waerom en sond hy niet / nae sijnen wil / sijn Schepselen bestieren? Wie sal het Onweder / van hem gemaeckt / wie sal den glants der Sonnen / wie sal den Donder doch beschuldigen? aengesien hy onder allen / alleen / ten besten / weet / wanneer ons dese dingen van noden zijn?

Doch die Menschen / die sich selver wijs is / ende het sijne recht behertiget / die lere met *Boëtius* den Al-wijsen Godt aldus aen-spreken:

Ghy

Ghy die des Hemels Rondt, en Sterren, hebt geschapen,
Gegrontvest op den Throon van't Ewigh Vreugde-rapen;
Die, als een Blixem, swiert het Blaeu-gewelfste Velt,
En die 'tgesterde Sleyp haer Wetten hebt gestelt,
Als tkronckel-looffrig' Els, door 's Winters Kil-Trawanten,
Haer Lauren-bandt verliest, doet ghy de stralen kanten,
Met veel te snel geswier, die Phœbus *op ons schoot;*
En maeckt den Avondt vast aen't lieve Mogen-root:
En wederom, wanneer des Lentens groene bogen,
En 't Bloem-gecierde Veldt betovert 's Menschen Oogen,
Deylt ghy de kalme Nacht met daegsche Fackels aff,
Alleen door uwen Arm, en Goddelycke Staff:
V Macht, u Heerschappy, schackeren door mackand'ren,
Het wampeltuyrig Iaer, dat niemandt kan verand'ren,
Wanneer een schrael-geblaes, aen't Noorder Axe, steelt
't Vermaecklijck Cabinet, daer Philomela *queelt,*
De labberige Kalmt, uyt 't zuyen op-gedreven,
Gaet flucx den Nachtegael veel schoonder Koetse geven.
O Godt! en ghy verlaet u Hemel, u Gevest;
En doet by 't schrael Gewormt (de Mensche!) staegh u best!

Mijns beduunckens / zijn dese laetste woorden uyt-gestort uyt een Gemoet van een Godtvreesende Mensche / ende ter contrarie de vorige woorden uyt een Fielten Hert gespogen.

De Dertichste Ver-Eeringe;

AEN DE

Monicken, Bagijnen, Clop-pjes, en andere Schijn-Heyligen.

Monic-

Monicken, Bagynen, Cloppjes, en andere Schijn-Heyligen.

Al ſaet-gh' een Etmael in de Kerck,
En maeckt van bidden al u vverck.
Al ſiet u Godt, hy hoortet niet,
Soo't uyt geen oprecht Hert geſchiet.

BY 'tvorigh' iſſet niet alleen,
Daer deſe Plagen zijn gemeen;
Ick meen wel dattetClooſter oock,
Gequelt is met de ſelve Roock;
De Leeckjes liepen allegaer,
Wel nae den Paus haer heyl'ge Vaer,
Met al de Cloppjes op haer zy,
En klaegden deerlijck over my,
Hoe dat ick haer niet had ge-acht,
En niet op mijn Regiſter bracht,
Wy heten, ſeggenſ' met beſcheyt,
De Broeders van onwetenheyt,
Vermits

Vermits dat ons verstandt, so diep
Niet als der Cardinalen liep,
Daer om so werden wy verschoont,
En vulter, (naer de ouw gewoont,)
De Bancken van de Kercken mee;
't Verciert terstont een lege stee;
Wy prevelen wat binnens Mondts,
Van hier, van daer, goet Zeeus, goet ronts;
En 'tgeen wy selver niet verstaen,
Latijn en Griecks, dat hangter aen;
Hier toe heeft dan 't gemene Volck,
Van noden wel een ander Tolck;
Wy brengen veel Gebeden voort,
Op dat een yeder een het hoort;
En nochtans is ons Hert en Ziel,
In't Hoeren-Cot, off in't Bordiel,
Off elders in een warme Stooff,
By Susje Clops, die goede Slooff,
Wat gaet hier dan een bidden toe?
Wy mommelen, en werden moe;
Vermits wy selver niet verstaen,
Waer toe ons bidden werdt gedaen;
Met wat een cracht off dit Gebedt,
Wert in den Hemel aen-geset,
Can

Can yemandt van geringe ſtoff,
Gevoegelijcken nemen off,
Die ſonder reden, off verſtandt,
Op-offert ſo een vuyl Bacchant,
Wiens Hert niet is dan vuylicheyt;
Wiens Tongh verſtaet niet wat hy ſeyt;
Het blaffen, en eens Hondts gebeer,
Is aengenamer voor den Heer,
Het bulcken van een oude Koe,
Maeckt nimmermeer den Heer ſo moe;
Het gnorren uyt een Varcken-Kot,
Verveelde noyt dien groten Godt,
Doch brandt ſijn Toren als een Vyer,
Op dees' geſchoren Hoops getier.
Noch iſſer meer van deſe Soort,
Die oock aen dees' Banier behoort;
Die, voor een Ziel-Mis, ſo veel Gelt,
Stil-ſwijgende werdt heen getelt;
En die door groenicheyt, het Hayr,
Om gelt uyt-plucken alle-gaer;
Quanſuys, ſiet, dus kaſtijd' ick my,
En 's nachts leght Cloppje by mijn zy;
En die, wanneer-der yemandt ſterft,
By 't Huyl-loon blijde Blijdtſchap erft,
 En

En die sijn grage dienst aen-biet,
Eer dat hem yemandt roepen liet;
Dit Volckjen, dunckt my, horen al,
Noch onder eenderley getal:
Te weten, (seg ick niet genoegh)
Daer lange Geys de Heuyck van droegh.

NOTÆ.

Eel aengenamer *seyt de H. Olt-vader Augustinus*, is het gebas der Honden, het geloey der Ossen, ende het gegnor' der Varckens, voor den Here, als het gesang der ontuchtigen ende vol-gesopenen Leecken. Want/ (gelijckerwijs *Isidorus* wel draeght *in't 3 Boeck van het hoogste welvaren, cap. 8.* Wat vordert doch het gesnor der Lippen, so wanneer het Herte stom is? want, gelijckerwijs een Stemme, sonder onderscheydt van Toonen, niet anders is dan een Varckens stemme, also is een Gebedt, sonder aendacht ende devotie, niet anders dan het geloey der Ossen. Ende sodanige Gebeden, soo men seyt, werden op de Tonge gesmedet, daer het Herte gants geen kennisse van en draeght; Want, gelijckerwijs het Zaedt van een Ackerman allenich over den Bou henen geworpen, soude verdorren, ende ge-

ne Vruchten voor-brengen, ten ware het onder geploeght, ende over ge-egget wierde; so mede, de vorige Gebeden op de Tonge gesmedet, en sonder innerlijcken aendacht des Herten, uyt-geratelt, zijn vruchteloos, ende hebben genen voortganck, ten ware die selvige voort-quamen uyt sodanigen Gemoedt, dat rede verdruckt, ende in Elende vertreden werdt.

Chrysostomus over het 6. cap. Mathæi. Godt en wil niet aen-geclopt wesen met bulderende Stemme; maer, hy wil versoent werden met een op-rechte Conscientie ofte Gewissen; want, hy en is geen Verhoorder des Stemmes, maer der Herten.

Isidorus, op de voor-verhaelde plaetse; Het Gebedt behoordt tot der Herten, maer niet tot der Lippen: want, Godt en let niet op de woorden der gener die hem aen-roepen, maer op het Herte der Elendigen. Het is beter stilswijgende met der Herten te bidden, als met luyder Stemmen, sonder aendacht des gemoedts,

Maer wat saken daer behooren tot de Gebeden der Geestelijcke Maegden, verhaelt *Cassidorus over den 16. Psalm*, Deser haer Gebedt is volcomen, die met reden ende oorsaeck Godt aen-roepen; Ia, metter Tongen; met Wercken, Woorden, Leven ende gedachten.

Want, (seyt *Beda*, in de Exempelen van Salomon) het vordert veel tot de supverheyt van de Gebeden, indien wy ons op alle tijden en plaetsen aff-houden van onge-oorloofde wercken: Indien wy alletoos ons Gehoor ende Tonge weten te breydelen, van onnutte woorden ende sotte klapper-

pernyen: Want / alle het gene daer wy ons door-gaens toe-gewennen om te doen / horen / spreken / ende sien / moet volgen / dattet menichmael ons wederom ter Herten coomt / als tot syn eygen plaetse / daer het heer-gecomen is; Ende / gelijcker-wijs de onnutte Zeugen sich in den meesten Dreck; de reyne Duyfkes / haer aen een claer-vlietende Water-beke verversschen en vermaken; so mede verstoren de onnutte ende vuyle gedachten in een reyn en onbevleckt Gemoedt; daer-en-tegen / Geestelijcke Gedachten verheyligen een cuysch Gebedt / ende een vroom verslagen Hert.

Van gelijcke stoff is dit mijn volgende versken / het welcke my belieft heeft daer by te doen.

In't bidden, moet ghy u toe dese drie gewennen;
Voor eerst, aen wien ghy bidt, is GODT; *dien moet ghy kennen:*
Ten tweden; 'tis een MENSCH, *die Godt om hulpe bidt:*
Ten derden; isset GODT, *die als een Hulper sit.*

De

De een-en-Dertighste Ver-Eeringe

AEN DE

Godde-loſe Verraders.

Wee! die 't onnoſel Bloedt verraet!
't Is wel een Duyvels Onverlaet.

't IS waer, dat Iudas ſijnen Eed,
Gelijck een vuyl Verrader deed;
Doen hy 't onnoſel Chriſti Bloet,
Verradelijck trad onder voet,
Doen hy des Werelts lieve Lam;
Op-offerd aen der Kruycen ſtam,
Doch overmits hy ſulcks beſtelt,
Neemt hy te loon een ſeker Gelt,
En levert aen de Phariſeen,
Daer voor den Heere Chriſtum heen.
Maer de Verraders van ons tijt,
Ziin alle ſchaemt en eere quiit,
Ziin thien-mael grooter Onverlaets;
Verrichten ongeliick meer quaets;
Want alles was by haer geſchiet,
Is ſonder loon, en heel om niet;

De Vlees-banck werdt van haer versien,
Met eerbaer en onnesel Lien;
Met Vollick jen, die sonder schult,
Ter Vlees-banck volgen met gedult;
Men suyght, men swelght het gulle Bloet,
Der gener die trouwhertigh doet;
En doet het dan den Armen wee,
Men staetter by, en lachter mee;
En al dees' Spiit, en al dees' Hoon,
Geschiet seer vliitigh sonder loon.
Dat Iudas noch eens opsien mocht,
En wand'len onder dit gedrocht,
En mocht eens levend' by haer staen,
En sach haer Schellem-stucken aen;
Ick wed hy hem alsoo bevon,
Dat hy geen plaets begriipen kon;
Want Iudas was te wulps en blood,
Geliick het bliickt aen sijne dood;
Dit Volck je weetter anders van,
't Ziin Moordenaers van yeder Man,
Het ziin Verraders van de geen'
Die niemant eenig leedt aen-deen;
En als het werckjen is verricht,
Soo truyrmen met het aengesicht;

Doch

Doch 't Herte lacht en speelt in 't Liif,
En schatert over 't vuyl bedriif.
O Schellems! die heel vaerdig zyt,
Verraders! Vleesschers van u tiit!
Bloedt-Honden, die den Crocodijl,
Siin wreetheit leerdet aen de Nyl,
Sijn wreetheyt en siin valsche konst;
Die, schreiende, betoont sijn jonst;
En onder een meedogend Hert,
Soo vuylen valschen Vyandt wert:
Wat is der Princen Hert verdwaelt,
Die u niet na verdienst betaelt;
Ghy kriigt van Princen Roem en Eer,
En ghy verraet haer dubbel weer;
En nochtans, soo men 't seggen dorst,
Ghy voert een Leven als een Vorst.
Doen Iudas siin vileyne Schult;
In 't eind bekent met ongedult,
Wierd soo verbaest en desperaet,
Dat hy, met groot berou en haet,
Hem selver op-knoopt aen een Staeck,
Tot alle Phariseen vermaeck;
Daer berst de Pens van dese Loer,
En 't Ingewant valt op de Vloer.

Maer dees' ons Fielten lacchen ſteeds,
En hebben efter wat gereeds,
Tot alle Menſchen haer verdriet,
En achtent alteſamen niet;
Ia, dencken noch om Galg, noch Sweert,
En blijven aller Eeren weert:
Iudiſten, trots, en al te veel,
Waer van ons Neer-landt heeft een deel;
Wanneer dien Godt, dien grooten Godt,
Die al u Fieltery beſpot,
Wanneer dien Godt, ſiin Trommel ſlaet,
Aen d' alderjongſte Dageraet,
En als hy roepen ſal; Koomt hier,
Vileynich Beeſt! katiivich Dier!
Geeft reden van 't onſchuldig Bloet,
Door u Verradery verwoedt!
Hier koomdy met u Huyt te Merck,
Geeft reden van u Godtloos Werck;
Hier koomt u doen dan aen den dach;
Hier eyndicht dan al u Gelach;
Hier ſuldy Loon na Werck ontfaen,
En met u Mackr Iudas gaen,
Die ſal u dan na miin geloof,
Gaen brengen in ſoo warmen Stoof,

Daer

Daer u door-naeyde Ziel, voor al,
De minste koude lijden sal:
Daer moocht ghy dan met Iuda staen,
En schouwen al u Wercken aen,
Daer koont ghy weten al u doen,
De Treden van u Kindtsche Schoen,
En hoe in alle vuylicheyt,
V Leven hier is aen-geleyt,
Hoe menich Vroom en Edel Kindt;
Siin Olders woorden acht voor windt;
Denckt dan eens, in u eygen Hert,
Wat datter mee gewonnen wert,
Wanneer een Huychelaer siin Tong;
Den Vromen valscheyt voeren song;
Wanneer gy om een vet Teljoor;
Den Duyvel neygt u vuyl gehoor.

NOTÆ.

VAn den schandelijcken Iudas, spreeckt de heylige *Hieronymus* in sijne Seyndt-brieven aldus: Hy is gevallen van de Throne des Apostel-ampts, tot in den affgront der Verraderyen: wert niet bewoghen met gemeene heusheyt in den ommegang, nochte door het indoopen des Brocxkens, nochte door eerbiedighe gonste, omme niet over te leveren sodanigen Mensche, die hy wiste dat Godes Sone was.

Ende *Ambrosius over het 26. cap. Math.* Hy voert de doot in met een Instrument des Vredes: Aldus verraet de Knecht sijn Heer: De Discipel sijn Meester: als oft hy wilde seggen / Door dit Instrument des Vredes, neemt ghy wech de

de Vrede selffs ; ghy bouwet alleen, met een lieffelijcke Kus, niet dan Verradery.

Franciscus Petrarcha, in sijn t' Samenspreeckinghen 80. vaert heftigh uyt over dese grouwelijcke Sonde / met dusdanighe woorden : De Son en heeft gheen grooter Schelmstucken / gheen vuyler Schepsel ter Weereldt opt bescheenen / als een Verrader is ; want sijn affgrijselijcke Lelijckheydt is soo machtigh groot / dat oock selffs die ghene / die sijn Konst van noden hadden / den Konstenaer haten ; ende die haer door alderhande grouwelen soecken een eeuwighe name te maecken ; nochtans haer ontsetten over den naem van een Verrader / ende den selvigen haten.

Te weten : soo seer is altoos in den haet gheweest de naem van een Verrader / dat alle Menschen / die selvighe ten hooghsten hebben verbloeckt / ende verduyvelt. Laet ons tot een Exem-

pel/ eens uyt de oude Romeynsche Historien nemen *Camillus* ende *Fabricius*; waer van d' eene/ de Kinderen van de Falisten (dien hy nu acht Jaren te vergeefs beleghert hadde) van haren Meester/ onder den schijn van gaen wandelen/ buyten de Stadt gebracht zijnde/ om op dese wijse de Stadt in sijne hadden te leveren/ niet en heeft willen ontfanghen; maer affslaende het verraedt van desen Godtloosen Meester/ heeft hem/ als een Verrader/ naeckt doen ontkleden/ ende de handen op de rugghe doen binden/ ende van sijn eyghen/ van hem selffs verradene Scholieeen/ soo naeckt wederom met Roeden ter Stadt doen in geesselen; *Titus Livius in't 5. Boeck* Ende *Fabricius*, soo hem gepresenteert wierde/ seer goede gelegentheydt tot Verraedt/ heeft affgeslaghen/ ende versoeyt; segghende: Dit is die *Fabricius*, de welcke swaerder sal wesen van sijne

Eere

Eere aff te ſetten, als de Sonne van ſijnen Loop.

Leeſt *Valerium Maximum*, *Ian Taffin*; ende voorts andere oude Hiſtorien over dit ſtuck / en ghy ſult ghenoeghſaem u genoegen vinden.

De twee-en dertichste Ver-Eeringe;

AEN

Madame du Praet, ende Iuffer Labbey.

Daer ſelfs de Duyvel noit verſcheen,
Daer ſtiert hy twee Labbeien heen.

TOt hier toe hebdy met een woort,
Der Fielten A. B. C. gehoort;
Dat Kleentjen was ten naeſten uit,
Terſtondt ſoo koomt een ander Guyt,
Geladen met een langhe Brieff,
En liep ſoo dapper als een Dieff,
Och Meeſter! riep hy, ſcheydt toch niet,
Eer dat-je dees' Legende ſiet;
Hier is een Cedel van mijn Vrou,
Die aen-getekent weſen wou;
Hier hebdy, Heer! het recht beſcheyt,
Van al des Werelts nieuwigheyt;
Want, al haer Plunnen dieſe heeft,
Sy aen de Brieve-dragers geeft;

En

En jaerlijcks ſlacht die lange Meer,
Noch wel een halve Koe te meer;
Voor Aeltje Praets, voor Antje Labs,
Voor Lange Lobbrig, Seyver-babs,
Voor Teuntje Preuts, en bitſche May,
Dees' leutert meer dan eene Kaey;
Dan koomter noch een ſchele Flaers,
Haer aenſicht is al Pimpel-paers,
Van Brandewiin, Taback en Bier;
Beſietſe maer, ſoo ſpuw-je ſchier;
Ey help me Schriiver! ey gans Doot,
Want, ſonder dat, ſoo kriig ick ſtoot;
Ick weet wel wat my nakend is,
Want ſware ſlagen raken wis;
Korts quamſe van een Kindel-Bier,
Met noch een droncken Hecx drie vier,
Yget, hoe waſter aen de gang,
Elck Vogel had ſiin eigen ſang,
En raeſden als een Vuilnis-Man;
Ja luider als een Ratel kan;
Weet ick wat Donder datter niet
By 't Baren van een Vrou geſchiet;
Dan heeft de Stuyrman geen verſtandt;
Dan ſit 't geladen Schip op Lant;

Dan

Dan gaen de Riemen al te slaeu,
Dan roeit een ander veel te gaeu;
Dan wil een ander Meulen-Paert,
Wel trecken, om een kus ter vaert;
Dan leit moy Aliit noch ter Ree,
Soo Bely is wel halver Zee;
Dan is de Nood-stal niet te net;
De stoffjes niet van pas geset;
Dan houtmen 't Laken niet te deeg;
Daer is te wonder in de weeg;
En ist dan yemandt, wiens Geluck,
Geresen is, na voor'ge Druck,
De Sonne-schiin die moest vergaen,
Of 't vuylste moet dan op de Baen:
Dan ist: en of men haer niet kon!
Waer donder of se 't overwon?
Hebick miin dagen niet gesien!
Hoe prachtig worden dese Lien!
Wel ziin dit Luiren voor een Vrou,
Die 'k nauliicx Broot vertrouwen sou?
Ey Geise! kiick die Flippen eens?
Ia wel, dit is wat ongemeens;
Wat fiinder Hemdekens ziin dit,
Maer, Buer-wiif! waer het ons doch sit?

't Is al bepeerlt, bekant, bestickt,
Soo glad, soo net; of 't waer gelickt,
Neen! mocht haer overleden Moer,
Eens treden over dese Vloer,
Die was lang soo pompeusig niet,
My dunckt sy Teuntje Schuirster hiet;
Ia, Bely, dat is ymmer waer:
Wat duncktje van haer Bestevaer?
Die liep geliick een halve Guit,
Met Meulens en met Ruile-buit,
Hier ist nu op siin Ienevois,
Met Porcelein, en alle mois,
Met Kamer-muiltjes, rood of groen,
Haer Suster kan 't wel Klompen doen,
't Was ruim soo nodig, datse daer
Wat bracht, van 't geen der over waer:
Maer, Heer! wat sagh ick biister op,
Daer quam al mee een silver Kop;
Doch dese, heb ick recht gesien,
Die heeftse van de beul te lien;
Daer pleegse wel een goe vriendt te ziin,
Op Oesters, by een Romer Wiin:
Ia, sagje dat? sey lange Neel,
Soo waerje seker noch niet scheel;

Dit

Dit praetje duyrt een ruyme Ty;
Flucx koomter noch een ander by;
Maer Stiintjen! hebje wel gehoort?
Blaeu-Mary heeft haer Kint versmoort;
Wat duncktje van dien achter-lam;
En leit het Schaepjen aen de Mam;
En slaept geliick een Onverlaet,
Tot 's morgens aen den Dageraet;
Daer leyt het Kint doot aen haer zy;
Gants kranckte schend de leuye Pry;
Ick geef het miin siin buyckie vol,
En leg het weder in de Kol,
Doch, lieve Luy! dat beurt soo vaeck;
Daerom koomt niemandt aen de Kaeck.
Summarum dit gescheurde Goet,
Die weten wat een yder doet,
Wat in den Hemel is geschiet,
Dat is voor haer verborgen niet,
Wat Lucifer brengt in siin Hel,
Dat weet een olde Hexe wel.
Sy weten effen op een uyr,
Wanneer Iannetie, haer over-buyr,
Wanneer moy Bauckien, met haer Man,
Het eerste Minne-spel began;

Wan-

Wanneer de Smidt, indien hy leeft,
Sijn Hamer-Steel gebesigt heeft;
En 't Lichaem is gelijck een Seef,
Daer Water, Windt of niet in bleef,
Vertroutse maer een woordt drie vier,
Sy barsten, ees het klappen, schier,
Hier koomt een Alijt onberoit,
Die al de Stadt met Billen stroit,
Haer Lincker-Mangdtjen in den arm;
Dan dunckt haer gaetse Recht en warm,
Dan looptse, met een nieuw begeer,
De Suip-merckt op; de Vis merckt neer,
En soeckt vast alle straten deur;
Labbeien van gelijcke keur,
Daer vintse wel, eer lang, een Geest,
Die over Maes is mee geweest;
Daer vangtme dan een Deuntjen aen,
Van Kloentjes Hen, en Steltmans Haen;
Van 't Mossel-Wijf, en van de Meyt,
Die binnen tijdt heeft Kraem geleyt;
Wat dat de Paus te Romen doet,
Wat hy de Vorsten leeren moet?
Hoe dier de Rapen aen de Wal,
Wanneer haer Teefke jongen sal;

Wat

Wat Heer Oom van de Preeck-ſtoel las;
Doen Aeff Lap-ans te Kercken was,
Hoe yder op de woecker ſpreeckt,
En daer ſiin Herſen over breeckt;
Wat ſniider dat haer Kleeren naeit,
Wat Gout-ſmidt haer de Ringen draeit;
Wat Melis in de Lommert draegt,
Ter eeren van een ſnoepſe Maegt;
Dat Iaep ſiin Mantel heeft verſet;
En ſpeelt met Tucke Pantje-vet;
Dat Proncke-Punt is onder hol,
En dat ſiin Deerntjen is een ſnol;
Hoe Trijn verteert haer Vlees en Bloet,
Om datſe Maget blijven moet;
Hoe veertigh Switſers, nacht op nacht,
Aen Krultje geven Leger-pracht;
Ia, duiſent dingen over hoop;
Hoe meer om niet, hoe quader koop;
Van Hongers noot, en groot verdriet
Onlangs in Indien geſchiet;
En van den over grooten Slach,
Die voor een Eylandt eens geſchach;
Wat dat het hondert Peren gelt;
Hoe veel men voor de Kerſſen telt;

Ia

Ia wat Iupijn in d' Hemel ſou,
Verrichten met ſijn eygen Vrou,
Hier alles feylt geen hayrtjen aen,
Off 't moet vaſt, en voorſeker gaen;
Al loopt, in 't ſcheyden van de Merck,
Een logen drie vier onder 't werck,
Dat moeten boren met gedult,
En dencken het de reden vult;
Doch nimmermeer raeckt ſulcken Paer,
Off Geert off Lijſe, van malckaer,
Daer moeten ſes off thien aen 't ſnoer,
D' een is niet vroom, en d'aer een Hoer;
Daer is dan weer een lange draet,
Van laſter, Leugens, ouden haet,
Daer dencktmen over, wat bedroch
Men eynd'lijck ſal gebruycken noch,
Sijn Even-naeſten in 't verdriet
Te voeren, eer hy 't ſelver ſiet;
Dus laet men niemandt onbegaept;
Dus laet men niemandt onbetraept;
Geen Vogel vlieghter, van wat ſtoff;
Sy hebbender een veertjen off;
Sy voeren Tongen als een Swaert,
In ſaken die doch niet ſijn waert;

En niemandt leefter, quaet off goet,
Die haren schimp niet smaken moet;
Och! datmen doch eens; voor een Iaer,
Van dees Labbeyen Tuchter waer,
Hoe soud-men aen het Lerpen staen,
Eer't Iaer ten eynde was gegaen.

NOTÆ;

NIet alleen werden hier overgehaelt de Spinrock-sermoen der Olde Wijven / haer onnutten klap / een Buyre-praet / doch met reden oock der geener Leugen-praet / Bier-en-Wijn-gedicht / Scheep-en-Karverhael; die selver / sonder eenige Staet levende / als dagelijcksche Bacchanten / haer Naghebuyren Staet / in aff-wesen / onschuldigh en geduyrich op de Tonghe leydt / zijnde van Natuyren het doorschijnende Glas ghelijck / daer in men niet verberghen kan / of 't werdter in gesien: doch het gaet gemeenlijck dese gevalueerde Staet-makers en

en d' aldergrootste uyt dragers / nae de meninge van Euripides. Daer hy seyt.

Het eind van Klappery is veel-tijts ongeluck.

David de heylige Propheet / *in sijnen* 128. *Psalm* bestraft eenen uyt-huysige / ende loopsche Vrouwe / seggende : U Wijf sal binnen uwe Daken zijn gelijck eenen wijn-stock. Gemeenlijck pleghen wel de Wijn-stocken / soo hier te Lande / als elders / buyten op de straten aen de Wanden der Huysen geplant te werden ; de Propheet dan / willende een deugdelijcke Huys-vrouwe van eerbaer Zeden / gelijcken by een vruchtbaren Wijn-stock / heeftse niet willen planten aen de wegen buytens Huys / maer beklemtse binnen de Muyren harer Woninghe. Sodanigh behoort dan een Eerbare Vrouwe te zijn / niet midden op 't Merck staende / gelijck een Quack-salvers Katel / niet gelijck een Bzille-man / een Ketel-dicht / Servet-Ammelaeck / of ander Vagabund / straet op / straet neer / Buyr-huys in / Buyr-huys uyt ; maer eensaem ende geduyrigh by de wanden harer Woninge : Om dier oorsaken wille / heeft oock de Wijsheyt *Salomonis* aldus gesprooken : Sy heeft op

alle den omganck hares Huis gelet, ende haer Broodt in ledigheidt niet gegeten. Prov. 31. Als wilde hy seggen: Sy heeft niet gelijk ons huydendaeghsche Klappeyen doen/ alle de Straten van de gantsche Stadt/ den geduyrigen dach met billen gestropt/ maer/ met naerstigen yver/ doorwandelende alle de Vertrecken van haer bevolen Woninge/ op haer Vrouwelijck Beroep gelet. De Goddelijcke *Plato* in sijn *Menone*, vermaentse op volgende wijse: Een Eerbare Vrouwe, behoort op hare Huishoudinghe seer wel te letten, alles te rechte stellende wat onder haer bedrijve is, ende haren Man onderdanich te zijn.

Summa/ gheen ander luiden doent/ haer eighen Huis alleen/ haer eighen Wanden/ zijn haer bevolen; dese bewandelt een Eerbare Vrou; hier op salse letten/ met alder aendacht; dese versietse met voorsichtigheidt en voordacht/ van't gene daer inne mocht van noden zijn; ende om dies wille/ eetse haer Broodt niet in ledigheit: niet gelijck de ledige Loopsters doen/ die binnens huis niet konnen verblijven. Immer doch/ een Eerbare Vrou behoorde na te volgen het deughdigh exem-

exempel van de Godtvruchtigheyt *Judith*, die men leest in de H. Schriftuyre / datse in 't bovenste des Huyses haer een besonder Vertreck hadde gebout / waer in datse / beslooten / gedurigh haer onthieldt; het was haer niet genoegh beneden in den ommeganck van haer eigen Huys-gesin te converseeren; maer / sy heeft tot meerder gherustheidt haer van het ander huisgewoel aff-sonderende / heel in 't bovenste des Huyses tot stilligheidt begeven / ende aldaer een Kamerken gebout; want / te weten / sy leefde Heiligh / sy was Godtvruchtig / Kuysch ende Vroom: soo mede / een Vrouwe / die een Heylig / Godtvruchtig / Vroom en Eerbaer Leven wandelen wil / behoort met reden / dusdanige Exempelen behartigende / na te volgen.

De drie-en-dertighste Ver-Eeringe;

AENDE

Over-komen Onverlaets.

Op niemant heeft hy goede Oogh,
Die voor hem selver niet en doogh.

DIe Vogel is van quae geveert,
Die selfs sijn eygen Nest ont-eert,
En die sijn Iong drijt op de Rugh,
Eer dat sijn vederen zijn vlugh;
Alsoo deught oock dien Beuswicht niet,
Die op geen eygen Eere siet;
En die vergeet sijn goede Naem,
Sijn ommegang, heusch en bequaem,
En rijt alsoo van selven aff,
Het loff dat yeder een hem gaff;
Die hem dan selver niet en spaert,
Noch Naem, noch Faem, noch Eer bewaert,
Wat soud hy voor een ander doen?
Dien pisten hy wel in sijn Schoen.
Sijn Ouders, dien hy voor en naer,
Van Kinds-been. Eere schuldigh waer,

Al

Al zijnse noch soo Erent-rijck,
Hy valtse sits en lasterlijck;
Hy vleyt de Princen van het Landt,
En lastert haer aen alle kant;
Hy soud sijn Vader-landt en Haerdt;
Verraden om een Cicer waerd';
Dits onder 't Man volck niet alleen,
Maer by de Vrou-luy oock gemeen.
Hier vrijt-me dan soo lang de Maeght,
Tot datse 't Lijff vol Benen draeght,
Daer sit dan, om het Iaer, de Vrou,
En dienstmaegt, yeder aen een Tou,
Valt dat mijn Iuffrou oock wat soet,
So komense malkaer te moet,
En want mijn Vrou, en want mijn Heer,
Zijn beyde van gelijcke Eer,
Hoort geen van beyden oock verwijt,
Maer dit verkoockt de lange tijt.
Wel ist dan niet een vuylen Strijck,
En doet hy geen groot ongelijck?
Die twee Luy in den arbeydt siet,
Niet sonder letsel en verdriet;
Die vlijtigh zijn in hen Beroep,
Al staet dees' Beuswicht in sijn Stoep,

Hy wijstse met de Vingers aen,
Hoe kloeck sy in den Arbeydt staen;
Hy lastert en hy schimpt haer uyt,
Ken-tekens van een rechte Guyt.
My dunckt dat desen nieuwen Haen,
By desen Vogel hoort te staen,
Vermits sy, gelijck is geseyd',
Haer Nest beschijten alle beyd.

NOTÆ;

HEt is een olt Spreeckwoort / Ick ben my selfs de Naeste. Daer-en-tegen / die sich selver onrecht doet / hoe soude hy een anderen gelijck konnen doen? hier uyt volghde de Leeringe van *Pindarus*: Veracht u selver niet: ende de woorden van *Menander*, Niemandt wil doch bekennen, dat hy aen hem selven misdoet. Derhalven / sooder niemant over hem selven wreet is / hoe sal hy dan sijnen Vriendt konnen misdoen? Want / na de in-gebooren aerdt ende Natuyre des Menschelijcken wandels;

dels: Mijn rechte Vriendt dat is mijn Anderlck. *Alexander de Groote*, soo hy met sijnen seker Vriendt bezreyst was omme te besoecken de Grootmachtighe Koningin van Asia / ende sy desen Vriendt van Alexander siende / meynende dattet Alexander was / verwillekomsten hem / ende droegh hem op / de Eere ende Reverentie diese den Koninck Alexander behoorde aengedaen te hebben: Doch merckende haren misval / wierde schaem-root; het welcke soo Alexander sagh / seyde tot de Koninginne: 't Is wel gedaen; want, dit is mede *Alexander.* Waerachtigh / een woordt / wel waerdigh van een Koningh gesproken te werden! Daerom seyt oock *Chrisosthomus in de uytlegginge over het* 24. *Cap. des Brieffs tot den Corinth.* Godt selver, de Werck-mesteer aller dingen, heeft in den beginne duisenderhande saken bedacht, waer door hy ons Menschen wilde inprenten neffens ons Even-naesten. Eerst heeft hy ons tot een Opper-hooft der Exempelen voor-gestelt, *Adam* selver; want, waerom en zijn wy niet alle door *Adam* uit der Aerden geschapen? om dat hy ons tot der Eendracht soude beweghen: Want, soo wy nu ter tijt, om dat wy op ver-

ſcheiden plaetſen woonachtigh zijn, onderling vreemden ſouden noemen? ſooder onſes menſchelijcken Geſlachtes tweederhande beginſelē waren geweeſt? wat ſouder doch van weſen? ende om deſer oorſaken wille, heeft hy oock de Vrouwe niet uit der Aerden, maer uit een Mans Ribbe gemaeckt, om dat wy onderlinge zijnde uit eenderleie ſtoffe gemaeckt, in malkanderen ſouden verſmelten; ende alſoo, uit onderlinge voort-teelinge ſouden ontſtaen veelderhande manieren van genegentheden. Deſen beminnen wy, om dattet onſen Broeder is. Deſen, dewijle het onſen Moeder is, een anderen, vermits het onſen Minne zy; deſen, om dattet onſen Soon; deſen, om dattet een Soons Kindt; deſen, om, dattet ſijn Dochter; een anderen, om dattet onſen Broeder; den genē, om dattet onſen Na-neve; deſen, om dattet onſen Suſter; deſe, om dattet onſe Na-Nichten, &c. zijn. Onder wat Gelidt van alle deſe voor-verhaelde / ſoudt ghy van ſoodanighe Menſchen konnen tellen / die niet alleen jeghens hare Nae-Vrienden / Bloedt-verwanten / Ee-genoten / Kinderen / ende andere goede nae-buyren / weerſigh ende verdrietigh zijn? maer die haer niet en ontſien / haer eyghen ſelffs

alle

alle hinder / schande ende ongelijck soecken aen te doen?

Dese zijn voorwaer op d' alderhooghste trap van Fieltery geklommen: Want / de Fielten siende in den omme-ganck van haer eygen Ouderen eenige mis-slaghen / zijn ymmer hedensdaegs soo onbeschaemt / datse haer niet en ontsien de selvige langs alle de straten te dragen; ja / by alle manieren met Lijff en Ziel daer toe arbeyden datse doch / op aller Tongen achterklap ende 't gerucht der Menschen mogen komen. Het welcke soo haest sy hebben verricht: 't Is wonder wat een vreugde / en wat een blijdtschap / en watter is gewonnen. Maer / liever doch! wat isser dan verricht? dan datse haer eygen selffs tot spijt / en spot / ja tot een Gedichjen stellen / voor alle de Werelt? ja / wat meer is / dubbelde schade en onheyl koomt haer hier van over; want / indiense hare Ouderen lasteren / sy lasteren haer selver; nademael Vader ende Kindt / voor een Persoon geholden werden. Wie dan sijn Vader verongelijckt / die doet hem selffs te kort: Hier koomt noch by / 't gene uyt natuyrlijcke reden bestaet / datter gheen

Godt-

Godtlooser Beusſwichten ter aerden wer-
den ghebonden / dan die ghene / die haer
werck maken van yder eygen Ouderen te
verraden. Summa / om kort te maken /
dese Fielten / worden / met een woordt /
Vader-moorders genaemt ; Want / ghe-
looft my / indiense in der daet soo veele
met wercken vermochten / alsse met woor-
den souden durven bestaen / voorwaer me-
niger eerlijcker Olderen Leven soude me-
nich-mael des doots gevaer geraken uyt te
staen. Doch nu eens van wat anders.

De vier-en-Dertighste Ver-Eeringe

AEN DE

Huychely en Biecht-genoten.

Sodanich alſ-je Heer-oom biecht,
Sulck Abſolucy alſ-je kriecht.

DUs hebben wy vaſt omgetelt,
En't Volckje in 't Geſit geſtelt,
Een yeder Boeſwicht krijgt ſijn Lot
Een yeder Fielt ſtaet in ſijn Rot;
En die niet aen de plaets genoeght,
Sie dat hy by de Kaeck ſich voeght:
Dus dunckt my dat ick op het laeſt,
Haer eens doe biechten metter haeſt,
Hoort doch de biecht van deſe Fielt,
Wanneer hy voor ſijn Biecht-vaer knielt,
Dus vangt hy aen: als offer niet,
By ſijne weten is geſchiet,
Waer in ſijn Ziele is beſwaert,
En ſtelt ſijn Backhuys heel bedaert.
Heb ick miſſchien my elders aen
Vergrepen? heb ick yet miſdaen?

Dat

Dat ick nochtans niet dencken ſou,
Vergeves mijn; dat bid ick jou.
En abſolveert my van de daet,
En ſtelt my weer in d' olde ſtraet,
O Fielt! ô Guit! ô Drogh! ô Boeff!
O Deugeniet! ô loſſe Schroeff!
V twijffelt noch, ſoo ick verſtae,
Dat u de Zonden ſlepen nae;
Daer u miſdaden voor een deel,
Ontelbaer zijn en veel te veel;
Ghy twiiffelt noch, of u miſdaed,
V Ziele brengen mocht in ſchaed?
Dat ghy u Zonden over hoop,
Tot Romen veylen ſoud te koop,
Wat Merckt, wat Plaets, ſoud zijn ſo groot,
Daer ghy u Kramery in ſloot?
De Vroomſt' hier in des Werelts Sael,
Die zondigt daegh'lijcks ſevenmael;
En ghy, ô doorgenaeide Guit!
Schandvleck, vol Zonden, op en uit,
Hoe veel bedrijft ghy uir op uir,
Dat waerdigh is het Helſche Vuir;
Der Sterren is een groot getal,
Nochtans men teldeſe wel al,

Eer

Eer datmen konde ſtellen hier
V Fielteryen op 't Papier:
Schaemt ghy te biechtēn u miſdaet?
Waerom bedrijft ghy dan het Quaet?
En waerom ſtelt ghy ſoo de Beeſt,
Wanneer ghy voor de ſtraffe vreeſt,
Wilt ghy niet weſen in den Roock,
En vreeſt ghy voor de nare ſmoock;
Soo wacht u voor den lichten Brandt,
Want, die is yder een bekant,
Dat, waer men groote vyeren ſiet,
Daer iſſet ſonder roken niet.

NOTÆ.

NIet dat wy hier ſullen verhalen den / onder veelen gemeen / Oorbiecht / waer uit / Godt betert ſomwijlen veelderhande Zonden ende Grouwelen ontſtaen: maer hoe nootſakelijck de belijdenis onſer Feilen en miſdaden / voor den Almogenden Godt ende ſijner Gemeente zy / daer

daer van sullen wy u eenige versken doen lesen / getrocken uit den Godtvruchtigen Bloem-hoff van Iacobus Bilius, daer in hy in volgender manieren aldus schrijft.

Wanneer een seecker lidt aen 't bloeden is ghe-
komen,
Werdt d' Ader-latings Konst flucx by der hant
genomen,
Soo oock, wanneer d' Zond' u dreygt met
dodes pijn,
En ghy gevoelt u Godt op 't hoogst verstoort
te zijn,
Tast vaerdigh in u Borst, ontstelt u op u
selven,
Soo sal dien grooten Godt sijn Tooren noch
bedelven.
Want, hy ontschuldight hem, die sijne
Schult bekent,
En Godes Wraecke werdt van desen aff-ge-
went.

Ovidius in sijn 10. *Boeck van de Trans-formatie.*

Hem die sijn Feil belijt, staet Godes zegen opẽ.

Isido-

Isiodrus in 't eerste Boeck. cap. 12.

De bekentenis verlacht ; de Bekentenis rechtvaerdight ; de Bekentenis vergeeft de Zonden , alle onse hope bestaet in Bekentenis ; in de Bekentenis heeft Barmhericheidt plaetse : Soo groote Misdaden werdender niet gevonden, ofte sy werden door Belijdenisse vergeven.

Seneca in sijn Boeck van de goede Zeden:

Isser Bekentenis, daer is vergevinge. **Noch de selvige** / *in sijn* 26. *Send Brieff aen Luc.* Het begin van u Zalicheidt, is de kennisse uwer Zonden ; Want die niet en weet dat hy gezondight heeft, wil oock niet gerechtveerdicht wesen : Derhalven , wildy wel doen, beschuldight u selven ; tast in u eygen bosem ; weest eerst u Aenklager ; daer na, u Richter ; eindelijck, u Verbidder.

Origines in de 2. *Predicatie over den* 37. *Psalm.*

Gelijckerwijs die gene, die ondouwelijcke Spijse hebben in-genomen, ofte haren Mage overladen vindende, met taeie Flijmen, ofte andere ongesonde vuilicheden, haer ontledight ende verlicht vinden, wenneerse komen aen 't

braken: ſoo mede die gene, die ſwaerlijck gezondight hebben, indienſe verbergen, ende by haer beholden haer begangene Miſdaden, werdenſe ſeer van binnen gequelt, ende ſchijnen te verſticken in de taeie vochtigheden haerder Zonden; maer, indienſe haer eigen Aenklagers beſtaen te werden, terwijlen ſy haer ſelven voor haren Richter verklagen, hare zonden belijden; werpenſe uit, ende braken aff d'oorſake haerder Swaricheden, ende verteeren allenſkens de wortel van hare Krankheden.

De

De vijf-en-dertigste Ver-Eeringe;

AEN DE

Wanhopighe Zondaers.

Daer Wan-hoop aen de Poorte ſtaet,
Daer koomt bekeering' veel te laet.

W Ie ſich, terwijlen dat hy leeft,
Als Duyvels eygen over-geeft;
En wien hem als een Slaeff verbindt;
Wanhopigh tot een Duyvels Kindt,
Wanneer hem elders ſijn Gewin,
Off anders wat, gaet jegens Sin;
Wat is hy beter als die geen,
Die voor een Duyvels Wicht gaet heen?
Hy bindt hem recht met Ziel en Lijff,
En heght hem aen de Droes ſo ſtijff,
Dat hy, al waer hy lief en weert,
Moet ewich ſleypen op zijn Steert,
Dit koomter af, dit is het Eindt,
Wie een-mael lichtjes werdt geſcheindt,
Met tegenſpoedt, of ongeval,
Daer leit de reſt, daer iſſet al:

Terstondt wanhoopt-men desperaet,
En over-cijffert alle quaet.
Men lastert Godt, men schelt den Heer;
Men steelt hem, alle weeg, sijn Eer;
Men roept dat Godt ons, uit sijn Rijck,
Beschoren heeft dit ongelijck,
Ia, dat men noit verdient en heeft,
De straeff en slagen die hy geeft,
Dewijl men hem staeg valt te voet,
En met veel biddens heeft begroet,
Men leidt een Leven soo't behoort,
Noch werdtmen niet by Godt gehoort,
En dese Laster maeckt te laest,
Een Deugeniet geheel verbaest,
't En duyrt niet lang, hy koomt dit voor,
En seit, ick soeck geen meer Gehoor,
Hy crijgt een Lijn, hy kriigt een Strick,
En hangt hem elders aen een Mick,
Off steeckt hem selfs den Gorgel aff,
En neemt hem't geen dat Godt hem gaff;
Off werpt hem elders in een Put;
Den Hemel was hy doch onnut.
Dees' Moorder van siin eygen Ziel,
Gaet swemmen in den Helschen Wiel;

Sy

Sy ziin niet waerdich dat haer Stam,
By 't vorige Geselschap quam:
Maer, laetse riiden gins en weer,
Met alle Droesen op haer Veer;
Maer, laetse proncken op de Staert,
Van Beelzebub haer groote Waert,
Die sal haer in den Helschen Poel,
Van Fielterijen doen 't gevoel,
Daer, voor ons, Godt den Heer, in rust,
Bewaren wil, nae siinen Lust.

NOTÆ.

DEsperatie/ Mistroosticheit/ ofte Wanhoop/ werdt alhier voor de laeste van onse Fielteryen gestelt: Een Zonde/ ofte Mis-leydinge/ so groot/ so vuyl/ so hevigh/ datse de Menschen/ daer mede bevochten ende uyt-gemartert zijnde/ selffs de Duyvelen gelijck maeckt; een Gebreck/ daer geen hulpe/ geen raedt/ off genesinge toe te vinden is; het Menschelijck Geslacht/ so lange sy/ op aerden levende/ het Goddelijcke Licht genieten/ zijn wel de deuren van berou en leedt-wesen/ ter zalicheyt/ nimmermeer gesloten/ de wijle de Poorte van Godes Genade ende Barmharticheyt alle de Zondaren

ren/ de welcke haer met ware harten-leedt ter Zalichheyt bekeeren/ gheduyrich open staet; Maer so haest Mistroostichheydt ofte Wanhoop die selvige een mael toe gesloten heeft/ dan isser gantsch en gaer/ so met ons eygen selffs/ als met onse dierbare ende ewige Zalicheyt gedaen: Want Gelijckerwijs ons eygen snorckery/ in beeldinge/ ende hoog vertrouwen op eygen Verdiensten/ den mensche lichtelijk bederft/ ende te niete brengt; so/ daer-en-tegen/ werpt de Desperatie den elendigen Zondaer gantsch onder voet; jae stoot hem ruggelings/ met Lijf ende Ziele/ al levend'/ in den aff-grondt der Hellen/ Waer over/ d' Out-Vader *Augustinus* aldus spreeckt; *De Moordenaer*, heeft *Christum* gekent; *Petrus*, heeft hem verlochēt: daerom, de Goede sie toe, dat hy hem niet en verheffe door Hovardy. De Quade; dat hy niet mistroostich werde wegen sijn Beusheyt.

Kortelijck geseyt/ de Mistroostichheyt is een volkomen verderff van de Ziele; ende een verleydinge tot de eeuwige Doot/ sonder enige hope van Genade; want/ vervalt de Mensche een-mael tot volkomen Desperatie/ die sal nimmermeer ter Zalicheyt sich recht bekeeren/ nae de woorden des *Propheeten:* Hy is desperaet, nu sal ick het niet doen. Ende om de waerheyt te seggen: gelijcken dese desperate Menschen seer wel den Een-horen, diemen levendigh/ niet ofte seer qualijcken vangen kan; gevangen zynde/ neemt hy hem selver uyt beusheyt het leven: so mede dese heyl-lose Menschen/ so haest sy haer gebonden ende verstrickt vinden in de Netten des Duyvels/ dat is in de

Zonde;

Zonde; met dit verderf niet te vreden wesende/ werpen sich al willens in den yverigen Poel van Desperatie; niet eens gen Leedt-wesen ende Berou gedenckende/ ende seggen met dien voorigen *Propheet*: Wy hebben mistrouwich geweest, laet het ons gaen nae onse beuse Gedachten. Dit is dan het aldergrootste gevaer/ wanneer yemandt dit mis-vertrouwen heeft/ dat hy zalig kan werden/ dat hy daer niet toe en arbeyde/ dat hy sich verbetere; want/ naer het seggen van den Philosooph *Seneca*, in sijn Boeck der goede Zeden; Nimmermeer sal hy hem bekeeren/ die vast vertrout dat hy niet veranderen kā. De Naturalisten schrijven van een Creatuyr datmen een Dasse noemt/ hoe het met sijn ruygen Staert/ de gaten van sijn Hol aen alle kanten stopt/so jegens het Noorden/so jegens het Zuyden sich wendende/ op datter doch van genige kanten soude in konnen blasen; even het selvige doen oock de desperate Menschen/ want dese sluyten ende beschotelen ymmer soo dicht alle de Poorten ende Spelonckken haerder Herten/ door Wanhoop ende Desperatie/so wel voor de lieffelijcke Zuyde-wint van Godes Heylighe Woordt ende Predicatien/ als voor de felle ende scherpe Noorde-windt/ sijnder Besoeckingen/ ende der beuser menschen Vervolginge/ soo datse geen van beyden in haer Gemoederen laten komen; maer als rasend en ontsinnig sijnde/ vry-willigh ende met vollen toom/ in haer eyghen Verderf l... pen. Derhalven behooren wy met yverige ende yverige Gebeden aen dien groten Godt te suchten/ dat hem believe van ons te nemen ende affte weeren/ de

schadelijcke ende al-verderbende Zonde van Desperatie: ende soo wy elders gesondigt hebben (gelijck wy dickmael zondigen) dat hy ons mildelijcken met sijne genadige Barmhertigheyt by-wone / dat wy met ernstigh berou eude leedt-wesen over onse Zonden / ons zondigh Leven mogen beteren ende nimmermeer / door de woedende macht van Desperatie / mogen ter neder gevelt werden.

Dat ons allen die Almogende Godt wil laten gelengen; door sijnen lieven Sone / onsen Heere IESUM CHRISTUM; Amen.

FYNIS.

REGISTER.

Eerste Ver-Eeringe.

Van de Monster Commissaris aen de Generaliteyt.

Twee-

De Tweede Ver-Eeringe;

De derde Ver-Eeringe;

De Vierde Ver-Eeringe;

De vijfde Ver-Eeringe;

De

De Seste Ver-Eeringe;

De Sevende Ver-Eeringe;

De Achtste Ver-Eeringe;

De Negende Ver-Eeringe;

De Thiende Ver Eeringe.

De

De

De

De

De

EYNDE.